

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS 609 1758

KAAVASELOSTUS

Kaavaehdotus

Versio 1.0

22.1.2024

Nosto Consulting Oy

Sisällysluettelo

1. Perus- ja tunnistetiedot	5
1.1. Tunnistetiedot	5
1.2. Kaava-alueen sijainti	6
1.3. Kaavan tarkoitus	6
2. Lähtökohdat	8
2.1. Selvitys suunnittelualueen oloista	8
Alueen yleiskuvaus	8
Luonnonympäristö ja maisema	8
Rakennettu ympäristö	10
Maanomistus	24
2.2. Suunnittelutilanne	24
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	24
Maakuntakaava	25
Yleiskaava	30
Asemakaava	32
Rakennusjärjestys	34
Luontoselvitys	34
Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus	39
Maisemaselvitys	43
Meriarkeologinen selvitys	46
Kaavan pohjakartta	46
3. Suunnittelun vaiheet	47
3.1. Asemakaavan suunnittelun tarve, suunnittelun käynnistäminen	47
3.2. Osallistuminen ja yhteistyö	47
Viranomaisyhteistyö	47
Osalliset ja vireille tulo	48
Kaavaluonnos	48
Kaavaehdotus	49
Kaavan hyväksyminen	49
4. Asemakaavan kuvaus	50
4.1. Kaavan rakenne	50

	Mitoitus.....	51
	Palvelut.....	51
4.2.	Aluevaraukset	52
	Korttelialueet	52
	Erityisalueet.....	52
	Virkistysalueet	52
	Liikennealueet.....	53
4.3.	Asemakaavan vaikutukset.....	53
	Yleiskaavallinen tarkastelu	53
	Vaikutukset valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin	56
	Vaikutukset maakuntakaavaan	56
	Vaikutukset rakennettuun ympäristöön	57
	Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön	62
	Vaikutukset terveellisyyteen ja turvallisuuteen	64
	Vaikutukset yritystoimintaan	64
	Kaavan ilmastovaikutukset.....	64
5.	Asemakaavan toteutus.....	68
5.1.	Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat	68
5.2.	Toteuttaminen ja ajoitus.....	68
5.3.	Toteutuksen seuranta.....	68

LIITTEET

- 1) Asemakaavan seurantalomake
- 2) Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- 3) Kaavakartta, kaavamerkinnät ja -määräykset
- 4) Luontoselvitys (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2022)
- 5) Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus (Heilu Oy 2022)
- 6) Maisemaselvitys (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2023)
- 7) Meriarkeologinen selvitys (Subzone 2023)
- 8) Vuorovaikutusraportti 22.1.2024
- 9) Ajantasa-asemakaavaote

Porin kaupunki: Mäntyluoto (65.) kaupunginosan Kallon alueen asemakaavan muutos ja laajennus 609 1758

Kaavaselostus, Versio 1.0 (Ehdotus)

Kaavatunnus 609 1758

22.1.2024

VERSIOHISTORIA

0.9	Kaavaluonnos	31.1.2023	Asetettu luonnoksena nähtäville 16.2.2023
1.0	Kaavaehdotus	22.1.2024	Käsitelty Porin kaupunginhallituksessa __.__.____ § __

1. Perus- ja tunnistetiedot

1.1. Tunnistetiedot

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS 609 1758

Asemakaavan muutos koskee:

Porin kaupungin Mäntyluoto (65.) kaupunginosan kortteleita: 6 ja 7
erityisaluetta (ET)
satama-aluetta (LS-1)
virkistysaluetta (VP, VL)

Asemakaavan laajennus koskee:

Osaa kiinteistöä 609-454-1-686.

Asemakaavan muutoksella ja laajennuksella muodostuu:

Porin kaupungin Mäntyluoto (65.) kaupunginosan korttelit: 6 ja 7
erityisaluetta (EN)
satama-aluetta (LS-2)
venevalkama-aluetta (LV)
yleistä pysäköintialuetta (LP-3, LP-4)
virkistysaluetta (VP-14, VL)
kadut: Kallontie (osa), Kallonkuja
katuaukio: Kallonaukio
puisto: Majakkapuisto

Suunnitteluorganisaatio

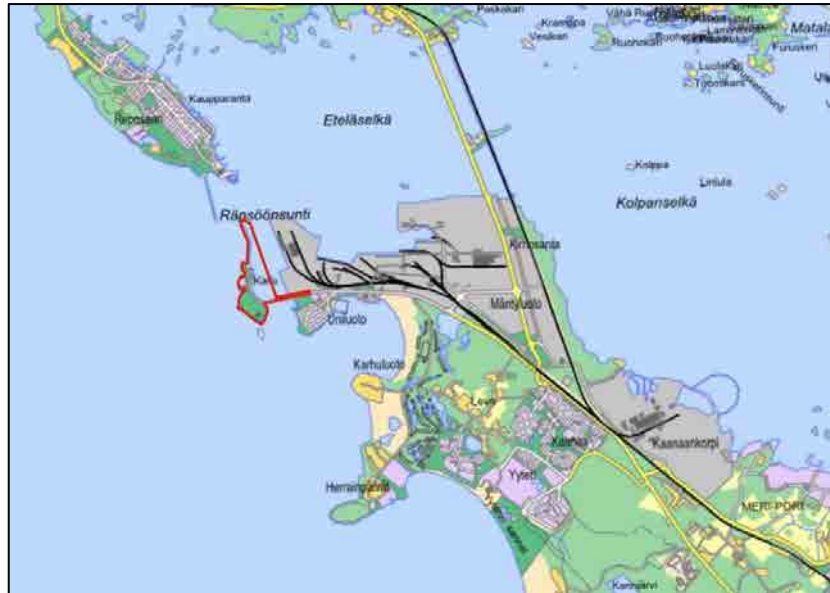
Asemakaavan laadinnasta on vastannut Pasi Lappalainen Nosto Consulting Oy:stä (Turku).

Käsittelyvaiheet

Kaavatyön vireille tulosta on kuulutettu	25.5.2022
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä	26.5. – 27.6.2022
Kaavaluonnos on ollut nähtävillä	16.2. – 15.3.2023
Kaavaehdotus on ollut nähtävillä	___.__. – ___.__.2024
Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt kaavan	___.__._____
Kaava on kuulutettu lainvoimaiseksi	___.__._____

1.2. Kaava-alueen sijainti

Suunnittelualue sijoittuu n. 23 km päähän keskustasta luoteeseen Mäntyluodon 65. kaupunginosaan. Suunnittelualue rajautuu merialueisiin paitsi pengertien osalta, joka ulottuu pieneltä osin manteelelle. Kaava-alueen pinta-ala on n. 32 ha.

Kuva 1: Kaava-alueen sijainti. Porin kaupungin karttapalvelu, opaskartta.

1.3. Kaavan tarkoitus

Kaava-alueella voimassa oleva asemakaava ei vastaa Kallon alueen kehittämistarpeiden osalta nykypäivän maankäytön ja toimintojen sijoittelua ja tulevia tarpeita. Kaavamuutoksen laatimista varten on laadittu viitteellinen taustaselvitys ("Kallo-Reposaari Kehittämishanke"), jossa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaupunginhallitus on päättänyt käynnistää alueen asemakaavamuutoksen, lukuun ottamatta selvityksessä Kallon saaren metsäisille alueille osoitettuja majoituspalveluja tai -rakenteita. Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ja pysäköintitarpeet ovat voimakkaasti lisääntyneet. Kallon saaren johtavan pengertien kaavoitus katualueeksi on ajoyhteyden kunnossapidon parantamiseksi tarpeen ja toimivien ajoyhteyksien lisäksi alueella tulee erityisesti kiinnittää huomiota kevyen liikenteen turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen.

Pursiseuralla on suunnitelmissa toiminnan kehittäminen ja laajentaminen. Vanhaan majakkaan ollaan esimerkiksi suunnittelemassa vuokrattavia saunatiloja sekä meriaiheisia taidenäyttelyitä. Lisäksi

suunnitelmissa on laiturikapasiteetin nostaminen ja vesialueen ruoppaus. Kallon ja Reposaaaren välisen aallonmurtajan lähes kärkeen n. 400 m päähän nykyisestä kääntöpaikasta (ja Cafe Kallostä) on rakennettu pieni laituri (vanha luotsilaituri), joka toimii mm. vesibussi Charlotan pysähdyspaikkana. Siihen laituri kuitenkin soveltuu erittäin huonosti ja on toimijan mielestä jopa vaarallinen.

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on vastata kaava-alueella nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin, parantaa alueen liikenneturvallisuutta sekä erityisesti kehittää jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita. Kaavamuutoksen tarkennettuina tavoitteina on:

- osoittaa voimassa olevassa asemakaavassa virkistysalueella sijaitseva ohjeellinen ajoyhteys tarpeellisilta osin katualueeksi
- osoittaa kaavamuutoksessa tarkoituksenmukaiset liikenteen pysäköinti- ja kääntöalueet
- mahdollistaa laiturikapasiteetin nostaminen pursiseuran toiminta-alueella
- mahdollistaa aallonmurtajan sijoittuminen helikopterikentältä itään osoittamalla alue kaavamuutoksessa tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnoin ja -määräyksin
- mahdollistaa uuden yhdyslaiturin sekä pyöräparkin sijoittuminen kaava-alueen pohjoisosaan
- osoittaa tarvittava aluevaraus kahvilatoiminnoille (Cafe Kallo) sekä WC-kontin sijoittamiselle kaava-alueen pohjoisosaan

Kaavamuutoksen tavoitteet voivat tarkentua kaavatyön edetessä. Toteutuessaan asemakaavalla ei arvioida olevan valtakunnallista tai merkittävää maakunnallista vaikutusta.

2. Lähtökohdat

2.1. Selvitys suunnittelualueen oloista

Alueen yleiskuvaus

Kallo on vanha majakkasaari Porin kaupungin ja sataman edustalla. Saari on maastonmuodoltaan vaihtelevaa aluetta, jossa korkein kohta kohoaa noin kuusi metriä merenpinnasta. Alueelle rakennettiin ensimmäinen majakka vuonna 1884. Saarella toimii myös Suomen vanhin urheiluseura, vuonna 1856 perustettu Segelföreningen i Björneborg (BSF). Sittemmin alueelle on sijoittunut myös Länsi-Suomen merivartiosto (Porin merivartioasema) ja luotsiasema.

Pääosin saari on virkistyskäytössä. Joukkoliikennelinja sekä jalkankulku- ja pyöräilyväylä Porin keskustan suunnasta päättyvät Mäntyluotoon, eivätkä ne ulotu Kallon saarelle asti. Saarella ei ole jalkankulku- ja pyöräilyväyliä. Metsäalueella on polkuja retkeilijöille.

Luonnonympäristö ja maisema

Kallon itäpuolella sijaitsevat Mäntyluodon satama ja Uniluodon asuinalue, joihin Kallo on liitetty n. 300 metrin mittaisella pengertiellä. Kallon pohjoispuolella sijaitsee Reposaaari, ja länsipuolella avautuu Selkämeri. Yyterinniemen maankohoamisesta ja ihmistoinnista johtuneet muutokset ovat määrittäneet myös Kallon ympäristön muovautumista nykyisenlaiseksi. Yyterinniemi kuuluu Satakunnan rannikolle tyypillisiin pitkiin, kaakosta luoteeseen suuntautuviin niemiin ja se on muodostunut maankohoamisen myötä Yyterin ja Kokemäensaaren entisistä saarista. Yyterinniemen varhaisimmat maa-alueet ovat paljastuneet rautakauden (noin 500 eaa-1300 jaa) lopulla. Kallo koostuu eteläisestä Mäntykallosta ja pohjoisesta Kallosta, jotka ovat aiemmin olleet erillisiä saaria ja yhdistyneet maankohoamisen myötä. Pohjois-eteläsuunnassa Kallolla on pituutta n. 750 metriä. Saari on varsinkin kesäisin suosittu virkistyskohde, jossa retkeilee runsaasti ihmisiä. Saarella on luontopolku ja pengertien vieressä pieni uimaranta.

Kallon pohjoisosa on kallioista ja lähes puutonta, ja suurin osa Kallon rakennuskannasta on keskittynyt juuri saaren pohjoisosaan. Pohjoisosassa sijaitsevat mm. Rajavartiolaitoksen merivartioasema, luotsiasema sekä pienvenesatama ja lisäksi alueella sijait-

see kahvila. Pohjoisosan itäranta on satamatoimintojen ja venelaitureiden jäsentämää, kun taas Kallon länsiranta on avointa kalliota. Saaren länsi- ja etelärannoilla on avoimia, tuulelle ja aallokolle alttiita merenrantakallioita, joilta aukeaa näkymä avomerelle. Eteläkärjen edustalla sijaitsee pieni puuton kallioluoto. Mäntykalloa peittää nimensä mukaisesti karuhko männikkö ja saaren etelä- ja keskiosissa on kallioisia kuivia mäntymetsiä. Mäntykallon pohjoisosassa sijaitsee pieni tervaleppälehto ja entisen salmen länsiosassa on tyrnipensaikkaa. Itäranta on länsirantaa huomattavasti suojaisampi ja alueella on matalia hiekkarantoja. Pengertien ja pienvenesataman välisellä rannalla kasvaa kapealti ruovikkoa.

Suunnittelualue on vireillä olevan Satakunnan maakuntakaavan 2050 yhteydessä laaditussa Satakunnan viherrakenneselvityksessä sisällytetty Satakunnan tärkeimpiin luonnon ydinalueisiin nro 12 *Meri-Pori*. Alueiden valinnassa on kiinnitetty erityistä huomiota kansallispuistojen ja Natura-alueiden verkostoihin, linnustollisesti arvokkaisiin kohteisiin sekä muihin luonnonoloiltaan Satakunnan mittakaavassa merkittäviin luontokohteisiin. Ydinalueet eivät ole tarkkoja rajauksia, vaan ne kuvaavat laajoja yleispiirteisiä alueita, jotka muodostavat hyvin vaihtelevan kokoisia luontokohteiden kokonaisuuksia. Suunnittelualue ei kuulu osaksi Natura 2000-verkostoa eikä suunnittelualueella sijaitse erikseen kaavassa osoitettuja suojelualueita. Suunnittelualue ei sijaitse pohjavesialueella.

Suunnittelualueelta on laadittu luontoselvitys 24.11.2022. Selvityksen on laatinut FM (biologi) Turkka Korvenpää Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:stä ja selvitys on selostuksen liitteenä 4. Selvityksen mukaan suunnittelualueella sijaitsee useita arvokkaita luontokohteita, joita käsitellään tarkemmin selostuksen kohdassa 2.2 *Suunnittelutilanne – Luontoselvitys*.

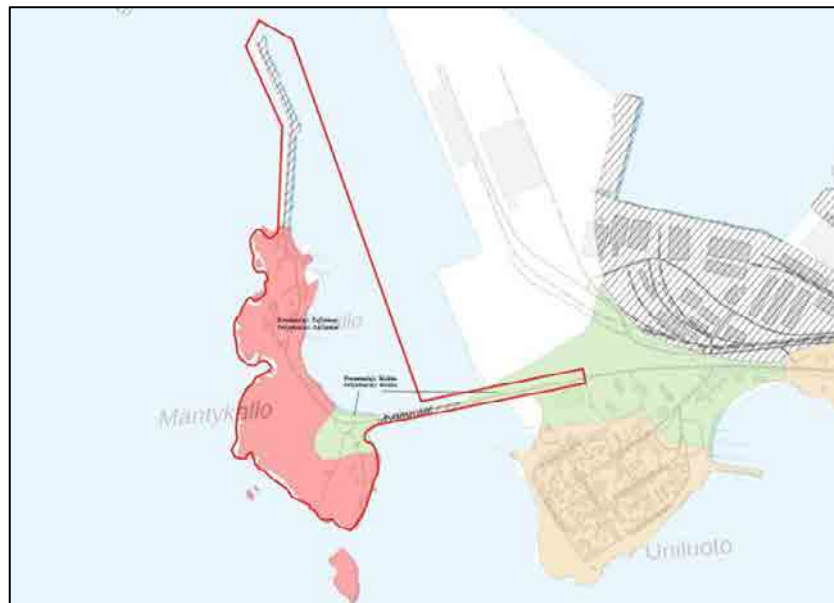
Suunnittelualueelta on laadittu maisemaselvitys kevään 2023 aikana (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy), jonka tuloksia tarkastellaan tarkemmin selostuksen kohdassa 2.2 *Suunnittelutilanne – Maisemaselvitys*. Selvitys on selostuksen liitteenä 6.

Kuvat 2 ja 3: Kuvassa 2 kaava-alueen kallioista rantamaisemaa ja kuvassa 3 Kallontien ajoyhteys suunnittelualueen eteläosasta kohti pohjoista. Kuvassa taustalla näkyy Rajavartiolaitoksen merivartioaseman vaalea rakennus.

Maaperä

Rakennettavuudeltaan suunnittelualueen maaperä on Porin olosuhteissa hyvä. Suunnittelualueen maaperä on pääosin kalliota. Sisääntulotien läheisyydessä maaperä on hiekkaa.

Kuva 4: GTK:n maaperäaineisto. Punainen alue: pinta- ja pohjamaa-alue kalliomaata (Ka), vihreä pinta- ja pohjamaa-alue hiekkaa (Hk). Kuva: MML, Esri Finland, Geologian tutkimuskeskus (GTK).

Rakennettu ympäristö

Kallon alueella toimii tällä hetkellä Rajavartiolaitoksen merivartioasema, luotsiasema (Finnpilot Pilotage Oy), Arctia Meritaito Oy, pursiseura BSF ja Kallo Cafe. Pursiseuralla on käytössään klubi/ti-lausravintola sekä vanha majakka/saunarakennus. Kaupunki on vuokrannut pursiseuralle myös ranta-alueen veneiden säilytystä ja

laskua varten sekä laiturialueen. Majakan vieressä toimii Porin kaupungilta vuokratulla alueella (kaavassa VL-merkintä) kesäkahvila Cafe Kallio. Kallon ja Reposaaren välisen aallonmurtajan lähes kärkeen n. 400 m päähän nykyisestä käänköpaikasta (ja Cafe Kallio) on rakennettu pieni laituri (vanha luotsilaituri), joka toimii mm. vesibussi Charlotan pysähdyspaikkana.

Suunnittelualueen eteläkärjessä voimassa olevan asemakaavan mukaisella VL-alueella sijaitsee erillisellä maanvuokrasopimuksella muodostettu rakennettu rakennuspaikka, joka on tarkoitettu ympärivuotiseen asumiseen. Rakennukset on rakennettu 1930-luvulla ja paikka on toiminut aiemmin öljyn jakeluasemana. Rakennuksia on kunnostettu hiljattain. Muilta osin suunnittelualue on rakentamaton virkistysaluetta.

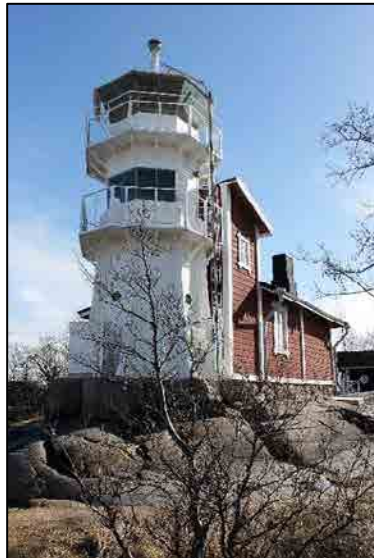
Kuva 5: Alueen saaristomaista rakennuskantaa.

Kuva 6: Cafe Kallon rakennuksia kaava-alueen pohjoisosassa.

Kuva 7: Pursiseuran laitureita sekä venesäilytyspaikka kaava-alueen keskiosassa.

Kuva 8: Kallon majakka. Kuva 9: Rajavartiolaitoksen merivartioaseman rakennus.

Kuvat 10 ja 11: Satamatoimintojen aluetta. Kuvassa 11 Meritaito Oy:n rakennuksia kaava-alueen itärannalla.

Kuvat 12 ja 13: Kuvassa 12 ajoyhteys Rajavartiolaitoksen merivartioasemalle ja kuvassa 13 pурсiseuran veneiden säilytyspaikka sekä pysäköintialuetta kaava-alueen keskiosassa.

Kuvat 14 ja 15: Kuvassa 14 näkymä Kallontieltä kohti kallon saarta ja kuvassa 15 ajoyhteys saaren pohjoisosassa.

Kuvat 16 ja 17: Kuvassa 16 entisen öljysataman korjattu rakennus ja kuvassa 17 kaava-alueen eteläosassa Kallontien varrella sijaitseva sähkömuuntamo.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Osa Kallon saaren pohjaisosasta kuuluu *Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön* valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY). Museoviraston mukaan Porin satamien, Mäntyluodon ja Reposaaren, edustalla sijaitseva Kallon saari on historiallisesti merkittävä luotsipaikka. Kallossa olevat merenkulun turvalaitteet sekä luotsiasemat muodostavat ajallisesti monikerroksisen, suhteellisen tiiviin ja hyvin säilyneen rakennuskokonaisuuden. Vilkkaassa satamamiljöössä olevat rakennukset ovat säilyttäneet yhteytensä alkuperäiseen toimintaympäristöönsä. RKY-alueeseen kuuluu myös alun perin Mäntyluodon satama-alueella sijainnut, mutta keväällä 2020 satama-alueen lounaisosaan Kallon pengertien päähän sijoitettu satamaloistoksi 1903 arkkitehti Gustaf Nyströmin suunnitelmin rakennettu koristeellinen ns. Rysäntorni, joka on nykyisin valoton tunnusmajakka. Tunnusmajakka sijaitsee käsillä olevan asemakaava-alueen ulkopuolella.

Samaan Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön RKY-alueeseen kuuluvat lisäksi suunnittelualueen ulkopuolella sijaitsevat Mäntyluodon satama-alueen satamarataan liittyvä asemamiljöö puistoinen sekä Uniluodon pieni tiheästi rakennettu yhdyskunta suorakulmaisine tontteineen.

Kuva 18. Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön RKY-alue. Lähde: Kulttuuriympäristön palveluikkuna, Kyppi. Museovirasto.

Kallon saaren pohjoisosa aallonmurtajineen kuuluu maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön *Kallon majakka ja luotsiympäristö*, johon kuuluu myös edellä RKY-alueen esittelyn yhteydessä mainittu "Ryssäntorni" eli Mäntyluodon majakka.

Kuva 19. Maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö Kallon majakka ja luotsiasema sekä Mäntyluodon majakka. Lähde: rakennusperintötietokanta Y-Pakki, Satakunnan museo.

Suunnittelualueelta on laadittu rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus 14.9.2022. Selvityksen ovat tuottaneet Heilu Oy:n rakennustutkija FM Kristian Tuomainen ja arkeologi FM Kalle Luoto ja selvitys on kaavaselostuksen liitteenä 5. Selvityksen mukaan pääosa Kallon saaren rakennuksista sijaitsee Kallon saaren pohjoisosassa, kun taas Mäntykallon eteläosassa on säilynyt rakennuksia alueella 1920–30-luvulta 1950-luvun loppulle toimineesta öljysatamasta. Kallon vanhin säilynyt rakennus on selvityksen mukaan luotsivartiotupa vuodelta 1859, joka rakennettiin korvaamaan Krimin sodassa tuhoutunut luotsirakennus 1850-luvun alusta. Entinen luotsivartiotupa sijaitsee Kallon pohjoisosan, Kivikallon korkeimmalla kohdalla nykyisen merivartioaseman ja Kallontien välissä. Puurakenteisessa, harjakattoisessa rakennuksessa on punainen vaakalautavuoraus ja nurkat sekä val-

koiset puitteet. Perustuksena on luonnonkivimuuri ja katemateriaalina musta saumapelti. Sisäänkäynti rakennukseen on itäsivulta lasikuistin kautta. Ikkunat ovat kahdeksanruutuiset, kuistissa kuusiruutuiset. Rakennukselle johtaa portaat ja esteetön kulkuluiska Kallontieltä. Portaiden juurella Kallontien varressa sijaitsee rinnakkain kaksi BSF:lle kuuluvaa venevajaa, jollasuulia. Rakennuksissa on punainen pystylautaverhous ja musta saumapeltikatto. Entinen luotsivartiotupa kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Kuva 20: Luotsivartiotupa sekä pihapiiriin kuuluvia talusrakennuksia.

1880-luvulla Kallon pohjoisosaan pystytettiin puinen loistokoju ohjaamaan laivat turvallisesti Kolmikulman matalikon ohi. Loistokoju korvattiin nykyisellä, rautaisella majakkatornilla 1903. Kallon valkoinen majakka on rautarakenteinen. Kahdeksankulmaiseen, lähes kymmenmetriseen majakkatorniin liittyy puurakenteinen asuinosa, joka on muutettu saunatiloiksi. Majakan perustus on järeää lohkokiveä, puisen rakennusosan pienempää luonnonkiveä. Puisen rakennusosan majakan puoleisessa päädyssä on muuta rakennusta korkeampi, majakkaan johtava torniosa. Rakennuksessa on musta saumapeltikatto ja punainen vaakavuoraus, puitteet ja listat ovat valkoiset. Rakennuksen pohjoissivulla on sisäänvedetty avokuisti, jonka kautta on kaksi sisäänkäyntiä rakennukseen. Kallon majakka kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Majakka on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982.

Maan vanhin purjehdusseura Segelföreningen i Björneborg, BSF, perustettiin vuonna 1856. Purjehdusseura BSF:n paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, sijaitsee Kallon majakan välittömässä läheisyydessä, majakan eteläpuolella. Kookas puurakennus koostuu kahdesta osasta: eteläpäädyn kaksikerroksisesta, harjakattoisesta osasta, johon liittyy poikittain matala laajennusosa. Rakennuksessa on punainen, pysty-/vaaka-/pystysuuntainen lautaverhous, listat ja puitteet ovat valkoiset. Alkuperäisessä rakennusosassa on lohkokiviperustus, laajennusosa on perustettu betonipaalujen varaan. Katemateriaali on musta saumapelti. Paviljonkirakennuksen itäpuolella sijaitsevat vaja ja piharakennus 1900-luvun alkupuolelta. Molemmissa on lohkokiviperustus ja saumapeltikatto. Purjehdusseuran rakennuskokonaisuuteen kuuluu myös useita paviljonia pienempiä rakennuksia, kuten venevajoja. BSF:n omistamat rakennukset on kunnostettu vuosien 2018–2020 aikana. Paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, kuuluu nimetyinä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Paviljonki on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982.

Kuva 21 ja 22: Kuvassa 21 Kallon majakka ja taustalla pursiseuran paviljonki. Kuvassa 22 pursiseuran paviljonki.

Entinen luotsi-, nykyinen merivartioasema sijaitsee pohjois-eteläsuuntaisesti keskellä Kallon pohjoissaarta. Kolmikerroksiseen, tornimaiseen rakennukseen liittyy pitkä, matala laajennusosa. Torniosassa on aumakatto, vaalea tiilijulkisivu, neliskanttinen vaalea tiilipiippu ja ylimmän kerroksen valvomoa kiertävä parveke. Harjakattoisessa laajennusosassa on 1980- ja 1990-lukujen taitteen postmoderneja piirteitä: eri kokoiset, neliön muotoiset ikkunat ja

länsipuolen sisäänkäynnin pylväikkö. Julkisivuissa on vaalea pystylautaverhous. Rakennuksen katemateriaalina on vaalea saumapelti. Merivartioaseman pihalla on pitkänmallinen, vaalea autokatos. Alkuperäiseltä osaltaan 1960-luvun selkeälinjainen laitosrakennus edustaa Kallon nuorempaa rakennuskantaa. Nykyisin merivartioasemana toimiva luotsiasema on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä.

Mäntykallon eteläosassa on säilynyt kaksi entiseen öljysatamaan liittyvää rakennusta. Kaksikerroksinen asuinrakennus on rapattu, ja sen eteläpäädyssä on leveällä vaakalaudalla verhoiltu laajennusosa. Rakennuksessa on korkea betonisokkeli ja musta saumapeltikate. Rannassa sijaitsee pitkä, öljysataman ajoilta säilynyt rakennus. Rakennus on perustettu korkean betonimuurin varaan ja sitä kiertää betonipilareiden kannattama terassi. Rakennuksessa on tasakatto, terassia kattava osa on kulmista aumattu. Vuorauksena on leveä vaakalautoitus. Asuinrakennuksen takana on vanha varastorakennus ja katos.

Muinaisjännökset

Suunnittelualueelta on laadittu arkeologinen tarkastus edellä käsitellyn rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen yhteydessä (Heilu Oy 2022, liite 5). Selvityksen mukaan arkeologinen tarkastus perustuu 12.5.2022 käytyyn viranomaisneuvotteluun (Porin kaupunki, Kallon asemakaavan muutos), jossa todetaan, että voimassa olevaan yleiskaavaan merkitty ja kaava-alueen eteläosassa sijaitseva muinaisjännöskohde (I Maailmansodan aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset) ei ole muinaisjännösrekisterissä ja sen tarkastaminen ja dokumentointi on tarpeen. Entuudestaan Museoviraston ylläpitämään muinaisjännösrekisteriin on merkitty Kallon saaren läheisyyteen kaksi arkeologista kohdetta, muu kulttuuriperintökohde Mäntykallo (muinaisjännösrekisterin tunnus 2528) ja löytöpaikka Mäntyluodon Kallon tykit (1731). Näitä kohteita ei erityisesti inventoinnin yhteydessä tarkastettu, koska kyseessä ovat vedenalaiset kohteet eivätkä ne kuulu osaksi käsillä olevaa asemakaavan muutosaluetta.

Yleiskaavan mukaisesta kohteesta (I ms:n aikaiset linnoitusrakennelmien jäännökset) selvityksessä todetaan, että selkein jäännös on kohteen eteläosassa sijaitseva osuus, jossa on kaksi suojahuoneen jäännöstä (kohteet 3 ja 4) ja niitä yhdistävä juoksuhauta. Pohjoisosa jäännöksestä (1 & 2) on osin louhoksen vaurioittama,

mutta siihen kuuluu kallioon louhittua juoksuhaudaa ja ladottua kivivallia. Kohde todennettiin tarkastuksessa uudeksi kiinteäksi muinaisjäännökseksi, *Mäntykallo puolustusvarustus*, jolle on selvityksessä osoitettu myös neljä alakohdetta (1-4).

Uuden kiinteän muinaisjäännöksen välittömästä läheisyydestä todennettiin tarkastuksessa myös muuksi kohteeksi arvoitettu kohde, *Mäntykallo kivilouhos*. Selvityksen mukaan Mäntykallosta on louhittu kiviaineksia satama-alueiden rakentamiseen 1800- ja 1900-lukujen taitteesta alkaen, ja louhosalue erottuu Mäntykallon keski-osassa yhä. Louhoksen pituus pohjois-eteläsuunnassa on noin 150 metriä ja itä-länsi -suunnassa noin 100 metriä. Louhoksen reunoilla on noin 1 – 2 metriä korkeita louhinnan tuloksena syntyneitä pystykallioita sekä jonkin verran louhinnan tuloksena syntyneitä irtokiveä. Alueen eteläosan läpi kulkee tie.

Suunnittelualueelta on käsillä olevan asemakaavatyön yhteydessä laadittu arkeologinen vedenalaisinventointi 28.12.2023 (Subzone Oy), jonka tuloksia käsitellään tarkemmin kohdassa 2.2 *Suunnitelutilanne – Meriarkeologinen selvitys*. Selvitys on selostuksen liitteenä 7.

Tekninen huolto

Alueen sisääntulon läheisyydessä sijaitsee pienehkö sähkömuuntamorakennus.

Kuva 23: Sähkömuuntamorakennus.

Kaavamuutosalue ei kuulu Porin Veden toiminta-alueen piiriin. Porin Veden runkovesilinja kulkee Mäntyluodon satama-altaan kautta Reposaareen. Pengertien (osoitetaan kaavamuutoksessa Kallon tienä) alueella kulkee tosin runkovesijohtolinja, jonka jatkeena on

yksityisiä tonttivesijohtoja. Kaava-alueella kulkee myös paineviemärin ylivuotolinja, joka kulkee pengertien kautta voimassa olevan asemakaavan mukaisen ja kaavamuutoksessa poistettavan ET-alueen kautta mereen. Kallon alueelta laaditun esiselvityksen mukaan nykyisessä kaavassa oleva ET-merkintä on aikanaan tehty Mäntykallon puhdistamoa varten. Puhdistamotoiminta on lopetettu v. 1995, kun alueen jätevedet ryhdyttiin johtamaan Pihlavan puhdistamolle ja nykyisin edelleen Luotsinmäelle. Ylivuotolinja on edelleen käytössä ja sitä käytetään nykyisin Uniluodon jätevesipumppaamon hätäylivuotolinjana. Ylivuotolinjaan ei voi kuitenkaan liittyä uusilla viemäriliittymillä.

Kuva 24: Ote vesihuollon verkostokartasta. Sinisellä puhdas vesi, punaisella sadevesiviemäri ja mustalla jäte- ja sekavedet.

Hulevedet

Alueelle ei ole rakennettu hulevesiviemärilinjoja. Lähin toimintalue sijaitsee Mäntyluodon asuinalueella. Hulevedet ohjautuvat ympäröiville merialueille.

Palvelut, työpaikat ja väestö

Porin keskustan palvelut sijaitsevat kaava-alueelta noin 23 km kaakkoon. Lisäksi kaava-alueella sijaitsee joitakin palveluntarjoajia sekä työpaikkoja. Kaava-alueella sijaitseva Meritaito Oy tarjoaa jäänmurtoon, väylänhoitoon ja merenmittaukseen liittyviä palveluja ja pursiseura (BFS) tarjoaa mm. purjehdukseen liittyviä koulutuksia sekä laajemmin veneilyyn liittyviä palveluja. Kallon saaren pohjoisosassa toimii kahvilapalveluja tarjoava Cafe Kallo. Valtion Rajavartiolaitoksen tehtäviin kuuluvat mm. rajaturvallisuuden valvonta sekä meripelastustehtävät. Ainoa asuinrakennus sijaitsee

saaren kaakkoisosassa, muuten lähin asutus sijaitsee mantereen puolella Uniluodon asuinalueella.

Virkistys ja matkailu

Suunnittelualue on Satakunnan maakuntakaavassa osoitettu virkistysalueeksi (V), jossa merkinnällä osoitetaan ulkoilun, retkeilyn ja virkistyskäytön kannalta merkittävät alueet. Suunnittelualue sijoittuu matkailun kehittämisen kohdevyöhykkeille mv-1 ja mv-3, joissa mv-1 merkinnällä osoitetaan merkittävät matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen kohdevyöhykkeet (Yyteri-Reposaari-vyöhyke), ja jossa aluekokonaisuuksien matkailullinen vetovoima perustuu luonnonolosuhteisiin, maisemaan, kulttuuriympäristöihin ja -historiaan. mv-3-merkinnällä osoitetaan merkittävät luontomatkailun kehittämisen kohdevyöhykkeet, joihin kohdistuu luontomatkailun, luonnon virkistyskäytön, ulkoilu- ym. reitistöjen sekä luonnonsuojelun kehittämis- ja yhteensovittamistarpeita. Virkistysverkkoon voidaan katsoa kuuluvan myös matkailupalveluiden alueet ja viher- ja virkistysverkkoa tukevia ja täydentäviä ns. luonnon vetovoimatekijöitä ovat mm. valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet, kulttuurihistorialliset alueet ja ympäristöt.

Kallon saaren virkistysarvot pohjautuvat niin luonto-, maisemakuin kulttuuriympäristöarvoihin. Kallon saarella etenkin Kallon satamamajakka ja sen kalliorannat sekä aallonmurtaja saaren pohjoispäässä ovat suosittuja vierailukohteita. Kallon länsi- ja etelärannoilta sekä aallonmurtajalta aukeaa avara näköala avomerelle. Mäntykallossa saaren eteläosassa on mm. aktiivisesti käytetty luontopolku ja Pengertien kupeessa tien eteläpuolella sijaitsee pieni hienohiekkainen ja matalarantainen uimaranta. Kallo kuuluu osana Mäntyluodon ja Reposaaaren muodostamaan, pitkän historian omaavaan satamamiljööseen ja osa Kallon saaren pohjoisosasta kuuluu *Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön* valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön (RKY). Kallon saaren pohjoisosa aallonmurtajineen kuuluu maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön *Kallon majakka ja luotsiympäristö*.

Yyterin kasvuohjelman raportissa (Ramboll 2020) Yyterillä viitataan Yyterinniemellä sijaitseviin alueisiin, eli Yyterin santojen lisäksi mm. Uniluotoon, Kalloon ja Herrainpäiviin, sekä Reposaaareen. Näin ollen kehittämisen ja markkinoinnin näkökulmasta myös

Kallon saari ja Reposaaari luetaan osaksi Yyterin kokonaisuutta. Yyterin alueen kehittäminen on ollut Porin kaupungin matkailun kehittämisen kärkihankkeita vuodesta 2017 lähtien ja kasvuohjelman tarkoituksena on mm. lisätä alueen vetovoimaa sekä tukea alueen strategista kehittämistä pitkällä tähtäimellä. Yyterissä on kasvuohjelman mukaan vuosittain yli 230 000 kävijää, joista suurin osa saapuu lähiseuduilta, kuten Ulvilasta, Raumalta ja Eurajoelta. Kallon saaren alueen kehittämisessä keskeinen elementti on kasvuohjelman mukana palveluiden ja yhteyksien sekä reittien kehittäminen. Lisäksi Kallon saaren kytköstä Reposaaariin tiivistetään ja alueen merellisiä palveluja kehitetään. Kallio-Reposaaari kehittämishankkeen tiimoilta on valmistunut käsillä olevan kaavamutoksen pohjaselvitykseksi sekä Reposaaaren matkailullisen kehittämisen ideoimiseksi raportti (2021), jossa Kallon saaren kehittämisen osalta on tarkasteltu esim. liikennetarkoituksia sekä majoitukseen ja virkistykseen liittyviä kehitysehdotuksia.

Kallon saareen pääsee tällä hetkellä kaikilla kulkumuodoilla, mutta alueella ei ole erikseen aluetta yleiseen pysäköintiin. Kallon reitti kulkee Yyteristä 450-metrinen koirarannan ja Uniluodon kylän pääosin 1800-luvulla rakennetun puutalomiljöön maisemien kautta Kallon niemeen, ja Kallon satamamajakka ja sen kalliorannat ovat suosittuja retkikohteita. Reitin pituus on noin 7,2 km ja soveltuu kuljettavaksi myös pyöräillen.

Liikenne

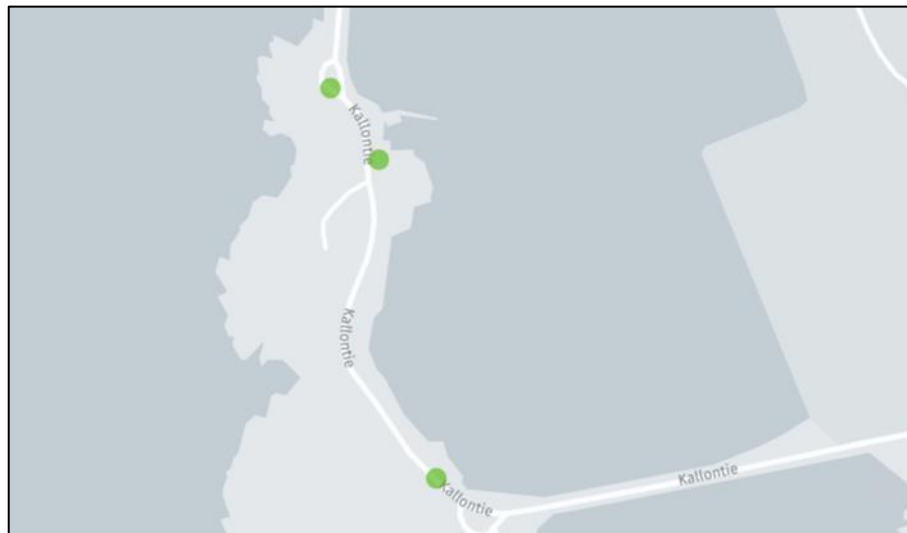
Suunnittelualueelle Kallon saareen kuljetaan valtatie 2, Merisatamantien (yhdystie 42020) sekä Kallontien kautta. Joukkoliikennelinjat sekä jalankulku- ja pyöräilyväylä Porin keskustan suunnasta päättyvät Mäntyluotoon, eivätkä ne ulotu Kallon saarelle asti. Saarella ei ole jalankulku- ja pyöräilyväyliä. Metsäalueella on polku retkeilijöille.

Valtatien 2 keskimääräinen vuorokausiliikenne (2022) suunnittelualueen kohdalla on noin 2000 ajoneuvoa/vrk. Kallontien kohdalla on tehty viimeiset liikennelaskennat kesinä 2020 ja 2022 kumpanakin vuonna yhden viikon ajan. Tuolloin vuorokausiliikennemäärät vaihtelivat ollen maanantaista torstaihin 1200-1900 (vuonna 2020: 600-700) ajoneuvoa vuorokaudessa ja perjantaista sunnuntaihin noin 1500-1600 (vuonna 2020: 1600-2200) ajoneuvoa vuorokaudessa.

Liikennemuodot sekoittuvat tällä hetkellä Kallontielle. Haastavimmat kohdat sijoittuvat Kallonsaaren pohjoisosiin. Venesatamatoimintojen alue on samalla alueella, missä kulkee ajoneuvoliikenne, jalankulkijat ja pyöräilijät, mikä heikentää etenkin jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuuden tunnetta. Kallon saaren pohjoispäässä näkyvyys Kallontielle on myös pieneltä osin hyvin heikko.

Kallon saarella on tapahtunut vuosien 2017-2021 aikana kolme poliisin tietoon tullutta onnettomuutta. Onnettomuudet eivät johtaneet henkilövahinkoihin.

Alueella on virallisia pysäköintialueita vain saaren pohjoispäässä. Autoja pysäköidäänkin tällä hetkellä epävirallisiin paikkoihin eri puolelle saarta. Nykyisten liikennemäärien perusteella on arvioitu, että alueella olisi normaaleina päivinä tarve noin 40 pysäköintipaikalle, jos viipymä saarella on noin tunnin. Huipputuntina (esimerkiksi viikonloppuisin) voi pysäköintitarve olla kuitenkin jo 150 ajoneuvon luokkaa (15 % vuorokauden liikenteestä), jos viipymä saarella on noin tunnin. Saarella järjestettävien tapahtumien myötä pysäköintitarve on myös normaalia suurempi.

Kuva 25: Kallon saarella tapahtuneet poliisin tietoon tulleet onnettomuudet 2017-2021 (Ramboll 2023).

Ympäristöhäiriöt

Suunnittelualueelta ei ole tiedossa suojele- tai häiriöalueita tai -kohteita.

Suunnittelualueelle sijoittuu kaksi Maaperän tilan tietojärjestelmään (MATTI) merkittyä kohdetta. Kohteet ovat Porin väylänhoitoasema (Meritaito Oy), joka on MATTI-tietojen perusteella toiminnassa oleva kohde kaava-alueen pohjoisosassa sekä vuonna 1995 lopetettu jätevedenpuhdistamo, joka sijoittuu nykyisessä kaavassa erityisalueelle, joka on osoitettu yhdyskuntateknisiä palveluja varten (ET). Mäntykallon puhdistamo kaikkine siihen liittyvine maanpäällisine rakenteineen on purettu puhdistamotoiminnan lopettamisen jälkeen. Puhdistamoon liittyneitä rakenteita on korkeintaan maanpinnan alapuolella betoninen antura, jota ei välttämättä ole tuohon aikaan poistettu. Kaikki allasrakenteet ovat olleet ruostumattomasta teräksestä, ja ne on poistettu.

Maanomistus

Suunnittelualueelle sijoittuu kaksi kiinteistöä:

- Tontti 609-65-6-1 on Porin kaupungin omistuksessa, ja sen pinta-ala on 11 048 m².
- Tila 609-454-1-686 MÄNTYLUOTO, joka käsittää myös ympäröivät merialueet, on Porin kaupungin omistuksessa.

Kuva 26: Suunnittelualue on Porin kaupungin omistuksessa.

2.2. Suunnittelutilanne

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtioneuvosto päätti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden uudistamisesta 14.12.2017, ja päätös tuli voimaan 1. huhtikuuta 2018. Päätöksellä valtioneuvosto korvasi valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Suunnittelualuetta koskee alueidenkäyttötavoitteista ainakin:

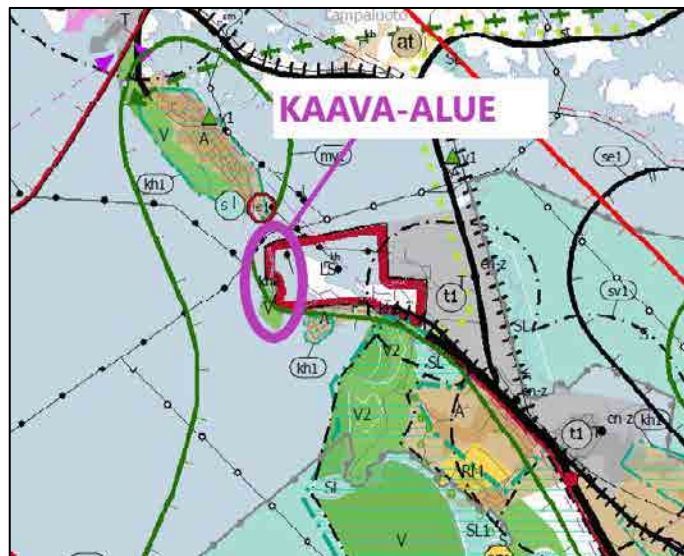
Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat

- Huolehditaan valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta
- Edistetään luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä
- Huolehditaan virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä sekä viheralueverkoston jatkuvuudesta

Maakuntakaava

Satakunnan maakuntakaava

Suunnittelualue on Satakunnan maakuntakaavassa (YM vahv. 30.11.2011, lainvoimainen KHO:n päätöksellä 13.3.2013, tarkistettu 14.4.2014) osoitettu virkistysalueeksi (V), satama-alueeksi (LS), kaupunkikehittämisen kohdevyöhykkeeksi (kk-1), matkailun kehittämisvyöhykkeeksi (mv-1), jossa merkinnällä osoitetaan merkittävät matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen kohdevyöhykkeet (Yteri-Reposaari-vyöhyke), matkailun kehittämisvyöhykkeeksi (mv-3), jossa merkinnällä osoitetaan merkittävät luontomatkailun kehittämisen kohdevyöhykkeet, joihin kohdistuu luontomatkailun, luonnon virkistyskäytön, ulkoilu- ym. reitistöjen sekä luonnonsuojelun kehittämis- ja yhteensovittamistarpeita (Satakunnan rannikkoseutu) sekä osin maakunnallisesti merkittäväksi kulttuuriympäristöksi (kh2). Laivaväylä, jolla on osoitettu kulkusyvyydeltään yli 2,5 metrin laivaväylät, on osoitettu hyvin lähelle suunnittelualueutta Mäntyluodon satamasta Räpsönsuntin kautta ulkomerelle päin. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Kuva 27: Ote Satakunnan maakuntakaavasta

Satakunnan vaihemaakuntakaava 1

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt Satakunnan maakuntakaavaa täydentävän Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 13.12.2013, Ympäristöministeriö on vahvistanut sen 3.12.2014 ja lainvoiman se on saanut korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 6.5.2016. Suunnittelualueelle ei kohdistu merkintöjä vaihemaakuntakaavassa 1.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt Satakunnan maakuntakaavaa täydentävän Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 17.5.2019 ja se on saanut lainvoiman 1.7.2019. Suunnittelualueella koskevat vaihemaakuntakaavassa 2 kaavamerkinnot valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (kh1), *Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö*, maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö (kh), *Kallon majakka ja luotsiasema* sekä maakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö *Mäntyluodon majakka* (kohde alle 10 ha). Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (Kallon majakkaa ja luotsiasema) osoittava alue-rajaus kattaa ainoastaan saaren pohjoisosan sijoittuen osittain päällekkäin maakuntakaavassa pistemäisellä kohdemerkinnällä osoitetun valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö, Kallon luotsisaari) RKY-rajauksen kanssa.

Suunnittelualueen ulkopuolelle Mäntyluodon satama-alueelle on vaihemaakuntakaavassa osoitettu koristeellinen "Ryssäntorni", joka Mäntyluodon Maakuntakaavassa alkuperäiselle sijaintipaikalle osoitettu Mäntyluodon majakka eli ns. Ryssäntorni on osoitettu sekä valtakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön (kh1 149 Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö, Tunnusmajakka) että maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön (kh 609095 Mäntyluodon majakka) alle 10 ha kohteeksi. Majakka on siirretty nosturi Luveenin kanssa vuonna 2020 Mäntyluodon sataman lounaiskulmaan jää lausuttavana olevan asemakaavamuutoksen rajauksen ulkopuolelle.

Kuva 28: Ote Satakunnan vaihemaakuntakaavasta 2.

Suunnittelualueeseen kohdistuvat maakuntakaavamääräykset:

VIRKISTYSALUE

Merkinnällä osoitetaan ulkoilun, retkeilyn ja virkistyskäytön kannalta merkittävät alueet. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys

Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen virkistyskäytön ja virkistyskäytön kehittämisedellytysten turvaamiseen.

Rakentamismääräys

Alueilla sallitaan yleistä ulkoilu- retkeily- ja virkistyskäyttöä palvelevan rakentamisen lisäksi jo olemassa olevien rakennusten korjaus-, muutos- ja laajentamistyöt.

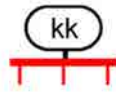

SATAMA-ALUE

Merkinnällä osoitetaan satama- ja satamatoimintoihin välittömästi liittyvät varasto- ja terminaali-alueet. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Suunnittelumääräys

Aluetta suunniteltaessa tulee Väylävirastolle (ent. Liikennevirasto) ja satamatoiminnasta vastaavalle taholle sekä museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

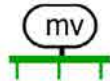

KAUPUNKIKEHITTÄMISEN KOHDEVYÖHYKE

(-1) Merkinnällä osoitetaan Kokemäenjokilaakson valtakunnallisesti merkittävä, monikeskuksinen aluerakenteen kehittämisvyöhyke, jolle kohdistuu työpaikka- ja teollisuustoimintojen, taajamatoimintojen, joukkoliikenteen ja palvelujen sekä virkistysverkoston pitkän aikavälin alueidenkäytöllisiä ja toiminnallisia yhteensovittamis- ja kehittämistarpeita.

Suunnittelumääräys

Alueen kilpailukyvyn ja vetovoimaisuuden kasvua edistetään korostamalla alueen keskuksien kehittämistä. Suunnittelulla tulee edistää alueen ominaispiirteitä ja liikenne-, energia- ja virkistysverkkojen toiminnallisuutta seudullisena kokonaisuutena.

MATKAILUN KEHITTÄMISVYÖHYKE

(-1) Merkinnällä osoitetaan merkittävät matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen kohdevyöhykkeet.

(-3) Merkinnällä osoitetaan merkittävät luontomatkailun kehittämisen kohdevyöhykkeet, joihin kohdistuu luontomatkailun, luonnon virkistyskäytön, ulkoilu- ym. reitistöjen sekä luonnonsuojelun kehittämis- ja yhteensovittamistarpeita.

Suunnittelumääräys

Vyöhykkeiden sisällä toteutettavassa alueidenkäytön suunnittelussa on kiinnitettävä erityistä huomiota matkailuelinkeinojen ja virkistyspalvelujen kehittämiseen. Suunnittelussa on otettava huomioon toteutettavien toimenpiteiden yhteensovittaminen kulttuuri-, maisema- ja luontoarvoihin sekä ole-massa oleviin elinkeinoihin ja asutukseen.

Matkailuun liittyviä toimintoja suunniteltaessa ja vyöhykkeen vetovoimaisuutta kehitettäessä tulee ottaa huomioon vyöhykkeen erityisominaisuudet ja niiden ominaispiirteiden säilyttäminen.

VALTAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ

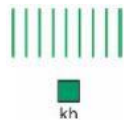
Merkinnällä osoitetaan valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt ja rakennusperintökohdet.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet.

Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄ KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti ja seudullisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja rakennusperintökohteet.

Suunnittelumääräys

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet.

Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Koko maakuntakaava-alueetta koskevat suunnittelumääräykset

Tulvasuojelu

Suunnittelumääräys

Alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon viranomaisten selvitysten mukaiset tulvavaara-alueet ja tulviin liittyvät riskit. Uutta rakentamista ei tule sijoittaa tulvavaara-alueille. Tästä voidaan poiketa vain, jos tarve- ja vaikutusselvityksiin perustuen osoitetaan, että tulvariskit pystytään hallitsemaan ja että rakentaminen on kestävä kehityksen mukaista. Suunniteltaessa alueelle tulville herkkiä toimintoja tulee tulvasuojelusta vastaavalle alueelliselle ympäristöviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Tieliikenne

Suunnittelumääräys

Niitä alueita, joiden käyttöönotto edellyttää liikenneturvallisuus- tai muista syistä päätien siirtämistä tai poikittaisyhteyksien parantamista, ei pääsääntöisesti tule ottaa käyttöön ennen kuin kyseiset liikenneverkon parantamistoimenpiteet on suoritettu.

Vesien tila

Suunnittelumääräys

Koko maakuntakaava-alueella on yksityiskohtaisen alueidenkäytön suunnittelun oltava alueelle kohdistuvien vesienhoitosuunnitelmien ja toimenpideohjelmien toteuttamista edistävää.

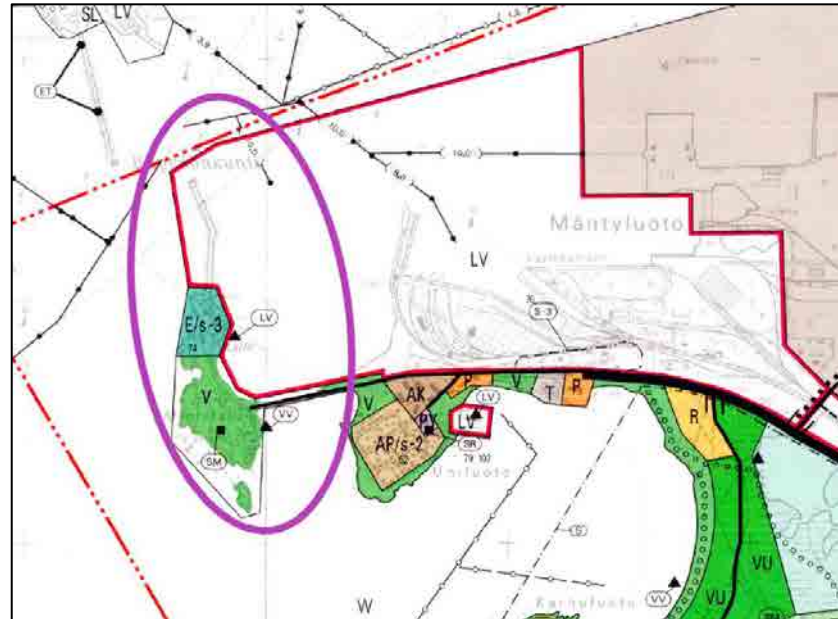
Vesiensuojelullisesti erityisen herkillä, kaltevilla sekä eroosio- ja tulvaherkillä vesistöjen rannoilla tulee maankäyttö- ja rakennuslain mukainen alueidenkäyttö suunnitella siten, että estetään tai vähennetään ravinteiden, kiintoaineen ja haitallisten aineiden huuhtoutumista vesistöihin.

Satakunnan maakuntakaava 2050

Satakuntaliiton maakuntahallitus päätti 20.12.2021 §185 käynnistää Satakunnan maakuntakaavan 2050 laatimisen. Satakunnan maakuntakaava 2050 laaditaan kokonaismaakuntakaavana, jolloin käsitellään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja kehittämisen kannalta tarpeelliset alueet koko maakunnan alueella. Tarkoituksena on, että voimaan tullessaan Satakunnan maakuntakaava 2050 kumoaa Satakunnan aiemmat kokonais- ja vaihemaakuntakaavat. Satakunnan maakuntakaavan 2050 osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 1.4.-13.5.2022 välisen ajan.

Yleiskaava

Alueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Alueelle on laadittu oikeusvaikutukseton Meri-Porin osayleiskaava (tullut voimaan KHO 8.3.2002 antamalla päätöksellä), jossa suunnittelualue on osoitettu virkistysalueeksi (V), erityisalueeksi (E), jolla ympäristö säilytetään (s-3) sekä vesiliikenteen alueeksi (LV). E/s-3-alueelle on osoitettu kohdenumero 74. Suunnittelualueelle on osoitettu myös uimaranta (vv), pienvenesatama tai venevalkama (lv) sekä muinaismuisto/muinaismuistoaluealue (SM).

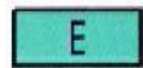

Kuva 29: Ote Meri-Porin osayleiskaavasta (2020).

Yleiskaavamääräykset:

Virkistysalue.

Erityisalue.

Vesiliikenteen alue.

Muinaismuisto, muinaismuistoalue.

Uimaranta.

Pienvenesatama tai venevalkama.

S-3

Alue, jonka ympäristö säilytetään.

100

Kohdenumero.

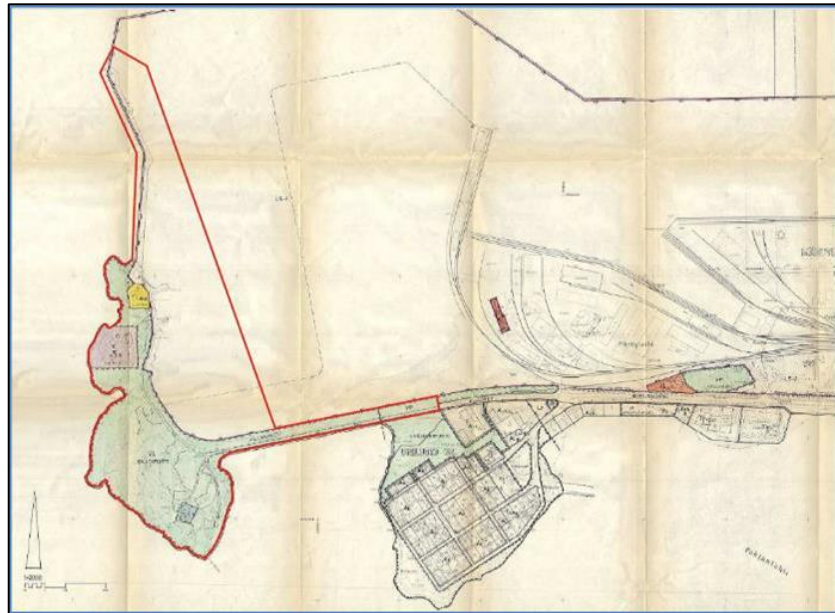
Kohdenumero 74 = Kallossa on ollut majakka vuodesta 1884 ja Luotshallituksen perustama sumumerkinantoasema vuodesta 1901 asti. Majakan vieressä sijaitseva vanha luotsiasema on oletettavasti tämän vuosisadan puolelta. Rakennus toimii nykyään Suomen vanhimman pursiseuran BSF:n paviljonkina. Paviljongin lisäksi rakennettiin oletettavasti 40-luvun lopulla. Uusi luotsiasema valmistui vanhan aseman lähelle vuonna 1960. Aivan vanhan luotsiaseman vieressä on vanha pihapiiri, jossa on luotsivanhimman tupa ja sen makasiini- ja talousrakennukset tämän vuosisadan alusta.

Yyterinniemen osayleiskaava

Asemakaavoitettu alue sijoittuu alueelle, jossa on käynnissä Yyterinniemen osayleiskaavoitus. Osayleiskaavaluonnos on ollut nähtävillä 1.7. – 3.9.2021. Vireillä olevassa yleiskaavassa suurin osa saaresta on osoitettu virkistysalueena (V), pengertie on osoitettu suojaviheralueena (EV), kaavamuuotosalueen pohjois- ja koilliskulma satama-alueena (LS), Kallon saaren pohjoisosa erityisalueena (E) sekä alueena, jonka ympäristö säilytetään (s-3). s-3-kaavamääräyksen mukaan alueen kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokas rakennuskanta ja ympäristö tulee säilyttää. Uudisrakentaminen ja rakennuksissa suoritettavat korjaus- ja muutostyötoimenpiteet sekä muut ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet tulee toteuttaa siten, että ympäristön kulttuurihistoriallinen ja maisemallinen luonne säilyy. Ennen aluetta merkittävästi muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee Satakunnan museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen. Virkistysalueelle sijoittuu muinaismuistokohde ja erityisalueelle kaksi taajama- tai kyläkuvan kannalta arvokasta rakennusta / pihapiiriä sekä suojeltu rakennus ja pihapiiri.

Asemakaava

Kallon alue kuuluu vuonna 1982 hyväksytyyn asemakaavaan (tunnus 609 779). Samaan asemakaavaan kuuluu koko Mäntyluodon satama ja osa Uniluodosta. Suunnittelualue on voimassa olevassa asemakaavassa osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL), yleisten rakennusten korttelialueeksi (Y), matkailua palvelevien rakennusten korttelialueeksi (RM), satama-alueeksi (LS-1), yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alueeksi (ET) sekä puistoalueeksi (P). Virkistysalueelle ja RM-kortteliin on osoitettu suojeltavat rakennukset (sr).

Kuva 30: Asemakaavamuutosalueen rajaus voimassa olevassa asemakaavassa.

Asemakaavassa osoitetut merkinnät- ja määräykset:

Lähivirkistysalue (VL)

Alueella sijaitsee yksi suojeltava rakennus (sr). Alueelle on osoitettu osa saaren sisäisistä ajoyhteyksistä.

Yleisten rakennusten korttelialue (Y)

Tontille saa rakentaa 3-kerroksisen rakennuksen. Alueen tehokkuusluku on 0,10. Alueelle tulee osoittaa 1 autopaikka 100 kerrosalaneliometriä kohden

Matkailua palvelevien rakennusten korttelialue (RM)

Alueelle tulee osoittaa 1 autopaikka 100 kerrosalaneliometriä kohden. Alueella sijaitsee suojeltava rakennus (sr).

Satama-alue (LS-1)

Alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanlaisia tiloja. Alueen kautta on järjestettävä ajoyhteys siihen rajoittuville tonteille. Alueella tulee olla yksi autopaikka kolmea alueella samanlaisesti työskentelevää henkilöä kohti. Korttelialueiden autopaikat saa sijoittaa satama-alueelle.

Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue (ET)

Puisto (VP)

Suojeltava rakennus (sr)

Rakennusjärjestys

Porin kaupungin rakennusjärjestys on tullut voimaan 1.1.2021.

Luontoselvitys

Suunnittelualueelta on laadittu luontoselvitys 24.11.2022 (liite 4). Selvityksen on laatinut FM (biologi) Turkka Korvenpää Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:stä ja selvityksen maastotyöt on suoritettu maaliskuu-syyskuussa 2022. Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi lähinnä pesimälinnustoon keskittynyt linnustokartoitus, lepakkoselvitys, liito-oravakartoitus, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit, luontodirektiivin luontotyypit, Suomen kansainväliset vastuuluontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuvioihin. Lopuksi annettiin maankäyttösuositukset ja kohteet arvotettiin julkaisun *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi* (Mäkelä & Salo 2021) mukaisesti jakaen ne neljään arvoluokkaan:

- Arvoluokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet
- Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Arvokkaat luontotyyppikohteet

Kallon sataman keto

Kallon satamassa on selvityksen mukaan kuiva ketopiennar kallon ja tien välissä. Kedolla kasvaa mm. kissankelloa, hopeahanhikkia, piennarmataraa, metsälauhaa, ahomansikkaa, heinätahtimöä, lampaannataa ja isomaksaruohoa. Ketopiennar on säilynyt kasvillisuudeltaan melko edustavana heinäketona eikä se ole juuri rehevöitynyt. Heinäketo on äärimmäisen uhanalainen luontotyyppi. Arvoluokka: 3. Maankäyttösuositusten mukaan pienialaisuudestaan huolimatta ketopiennar on suojelemisen arvoinen. Alueen nykyinen

käyttö vaikuttaisi turvaavan kedon säilymisen melko hyvin. Pientareelle ei tule levittää multaa, kylvää nurmikkoa tai istuttaa koristekasveja, puita tai pensaita. Sitä ei tulisi myöskään käyttää varastopaikkana. Pientareen reunassa kasvava kurturuusupensas tulisi poistaa.

Kallon tyrnipensaikko

Osittain lohkareisella rannalla kasvaa selvityksen mukaan tiheä vanha tyrnipensaikko. Tyrnien seassa kasvaa vähän lyhyttä tervaleppää ja koivua sekä kurturuusua. Kenttäkerroksessa tavataan mm. pujoa, hietakastikkaa ja ruokohelpeä. Tyrneillä kasvaa tyrnikkääpää sekä uhanalaisuusarvioinnissa puutteellisesti tunnetuksi luokiteltua konttakääpää. Arvoluokka: 3. Maankäyttösuositusten mukaan tyrnipensaikko tulisi säästää ja tyrnejä uhkaavat kurturuusut poistaa.

Kallon tervaleppälehto

Mäntykallon pohjoisosassa kallioiden välisessä painanteessa sijaitsee selvityksen mukaan osittain luhtavaikutteinen, melko luonnontilainen tervaleppälehto. Puusto on suhteellisen pienikokoista, mutta ilmeisesti enimmäkseen melko vanhaa. Maassa makaa jonkin verran lahoppua. Lehto rajautuu itäreunallaan ilmeisesti aikoinaan louhittuun muutaman metrin korkuiseen kallioseinämään. Kuviolla on retkeilypolku, jonka ulkopuolella maasto ei ole kulunut. Arvoluokka: 3. Maankäyttösuositusten mukaan tervaleppälehto olisi hyvä jättää kehittymään luonnontilaisena. Polkua voi ylläpitää. Polku ohjaa liikkumista lehdossa, mikä ehkäisee maaston kulumista.

Kallon kalliometsä

Kallon eteläkärjessä kasvaa selvityksen mukaan karu, pienikokoista mutta vanhaa, melko luonnontilaista, harvaa männikköä kasvava kallio. Lahoppua ei ole lainkaan. Mäntyjen lomassa esiintyy hiukan matalaa katajaa. Kasvistoon kuuluvat mm. lampaanata, hietakastikka ja isomaksaruoho. Kalliometsä on silmälläpidettävä luontotyyppi. Kuvio täyttää myös borealisen luonnonmetsän (luontodirektiivin luontotyyppi) ja metsälain erityisen tärkeän elinympäristön määritelmät. Arvoluokka: 3. Maankäyttösuositusten mukaan kalliometsä olisi hyvä jättää kehittymään luonnontilaisena.

Muita luontotyyppikohteita

Kuiva tuore kangasmetsä

Luontotyyppikuviolla 10 sijaitsee selvityksen mukaan tiheää ja melko vanhaa, mutta monin paikoin suhteellisen pienikokoista männikköä kasvava kuiva tuore kangasmetsä. Puustoa ei ole viime vuosikymmeninä mainittavasti käsitelty ja joukossa on joitakin hyvin vanhoja mäntyjä. Metsässä on jonkin verran pystyyn kuolleita puita ja maapuuta. Maankäyttösuosituksen mukaan metsän käsittelyssä olisi hyvä painottaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja.

Vähäpuustoinen kallio

Luontotyyppikuviolla 16 sijaitsee selvityksen mukaan karu kallio, jolla kasvaa vähän lyhyitä mäntyjä. Kasvistoon kuuluvat mm. heinätahtimö, isomaksaruoho ja ahosuolaheinä. Kuvio edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä silikaattikalliot.

Kivikkoinen niittyrinta

Luontotyyppikuvio 17 on selvityksen mukaan kivikkoinen ja lohka-reinen, tuulelle ja aallokelle altis merenrinta, jossa on kalliolaikkuja. Kivien välissä on hienojakoista maa-ainesta. Metsänreunassa kasvaa nuorta tervaleppää ja tyrnipensaita. Kivien välisillä niitylaikuilla kasvavat runsaina rönsyrölli, merirannikki ja suolavihvilä. Muuta lajistoa ovat mm. meriratamo, syysmaitiainen, ketohanhikki ja ruokohelpi. Itämeren kivikkoiset niityrannat on silmälläpidettävä luontotyyppi. Se sisältyy Suomen kansainväliseen vastuuluontotyyppiin Itämeren kivikkorannat. Kuvio kuuluu myös luontodirektiivin luontotyyppiin kivikkorannat.

Avoin merenrantakallio

Luontotyyppikuviolla 19 on avoin, tuulelle ja aallokelle altis merenrantakallio, jolla on vaihtelevan kokoisia lammikoita. Niukkaan kasvillisuuteen kuuluvat mm. meriratamo, keltamaksaruoho, ruokohelpi, merivirmajuuri ja ylempänä rantaviivasta sarjakeltano, ahosuolaheinä sekä isomaksaruoho. Kallioiden välissä on lyhyitä kivikkorantaosuuksia, jossa kivien välissä on hienojakoista maa-ainesta. Kasvistoon lukeutuvat näillä kohdilla esim. merirannikki ja rönsyrölli. Kalliot edustavat luontodirektiivin luontotyyppiä kasvi-peatteiset merenrantakalliot. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi. Merenrantojen kalliolammikot on arvioitu silmälläpidettäväksi luontotyyppiä. Kivikkorannat kuuluvat luontodirektiivin

luontotyyppiin kivikkorannat sekä Suomen kansainväliseen vastuu-
luontotyyppiin Itämeren kivikkorannat.

Tervalepikko

Luontotyyppikuviolla 20 on selvityksen mukaan tervalepikko, jonka puusto on melko pienikokoista mutta suhteellisen luonnontilaista. Pensaskerroksessa tavataan kiiltopajua, mustaherukkaa ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti mesiangervoa ja ruokohelpeä. Muuta kasvistoa ovat mm. vadelma, lehtonurmikka, karhunputki, koiranvehnä, pujo ja kyläkellukka. Kuvion pohjoispäässä on vanhaa tyrnipensaikkaa ja pihlajaa, mutta ei juuri tervaleppää. Tyrnipensaiden tyvirungoilla kasvaa tyrninkänpää ja puutteellisesti tunnettua konttakänpää. Kuviolla on kaivo. Maankäyttösuosituksen mukaan vanhat tyrnipensaat tulee säästää.

Linnusto

Selvityksessä todetaan, että Kallon saarella pesii tavanomaista metsien ja rakennettujen alueiden lajistoa eikä linnustoon pohjautuen ole tarpeen esittää maankäyttösuosituksia, mutta Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimmistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle.

Lepakot

Mäntymetsäistä, osittain rakennettua, karua saarta erottaa mantereesta lähes 300 metrin levyinen salmi, jonka vastarannalla on taajama ja satama. Ympäristö ei siten ollut ennalta arvioidenkaan lepakoille erityisen suotuisaa, joten havaintojen niukkuus ei ollut suuri yllätys. Luontaisia lepakoille sopivia päiväpiiloja ei löytynyt, mutta saarella voi olla lepakoille soveltuvia kallionrakoja tai kolo-puita. Rakennuksissa, sataman rakenteissa ja aallonmurtajalla lie-nee kuitenkin hyviä päiväpiiloja ja kenties sopivia lisääntymispaik-kojakin. Selvityksen mukaan Lepakoihin perustuvia maankäyt-tösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

Muut lajit

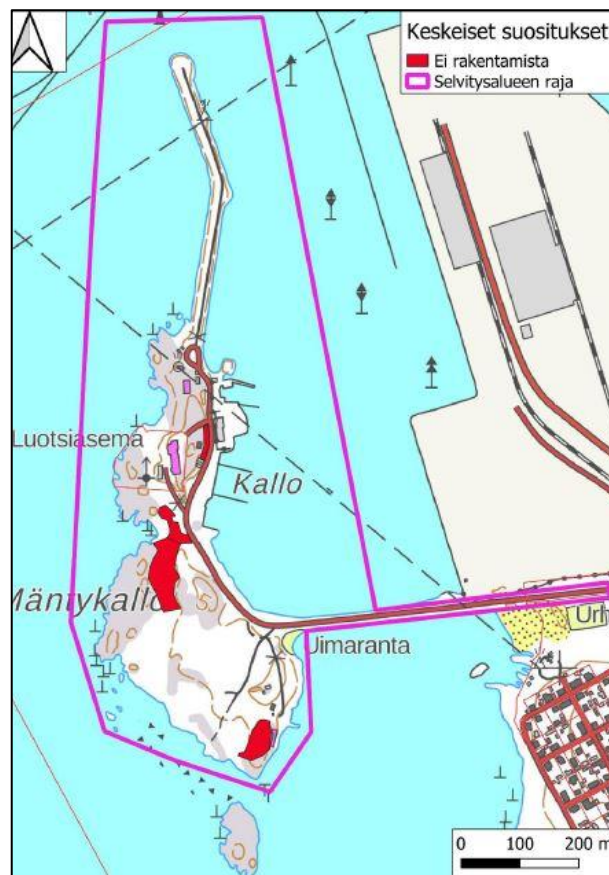
Suunnittelualueelta ei selvityksen mukaan löytynyt merkkejä liito-oravasta tai saukosta. Kallosta on useita havaintoja puutteellisesti tunnetusta konttakänpäästä vuosilta 2018-2021. Laji kasvaa vanhojen tyrnien tyvirungoilla. Selvityksessä konttakänpää löytyi kahdesta paikasta, joista eteläisemmästä ei ollut aiempaa havaintoa.

Selvityksen mukaan vanhat tyrnit tulee säästää konttakäävän suojelemiseksi.

Melko puhtaalta vaikuttavaa vaarantunutta keltamataraa löytyi Kallon pohjoisosasta kalliolta. Saarella kasvaa myös kelta- ja paimenmataran risteymää (piennarmatara), joten keltamataran tulevaisuus on hyvin epävarma. Silmälläpidettävä maltsajäytjäkoi on havaittu vuonna 2012 Mäntykallon eteläosasta. Kurtturuusua kasvaa monin paikoin Kallontien varrella. Haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltu kurtturuusu tulisi nopeasti poistaa, sillä se on leviämässä tyrnipensaikoihin ja saaren rannoille laajemminkin.

Tulokset

Luontoselvityksessä annetut keskeiset suositukset on esitetty koostusti kartassa 14:

Kuva 31: Luontoselvityksen maankäyttösuositukset kartalla kuvattuna.

Lisäksi Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimmistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle. Vanhoja tyrnipensaita olisi hyvä säästää kaikkialla, sillä niillä

kasvaa puutteellisesti tunnettua konttakäppää. Kurtturuusut tulisi poistaa koko saarelta, koska ne ovat leviämässä tyrnipensaikoihin ja rannoille laajemminkin. Saaren metsiä tulisi hoitaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja korostaen.

Rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus

Rakennettu kulttuuriympäristö

Suunnittelualueelta on laadittu rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus 14.9.2022 (liite 5). Selvityksen mukaan Kallon kerroksellinen, pääosin 1900-luvun aikana muodostunut rakennuskanta liittyy kokonaisuudessaan merenkulkuun. Vanhin säilynyt rakennus Kallossa on 1859 rakennettu luotsivartiotupa. 1900-luvun alun kerrostumaa edustavat majakka ja nykyinen pursiseura BSF:n paviljonki piharakennuksineen. 1930- ja 1940-lukujen taitteesta on säilynyt rakennuksia entisen öljysataman ajoilta. 1960-luvulla Kalloon rakennettiin uusi, moderni luotsiasema, jota laajennettiin 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Samaan aikaan rakennettiin nykyinen Meritaito Oy:n rakennus. Kallon rakennuskantaa sekä rakennettua kulttuuriympäristöä on käsitelty tarkemmin selostuksen kohdassa *2.1 Selvitys suunnittelualueen oloista - Rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset*.

Selvitysalueen rakennetun kulttuuriympäristön arvottamisessa on käytetty kriteereitä, jotka perustuvat lakiin rakennusperinnön suojelusta. Rakennukset on luokiteltu neljään luokkaan käytettyjen arvotuskriteereiden sekä keskinäisen merkittävyyden mukaan:

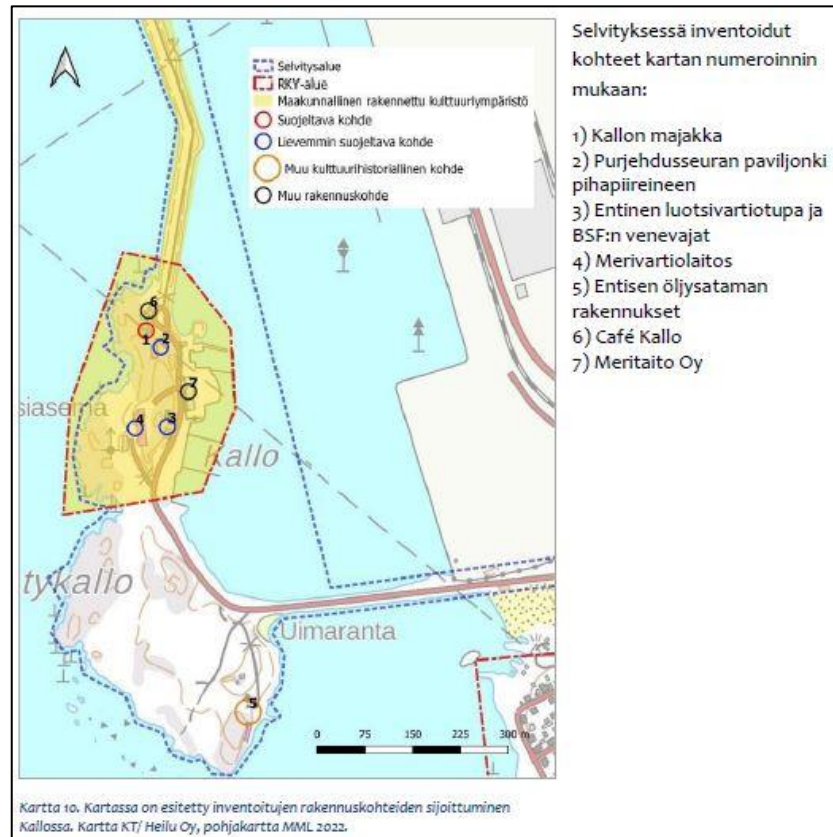
- Suojeltava kohde. Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemallisesti merkittävä rakennus. Suositeltava kaavamerkintä sr-1.
- Lievemmin suojeltava kohde. Rakennuskohde, jolla on merkittäviä ympäristöarvoja ja lisäksi kulttuurihistoriallisia ja/tai rakennushistoriallisia arvoja. Suositeltava kaavamerkintä sr-2 tai /s, alue, jolla ympäristö säilytetään.
- Muu kulttuurihistoriallinen kohde. Kohteella on kulttuurihistoriallisia ja/tai maisemallisia arvoja osana kokonaisuutta, mutta rakennukset eivät täytä rakennussuojelun kriteereitä. Ei suositusta kaavaan.
- Muu rakennuskohde. Kohteeseen ei liity merkittäviä kulttuuriympäristöarvoja. Ei suositusta kaavaan.

Porin kaupunki: Mäntyluoto (65.) kaupunginosan Kallon alueen asemakaavan muutos ja laajennus 609 1758

Kaavaselostus, Versio 1.0 (Ehdotus)

Kaavatunnus 609 1758

22.1.2024

Kuva 32: Ote kulttuuriympäristöinventoinnin kartasta 10, jossa on esitetty inventointikohteiden sijoittuminen.

Kallon majakka

Kallon majakka edustaa Mäntyluodon sataman alkuvaiheisiin liittyvää merenkulun historiaa. Alkuperäisen ilmeensä säilyttäneen majakan lähiympäristö on tunnettu näköalapaikka. Kallon majakka kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Majakka on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982. Selvityksen maankäyttösuosituksen mukaan rakennus on suojeltava kohde, joka on historiallisesti, rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas.

Pursiseuran BSF:n rakennukset

Purjehdusseuran paviljonki piharakennuksineen muodostaa eheän, 1900-luvun alkupuolella rakennetun kokonaisuuden Kallon majakan kupeessa. Paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Paviljonki on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982. Selvityksen

maankäyttösuosituksen mukaan pursiseuran rakennukset ovat lievemmin suojeltava kohde, joka on suositeltavaa suojella kokonaisuutena. Kohde/rakennuskokonaisuus on, rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja säilyneisydeltään arvokas.

Entinen luotsivartiotupa ja venevajat

Entinen luotsivartiotupa kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Se on Kallon vanhin säilynyt rakennus, ja muodostaa viereisen modernin luotsiaseman, nykyisen merivartiolaitoksen, kanssa ajallisesti ja rakennushistoriallisesti kerroksellisen, merenkulun historiasta kertovan kokonaisuuden. BSF:n makasiinit sijaitsevat näkyvällä paikalla Kallontien vieressä ja lisäävät ympäristön kertovuutta merenkulun ja purjehduksen ympäristönä. Selvityksen maankäyttösuosituksen mukaan luotsivartiotupa on lievemmin suojeltava kohde, joka on rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja osittain säilyneisydeltään arvokas. Venevajat on suositeltavaa säilyttää osana kokonaisuutta.

Merivartioasema

Alkuperäiseltä osaltaan 1960-luvun selkeälinjainen laitosrakennus edustaa Kallon nuorempaa rakennuskantaa. Nykyisin merivartioasemana toimiva luotsiasema on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Rakennus muodostaa yhdessä viereisen luotsivartiotuvan kanssa ajallisesti kerroksellisen, merenkulun historiasta kertovan ympäristön. Selvityksen maankäyttösuosituksen mukaan rakennuksen alkuperäinen rakennusosa on lievemmin suojeltava kohde, joka on rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja osittain säilyneisydeltään arvokas. Laajennusosan mahdolliset muutokset tulisi sopeuttaa alkuperäiseen rakennusosaan.

Entisen öljysataman rakennukset

Rakennukset edustavat aikakautensa ja käyttötarkoituksensa mukaista tavanomaista rakentamista, eivätkä ne täytä rakennussuojelun kriteereitä. Rakennukset kertovat kuitenkin entisen satamatoiminnan historiasta kyseisellä paikalla ja niillä on kulttuurihistoriallista arvoa osana Kallon rakennetun ympäristön kokonaisuutta. Rakennukset on hiljattain kunnostettu asuinkäyttöön ja niiden säilymisedellytykset ovat hyvät. Selvityksessä ei anneta rakennuksiin liittyen maankäyttösuosituksia kaavaan.

Meritaito Oy

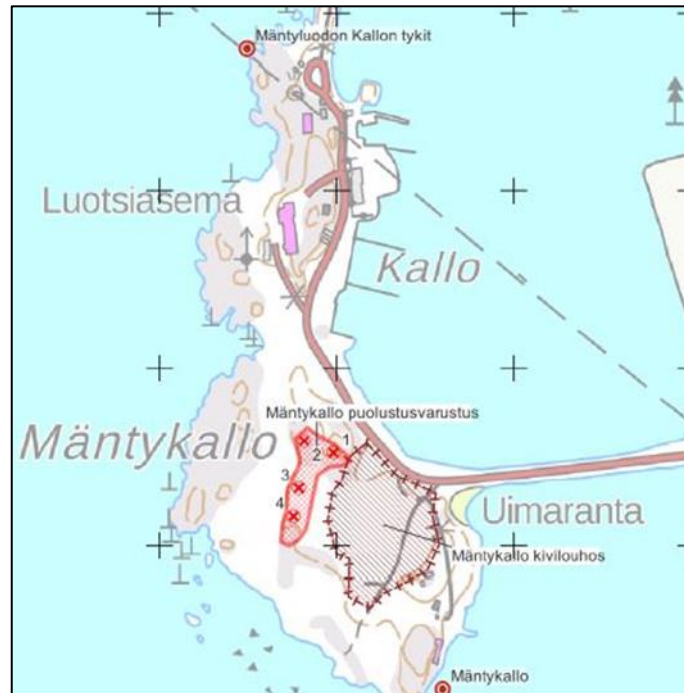
Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella Meritaito Oy:n käytössä oleva rakennus on rakennettu vuosien 1987 ja 1995 välillä. Rakennus sijaitsee Kallon pohjoisosassa Kallontien ja satama-altaan välissä. Haitarimainen, pitkä rakennus koostuu useista harjakattoisista osista. Rakennuksessa on betonisokkeli, punainen pystylautavuoraus ja neliönmuotoisten ikkunoiden muodostamien rivien yllä lippakatokset. Selvityksen mukaan rakennuksessa on 1980- ja 1990-lukujen taitteen postmoderneja piirteitä. Rakennus edustaa oman aikansa tyypillistä ja tarkoituksenmukaista, satamamiljööseen hyvin sopeutuvaa rakentamista. Selvityksessä ei anneta rakennukseen liittyen maankäyttösuosituksia kaavaan.

Muita rakennuksia

Maisemakahvila Café Kallo on toiminut Kallon majakan kupeessa, aallonmurtajan juurella vuodesta 2017 alkaen, ensin nimellä Kallon loisto. Kahvila koostuu parakkijaloilla seisovasta harjakattoisesta, pystyrimavuoratusta kahvilakojusta ja lasiseinäisestä, aumakattoisesta paviljongista. Kahvilakojua ja lasista paviljonkia ympäröi terrassialue. Selvityksen mukaan kahvilan rakennukset sopeutuvat Kallon maisemaan ja tuovat ympäristöön elävyyttä. Terrassi on toteutettu kauniisti ja paikalla kasvaville koivuille on tehty aukot terrassilaudoitukseen. Selvityksessä ei anneta rakennuksiin liittyen maankäyttösuosituksia kaavaan.

Muinaisjäännökset

Kaava-alueelta rakennetun kulttuuriympäristöselvityksen yhteydessä laaditussa arkeologisessa tarkastuksessa alueelta todennettiin uusi kiinteä muinaisjäännös, *Mäntykallo puolustusvarustus*, jolle todennettiin myös neljä alakohdetta. Lisäksi todennettiin muu kohde, *Mäntykallo kivilouhos*. Entuudestaan Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin on merkitty Kallon saaren läheisyyteen kaksi arkeologista kohdetta, muu kulttuuriperintökohde Mäntykallo (muinaisjäännösrekisterin tunnus 2528) ja löytöpaikka Mäntyluodon Kallon tykit (1731). Näitä kohteita ei erityisesti inventoinnin yhteydessä tarkastettu, koska kyseessä ovat vedenalaiset kohteet eivätkä ne kuulu osaksi käsillä olevaa asemakaavan muutosaluetta.

Kuva 33: Ote selvityksen kartasta 9, jossa osoitettu tarkastuksen mukaiset kohteet sekä merialueella kaava-alueen ulkopuolella sijaitsevat alueelta aiemmin tunnetut kohteet.

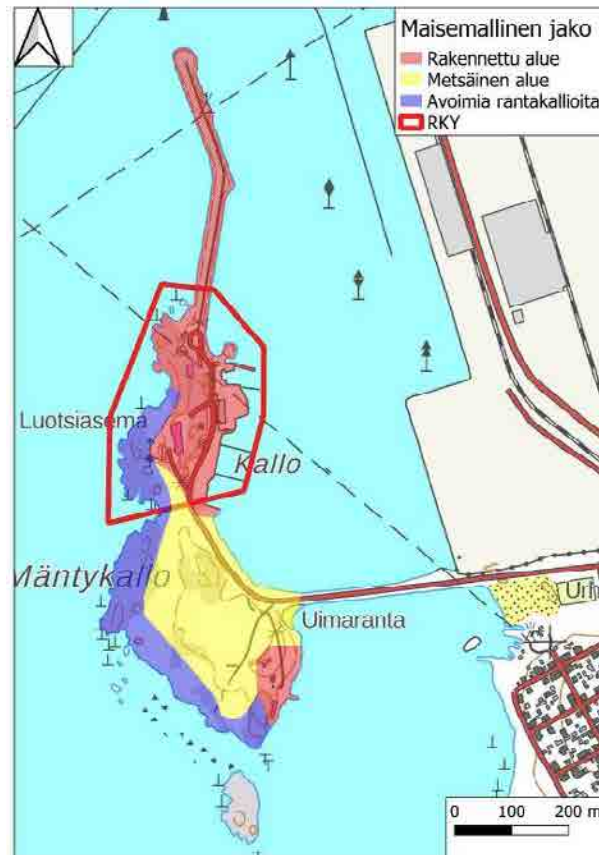
Maisemaselvitys

Suunnittelualueelta on laadittu maisemaselvitys 21.2.2023 ja selvityksen on laatinut FM Turukka Korvenpää Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:stä. Selvitys on selostuksen liitteenä 6. Selvityksessä tarkastellaan sekä luonnon- että kulttuurimaisemaa. Työssä kuvataan alueen maisemarakennetta ja maisemakuvaa sekä maisemallisesti herkkiä kohteita, joiden maankäytöllä on potentiaalisesti merkittäviä vaikutuksia Kallon ja sitä ympäröivän alueen maisemaan. Johtopäätöksenä annetaan suosituksia maiseman huomioimisesta kaavoituksessa. Selvitysalueen maasto on alavaa ja pienipiirteistä ja saari on kaiken kaikkiaan melko matala. Kallon länsipuolella aukeaa avoin Selkämeri ja idässä sijaitsevaa Mäntyluodon satamaa ja Uniluodon asuinalueita erottaa Kallosta muutamien sadan metrin levyinen matala ja suojainen merialue. Saaren länsi- ja etelärannoilla on avoimia, tuulen ja aaltojen piekseviä kalliota. Itäranta sen sijaan on matalaa. Muu osa saaresta on osittain kalliosta mäntymetsää kasvavaa kangasmaata. Pohjoisosa on rakennettua aluetta. Myös Mäntykallon kaakkoisrannalla on rakennettu tontti.

Saarella vierailee runsaasti retkeilijöitä, ja Mäntykallossa on mm. aktiivisesti käytetty luontopolku. Myös aallonmurtaja saaren pohjoispäässä on suosittu vierailukohde. Pengertien kupeessa tien eteläpuolella sijaitsee pieni hienohiekkainen ja matalarantainen uimaranta. Varsinainen Kallo (nykyisen saaren pohjoisosaa) muodostaa osan valtakunnallisesti merkittävästä Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön rakennetusta kulttuuriympäristöstä. Kallossa on myös Kallon majakan ja luotsiaseman maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Rakennettua kulttuuriympäristöä on kuvattu tarkemmin edellä rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen (Heilu Oy 2022) yhteydessä (liite 5).

Kallo kuuluu osana Mäntyluodon ja Reposaaaren muodostamaan, pitkän historian omaavaan satamamiljööseen. Kallon länsi- ja etelärannoilta sekä aallonmurtajalta aukeaa avara näköala avomerelle. Aallonmurtajalta koilliseen avautuu Lampaluodon, Mäntyluodon ja Reposaaaren rajaama saareton Eteläselkä. Kallon itäpuolella muutaman sadan metrin levyisen matalan merialueen vastarannalla sijaitsee Mäntyluodon satama sekä Kallontien eteläpuolella Uniluodon tiiviisti rakennettu asuinalue. Uniluodon ja Mäntyluodon suunnasta katsottuna Kallo muodostaa metsäisen saaren avomeren edessä. Pengertie erottuu luonnollisesti selvästi maisemassa, mutta saarella Kallontie piiloutuu tiheään rantapuuston taakse. Kallon pohjoispään rakennettu alue satamineen näkyy selvästi pengertieltä ja Mäntyluodosta, mutta Mäntykallon itärannan rakennukset sulautuvat suhteellisen hyvin maisemaan. Avomereltä päin katsottaessa Mäntyluodon satama piiloutuu osittain Kallon taakse.

Kallon voi jakaa neljään maisemallisesti erilliseen osaan. Saaren pohjoisosassa on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö sekä aallonmurtaja, länsi- ja etelärannalla on karuja, avoimia, tuulille ja aallokelle alttiita rantakallioita. Muu osa saaresta on tavanomaista hieman luonnontilaisempaa mäntymetsää. Mäntymetsän lomassa on myös pieniä lehtipuustoisia alueita, ja männikön ja rantakallioiden välissä kasvaa paikoin edustavia tyrnipensaikkoja. Pengertie muodostaa oman maise-maelementtinsä.

Kuva 34. Kuva luontoselvityksen kartasta 8, jossa esitetty selvitysalueen maisemallinen jako.

Kallossa ei ole merkittäviä maisemahäiriötä. Kallon saarella tie piiloutuu hyvin rantapuuston sisään, eikä näy Mäntyluodon suunnasta katsottaessa. Liikenne on ajoittain vilkasta, mutta ajonopeudet alhaisia, joten liikenteestä ei aiheudu merkittävää melua. Kallon valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on luonnollisesti herkkä uudisrakentamiselle ja muille maankäytön muutoksille. Maisemallisesti herkkiä ovat myös länsi- ja etelärantojen avoimet merenrantakalliot, joilta aukeaa laajoja näkymiä merelle.

Kallon valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö tulee luonnollisesti huomioida alueen kaavoituksessa ja maankäytössä eikä sen maisemakuvaa ei tule muuttaa. Saaren rantojen avoimet rantakalliot tulisi jättää rakentamisen ulkopuolelle maisemallisesti herkkinä alueina. Niille rakennettavat rakennukset muuttaisivat oleellisesti Kallon rantojen luonnontilaista ilmettä. Saaren männiköt olisi myös hyvä säästää laajamittaiselta rakentamiselta ja pyrkiä säilyttämään mahdollisimman paljon nykyistä puustoa. Näin Mäntykallio säilyttää metsäisen yleisilmeensä niin kauempaa

katsottaessa kuin saarella liikuttaessa. Erityisesti Kallontien ja itärannan välinen puustokaistale olisi hyvä säilyttää nykyisenkaltaisen tiheänä, jolloin tie ei erotu Mäntyluodon suunnasta.

Meriarkeologinen selvitys

Suunnittelualueelta on laadittu arkeologinen vedenalaisinventointi 28.12.2023 (liite 7) ja inventoinnin on laatinut Subzone Oy. Inventoinnin kenttätyöt suoritettiin lokakuussa 2023. Inventoitavat neljä aluetta Tahkoluodon eteläisen edustan, Mäntyluodon pohjoisen edustan, Kaanaan teollisuusalueen edustan ja Kallonlahden merialueilla, olivat kooltaan yhteensä 274,8 ha (2,748 km²). Tutkimus tehtiin viistokaikuluotaamalla täydellä peitolla kahdesta suunnasta ne alueiden osat, jotka olivat syvyydeltään vähintään 1 metriä. Matalimmat alueet tarkistettiin rannalta silmämääräisesti sekä tutkimmalla satelliittikuvia (Google Earth).

Tutkimusalueilla ei ole ennestään tunnettuja arkeologisia kohteita. Reposaaressa tunnetut muinaisjäännekohteet sijaitsevat selvityksen mukaan suurelta osin niemen pohjoispuolella, kun taas inventointialueet keskittyivät Tahkoluodon eteläpuolelle, Kallioholmasta aina Riitakallioon ja Mäntyluodon Kalloon saakka. Selvityksen mukaan tutkituilta alueilta ei havaittu anomaliaita, jotka olisivat suoraan viitanneet kiinteisiin muinaisjäännekohteisiin. Mäntyluodon pohjoispuolen alueella havaittiin erittäin matalassa vedessä kasauma puutavaraa. Kohteen potentiaalinen tietoarvon heikkouden takia, puunäytteen nostamista pakollisena arkeologisen kulttuuriperinnön suojelelun kannalta ei nähdä tarpeellisenä.

Kaavan pohjakartta

Suunnittelualueelta on laadittu maankäyttö- ja rakennuslain mukainen kaavan pohjakartta.

3. Suunnittelun vaiheet

3.1. Asemakaavan suunnittelun tarve, suunnittelun käynnistäminen

Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ja pysäköintitarpeet ovat voimakkaasti lisääntyneet. Kallon saareen johtavan pengertien kaavoitus katualueeksi on ajoyhteyden kunnossapidon parantamiseksi tarpeen ja toimivien ajoyhteyksien lisäksi alueella tulee erityisesti kiinnittää huomiota kevyen liikenteen turvalliseen ja tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen. Pursiseuralla on suunnitelmissa toiminnan kehittäminen ja laajentaminen. Vanhaan majakkaan ollaan esimerkiksi suunnittelemassa vuokrattavia saunatiloja sekä meriaiheisia taidenäyttelyitä. Lisäksi suunnitelmissa on laiturikapasiteetin nostaminen ja vesialueen ruoppaus

Kallon alueen kehittämistarpeiden osalta voimassa oleva asemakaava ei vastaa nykypäivän maankäytön ja toimintojen sijoittelua ja tulevia tarpeita. Porin kaupunginhallitus on päättänyt kaavamuutoksen laatimista varten laaditun esiselvityksen tavoitteiden mukaisesti päättäneet käynnistää alueen asemakaavamuutoksen, lukuun ottamatta selvityksessä Kallon saareen metsäisille alueille osoitettuja majoituspalveluja tai -rakenteita.

3.2. Osallistuminen ja yhteistyö

Viranomaisyhteistyö

Maankäyttö- ja rakennuslain 63 §:n mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) on laadittu 19.5.2022 ja päivitetty 31.1.2023 ja 22.1.2024.

Viranomaisilta on pyydetty lausunnot kaavaluonnoksesta. Viranomaisilta pyydetään tarvittaessa lausunnot kaavaehdotusvaiheessa.

Kaavatyön yhteydessä ennen osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtäville asettamista on järjestetty viranomaisneuvottelu 12.5.2022. Neuvottelusta on muistio selostuksen liitteessä 8 *Vuorovaikutusraportti*.

Osalliset ja vireille tulo

Osalliset on lueteltu alustavasti osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS).

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 26.5. – 27.6.2022.

OAS:sta saadut palautteet sekä kaavan laatijan vastine palautteisiin ovat selostuksen liitteessä 8 *Vuorovaikutusraportti*.

Kaavaluonnos

31.1.2023 päivätty kaavaluonnos on asetettu yleisesti nähtäville 16.2. - 15.3.2023 väliseksi ajaksi.

Kaavaluonnoksesta saadut palautteet sekä kaavan laatijan vastine palautteisiin ovat selostuksen liitteessä 8 *Vuorovaikutusraportti*.

Kaavakarttaan on saatujen lausuntojen perusteella tehty vähäisiä muutoksia ennen kaavaehdotusvaihetta:

- LP-alue on muutettu → LP-3 ja LP-3-alue on muutettu → LP-4. LP-3-alueen kaavamääräys on muutettu muotoon "Alueella tulee säilyttää mahdollisimman paljon puustoa. Pysäköintialue voidaan toteuttaa vaiheittain riippuen alueen pysäköintitarpeesta." LP-4-määräyksen mukaan "Alueelle tulee järjestää kääntöpaikka ja pysäköintialueen pinnan tulee olla vettä läpäisevä. Alueella tulee säilyttää mahdollisimman paljon puustoa. Pysäköintialue voidaan toteuttaa vaiheittain riippuen alueen pysäköintitarpeesta."
- Kallonkuja on osoitettu jalankululle ja pyöräilylle varatun katualueen (pp/h) sijaan hidaskaduksi (hk) ja samalla katualueen rajauksia on hieman tarkistettu. Katualueen leveydeksi on osoitettu 12 metriä LP-4- alueen pohjoisosan ja LV-alueen pohjoisosan välisellä alueella. Samalla LV-aluetta on hieman pienennetty alueen länsiosasta ja Kallontien katualue jatkettu pysäköintialueen (LP-4) pohjoisrajaan saakka.
- sr-34- ja sr 51-merkinnöillä osoitettuja rakennusalarajauksia sekä kaavamääräyksiä on tarkistettu ja tarkennettu
- luo-6- ja luo-8-alueet on osoitettu luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n mukaisiksi suojeltaviksi luontotyypeiksi kaavamerkinnöillä s-7 ja s-8 ja samalla luo-7-alue on muutettu luo-6-alueeksi ja luo-8-merkintä on kokonaan poistettu
- VP-14-alue kaava-alueen pohjoisosassa on osoitettu nimellä *Majakkapuisto*

- VP-14-alueella sijaitsevan kioskirakennuksen rakennusalarajausta on hieman laajennettu
- AO-kortteli 11 on poistettu kaava-alueen kaakkoisosasta ja alue on osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL). Lähivirkistysalueelle on osoitettu rakennusala, jolle saa rakentaa asuinrakennuksen (ar). Rakennusalan rakennusoikeus on yhteensä 250 k-m².
- lv-kaavamääräyksestä on poistettu vedenalaisinventointiin liittyvä määräys, jolloin kaavaehdotuksessa lv-kaavamääräys on muodossa "Venevalkama-alueen osa, jolle saa sijoittaa laitureita sekä muita rakenteita. Laiturit ja muut alueen rakenteet tulee sopeuttaa maisemaan ja miljööseen ulkoasultaan ja mittasuhteiltaan. Laiturit on sijoitettava erillisen kaupungin hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Alueella tehtävien toimenpiteiden vesilain mukaisen luvan tarve tulee selvittää vesilakia valvovalta viranomaiselta."
- Kaavan yleisiin määräyksiin on lisätty määräys "VL- ja VP-14- alueille saa sijoittaa sähkönjakelun vaatimia komponentteja (muuntamot, jakokaapit, kaapelit jne.). Komponenttien sijoittamisessa on huomioitava VL-alueella sijaitsevat luonnonympäristön arvokohteet (luo-5, luo-6, s-7, s-8), kiinteä muinaisjäänös (sm-2) sekä muu kulttuuriperintökohde (s-6)."
- Kaavan yleisiin määräyksiin on lisätty määräys "Ennen RKY-alueen tai maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä, tulee Satakunnan museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen."

Muutokset ovat vähäisiä ja 22.1.2024 päivätty kaava etenee ehdotusvaiheeseen.

Kaavaehdotus

Porin kaupunginhallitus on käsitellyt 22.1.2024 päivätyn kaavaehdotuksen kokouksessaan __.__.20__ § __.

Kaavaehdotus on ollut yleisesti nähtävillä __.__. - __.__.20__.

Kaavan hyväksyminen

(TÄYDENNETÄÄN HYVÄKSYMISVAIHEEN JÄLKEEN)

4. Asemakaavan kuvaus

4.1. Kaavan rakenne

Asemakaavan muutoksessa ja laajenuksessa on pyritty vastamaan Kallon alueen kehittämistavoitteisiin osoittamalla suurin osa kaava-alueesta virkistysalueeksi (VL, VP-14), jossa on huomioitu myös arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristön arvot alueelta laadittujen selvitysten mukaisesti. Kaava-alueelle on osoitettu Kallontien katualuetta sekä varaukset riittäville yleisille pysäköintialueille (LP-3, LP-4) palvelemaan sekä alueen virkistyskäyttöä että alueen toimijoita ja työssäkävijöitä. Pysäköintialueilla on määräysten mukaan säilytettävä mahdollisimman paljon puustoa ja alueille tulee toteuttaa liikuntaesteisten autopaikkoja ja pysäköintipaikkoja käyttötarkoituksen edellyttämä määrä. Pysäköintialueet on mahdollista toteuttaa vaihteittain riippuen alueen tulevaisuuden pysäköintitarpeesta. Kallontien katualue on osoitettu päättyväksi saaren keskiosassa sijaitsevan LP-4-alueen pohjoisosaan, josta katualue jatkuu saaren pohjoisosaan hidaskatuna (hk). Hidaskadulla on mahdollista liikennöidä myös moottoriajoneuvolla. Saaren pohjoisosassa sijaitseva käänköpaikka on osoitettu katuaukiona, johon on tulevaisuudessa mahdollista osoittaa esimerkiksi tarvittavat pyörä- sekä liikuntaesteisten pysäköintipaikat.

Pursiseuran toiminta-alue on osoitettu venevalkama-alueena (LV), jossa laiturikapasiteetin nostaminen on huomioitu tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnöin ja -määräyksin. Pursiseuran klubi/tilausravintola sekä pursiseuran käytössä oleva Kallon majakka on osoitettu KL-20-korttelialueena, joka sallii alueelle rakennettavan veneilyä, vesiurheilua ja vapaa-aikatoimintaa palvelevia liike- ja huoltorakennuksia. Kallon saaren pohjoisosa on osoitettu *Majakkapuitoksi* (VP-14) ja alueelle on osoitettu 50 k-m² rakennusala Cafe Kallon toimintaan. Kaavamääräyksen mukaan VP-14-alueella virkistystoimintaa palvelevien huolto- ja kahvilarakennusten rakentaminen on sallittu erikseen osoitetulla rakennusosalalla.

Lähes koko kaava-alueen pohjois- ja koillisosa on osoitettu pääosin voimassa olevan asemakaavan mukaisesti satama-alueeksi (LS-2), jossa kaavamääräyksen mukaan alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanalaisia tiloja. Kaavamääräys mahdollistaa tavoitteissa listatut uuden yh-

teyslaiturin sijoittamisen saaren pohjoisosan aallonmurtajan yhteyteen sekä uuden aallonmurtajan rakentamisen helikopterikentän itäpuolelle. Rajavartiolaitoksen merivartioasema kaava-alueen länsirannalla on vahvistettu yleisten rakennusten korttelialueena (Y) voimassa olevan asemakaavan mukaisesti ja korttelialueelle on osoitettu ajoyhteys (ajo) Kallonkujan kevyen liikenteen katualueelta. Kaava-alueen koillisosan lähivirkistysalueelle on osoitettu asuinrakennuksen rakennusala (ar), johon on rakennusoikeutta osoitettu yhteensä 250 k-m² (maanvuokrasopimuksen mukainen rakennuspaikka).

Kaavamuutoksen mukaisille VL- ja VP-14- alueille on mahdollista sijoittaa sähkönjakelun vaatimia komponentteja (muuntamot, jakokaapit, kaapelit jne.) luonnonympäristön arvokohteet (luo-5, luo-6, s-7, s-8), kiinteä muinaisjäännös (sm-2) sekä muu kulttuuriperintökohde (s-6) huomioiden.

Mitoitus

Kaava-alueen pinta-ala on yhteensä noin 32,0 hehtaaria.

Yleisten rakennusten korttelialuetta (Y) on noin 1,1 ha, liikerakennusten korttelialuetta (KL-20) noin 0,3 ha, virkistysaluetta (VL, VP-14) noin 10,2 ha, satama-aluetta (LS-2) noin 15,5 ha, venevalkama-aluetta (LV) noin 2,3 ha, yleistä pysäköintialuetta (LP, LP-3) noin 0,9 ha, energiahuollon aluetta (EN) noin 0,01 ha, katualuetta noin 1,2 ha, hidaskatua noin 0,3 ha ja katuaukiota noin 0,2 ha.

Yleisten rakennusten korttelialueelle on osoitettu rakennusoikeutta yhteensä 1105 k-m² (e=0,10), liikerakennusten korttelialueelle 640 k-m², puistoalueelle 50 k-m² ja lähivirkistysalueelle 450 k-m².

Kaavamuutoksessa on osoitettu rakennusoikeutta yhteensä: 2245 k-m². Kaavamuutoksen myötä rakennusoikeuden määrä kasvaa 1140 k-m².

Kaava-alueen yksityiskohtaisempi mitoitus on esitetty asemakaavan seurantalomakkeella (liite 1).

Palvelut

Porin keskustan palvelut sijaitsevat kaava-alueelta noin 23 km kaakkoon.

4.2. Aluevaraukset

Kaavamerkinnot ovat ympäristöministeriön voimassa olevien ohjeiden mukaisia.

Liitteenä ovat kaavakartta, kaavamerkinnot ja -määräykset (liite 3).

Korttelialueet

Suunnittelualueelle on osoitettu yleisten rakennusten korttelialuetta (Y) sekä liikerakennusten korttelialuetta (KL).

Kortteli 6

Yleisten rakennusten korttelialue.

Kortteli 7

Liikerakennusten korttelialue.

Alueelle saa rakentaa veneilyä, vesiturheilua ja vapaa-aikatoimintaa palvelevia liike- ja huoltorakennuksia.

Kaavassa on annettu määräyksiä koskien mm. rakennusoikeutta, autopaikkojen määrää sekä kerroslukua.

Erytisalueet

Energiahuollon alue.

Virkistysalueet

Puisto.

Virkistystoimintaa palvelevien huolto- ja kahvilarakennusten rakentaminen on sallittu erikseen osoitetulla rakennusalalla.

Alueelle on osoitettu rakennusoikeutta 50 k-m². Kaavamuutoksesta osoitetaan *Majakkapuisto* uutena puistona.

Lähivirkistysalue.

Alueelle on osoitettu asuinrakennuksen rakennusala (ar), jonka rakennusoikeus on 250 k-m² sekä kaksi kulttuurihistoriallisesti arvokasta ja maisemakuvan kannalta tärkeää rakennusta, joita ei saa purkaa (sr-51). sr-kohteiden rakennusoikeus on yhteensä 200 k-m².

Liikennealueet

Satama-alue.

Alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanalaisia tiloja.

Venesatama/venevalkama.

Yleinen pysäköintialue.

Alueella tulee säilyttää mahdollisimman paljon puustoa. Pysäköintialue voidaan toteuttaa vaiheittain riippuen alueen pysäköintitarpeesta.

Yleinen pysäköintialue.

Alueelle tulee järjestää kääntöpaikka ja pysäköintialueen pinnan tulee olla vettä läpäisevä. Alueella tulee säilyttää mahdollisimman paljon puustoa. Pysäköintialue voidaan toteuttaa vaiheittain riippuen alueen pysäköintitarpeesta.

Kaavamuutoksessa osoitetaan uutta katua *Kallontie* ja *Kallonkuja* sekä katuaukiota *Kallonaukio*.

4.3. Asemakaavan vaikutukset

Yleiskaavallinen tarkastelu

Koska suunnittelualueella ei ole voimassa oikeusvaikutteisesta yleiskaavaa, tehdään kaavatyössä yleiskaavallista tarkastelua ja käydään läpi maankäyttö- ja rakennuslaissa esitettyjen yleiskaavan sisältövaatimusten täyttyminen. Arviointi suoritetaan käymällä läpi maankäyttö- ja rakennuslaissa esitetyt yleiskaavan sisältövaatimukset ja arvioimalla niiden toteutumista (MRL 39 §, 2. momentti kohdat 1-9).

MRL 39.2 § kohta 1: Yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys

Kaavamuutoksessa vahvistetaan pääosin alueella olemassa oleva rakentaminen ja suurin osa rakennuksista on osoitettu kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi rakennuksiksi, joita ei saa purkaa. Kaavamuutoksessa alueen liikennöinti on järjestetty tarkoituksenmukaisella tavalla eri kulkumuodot huomioiden ja alueen pysäköintitarpeisiin on osoitettu kaksi uutta yleistä pysäköintialuetta sekä Kallontien ja Kallonkujan katualueet, joista Kallonkuja on osoitettu hidaskatuna. Kaavamuutoksen toteuttaminen aiheuttaa kaupungille lisäkustannuksia, mutta palvelee paremmin alueen virkistyskäyttäjää sekä parantaa alueen liikenneturvallisuutta. Pysäköinti- ja katualueiden rakentaminen vaatii maanmuokkausta sekä puuston poistoa, mutta vähentää osaltaan saaren pohjoisosaan suuntautuvaa autoliikennettä, jolla on vaikutusta esimerkiksi päästöihin ja liikenneturvallisuuteen. Suurin osa kaava-alueesta on osoitettu kuitenkin rakentamisen ulkopuolelle virkistykseen (VL, VP) ja alueella on huomioitu sekä luontoarvot, että arkeologiset arvokohteet.

MRL 39.2 § kohta 2: Olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö

Kaavamuutoksessa hyödynnetään olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta. Kaavamuutoksessa osoitetaan pääosin uutta pysäköinti- ja katualuetta virkistysalueen ohella. Kaavamuutoksella ei hajauteta yhdyskuntarakennetta.

MRL 39.2 § kohta 3: Asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus

Kaava-alue on pääosin virkistysaluetta. Kaavamuutoksessa ei osoiteta uusia korttelialueita asumiseen. Kaavamuutoksessa osoitetaan ainoastaan rakennusala, jolle saa rakentaa asuinrakennuksen (ar). Porin keskustan palvelut sijaitsevat kaava-alueelta noin 23 km kaakkoon.

MRL 39.2 § kohta 4: Mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla

Kaava-alueelle on olemassa oleva kiinteä ajoyhteys, mutta ei kaavassa erikseen osoitettuja katu- ja pysäköintialueita. Kaavamuutoksessa alueen liikennöinti on järjestetty ja jäsenneily tarkoituksenmukaisella tavalla eri liikennöintimuodot ja liikenneturvallisuus huomioiden. Kaavamuutos mahdollistaa nykyistä paremmin esimerkiksi joukkoliikenteen käänköpaikkojen sekä pyörä- ja liikuntaesteisten pysäköintipaikkojen sijoittamisen.

Kaavamuutosalue ei kuulu Porin Veden toiminta-alueen piiriin. Porin Veden runkovesilinja kulkee Mäntyluodon satama-altaan kautta Reposaareen. Pengertien (kaavamuutoksessa Kallontie) alueella kulkee tosin runkovesijohtolinja, jonka jatkeena on yksityisiä tonttivesijohtoja. Kallontien katualueelle sijoittuvat johtolinjat tullaan huomioimaan tarkemmin katusuunnitelman yhteydessä. Kaava-alueelle ei ole rakennettu hulevesiviemärilinjoja, vaan hulevedet ohjautuvat ympäröiville merialueille. Kaavamuutoksen vaikutukset valumiin ovat vähäiset. Kaavamuutosalueella ei ole kaukolämpöverkostoa, vaan olemassa oleva kaukolämpöverkosto ulottuu Uni-luodon ja Mäntyluodon alueille.

Kaavamuutoksen mukaisille VL- ja VP-14- alueille on mahdollista sijoittaa sähkönjakelun vaatimia komponentteja (muuntamot, jakokaapit, kaapelit jne.) luonnonympäristön arvokohteet (luo-5,

luo-6, s-7, s-8), kiinteä muinaisjäännös (sm-2) sekä muu kulttuuriperintökohde (s-6) huomioiden.

MRL 39.2 § kohta 5: Mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön

Kaavamuuotos mahdollistaa turvallisen, terveellisen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoisen elinympäristön toteutumisen.

MRL 39.2 § kohta 6: Kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset

Kaavamuutoksen toteutumisella on jonkin verran vaikutusta kuntatalouteen. Kaavamuutoksella ei arvioida kuitenkaan olevan kunnan elinkeinoelämää heikentäviä vaikutuksia.

MRL 39.2 § kohta 7: Ympäristöhaittojen vähentäminen

Alueelta ei ole tiedossa ympäristöhaittoja aiheuttavia toimintoja.

MRL 39.2 § kohta 8: Rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen

Kaava-alueella on huomioitu rakennetun kulttuuriympäristön, luonnonympäristön sekä arkeologisen selvityksen mukaiset arvo-kohteet. Pääosa kaavamuutosalueella sijaitsevista rakennuksista on osoitettu suojeltavaksi tai kulttuurihistoriallisesti arvokkaiksi rakennuksiksi, joita ei saa purkaa (sr-34, sr-51) ja kaava-alueen sijoittuminen osaksi valtakunnallisesti sekä maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä on huomioitu kaavassa tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnöin ja -määräyksiin.

Kaavamuutoksen ja erityisesti pysäköinti- ja katualueiden toteuttamisella on alueen maisemaa heikentäviä vaikutuksia. Kaavamääräyksen mukaan pysäköintialueiden toteuttamisessa on säilytettävä kuitenkin mahdollisimman paljon puustoa ja pysäköintialueet voidaan toteuttaa vaiheittain alueen pysäköintitarpeesta riippuen. Pääosa kaavamuutosalueesta on kuitenkin osoitettu rakentamisen ulkopuolelle virkistysalueeksi.

MRL 39.2 § kohta 9: Virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Pääosa kaava-alueesta on osoitettu yleiseen virkistyskäyttöön.

Johtopäätökset

Kaavamuuotos täyttää yleiskaavan sisältövaatimukset.

Vaikutukset valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin

Asemakaavan muutoksessa ja laajennuksessa on huomioitu valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet osoittamalla suurin osa kaava-alueesta virkistykseen sekä huomioimalla kaava-alueella selvitysten mukaiset arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristöarvot tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnoin ja -määräyksin. Kaavamuutos edistää luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä, huolehtii virkistyskäyttöön soveltuvien alueiden riittävydestä ja viheralueverkoston jatkuvuudesta sekä huolehtii valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvojen turvaamisesta.

Vaikutukset maakuntakaavaan

Asemakaavan muutos ja laajennus toteuttaa maakuntakaavoituksen tavoitteita. Suunnittelualue on Satakunnan maakuntakaavassa osoitettu virkistysalueeksi (V) ja alue sijoittuu matkailun kehittämisen kohdevyöhykkeille mv-1 ja mv-3, joissa merkinnöillä osoitetaan merkittävät matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen kohdevyöhykkeet (Yyteri-Reposaari-vyöhyke) sekä merkittävät luontomatkailun kehittämisen kohdevyöhykkeet, jossa merkinnällä mv-3 osoitetaan maakunnan luontomatkailun kehittämisen kannalta tärkeät aluekokonaisuudet, joilla on hyvät edellytykset matkailun kehittämiseen. Satakunnan maakuntakaavan tavoitteissa todetaan, että matkailua ja olemassa olevia palveluja tuetaan kytkemällä matkailu- ja virkistyspalvelut sekä luonto- ja kulttuurinähtävyydet osaksi laajaa vapaa-ajan alueiden verkostoa. Suunnittelualue Kallon saari sekä Kallon pohjoispuolella sijaitseva Reposaari sijoittuvat Yyterin alueen luoteispuolelle ja kehittämisen ja markkinoinnin näkökulmasta nämä kohteet luetaan osaksi Yyterin kokonaisuutta. Kaava-alue toimii erityisesti alueen lähiseudun asukkaiden, mutta myös muualta kauempaa tulevien kävijöiden virkistysalueena ja matkailun osalta kaavamuutosalue tukeutuu osin myös Yyterin alueen vetovoimaan.

Maakuntakaavaselostuksen mukaan virkistysalueet mahdollistavat asukkaiden liikuntakulttuurin lisääntymisen ja monipuolistumisen sekä sosiaalisen kanssakäymisen eri yhteisöissä. Alueet lisäävät sekä monipuolistavat asuin- ja elinympäristön viihtyvyyttä. Kaavamuutoksessa lähes koko kaava-alue on osoitettu virkistysalueeksi ja kaavamuutoksessa on huomioitu alueen arvokkaat luonnon- ja kulttuuriympäristöarvot sekä alueen liikennöinnin nykyistä parempi jäsentely. Kaavamuutos mahdollistaa virkistyskäytön lisäksi alueen

vetovoiman kasvun parempien liikenneyhteyksien- ja -järjestelyjen osalta sekä mahdollistaa tulevaisuudessa alueen matkailun kehittämisen osana Kallo-Reposaari kehittämishanketta. Kaavamuutos on maakuntakaavan tavoitteiden mukainen.

Vaikutukset rakennettuun ympäristöön

Väestörakenne ja -kehitys alueella

Asemakaavan muutoksella ja laajennuksella arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia alueen virkistyskäyttöön, kun alueen virkistyskäyttömahdollisuuksia ja houkuttelevuutta on pyritty parantamaan liikennejärjestelyjen järkevöittämisellä sekä liikenneturvallisuuden parantamisella. Alueen virkistys-, luonto- ja kulttuuriympäristöarvot on pyritty tunnistamaan ja osoittamaan ne kaavamuutoksessa tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnoin ja -määräyksin. Kaavamuutoksella edesautetaan osaltaan myös alueen palvelujen kehittymistä. Kaavamuutoksessa osoitetaan vähäisesti uutta vakituista asumista kaava-alueen kaakkoisosaan eikä kaavamuutoksella näin ollen arvioida olevan juurikaan vaikutusta vakituiseen asumiseen. Kaavamuutos saattaa vähäisesti lisätä alueen käyttöä ja kävijämääriä.

Yhdyskuntarakenne

Kaavamuutos tukeutuu olemassa olevaan yhdyskuntarakentamiseen. Kaavamuutosalue ei kuulu kuitenkaan Porin Veden toiminta-alueen piiriin eikä kaava-alueella ole kaukolämpöverkostoa. Kaavamuutosalue on pääosin virkistysaluetta, joka palvelee sekä lähi-seudun asukkaita että kauempaa tulevia matkailijoita. Lähin asutus sijaitsee mantereen puolella Uniluodossa.

Yhdyskuntatalous

Kaavamuutoksella arvioidaan olevan jonkin verran vaikutuksia yhdyskuntatalouteen, kun pääosin Porin kaupungin omistamalle virkistysalueelle tulee rakennettavaksi kaavamuutoksen mukaiset Kallontien ja Kallonkujan katualueet sekä yleiset pysäköintialueet. Kaavamuutoksella arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia kuntatalouteen, kun alueella sijaitseva yritys- ja liiketoiminta tuo kunnalle verotuloja, mahdollisesti luo uusia työpaikkoja sekä lisää alueen houkuttelevuutta.

Liikenne

Alueelle ei osoiteta uusia rakentamattomia rakennuspaikkoja eikä toimintoja, joten asemakaavan toteutuminen ei todennäköisesti vaikuta merkittävästi alueen liikennemääriin. Kaavan katualue mahdollistaa jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentamisen Kallontien varrelle, joten alue voi houkutella nykyistä enemmän pyöräilijöitä ja jalankulkijoita alueelle.

Uusi pysäköintialue mantereen puolella yhdistettynä uuteen jalankulku- ja pyöräilyväylään penkereen kohdalla lisää todennäköisesti varsinkin alueelle ulkoilemaan tulevien halukkuutta jättää auto jo mantereen puolella pysäköintialueelle, mikä vähentää liikenteen aiheuttamia melu- ja turvallisuushaittoja saaren puolella.

Alueen liikenneturvallisuus lisääntyy, kun alueelle voidaan rakentaa saaren keskiosaan asti erillinen jalankulku- ja pyöräilyväylä. Liikenneturvallisuuden kehittyminen saaren pohjoisosissa riippuu jatkotoimenpiteistä hidaskadulla sekä Kallon aukiolla. Hidaskadulla katutilan tulisi itsessään viestittää autoilijalle alhaisesta ajonopeudesta, ja rakenteellisten ratkaisujen tulisi tukea tätä ja houkutella autoilijoita jättämään auto saaren keskiosan parkkipaikoitusalueelle. Saaren pohjoiskärjessä hidaskadun loppuvaiheessa on näkemältään heikko alue, joka on liikenneturvallisuuden kannalta haastava ja johon tulee kiinnittää jatkosuunnittelussa erityistä huomiota. Hidaskatu on paikoin myös hyvin kapea (alle 6 m), mikä heikentää liikenneturvallisuutta, jos ajonopeudet ovat kovia. Kallionaukion liikenneturvallisuuteen tulee myös kiinnittää erityistä huomiota jatkosuunnittelussa ajoneuvojen, jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden kulkiessa samalla alueella.

Kaava mahdollistaa (matkailu-/ryhmämatka-) linja-auton sujuvan kulun saarella katualueen leveyden ja sen mahdollistamien kääntöpaikkojen puolesta (pohjoisosan aukio esim. liikuntarajoitteisille ryhmille ja keskiosan paikoitusalueen yhteydessä muille).

Venesatamalle varattu alue on pienempi kuin ennen, mutta toisaalta venesataman liikenteen ei tarvitse enää varoa venesatama-alueella Kallon saaren pohjoisasiin ajavia ja käveleviä ihmisiä, jos hidaskadun rakenteet erottavat nykyistä selkeämmin liikennealueen venesatama-alueesta. Hidaskadun rakenteet tarkentuvat jatkosuunnittelussa.

Alueen parkkipaikoitus selkeytyy kaavan toteutumisen myötä merkittävästi. Parkkipaikoitus palvelee paremmin myös suurempia tapahtumia alueella. Riippuen siitä, kuinka tehokkaasti paikoitusalueet suunnitellaan, voidaan mantereen puoleiselle paikoitusalueelle saada noin 120-150 parkkipaikkaa ja saaren puolelle noin 40-50 parkkipaikkaa. Parkkipaikat voidaan toteuttaa vaihteittain kysynnän pohjalta. Parkkipaikkojen riittävyys voidaan tarvittaessa varmistaa osoittamalla ainakin osa parkkipaikoista lyhytaikaisiksi (1-2 h) pysäköintipaikoiksi.

Kallon aukiolle tulisi osoittaa jatkosuunnittelussa vähintään 15 polkupyörän pysäköintipaikkaa (mitoituksen pohjalla 600 kävijää / vrk). Tämän lisäksi polkupyöräpysäköintiä tulee kaavassa osoitettuihin pysäköintialueille, mikä parantaa polkupyöräilyn houkuttelevuutta ja sujuvuutta alueella. Polkupyöräpysäköinnin sijoittelu ja mitoitus tarkentuu jatkosuunnittelussa.

Palvelut ja työpaikat

Kaavamuuoksella arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia alueen palvelujen ja työpaikkojen kehittymiselle sekä saavutettavuudelle. Kaavamuuoksessa on huomioitu alueen palvelujen toimintaedellytykset sekä tulevaisuuden kasvutavoitteet. Porin kaupungin keskustan palvelut sijaitsevat kaava-alueesta noin 23 km kaakkoon.

Rakennettu kulttuuriympäristö ja muinaismuistot

Kaavamuuoksella arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia kulttuuriympäristön arvojen säilymisen kannalta, sillä kaavamuuoksessa on huomioitu kaava-alueen sijoittuminen osaksi valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (*Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö*) sekä osaksi maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (*Kallon majakka ja luotsiasema* sekä *Mäntyluodon majakka*). Kaavamuuoksessa on huomioitu tarkoituksenmukaisella tavalla myös alueelta laaditun rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin mukaiset rakennetun ympäristön arvokohteet sekä alueella sijaitsevat arkeologiset arvokohteet. Kaava-alueelta laaditun rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin mukaisesti Kallon majakka on osoitettu suojeltavaksi rakennukseksi (sr-34) ja muut inventoinnin mukaiset arvokohteet kulttuuri- ja rakennushistoriallisesti arvokkaiksi rakennetun ympäristön kohteiksi (sr-51).

Arkeologisen tarkastuksen yhteydessä todennettu uusi kiinteä muinaisjäännös, *Mäntykallo puolustusvarustus* on kaavamuuoksessa

osoitettu kaavamerkinnällä sm-2 ja kaavamääräyksellä "Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolailla rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on pyydettävä alueellisen vastuumuseon (Satakunnan museo) lausunto." Muuksi kohteeksi arkeologisessa tarkastuksessa todettu kivilouhos on kaavamuutoksessa huomioitu merkinnällä s-6 ja kaavamääräyksellä "Alueen osa, jolla sijaitsee muu kulttuuriperintökohde, kivilouhos. Suuremmista aluetta koskevista toimenpiteistä tulee neuvotella Satakunnan museon kanssa."

Kaava-alueelta laaditun arkeologisen vedenalaisinventoinnin mukaan Kallonlahden merialueella ei havaittu sellaisia anomalioita, jotka viittaisivat suoraan kiinteisiin muinaisjäänöksiin eikä venevalkama-alueelle kohdistuvalla tulevaisuuden vesirakentamisella tai ruoppauksella arvioida näin ollen olevan merkittäviä vaikutuksia vedenalaiseen kulttuuriperintöön.

Yleisten kaavamääräysten mukaan valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) alueella tulee rakennukset sovittaa mittakaavaltaan, materiaaleiltaan ja väritykseltään alueen rakennettuun ympäristöön. Ennen RKY-alueen tai maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä, tulee Satakunnan museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.

Kaavamuutoksessa kaava-alueelle ei osoiteta sellaista voimassa olevasta asemakaavasta poikkeavaa rakentamista, jolla olisi välitömiä vahingollisia vaikutuksia alueen kulttuuriympäristöarvoihin. Uusien pysäköintialueiden rakentamisen arvioidaan jonkin verran muuttavan alueen maisemaa, mutta rakentaminen on sopeutettavissa alueen maastoon ja ympäristöön. LS-2- ja LV-alueille kaavamuutoksessa osoitetun rakentamisen arvioidaan myös olevan sopeutettavissa alueen merkittävään kulttuuriympäristöön.

Tekninen huolto

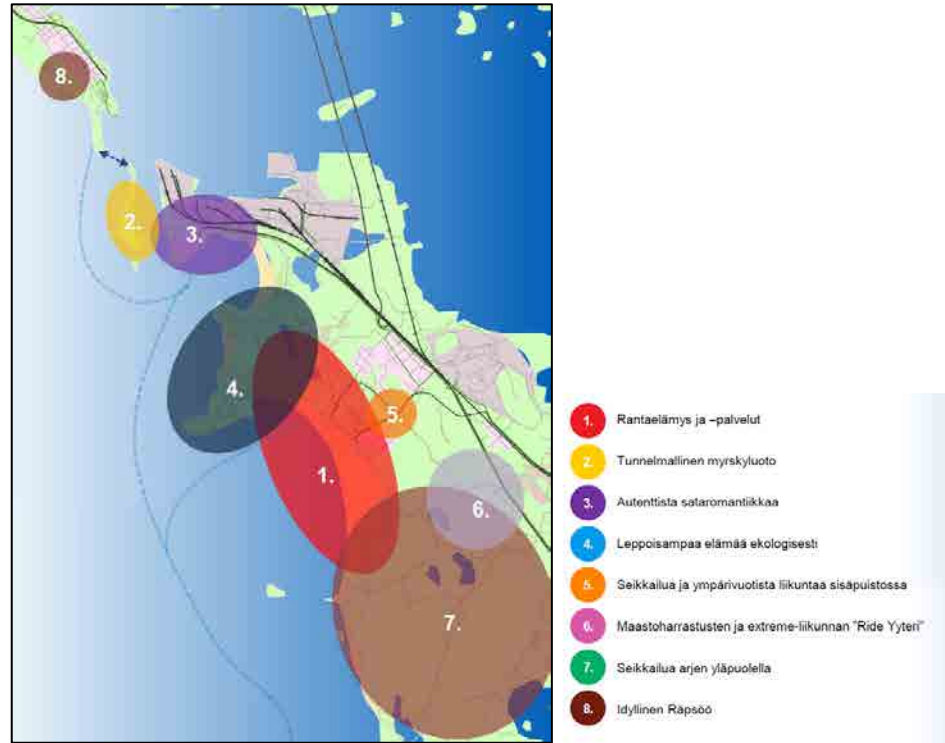
Kaavamuutosalue ei kuulu Porin Veden toiminta-alueen piiriin. Porin Veden runkovesilinja kulkee Mäntyluodon satama-altaan kautta Reposaareen. Pengertien (kaavamuutoksessa Kallontie) alueella kulkee tosin runkovesijohtolinja, jonka jatkeena on yksityisiä tonttivesijohtoja. Kallontien katualueelle sijoittuvat johtolinjat tullaan huomioimaan tarkemmin katusuunnitelman yhteydessä. Kaava-

alueella kulkee myös paineviemärin ylivuotolinja, joka kulkee pengertien kautta voimassa olevan asemakaavan mukaisen ja kaavamuutoksessa poistettavan ET-alueen kautta mereen. Ylivuotolinja on edelleen käytössä, mutta ylivuotolinjaan ei voi kuitenkaan liittyä uusilla viemäri liittymillä. Ylivuotolinja sijoittuu kaavamuutoksen mukaiselle lähivirkistysalueelle, jossa ei ole rakennusoikeutta. Kaavamuutoksella ei ole vaikutusta ylivuotolinjan toimintaan.

Kaava-alueelle ei ole rakennettu hulevesiviemäri linjoja, vaan hulevedet ohjautuvat ympäröiville merialueille. Kaavamuutoksen vaikutukset valumiin ovat vähäiset. Kaavamuutosalueella ei ole kaukolämpöverkostoa, vaan olemassa oleva kaukolämpöverkosto ulottuu Uniluodon ja Mäntyluodon alueille.

Sosiaalinen ympäristö, virkistys ja matkailu

Kaavamuutoksella arvioidaan olevan positiivisia muutoksia sosiaaliseen ympäristöön ja virkistymiseen. Kallon saaren virkistysarvot pohjautuvat niin luonto-, maisema- kuin kulttuuriympäristöarvoihin, jotka kaavamuutoksessa on pyritty huomioimaan siten, että alueen virkistykelliset arvot säilyisivät myös tulevaisuudessa. Kaavamuutoksessa on alueen luontoarvot, kulttuuriympäristö sekä arkeologian arvokohteet huomioitu tarkoituksenmukaisin kaavamerkinnoin ja -määräyksin ja maisemahaittojen minimoimiseksi on kaavassa lisäksi pysäköintialueiden rakentamiseen liittyen annettu määräys alueen puuston säilyttämisestä. Liikenneyhteyksien järjestyttämällä ja yleisesti liikennöinnin jäsentelyllä parannetaan alueen kytkeytymistä osaksi Yyterinniemen aluekokonaisuutta ja tulevaisuuden kehittymistä sekä virkistykseen että matkailun saralla, jossa Kallon saarella on oma luonne ja merkitys. Yyterin kasvuohjelman raportissa todetaan, että Yyterinniemen kokonaisuus muodostuu erilaisista aluekokonaisuuksista, joita on mahdollista profiloita mielenkiintoisiksi ja omaleimaisiksi kokonaisuuksiksi, ja jotka yhdessä muodostavat Yyterinniemen ja Reposaaren matkailualuekokonaisuuden. Keskeinen kehitettävä kokonaisuus on myös eri alueiden väliset yhteydet niin, että koko Yyterin kokeminen on helppoa ja vaivatonta.

Kuva 35: Yyterinniemen aluekokonaisuudet, jotka yhdessä muodostavat Yyterinniemen ja Reposaaressa matkailualuekokonaisuuden. Yyterin kasvuohtelma-raportti (Ramboll 2020).

Vaikutukset luontoon ja luonnonympäristöön

Maisemarakenne, luonnonolot

Kaavamuutoksella arvioidaan olevan vaikutusta alueen maisemaan, kun uudet pysäköintialueet sekä Kallontien ja Kallonkujan katualueet tulevat rakennettaviksi. Pysäköintialueiden rakentaminen tulee vaatimaan maanmuokkausta sekä puuston poistamista, jolla arvioidaan olevan vaikutuksia virkistysarvojen lisäksi myös alueen maisemaan. Liikennöinnin jäsentely ja uudelleen järjestely sekä uusien pysäköintialueiden rakentaminen nähdään kuitenkin laajemmin osana koko Yyterinniemen aluekokonaisuuden kehittämistä yhtenäisenä virkistys- ja matkailukokonaisuutena. Alueelta laaditussa maisemaselvityksessä todetaan, että Pengertie erottuu luonnollisesti selvästi maisemassa, mutta saarella Kallontie piiloutuu tiheään rantapuuston taakse. Kallon pohjoispään rakennettu alue satamineen sen sijaan näkyy selvästi pengertieltä ja Mäntyluodosta. Kaavamuutoksessa osoitettu rakentaminen koskee pengertielle sijoittuvan Kallontien katualueen lisäksi sekä saaren että mantereen puolelle osoitettuja pysäköintialueita. Saarella LP-4-alue sijoittuu melko hyvin rantapuuston suojaan, jolloin Mäntyluo-

dosta katsottuna maisemahaitan arvioidaan olevan melko vähäinen. Mäntyluodon puolelle sijoittuva pysäköintialue sijoittuu Kallontien välittömään läheisyyteen tien ja satama-alueen välissä olevan puustoisien alueen yhteyteen. Pysäköintialue tulee väkisinkin näkymään alueen maisemassa, mutta kaavamääräyksen mukaan alueella on säilytettävä mahdollisimman paljon puustoa. Pysäköintialueet voidaan kaavamääräyksen mukaan toteuttaa lisäksi vaihteittain riippuen alueen pysäköintitarpeesta.

Kaavamuutoksella voi olla jonkin verran vaikutusta kävijämäärän kasvuun, jolloin alueen luontoarvojen säilyminen nähdään entistä tärkeämpänä. Kaavamuutoksessa on osoitettu yhteensä kaksi luonnonsuojelulain mukaista luontokohdetta (s-7 ja s-8) sekä kaksi luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää aluetta (luo-6 ja luo-7). Alueella maastossa liikkuminen tapahtuu vapaasti, jonka seurauksena voi olla maaston ja kasvillisuuden kuluminen. Myös mielipiteissä esiin tuotu roska-astioiden puute ja roskien heittäminen maastoon tulisi huomioida alueen jatkokehittämisessä roska-astioiden lisäämisellä sekä kävijöiden valistamisella roskamisen vaikutuksista alueen virkistys- ja luontoarvoihin.

Kaavamuutoksessa arvokkaat luontokohteet sekä arkeologian arvokohteet on osoitettu virkistysalueelle rakentamisen ulkopuolelle eikä pysäköinti- tai katualueiden rakentamisella arvioida olevan juurikaan vaikutusta kohteiden säilymisen kannalta. Kaava-alueelta laaditun luontoselvityksen mukaan Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimmistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle. Pääosa kaava-alueesta on kaavamuutoksessa osoitettu rakentamisen ulkopuolelle yleiseen virkistyskäyttöön. Kalliorannoille ei ole kaavamuutoksessa osoitettu lisä/uudisrakentamista eikä kaavamuutoksella arvioida olevan vähäistä suurempaa vaikutusta eteläpuoleiselle luotoalueelle tai luodon linnustolle. Kaava-alueen kaakkoisosassa sijaitsevat rakennukset on huomioitu virkistysalueelle (VL) osoitetulla rakennusalalla, jolle saa rakentaa asuinrakennuksen (ar).

Osassa luontokohteiden kaavamääräyksiä on annettu määräyksiä liittyen kaava-alueella vieraslajina esiintyvän kurturuusun hävittämiseksi, mikä edesauttaa alueella esiintyvien tyrnipensaiden säilymistä.

Pohjavedet ja pienilmasto

Kaava-alueella ei ole pohjavesialueita eikä kaavamuuoksella arvioida olevan merkittävää vaikutusta pienilmastoon.

Maa- ja kallioperä

Rakennettavuudeltaan suunnittelualueen maaperä on Porin olosuhteissa hyvä. Suunnittelualueen maaperä on pääosin kalliota. Sisääntulotien läheisyydessä maaperä on hiekkaa.

Vaikutukset terveellisyteen ja turvallisuuteen

Kaavamuuoksella arvioidaan olevan merkittäviä positiivisia vaikutuksia alueen liikenneturvallisuuden ja etenkin kevyen liikenteen turvallisuuden parantumiseen, kun kaavamuuoksessa henkilöautoliikenne on ohjattu pääosin yleisille pysäköintialueille ja ajo/kulkyhteys saaren pohjoisosaan on osoitettu hidaskatuna.

Kaavatyössä on huomioitu turvallinen alin rakentamiskorkeus. Katusuunnittelun yhteydessä. Korttelialueilla rakennusalarajaus on osoitettu pääosin olemassa olevan rakentamisen mukaisesti.

Vaikutukset yritystoimintaan

Kaavamuuoksella arvioidaan toteutuessaan olevan positiivisia vaikutuksia alueen elinkeino- ja yritystoimintaan, kun kaavamuuoksessa on huomioitu alueen palvelujen toimintaedellytykset ja kehitystavoitteet.

Kaavan ilmastovaikutukset

EU on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjä vähintään 55 prosenttia vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta ja Euroopan unionin ilmasto- ja energialainsäädännön veloitteet ja poliittiset päätökset sitovat myös Suomea. Suomen hiilineutraaliustavoite tarkoittaa, että vuonna 2035 kasvihuonekaasupäästöjen ja nettohiilinielun tulee olla samalla tasolla ja siitä eteenpäin nettohiilinielun tulee olla päästöjä suurempi. Vuonna 2008 perustettu ilmastomuutoksen hillinnän edelläkävijäverkosto HINKU kattaa jo yli 80 kuntaa sekä viisi maakuntaa, joiden tavoitteena 80 % päästövähennys vuoteen 2030 mennessä vuoden 2007 tasosta. Porin kaupunki on osa HINKU-verkostoa. Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) kuntien ja alueiden ilmastotyön indikaattorin mukaan Porin kaupungin kokonaispäästöt olivat vuonna 2020 yhteensä 359

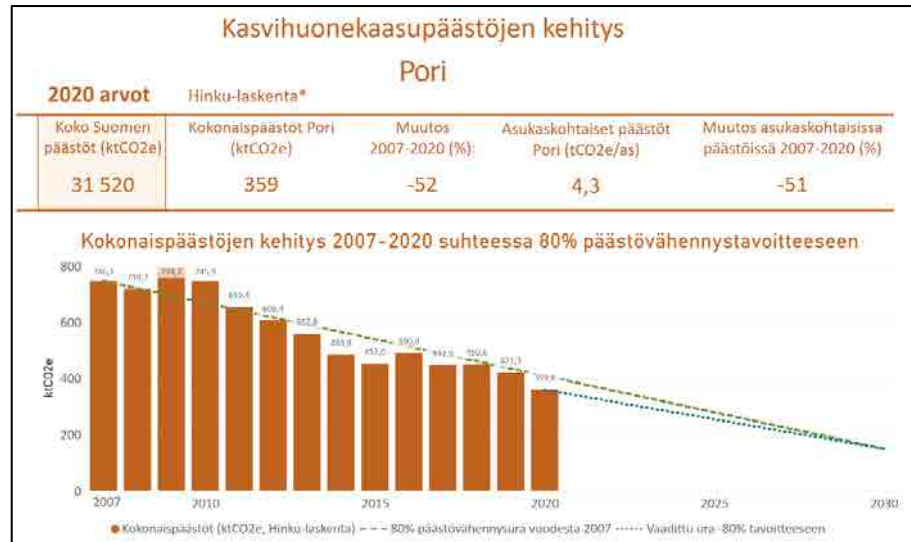
Porin kaupunki: Mäntyluoto (65.) kaupunginosan Kallon alueen asemakaavan muutos ja laajennus 609 1758

Kaavaselostus, Versio 1.0 (Ehdotus)

Kaavatunnus 609 1758

22.1.2024

ktCO₂, kun koko Suomen päästöt olivat 31 520 ktCO₂. Päästöjen muutos vuodesta 2007 vuoteen 2020 on Porissa ollut -52 %.

Kuva 36: Porin kokonaispäästöjen kehitys 2007-2020. Kuntien ja alueiden ilmastotyön indikaattorit, SYKE (https://www.hiilineutraalisuomi.fi/fi-FI/Paastot_ja_indikaattorit/Kuntien_ja_alueiden_ilmastoindikaattorit.)

Suhteessa nykytilanteeseen sekä suunnittelualueella voimassa olevaan asemakaavaan, kaavamuutoksen ilmastovaikutusten tarkastelussa nousevat esille katu- ja pysäköintialueiden rakentaminen sekä alueen liikennöinti. Katu- ja pysäköintialueiden rakentamiseen liittyy mm. louhintatyöt, maamassojen ja mahdollisen kasvilisuuden siirto, sora- ja maa-aineksen kuljetus sekä työkoneiden siirto ja käyttö rakentamisvaiheessa. Valtioneuvoston selonteon *Hiilineutraali Suomi 2035 – kansallinen ilmasto- ja energiastrategia* (6/2022 vp) rakennukset ja rakentaminen aiheuttavat kulutuspuolelta tarkasteltuna noin kolmanneksen Suomen kasvihuonekaasupäästöistä. Osa näistä päästöistä syntyy päästökaupparektorilla (mm. energia ja osa rakennustuotteista) ja osa taakanjakosektorilla (mm. valtaosa rakennustuotteista sekä kuljetuksen, työkoneiden sekä rakennus- ja purkujätteen käsittelyn ja kierrätyksen valmistelun päästöt).

Tiekuljetusten kuljetusmäärien tarkastelussa tavaralajeista soran ja muiden maa-ainesten kuljetukset muodostivat Traficomien mukaan viimeisen vuosikymmenen aikana runsaan kolmanneksen kaikista kuljetetuista tonneista. Niiden keskimääräiset kuljetusmatkat ovat kuitenkin vain noin 20 kilometriä. Traficomien mukaan kotimaan kuljetusten kuljetussuorite on ollut kasvussa vuodesta 2014, vuoden 2021 määrän ollessa noin 27,7 miljardia tonnikilometriä.

Satakunnan osuus (keskiarvo vuosilta 2019-2021) kaikista kuljetussuoritteista on noin 6 % (<https://tieto.traficom.fi/fi/tilastot/tiekuljetusten-kuljetusmaarat>).

Kaavamuutoksen ilmastovaikutuksien arvioinnin osalta rakentamisen aikaisilla raskaan kaluston ajo- ja kuljetussuoritteilla sekä työkonoiden käytöllä arvioidaan olevan hetkellisesti alueen kokonaispäästöjä kasvattavia vaikutuksia. Pysäköintialueiden LP-3- ja LP-4 kaavamääräysten mukaan pysäköintialueet voidaan toteuttaa vaiheittain alueen pysäköintitarpeesta riippuen, jolloin kaavamuutoksen mukainen rakentaminen voi hyvin jakaantua myös pidemmälle aikavälille tai jäädä toteutumatta kokonaan, riippuen alueen tulevaisuuden kehityssuunnasta.

Kaavamuutoksen tavoitteena on jäsentää ja uudelleen järjestää kaava-alueen liikennöinti siten, että moottoriajoneuvoille osoitetaan selkeät pysäköintialueet, jonka myötä Kallon saaren pohjoisosaan liikennöitäisiin moottoriajoneuvoilla nykyistä vähemmän. Pysäköintialueiden toteuttamisessa on kaavamääräyksen mukaan huomioitava myös liikuntaesteisten sekä pyöräpysäköintipaikat. Pysäköintialueiden mitoituksessa on huomioitu alueen mahdollinen linja-autoliikenne (kääntöpaikat ym.). Saaren keskiosaan osoitulta pysäköintialueelta (LP-4) on osoitettu Kallonkujan hidaskatu saaren pohjoisosaan, jossa sallitaan myös kulku moottoriajoneuvoilla. Traficomien mukaan Suomen liikenteen pakokaasupäästöjen ja energiankulutuksen laskentajärjestelmä LIPASTON mukaan vuonna 2021 tieliikenteen hiilidioksidipäästöistä (yhteensä 9,4 milj. tonnia) noin 53 % syntyi henkilöautoista, noin 33 % kuorma-autoista, noin 8,5 % pakettiautoista, lähes 4 % linja-autoista ja noin 1 % moottoripyöristä, mopoista ja mopoautoista (<https://tieto.traficom.fi/fi/tilastot/liikenteen-co2-paastot-liikennemuodoittain-seka-maakunnittain>). Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) kuntien ja alueiden ilmastotyön indikaattorin mukaan Porissa henkilöautojen keskimääräiset päästöt vuonna 2021 olivat 156,7 (gCO₂). Ladattavien hybridien, kaasuautojen sekä sähköautojen osuus koko henkilöautokannasta vuonna 2021 oli 2,72 %.

Kaavamuutoksen ei arvioida automaattisesti kasvattavan alueen liikennemääriä, mutta on kuitenkin realistista arvioida, että kaavamuutoksella voi olla jonkin verran vaikutusta alueen liikennemäärien kasvuun. Kaavamuutoksen myötä alueelle on mahdollista toteuttaa esimerkiksi (matkailu-/ryhmämatka-) linja-autoyhteys, mikä voi vähentää alueen henkilöautoliikenteen määrää ja kevyen

liikenteen liikenneturvallisuuden parantaminen voi taas houkutella alueelle enemmän pyöräilijöitä ja kävelijöitä.

Kaavamuutoksessa osoitettu rakentaminen tulee osaltaan vaati-
maan puuston ja kasvillisuuden poistamista pysäköintialueilta, jolla
arvioidaan olevan vaikutusta hiilensidontaan ja hiilinielun määrään
sekä luontokatoon. Kaavamuutoksessa on kuitenkin tunnistettu
alueelta laaditun luontoselvityksen mukaiset arvokkaat luontokoht-
teet ja ositettu ne kaavakartalla tarkoituksenmukaisin kaavamer-
kinnöin ja -määräyksin. Pysäköintialueilla on kaavamääräyksen
mukaan lisäksi säilytettävä mahdollisimman paljon puustoa. Vesi-
lain mukaisen mahdollisen toimenpideluvan edellyttävän rakenta-
misen ilmasto- ja maisemavaikutukset arvioidaan erikseen lupakä-
sittelyn yhteydessä.

5. Asemakaavan toteutus

5.1. Toteutusta ohjaavat ja havainnollistavat suunnitelmat

Asemakaavan toteutumista ohjaa kaavakartan lisäksi tämä kaavaselostus.

5.2. Toteuttaminen ja ajoitus

Alueen toteuttaminen voidaan käynnistää, kun asemakaava on kuulutuksella saanut lainvoiman.

5.3. Toteutuksen seuranta

Alueen toteutuksen seurannasta ja valvonnasta vastaa Porin kaupunki.

Turussa 22.1.2024

Nosto Consulting Oy

Pasi Lappalainen
dipl.ins. YKS 742

Harri Kahelin
Kaavoitusarkkitehti
Porin kaupunki / Kaupunkisuunnittelu

LIITE 1

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	609 Pori	Täyttämispvm	22.01.2024
Kaavan nimi	Mäntyluoto 65. kaupunginosan Kallon alueen asemakaavan muutos ja laajennus 609 1758		
Hyväksymispvm		Ehdotuspvm	
Hyväksyjä		Vireilletulosta ilm. pvm	25.05.2022
Hyväksymispykälä		Kunnan kaavatunnus	609 1758
Generoitu kaavatunnus			
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	32,1343	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	1,1814
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	30,9529

Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]	
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	32,1343	100,0	1995	0,01	1,1814	1140
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä	1,1048	3,4	1105	0,10	0,0000	0
C yhteensä						
K yhteensä	0,3243	1,0	640	0,20	0,3243	640
T yhteensä						
V yhteensä	10,2205	31,8	250	0,00	-2,7918	500
R yhteensä					-0,2687	0
L yhteensä	20,4781	63,7	0		4,0837	0
E yhteensä	0,0066	0,0	0		-0,1661	0
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä					

Rakennussuojelu	Suojellut rakennukset	Suojeltujen rakennusten muutos
-----------------	-----------------------	--------------------------------

	[lkm]	[k-m ²]	[lkm +/-]	[k-m ² +/-]
Yhteensä				

Alamerkinnt

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha +/-]	Kerrosalan muut. [k-m ² +/-]
Yhteensä	32,1343	100,0	1995	0,01	1,1814	1140
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä	1,1048	3,4	1105	0,10	0,0000	0
Y	1,1048	100,0	1105	0,10	0,0000	0
C yhteensä						
K yhteensä	0,3243	1,0	640	0,20	0,3243	640
KL	0,3243	100,0	640	0,20	0,3243	640
T yhteensä						
V yhteensä	10,2205	31,8	250	0,00	-2,7918	500
VP	0,5724	5,6	50	0,01	0,0614	50
VL	9,6481	94,4	200	0,00	-2,8532	450
R yhteensä					-0,2687	0
RM					-0,2687	0
L yhteensä	20,4781	63,7	0		4,0837	0
Kadut	1,2434	6,1	0		1,2434	0
Hidaskadut	0,2945	1,4			0,2945	
Katuauk./torit	0,2007	1,0	0		0,2007	0
LS	15,5366	75,9	0		-0,8578	0
LV	2,3195	11,3	0		2,3195	0
LP	0,8834	4,3	0		0,8834	0
E yhteensä	0,0066	0,0	0		-0,1661	0
ET					-0,1727	0
EN	0,0066	100,0	0		0,0066	0
S yhteensä						
M yhteensä						
W yhteensä						

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUETTA KOSKEVA ASEMAKAAVAN MUUTOS 609 1758

Maankäyttö- ja rakennuslain 63§ mukainen osallistumis- ja arviointisuunnitelma, jossa kuvataan kaavatyön tavoitteet ja lähtökohdat, valmistelun ja päätöksenteon eteneminen, kaavan vaikutusten arviointitavat, osallistumismahdollisuudet ja tiedottaminen. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa päivitetään kaavatyön eri vaiheissa tarvittaessa.

OSALLISTUMIS- JA ARVIINTISUUNNITELMA

Porin kaupunkisuunnittelu 19.5.2022, 31.1.2023, 22.1.2024
Asemakaavan tunnus 609 1758
Asemakaavan diaari PRIDno-2021-4465

Sisällysluettelo**MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUETTA KOSKEVA
ASEMAKAAVAN MUUTOS 609 1758**

1. OSOITE	3
2. ALOITE	3
3. SUUNNITTELUALUE	3
4. LÄHTÖTIEDOT	7
4.1. Maakuntakaava.....	7
4.2. Yleiskaava.....	9
4.3. Asemakaava	11
4.4. Pohjakartta.....	12
4.5. Tonttijako ja -rekisteri.....	12
4.6. Kunnallistekniikka	12
5. SUUNNITTELUKÄYTÄVÄ JA TAVOITTEET	13
6. LAADITTAVAT SELVITYKSET	15
7. ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET	15
8. OSALLISET	15
9. VUOROVAIKUTUS JA AIKATAULU	16
9.1. Vireilletulo.....	16
9.2. Luonnosvaihe	16
9.3. Ehdotusvaihe	16
9.4. Asemakaavaehdotuksen hyväksyminen	16
9.5. Arvioitu aikataulu sekä osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät	17
9.5.1. Kaavamuutoksen arvioitu aikataulu	17
9.5.2. Osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät	17
10. PALAUTE JA YHTEYSTIEDOT.....	18

1. OSOITE

Mäntyluodon (65.) kaupunginosa, Kallo, 28880 Pori

2. ALOITE

Asemakaavamuutos laaditaan Porin kaupungin omasta aloitteesta.

3. SUUNNITTELUALUE

Suunnittelualue sijoittuu n. 23 km päähän keskustasta luoteeseen Mäntyluodon 65. kaupunginosaan. Suunnittelualue rajautuu merialueisiin paitsi pengertien osalta, joka ulottuu pieneltä osin mantereelle. Kaava-alueen pinta-ala on n. 32 ha.

Kuva 1. Ortokuva vuodelta 2019.

Kallo on vanha majakkasaari Porin kaupungin ja sataman edustalla. Saari on maastonmuodoltaan vaihtelevaa aluetta, jossa korkein kohta kohoaa noin kuusi metriä merenpinnasta. Alueelle rakennettiin ensimmäinen majakka vuonna 1884. Saarella toimii myös Suomen vanhin urheiluseura, vuonna 1856 perustettu Segelföreningen i Björneborg (BSF). Sittenmin alueelle on sijoittunut myös Länsi-Suomen merivartiosto (Porin merivartioasema) ja luotsiasema.

Pääosin saari on virkistyskäytössä.

Joukkoliikennelinja sekä jalankulku- ja pyöräilyväylä Porin keskustan suunnasta päättyvät Mäntyluotoon, eivätkä ne ulotu Kallon saarelle asti. Saarella ei ole jalankulku- ja pyöräilyväyliä. Metsä-alueella on polku retkeilijöille.

Kuva 2. Satama-alueita.

Rakennukset

Kallon alueella toimii tällä hetkellä Rajavartiolaitoksen merivartioasema, luotsiasema (Finnpilot Pilotage Oy), Arctia Meritaito Oy, pурсiseura BSF ja Kallo Cafe.

Kuvat 3 ja 4. Alueen saaristomaista rakennuskantaa.

Pursiseuralla on käytössään klubi/tilausravintola sekä vanha majakka/saunarakennus. Kaupunki on vuokrannut pursiseuralle myös ranta-alueen veneiden säilytystä ja laskua varten sekä laituri-alueen.

Majakan vieressä toimii Porin kaupungilta vuokratulla alueella (kaavassa VL-merkintä) kesäkahvila-Cafe Kallo. Kallon ja Reposaaren välisen aallonmurtajan lähes kärkeen n. 400 m päähän nykyisestä kääntöpaikasta (ja Cafe Kallost) on rakennettu pieni laituri (vanha luotsilaituri), joka toimii mm. vesibussi Charlotan pysähdyspaikkana.

Suunnittelualueen eteläkärjessä sijaitsee asemakaava-alueen mukaisella lähivirkistysalueella erillisellä maanvuokrasopimuksella muodostettu rakennettu rakennuspaikka, joka on tarkoitettu ympärivuotiseen asumiseen. Rakennukset on rakennettu 1930-luvulla ja paikka on toiminut öljyn jakeluaseman. Rakennuksia on kunnostettu hiljattain.

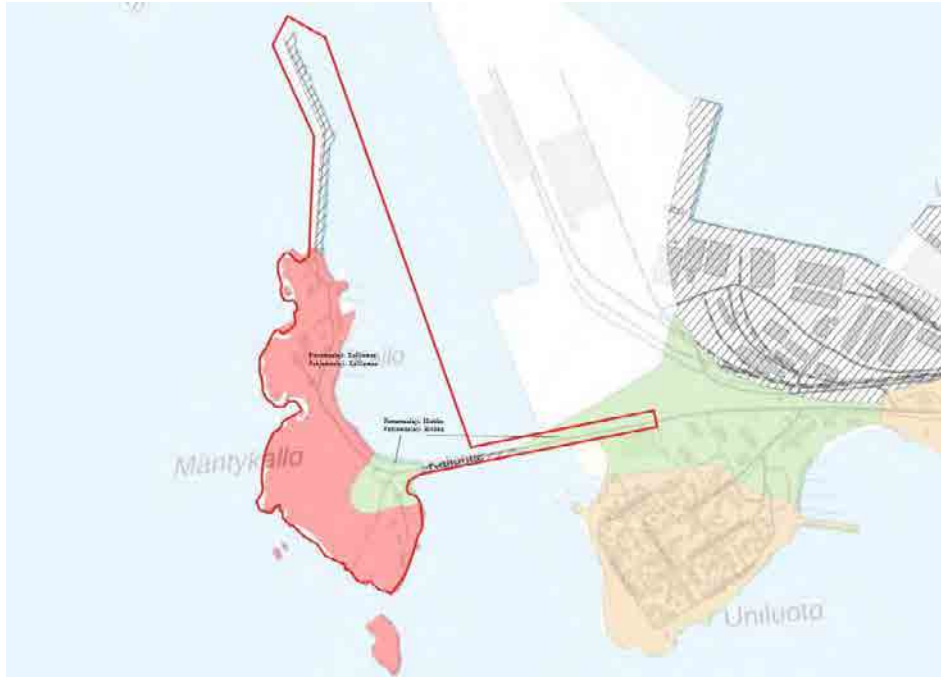
Muilta osin suunnittelualue on rakentamatonta virkistysaluetta.

Kuva 5. Suunnittelualueen merellistä virkistysaluetta.

Alueen maaperä

Rakennettavuudeltaan suunnittelualueen maaperä on Porin olosuhteissa hyvä. Suunnittelualueen maaperä on pääosin kalliota. Sisääntulotien läheisyydessä maaperä on hiekkaa.

Kuva 6. GTK:n maaperäaineisto. Punainen alue: pinta- ja pohjamaa-alue kalliomaata (Ka), vihreä pinta- ja pohjamaa-alue hiekkaa (Hk). Kuva: MML, Esri Finland, Geologian tutkimuskeskus (GTK).

Hulevedet

Suunnittelualue ei kuulu Porin veden toiminta-alueen piiriin. Lähin toiminta-alue sijaitsee Mäntyluodon asuinalueella. Hulevedet ohjautuvat ympäröiville merialueille. Kaavamuutoksen vaikutukset valumiin ovat vähäiset.

Maanomistus

Suunnittelualueelle sijoittuu kaksi kiinteistöä.

- Tontti 609-65-6-1 on Porin kaupungin omistuksessa, ja sen pinta-ala on 11 048 m².
- Tila 609-454-1-686 MÄNTYLUOTO, joka käsittää myös ympäröivät merialueet, on Porin kaupungin omistuksessa.

Kuva 7. Suunnittelualue on Porin kaupungin omistuksessa.

4. LÄHTÖTIEDOT

4.1. Maakuntakaava

Satakunnan Maakuntakaavassa (YM vahv. 30.11.2011, lainvoimainen KHO:n päätöksellä 13.3.2013, tarkistettu 14.4.2014) suunnittelualue on osoitettu virkistysalueeksi (V) ja saaren pohjois-osaa sekä itäosat satama-alueeksi (LS).

Suunnittelumääräys (V):

Alueen suunnittelussa tulee kiinnittää huomiota alueen virkistyskäytön ja virkistyskäytön kehittämisedellytysten turvaamiseen.

Rakentamismääräys (V):

Alueilla sallitaan yleistä ulkoilu-, retkeily- ja virkistyskäyttöä palvelevan rakentamisen lisäksi jo olemassa olevien rakennusten korjaus-, muutos- ja laajentamistyöt.

Suunnittelumääräys (LS):

Aluetta suunniteltaessa tulee Liikennevirastolle ja satamatoiminnasta vastaavalle taholle sekä mu-seoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Lisäksi alueelle on maakuntakaavassa osoitettu:

- Kaupunkikehittämisen kohdevyöhyke (kk-1)
- Matkailun kehittämisvyöhyke (mv-1), jossa merkinnällä osoitetaan merkittävät matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen kohdevyöhykkeet (Yyteri-Reposaari-vyöhyke)
- Matkailun kehittämisvyöhyke (mv-3), jossa merkinnällä osoitetaan merkittävät luontomat-kailun kehittämisen kohdevyöhykkeet, joihin kohdistuu luontomat-kailun, luonnon virkistys-käytön, ulkoilu- ym. reitistöjen sekä luonnonsuojelun kehittämis- ja yhteensovittamistarpeita (Satakunnan rannikkoseutu)

Laivaväylä, jolla on osoitettu kulkusyvyydeltään yli 2,5 metrin laivaväylät, on osoitettu hyvin lähelle suunnittelualueetta. Alueella on voimassa MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus.

Maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristön alueen merkintää on muutettu vaihemaakuntakaa- vassa 2 (kuvaus jäljempänä).

Kuva 8. Ote Satakunnan maakuntakaavasta.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 1

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt Satakunnan maakuntakaavaa täydentävän Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 13.12.2013, Ympäristöministeriö on vahvistanut sen 3.12.2014 ja lainvoiman se on saanut korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 6.5.2016.

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2

Satakuntaliiton maakuntavaltuusto on hyväksynyt Satakunnan maakuntakaavaa täydentävän Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 17.5.2019 ja se on saanut lainvoiman 1.7.2019.

Kuva 9. Ote Satakunnan vaihemaakuntakaavasta 2.

Suunnittelualueelle, Kallon saaren pohjoisosiin, on osoitettu vaihemaakuntakaavassa 2 maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö, Kallon majakka ja luotsiasema sekä Mäntyluodon majakka (kohde alle 10 ha). Samalla alueella sijaitsee valtakunnallisesti merkittävä rakennetun ympäristön kohde (RKY 2009), Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö (tunnusmajakka, satama-asema ja Kallon luotsisaari), joka on osoitettu kaavakartalla valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

Suunnittelumääräys:

Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.

Satakunnan maakuntakaava 2050

Satakunnan maakuntakaavan 2050 laatiminen on käynnistynyt vuoden 2021 lopussa. Satakunnan maakuntakaava 2050 laaditaan kaikki maankäyttömuodot kattavana kokonaismaakuntakaavana, jolloin käsitellään alueiden käytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja kehittämisen kannalta tarpeelliset alueet koko maakunnan alueella. Satakunnan maakuntakaavan 2050 osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 1.4.2022-13.5.2022. Tarkoituksena on, että voimaan tullessaan Satakunnan maakuntakaava 2050 kumoaa Satakunnan aiemmat kokonais- ja vaihemaakuntakaavat.

4.2. Yleiskaava

Alueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa.

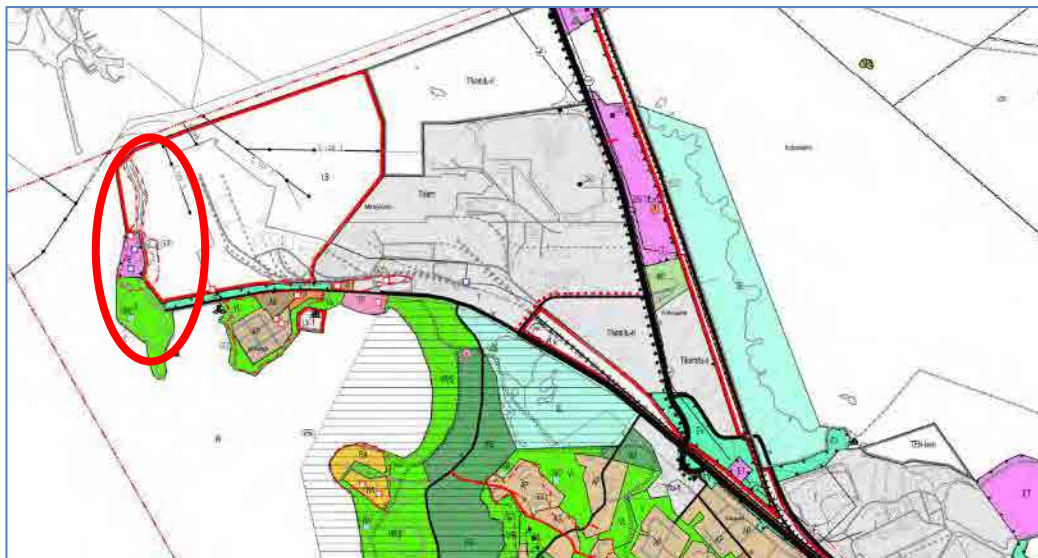
Alueelle on laadittu oikeusvaikutukseton **Meri-Porin osayleiskaava** (tullut voimaan KHO 8.3.2002 antamalla päätöksellä):

- Alue on osoitettu pääosin virkistysalueeksi (V).
- Saaren pohjoisosat on osoitettu erityisalueeksi, jonka rakennettu ympäristö säilytetään (E/s-3).
 - o Kohdenumero 74 = Kallossa on ollut majakka vuodesta 1884 ja Luotsihallituksen perustama sumumerkinantoasema vuodesta 1901 asti. Majakan vieressä sijaitseva vanha luotsiasema on oletettavasti tämän vuosisadan puolelta. Rakennus toimii nykyään Suomen vanhimman pursiseuran BSF:n paviljonkina. Paviljongin lisäsiipi rakennettiin oletettavasti 40-luvun lopulla. Uusi luotsiasema valmistui vanhan aseman lähelle vuonna 1960. Aivan vanhan luotsiaseman vieressä on vanha pihapiiri, jossa on luotsivanhimman tupa ja sen makasiini- ja talousrakennukset tämän vuosisadan alusta.
- Virkistysalueella sijaitsee muinaismuistokohde (SM). Ensimmäisen maailmansodan aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset on osoitettu muinaismuistoiksi.
- Pengertien läheisyyteen on osoitettu uimaranta (VV).
- Nykyisellä Pursiseuran satama-alueelle on osoitettu pienvenesatama tai venevalkama (LV).

- Kaavamuutosalueen pohjois- ja koilliskulma vesiliikenteen alueena (LV). Merkinnän piiriin kuuluvat satamat, laituri- ja allasalueineen sekä tarpeen mukaan rakentamattomine vesi- ja ranta-alueineen.

Kuva 10. Ote Meri-Porin osayleiskaavasta (2000).

Kuva 11. Ote Yterinniemen osayleiskaavan luonnoksesta (2021).

Asemakaavoitettu alue sijoittuu alueelle, jossa on käynnissä Yterinniemen osayleiskaavoitus. Osayleiskaavaluonnos on ollut nähtävillä 1.7. – 3.9.2021. Kaavaluonnoksessa:

- Pengertie on osoitettu suojaviheralueena (EV).
- Suurin osa saaresta virkistysalueena (V).
- Kaavamuutosalueen pohjois- ja koilliskulma satama-alueena (LS).

-
- Kallon saaren pohjoisosa erityisalueena (E) sekä alueena, jonka ympäristö säilytetään (s-3). Alueen kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti arvokas rakennuskanta ja ympäristö tulee säilyttää. Uudisrakentaminen ja rakennuksissa suoritettavat korjaus- ja muutostoimenpiteet sekä muut ympäristöön kohdistuvat toimenpiteet tulee toteuttaa siten, että ympäristön kulttuurihistoriallinen ja maisemallinen luonne säilyy. Ennen aluetta merkittävästi muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee Satakunnan museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.’
 - Virkistysalueelle sijoittuu muinaismuistokohde ja erityisalueelle kaksi taajama- tai kyläkuvan kannalta arvokasta rakennusta / pihapiiriä sekä suojeltu rakennus ja pihapiiri.

4.3. Asemakaava

Kallon alue kuuluu vuonna 1982 hyväksytyyn asemakaavaan (tunnus **609 779**). Samaan asemakaavaan kuuluu koko Mäntyluodon satama ja osa Uniluodosta.

Asemakaavassa osoitetut merkinnät- ja määräykset:

Lähivirkistysalue (VL)

Alueella sijaitsee yksi suojeltava rakennus (sr). Alueelle on osoitettu osa saaren sisäisistä ajoyhteyksistä.

Yleisten rakennusten korttelialue (Y)

Tontille saa rakentaa 3-kerroksisen rakennuksen. Alueen tehokkuusluku on 0,10. Alueelle tulee osoittaa 1 autopaikka 100 kerrosalaneliometriä kohden

Matkailua palvelevien rakennusten korttelialue (RM)

Alueelle tulee osoittaa 1 autopaikka 100 kerrosalaneliometriä kohden. Alueella sijaitsee suojeltava rakennus (sr).

Satama-alue (LS-1)

Alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanlaisia tiloja. Alueen kautta on järjestettävä ajoyhteys siihen rajoituville tonteille. Alueella tulee olla yksi autopaikka kolmea alueella samanlaisesti työskentelevää henkilöä kohti. Korttelialueiden autopaikat saa sijoittaa satama-alueelle.

Yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue (ET)

Puisto (VP)

Kuva 12. Asemakaavamuutosalueen rajaus voimassa olevassa asemakaavassa.

4.4. Pohjakartta

Alueen pohjakartta MK 1:2000 on Porin kaupungin mittaus-toimen laatima. Pohjakartta tarkistetaan kaavatyön alussa. Pohjakartta on JHS 185 2.5.2014 mukainen.

4.5. Tonttijako ja -rekisteri

- Tonttijako 6584 on laadittu kaavan 609 779 mukaisesti ja se on tullut voimaan 21.9.1989. Kiinteistö 609-65-6-1 on muodostettu tontiksi ja merkitty kaupungin kiinteistörekisteriin 17.10.1989.
- Tila 609-454-1-696 MÄNTYLUOTO on merkitty kiinteistörekisteriin 7.11.1974

4.6. Kunnallistekniikka

Kaavamuutosalue ei kuulu Porin Veden toiminta-alueen piiriin. Porin Veden runkovesilinja kulkee Mäntyluodon satama-altaan kautta Reposaareen. Pengertien (kaavamuutoksessa Kallontie) alueella kulkee tosin runkovesijohtolinja, jonka jatkeena on yksityisiä tonttivesijohtoja. Kaava-alueella kulkee myös paineviemärin ylivuotolinja, joka kulkee pengertien kautta voimassa olevan asemakaavan mukaisen ja kaavamuutoksessa poistuvan ET-alueen kautta mereen. Ylivuotolinja on edelleen käytössä, mutta ylivuotolinjaan ei voi kuitenkaan liittyä uusilla viemäri liittymillä.

Kaavamuutosalueella ei ole kaukolämpöverkostoa, vaan olemassa oleva kaukolämpöverkosto ulottuu Uniluodon ja Mäntyluodon alueille.

Kuva 13. Ote vesihuollon verkostokartasta. Sinisellä puhdas vesi, punaisella sadevesiviemäri ja mustalla jäte- ja sekavesiviemäri.

Alueen sisääntulon läheisyydessä sijaitsee pienehkö sähkömuuntamorakennus.

Kuva 14. Muuntamorakennus sijaitsee sisääntulotien läheisyydessä epävirallisen parkkipaikan reulla.

5. SUUNNITTELUKÄYTTÄVÄ JA TAVOITTEET

Kallon alueen kehittämistarpeiden osalta kaava ei vastaa nykypäivän maankäytön ja toimintojen sijoittelua ja tulevia tarpeita. Kaavamutoksen laatimista varten on laadittu viitteellinen taustaselvitys

(”Kallo-Reposaari Kehittämishanke”), jossa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaupunginhallitus on päättänyt käynnistää alueen asemakaavamuutoksen, lukuun ottamatta selvityksessä Kallon saareen metsäisille alueille osoitettuja majoituspalveluja tai -rakenteita. Seuraavassa on tiivistetty kehittämisselvityksessä esitetyt kehittämistarpeet:

Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ovat voimakkaasti lisääntyneet. Tämän vuoksi alueen liikenne- ja pysäköintijärjestelyt tulee tarkastella uudelleen. Kallon saareen johtavan pengertien kaavoitus katualueeksi on ajoyhteyden kunnossapidon parantamiseksi tarpeen. Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ovat voimakkaasti lisääntyneet. Tämän vuoksi alueen liikenne- ja pysäköintijärjestelyt tulee tarkastella uudelleen.

Alueen suosio ulkoilukohteena edellyttää myös polkuverkoston ja kävelyreittien selvittämistä. Myös yhteys Reposaareen esim. polkupyörälautan avulla tulee selvittää.

Pursiseuralla on suunnitelmissa toiminnan kehittäminen ja laajentaminen. Vanhaan majakkaan ollaan esimerkiksi suunnittelemassa vuokrattavia saunatiloja sekä meriaiheisia taidenäyttelyitä. Lisäksi suunnitelmissa on laiturikapasiteetin nostaminen ja vesialueen ruoppaus.

Kallon ja Reposaaren välisen aallonmurtajan lähes kärkeen n. 400 m päähän nykyisestä kääntöpaikasta (ja Cafe Kallosta) on rakennettu pieni laiturin (vanha luotsilaituri), joka toimii mm. vesibussi Charlotan pysähdyspaikkana. Siihen laiturin kuitenkin soveltuu erittäin huonosti ja on toimijan mielestä jopa vaarallinen.

Seuraavassa on esitetty kehittämisselvityksessä asemakaavoitukselle asetetut tavoitteet:

- Voimassa olevassa asemakaavassa viheralueella sijaitseva ohjeellinen ajoyhteyden muuttaminen tarpeellisilta osin katualueeksi.
- Pysäköinti- ja kääntöalueiden osoittaminen asemakaavaan
- Ruoppausmassoista tehdyn alueen osoittaminen pysäköintialueeksi ja laiturikentäksi.
- Varauksen osoittaminen aallonmurtajalle helikopterikentältä itään päin.
- Varauksen osoittaminen pyöräparkille sekä uudelle laiturille aivan aallonmurtajan alkuun. Huomioida, että laiturin tulee toimimaan yhdyslaturina vesibussiliikenteelle sekä Kallo-Reposaari yhdysveneille.
- Nykyisessä kaavassa oleva ET-merkintä on aikanaan tehty Mäntykallon puhdistamo varten. Puhdistamotoiminta on lopetettu v. 1995, kun alueen jätevedet ryhdyttiin johtamaan Pihlavan puhdistamolle ja nykyisin edelleen Luotsinmäelle. Alueen halki kulkee Porin Veden vanha paineviemäri linja, jota käytetään nykyisin Uniluodon jätevesipumppaamon hätäylivuotolinjana. Se on edelleen tarpeellinen ja sille pitää muodostaa rasite. ET-merkintä voidaan kuitenkin poistaa ja muuttaa se virkistysalueeksi eli VL-merkinnäksi.
- Poistuvan ET-alueen pohjoispuolella olevalle kääntöalueelle varaus tilapäiselle venetrailereiden säilytyspaikalle.
- Varaus kahvilatoiminnoille (Cafe Kallo) sekä paikka WC-kontille.

Lisäksi kaavoitustyössä on noussut ajankohtaiseksi:

- Nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin vastaaminen.
- Liikenneturvallisuuden parantaminen erityisesti saaren pohjoisosissa.
- Jalankulun ja pyöräilyn olosuhteiden kehittäminen (ml. pyöräpysäköinti).

6. LAADITTAVAT SELVITYKSET

Suunnittelualueelta laaditaan seuraavat selvitykset:

- Nykytilanne
- Luontoselvitys 2022 (luontoselvityksessä linnusto mukana)
- Rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventointi ja arkeologinen tarkastus 2022
- Maisemaselvitys 2023
- Arkeologinen vedenalaisinventointi 2023

7. ARVIOITAVAT VAIKUTUKSET

Asemakaavatyössä yhteensovitetään monia erilaisia toimintoja, minkä takia vaikutusten arviointi on keskeisessä roolissa asemakaavatyössä. Asemakaavan laatimisen yhteydessä arvioidaan asemakaavan vaikutukset erityisesti virkistykseen, kulttuuriympäristöön ja liikenteeseen. Vaikutukset maisemaan, elinvoimaan ja hyvinvointiin nivoutuvat edellisiin vaikutuskokonaisuuksiin kiinteästi ja ovat myös tärkeässä roolissa vaikutusten arvioinnissa. Lisäksi arvioidaan asemakaavan muutoksen toiminnalliset ja mitoitukselliset vaikutukset. Vaikutusten arviointi tehdään asiantuntijatyönä.

Osalliset voivat esittää mielipiteensä arvioitavien vaikutusten riittävydestä.

8. OSALLISET

- Suunnittelu- ja lähialueen maanomistajat ja asukkaat
- Suunnittelu- ja lähialueen yritykset ja yhteisöt
- Tekninen lautakunta
- Elinvoima- ja ympäristölautakunta
- Nuorisovaltuusto
- Vammaisneuvosto
- Vanhusneuvosto
- Satakunnan pelastuslaitos
- Pori Energia Oy Energiayksikkö
- Pori Energia Sähköverkot Oy
- Porin Vesi
- Varsinais-Suomen ELY-keskus
- Satakunnan Museo
- Museovirasto
- Satakuntaliitto
- Länsi-Suomen merivartiosto

- DNA Oy, Länsi-Suomi
- TeliaSonera Finland Oyj
- Väylävirasto

9. VUOROVAIKUTUS JA AIKATAULU

9.1. Vireilletulo

Vireilletulosta ilmoitetaan kuulutuksella sanomalehdissä, internetissä ja kirjeellä osallisille. Samalla julkistetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS). OAS on nähtävänä kaupunkisuunnittelun internetsivuilla ja kaupunkisuunnittelussa, johon hanketta koskevat kirjalliset ja suulliset mielipiteet voi esittää.

Nähtävilläolon aikana osalliset voivat esittää OAS:a koskevia suullisia tai kirjallisia mielipiteitä. Aloitusvaiheessa järjestetään viranomaisneuvottelu.

Mikäli osallinen katsoo, että esim. osallistumisen laajuus tai vaikutusten arviointi ei ole riittävä tai on puut teellinen, voi hän esittää asian tarkistamista ja korjaamista OAS:aan.

9.2. Luonnosvaihe

Luonnosvaiheessa kaupunkisuunnittelu asettaa asemakaavan valmisteluaineiston nähtäväksi 30 vrk:n ajaksi ja ilmoittaa nähtävilläolosta kuulutuksella paikallisissa lehdissä, kaupungin verkkosivuilla sekä kirjeellä osallisille. Luonnosvaiheen aikana osalliset voivat esittää suullisia tai kirjallisia mielipiteitä kaava-aineistosta. Luonnosvaiheessa järjestetään tarvittaessa viranomaistyöneuvottelu.

9.3. Ehdotusvaihe

Asemakaavaehdotus valmistellaan ottamalla huomioon luonnosvaiheessa esitetyt mielipiteet. Kaupunginhallituksen käsittelyn jälkeen asemakaavaehdotus asetetaan nähtäville vähintään 30 vrk:n ajaksi ja nähtävänäolosta ilmoitetaan kuulutuksella paikallisissa lehdissä sekä Porin kaupungin verkkosivuilla.

Ehdotusvaiheen nähtävänäolon aikana osalliset voivat tehdä kirjallisia muistutuksia asemakaavaehdotuksesta. Ehdotuksesta pyydetään myös tarvittavat lausunnot. Muistutuksiin ja lausuntoihin laaditaan vastineet, jotka toimitetaan asianosaisille ja liitetään kaava-asiakirjoihin. Muistutusten ja lausuntojen perusteella tehdään myös tarvittavat korjaukset asemakaavaehdotukseen.

Ehdotusvaiheen viranomaisneuvottelu pidetään tarvittaessa nähtävilläolon ja saatujen lausuntojen ja muistutusten jälkeen.

9.4. Asemakaavaehdotuksen hyväksyminen

Hyväksymisvaiheessa kaupunginhallitus esittää asemakaavaehdotuksen hyväksymistä kaupunginvaltuustolle.

Asemakaavaehdotuksen hyväksymiskäsittelystä annetaan kirjallinen ilmoitus niille kunnan jäsenille sekä muistuttajille, jotka ovat ilmaisseet halukkuutensa ko. tiedon saamiseen sekä ilmoittaneet osoitteensa. Hyväksymispäätöksestä voi valittaa Turun hallinto-oikeuteen.

9.5. Arvioitu aikataulu sekä osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät

9.5.1. Kaavamuutoksen arvioitu aikataulu

- Kuulutus, vireilletulo ja OAS nähtäville SK, SV, www.pori.fi, alkukesä 2022
- Selvitysten laatiminen maaliskuu-elokuu 2022
- Asemakaavaluonnoksen valmistelu selvitysten pohjalta
- Luonnosvaiheen nähtävilläolo vähintään 30 vrk, alkuvuosi 2023
- Luonnosvaiheen palautteen arviointi ja asemakaavan muutosehdotuksen valmistelu palautteen pohjalta
- Kaavaehdotuksen käsittely, kaupunginhallitus, alkuvuosi 2024
- Kuulutus ehdotusvaiheen nähtävilläolosta
- Ehdotusvaiheen nähtävilläolo 30 vrk, kevät-talvi 2024
- Ehdotusvaiheen muistutusten ja lausuntojen arviointi
- Asemakaavamuutoksen hyväksyminen, Kaupunginvaltuusto syksy 2024
- Asemakaava lainvoimainen, loppuvuosi 2024

Aikatauluarviota tarkistetaan, mikäli kaavaan kohdistuu muistutuksia ja valituksia tai muita vastaavia lisäselvityksiä vaativia seikkoja.

9.5.2. Osallistumis- ja vuorovaikutusmenetelmät

Kaavoituksen aikana on tarkoitus toteuttaa tarkoitukseen soveltuvia vuorovaikutus- ja osallistumis- menettelyjä:

Tiedottaminen

- Kuulutus sanomalehdissä (SK ja SV) ja kaupungin internet-sivulla (www.pori.fi)
- Kirje (henkilö- tai talouskohtainen)
- Kaavan nähtävillä pitäminen internet-sivulla ja kaupunkisuunnittelussa
- Asemakaavan aineistot ja tiedot osoitteessa www.pori.fi

Yleisötilaisuus

- Kaavaluonnosvaiheessa järjestetään yleisötilaisuus

Tiedonhankinta

- Lausunnot viranomaisilta

Yhteistyö

- Yhteistyö kaupungin eri hallintokuntien ja laitosten sekä muiden viranomaisten kanssa

10. PALAUTE JA YHTEYSTIEDOT

Lisätietoja osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja kaavan valmistelusta antavat:

- kaavan laatija Pasi Lappalainen, Nosto Consulting Oy, puh. 0400 858101
- kaavoitusarkkitehti Harri Kahelin, 044 701 2847
- kaavasunnittelija Tea Bogdanoff, puh. 044 701 1972
- kaupunkisuunnittelun neuvonta puh. 044 701 1608, käyntiosoite Luvianpuistokatu 1, palvelupiste Porina, käyntiosoite Yrjönkatu 13

Palautetta tästä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta voi antaa kaavan laatijalle kaavaehdotuksen valmistumiseen asti. Mielipiteet voi esittää suullisesti ja kirjallisesti kaupunkisuunnitteluun osoitteeseen: Porin kaupunkisuunnittelu, PL 121, 28101 PORI tai kaupunkisuunnittelu@pori.fi

Porissa 31.1.2023, 22.1.2024

Pasi Lappalainen, dipl.ins. YKS 742
kaavan laatija
Nosto Consulting Oy

Harri Kahelin
kaavoitusarkkitehti
Porin kaupunki / Kaupunkisuunnittelu

A3 EI MITTAKAAVASSA LIITE 3

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KALLON ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAAJENNUS 609 1758

EHDOTUS 22.1.2024

1:2000

Asemakaavan muutos koskee:

Porin kaupungin Mäntyluoto (65.) kaupunginosan kortteleita: 6 ja 7
erityisaluetta (ET)
satama-aluetta (LS-1)
virkistysaluetta (VP, VL)

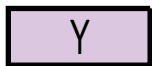
Asemakaavan laajennus koskee:

Osa kiinteistöä 609-454-1-686.

Asemakaavan muutoksella ja laajennuksella muodostuu:

Porin kaupungin Mäntyluoto (65.) kaupunginosan korttelit: 6 ja 7
erityisaluetta (EN)
satama-aluetta (LS-2)
venealkama-aluetta (LV)
yleistä pysäköintialuetta (LP-3, LP-4)
virkistysaluetta (VP-14, VL)
kadut: Kallontie (osa), Kallonkuja
katuaukio: Kallonaukio
puisto: Majakkapuisto

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄYKSET

Yleisten rakennusten korttelialue.

Liikerakennusten korttelialue.

Alueelle saa rakentaa veneilyä, vesiturheilua ja vapaa-aikatoimintaa palvelevia liike- ja huoltorakennuksia.

Puisto.

Virkistystoimintaa palvelevien huolto- ja kahvilarakennusten rakentaminen on sallittu erikseen osoitetulla rakennusalalla.

Lähivirkistysalue.

Satama-alue.

Alueelle saa rakentaa sataman toiminnalle tarpeellisia rakennuksia, laitoksia sekä maanalaisia tiloja.

Venesatama/venealkama.

Yleinen pysäköintialue.

Alueella tulee säilyttää mahdollisimman paljon puustoa. Pysäköintialue voidaan toteuttaa vaiheittain riippuen alueen pysäköintitarpeesta.

Yleinen pysäköintialue.

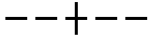

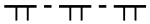
Alueelle tulee järjestää kääntöpaikka ja pysäköintialueen pinnan tulee olla vettä läpäisevä. Alueella tulee säilyttää mahdollisimman paljon puustoa. Pysäköintialue voidaan toteuttaa vaiheittain riippuen alueen pysäköintitarpeesta.

Energiahuollon alue.

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.

- Kaupungin- tai kunnanosan raja.
- Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.
- Osa-alueen raja.
- Poikkiviiva osoittaa rajan sen puolen, johon merkintä kohdistuu.

65. Kaupungin- tai kunnanosan numero.

MÄ Kaupungin- tai kunnanosan nimi.

7 Korttelin numero.

1 Ohjeellisen tontin/rakennuspaikan numero.

KALLONAUKIO Kadun, tien, katuaukion, torin, puiston tai muun yleisen alueen nimi.

50 Rakennusoikeus kerrosalaneliömetreinä.

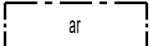
I Roomalainen numero osoittaa rakennusten, rakennuksen tai sen osan suurimman sallitun kerrosluvun.

I u ½ Murtoluku roomalaisen numeron jäljessä osoittaa, kuinka suuren osan rakennuksen suurimman kerroksen alasta saa ullakon tasolla käyttää kerrosalaan laskettavaksi tilaksi.

e=0.10 Tehokkuusluku eli kerrosalan suhde tontin/rakennuspaikan pinta-alaan.

 Rakennusala.

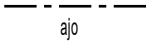
 Rakennusala.

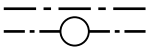
 Rakennusala, jolle saa rakentaa asuinrakennuksen.

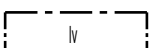
 Katu.

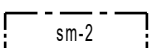
 Hidaskatu.

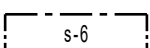
 Katuaukio.

 Ajoyhteys.

 Maanalaista johtoa varten varattu alueen osa.

 Venealkama-alueen osa, jolle saa sijoittaa laitureita sekä muita rakenteita. Laiturit ja muut alueen rakenteet tulee sopeuttaa maisemaan ja miljööseen ulkoasultaan ja mittasuhteiltaan. Laiturit on sijoitettava erillisen kaupungin hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Alueella tehtävien toimenpiteiden vesilain mukaisen luvan tarve tulee selvittää vesilakia valvovalta viranomaiselta.

 Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolailalla rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen tai muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on pyydettävä alueellisen vastuumuseon (Satakunnan museo) lausunto.

 Alueen osa, jolla sijaitsee muu kulttuuriperintökohde, kivilouhos. Suuremmista kohdetta koskevista suunnitelmista tulee neuvotella Satakunnan museon kanssa.

s-7

Alueen osa, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n mukainen suojeltava luontotyyppi, tervaleppälehto. Alue tulee säilyttää luonnontilaisena.

s-8

Alueen osa, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain (9/2023) 64 §:n mukainen suojeltava luontotyyppi, heinäkeho. Pientareelle ei saa levittää multaa, kylvää nurmikkoa tai istuttaa koristekasveja, puita tai pensaita eikä käyttää varastopaikkana. Pientareella kasvava kurturuusu tulee poistaa.

sr-34

Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksen kulttuurihistorialliset arvot ja ominaispiirteet on säilytettävä. Rakennusta on hoidettava ja korjattava siten, että sen alkuperäiset tai iäkkäät rakenteet, rakennusosat, yksityiskohdat, materiaalit ja väriytyminen säilytetään. Ennen rakennusta muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä on Satakunnan museolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.

sr-51

Kulttuurihistoriallisesti arvokas ja maisemakuvan kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että ne sopivat rakennuksen kulttuurihistoriallisiin ominaispiirteisiin. Ennen rakennusta muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä on Satakunnan museolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.

rky

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY 2009, Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö).

luo-5

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Alueella sijaitsee kalliometsä (metsälaki 10 §). Alue tulee säilyttää luonnontilaisena.

luo-6

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Alueella sijaitsee konttakäärän kasvupaikka. Alueella tyrnipensaikkoa tulee säästää ja tyrnejä uhkaavat kurturuusut poistaa.

Yleiset määräykset:

Kaava-alueella tulee osoittaa autopaikkoja vähintään seuraavasti:

- KL- ja Y-korttelialueilla 1 ap / 100 krsm²
- LS-2-alueella 1 ap / 100 krsm²

LP-3- ja LP-4-alueille tulee toteuttaa liikuntaesteisten autopaikkoja ja pyöräpysäköintipaikkoja käyttötarkoituksen edellyttämä määrä.

Valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY) alueella tulee rakennukset sovittaa mittakaavaltaan, materiaaleiltaan ja väriykseltään alueen rakennettuun ympäristöön.

Ennen RKY-alueen tai maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristön kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä, tulee Satakunnan museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.

VL- ja VP-14-alueille saa sijoittaa sähkönjakelun vaatimia komponentteja (muuntamot, jakokaapit, kaapelit jne.). Komponenttien sijoittamisessa on huomioitava VL-alueella sijaitsevat luonnonympäristön arvokohteet (luo-5, luo-6, s-7 ja s-8), kiinteä muinaisjäännös (sm-2) sekä muu kulttuuriperintökohde (s-6).

Tämän asemakaavan alueella tonttijako laaditaan sitovana ja erillisenä.

Käsittelyt:

Vireilletulo 25.5.2022
Kaavaluonnos nähtävillä 16.2. - 15.3.2023

Pohjakartta on JHS 185 2.5.2014 mukainen. Koordinaattijärjestelmä ETRS GK-22. Korkeusjärjestelmä N2000

Pohjakartan hyväksyminen:

§2 6.2.2024 apulaiskaupungingeodeetti Teemu Salonen

PORIN KAUPUNKI
KAUPUNKISUUNNITTELU

Kaavatunnus: 609 1758

Suunnittelija: Nosto Consulting Oy

Säil.nro:

Suunn.avustaja:

Pvm.: 22.1.2024

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä.

Harri Kahelin

Kaavoitusarkkitehti

Porin kaupunki / Kaupunkisuunnittelu

LIITE 4

PORIN KALLON ASEMAKAAVAMUUTOKSEN LUONTOSELVITYS

FM (biologi) Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

24.11.2022

Sisällys:

1. JOHDANTO	3
2. ALUEEN YLEISKUVAUS	4
3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOHTEET	4
3.1 Kallon sataman keto	5
3.2 Kallon tyrnipensaikko	7
3.3 Kallon tervaleppälehto	9
3.4 Kallon kalliometsä	10
4. LUONTOTYYPPIKUVIOT	12
5. LINNUSTO	23
5.1 Kevätmuutolla levähtävä linnusto	23
5.2 Pesimälinnusto	25
6. LEPAKOT	28
6.1 Menetelmät	28
6.2 Tulokset ja niiden tulkinta	28
7. MUU LAJISTO	29
8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO	32
9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	34

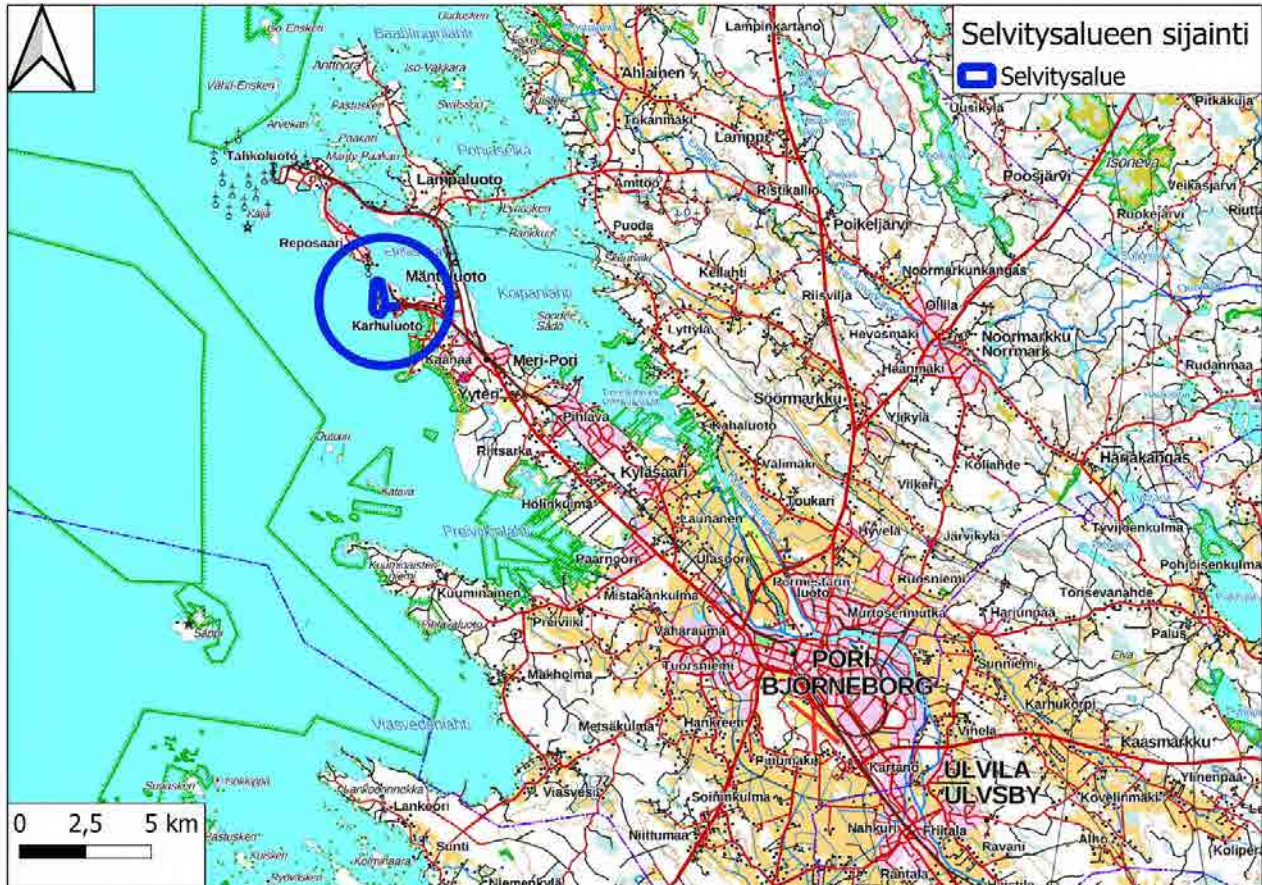
Kannen kuva: Merenrantakallioita luontotyyppikuviolla 11.

Pohjakartta ja ilmakuva: © Maanmittauslaitos 11/2022

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
 Hanhenkaari 10 as 16
 21420 Lieto
 Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Porissa sijaitsevan Kallon saaren asemakaavamuutoksen luontoselvityksen (kartta 1).

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

Luontoselvityksen tarkoituksena oli kartoittaa alueen luontoarvot ja arvioida niiden vaikutusta maankäyttöön. Työhön sisältyi lähinnä pesimälinnustoon keskittynyt linnustokartoitus, lepakkoselvitys, liito-oravakartoitus, muiden EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintymien selvitys sekä luontotyyppikartoitus. Luontotyyppikartoituksessa kartoitettiin mahdolliset luonnonsuojelulain 29 §:n suojelemat luontotyypit, luonnonsuojelulain 23 §:n mukaiset luonnonmuistomerkit, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaiset suojeltavat pienvedet, metsälain 10 §:n tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt, valtakunnalliset Metso-kriteerit täyttävät kohteet, uhanalaiset luontotyypit, luontodirektiivin luontotyypit, Suomen kansainväliset vastuuluontotyypit sekä muut luontoarvoiltaan merkittävät luontotyypit. Lisäksi alue jaettiin kasvillisuudeltaan ja luonnonoloiltaan yhtenäisiin luontotyyppikuviioihin.

Luontonselvityksen laati FM (biologi) Turkka Korvenpää. Selvityksen maastotyöt tehtiin maalissyyskuussa 2022. Työn tausta-aineistoksi hankittiin Suomen Lajitietokeskuksesta tiedot alueelta aiemmin tunnetuista lajiesiintymistä.

2. ALUEEN YLEISKUVAUS

Kallon saari (pinta-ala noin 14 ha) sijaitsee Porissa Mäntyluodon edustalla. Kalloon on nykyisin pengertieyhteys mantereelta Mäntyluodon kautta. Saari koostuu pohjoisempana sijaitsevasta Kallostasta ja etelämpänä sijaitsevasta Mäntykallosta, joita erotti vielä 1900-luvun alussa kapea salmi (www.vanhatkartat.fi).

Kallon pohjoisosassa sijaitsevat merivartioasema ja luotsiasema sekä pienvenesatama. Lisäksi siellä on kahvila. Saari on varsinkin kesäisin suosittu virkistyskohde, jossa retkeilee runsaasti ihmisiä. Saarella on luontopolku ja pengertien vieressä pieni uimaranta. Pohjoiskärjestä alkaa noin 500 metrin pituinen aallonmurtaja.

Saaren länsi- ja etelärannoilla on avoimia, tuulelle ja aallokelle alttiita merenrantakallioita, joilta aukeaa näkymä avomerelle. Eteläkärjen edustalla sijaitsee pieni puuton kallioluoto. Saaren etelä- ja keskiosissa on kallioisia kuivia mäntymetsiä. Mäntykallon pohjoisosassa sijaitsee pieni tervaleppälehto ja entisen salmen länsiosassa on tyrnipensaikkaa. Itäranta on länsirantaa huomattavasti suojaisampi. Siellä on matalia hiekkarantoja. Pengertien ja pienvenesataman välisellä rannalla kasvaa kapealti ruovikkoa.

3. ARVOKKAAT LUONTOTYYPPIKOhteet

Luontotyyppikartoitus perustuu 10.5., 24.5., 16.6. ja 7.8.2022 tehtyihin maastokäynteihin. Arvokkaat ja siten maankäytössä huomioitavat luontotyyppikohteet rajattiin GPS-laitteen, karttojen ja ilmakuvien avulla ja niistä laadittiin kohdekuvaus. Kuvaukset sisältävät tietoa mm. kohteen elävästä ja kuolleesta puustosta, kasvillisuudesta sekä tiedon kohteen luontotyyppistä. Lisäksi määritettiin, onko kyseessä luonnonsuojelulain suojaama luontotyyppi, vesilain suojaama pienvesi, metsälain erityisen tärkeä elinympäristö, Metso -kriteerit täyttävä kohde, Suomen kansainvälinen vastuuluontotyyppi tai uhanalainen luontotyyppi. Samoin määritettiin mahdollinen luontodirektiivin luontotyyppi. Lopuksi

annettiin maakäyttösuositukset ja kohteet arvotettiin julkaisun Mäkelä & Salo (2021) mukaisesti jakaen ne neljään arvoluokkaan:

Arvoluokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Arvoluokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

Arvoluokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Arvoluokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

Erityyppisten luontokohteiden arvottamisen yleiset periaatteet ja perusteet on kuvattu tarkemmin Mäkelän ja Salon julkaisussa. Seuraavissa kohdekuvauksissa esitetään kunkin kohteen arvottamisen kohdekohtaiset perusteet. Kohteet on merkitty karttoihin 2-7.

Eri arvoluokkiin kuuluvia kohteita löytyi seuraavasti:

Arvoluokka 1: 0 kohdetta

Arvoluokka 2: 0 kohdetta

Arvoluokka 3: 4 kohdetta

Arvoluokka 4: 0 kohdetta

3.1 Kallon sataman keto

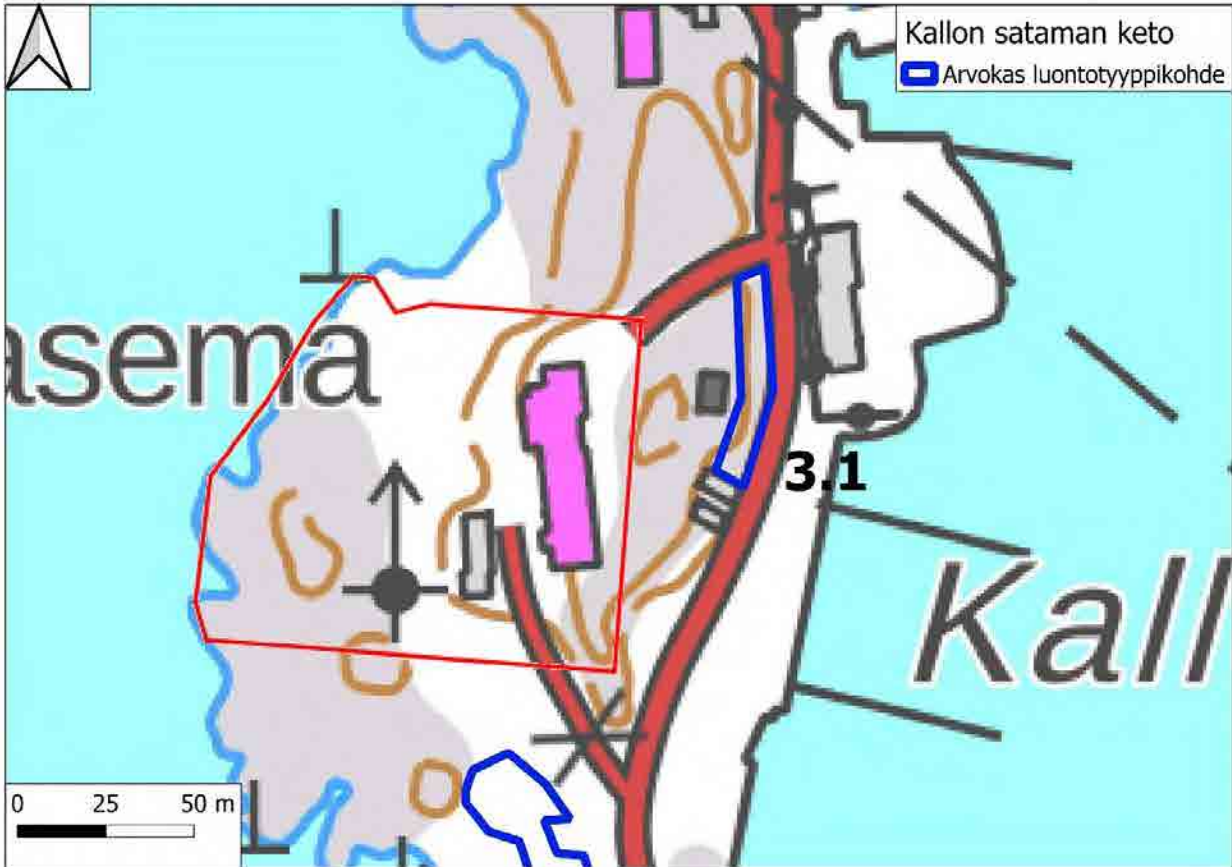
Kallon satamassa on kuiva ketopiennar kallion ja tien välissä (kartat 2-3, kuva 1). Kedolla kasvaa mm. kissankelloa, hopeahanhikkia, piennarmataraa, metsälauhaa, ahomansikkaa, heinätahtimöä, lampaannataa ja isomaksaruohoa.

Ketopiennar on säilynyt kasvillisuudeltaan melko edustavana heinäketona eikä se ole juuri rehevöitynyt. Heinäketto on äärimmäisen uhanalainen luontotyyppi.

Arvoluokka: 3

Pinta-ala: 0,05 ha

Maankäyttösuositus: Pienialaisuudestaan huolimatta ketopiennar on suojelemisen arvoinen. Alueen nykyinen käyttö vaikuttaisi turvaavan kedon säilymisen melko hyvin. Pientareelle ei tule levittää multaa, kylvää nurmikkaa tai istuttaa koristekasveja, puita tai pensaita. Sitä ei tulisi myöskään käyttää varastopaikkana. Pientareen reunassa kasvava kurturuusupensas tulisi poistaa.

Kartat 2-3. Kallon sataman keto (3.1).

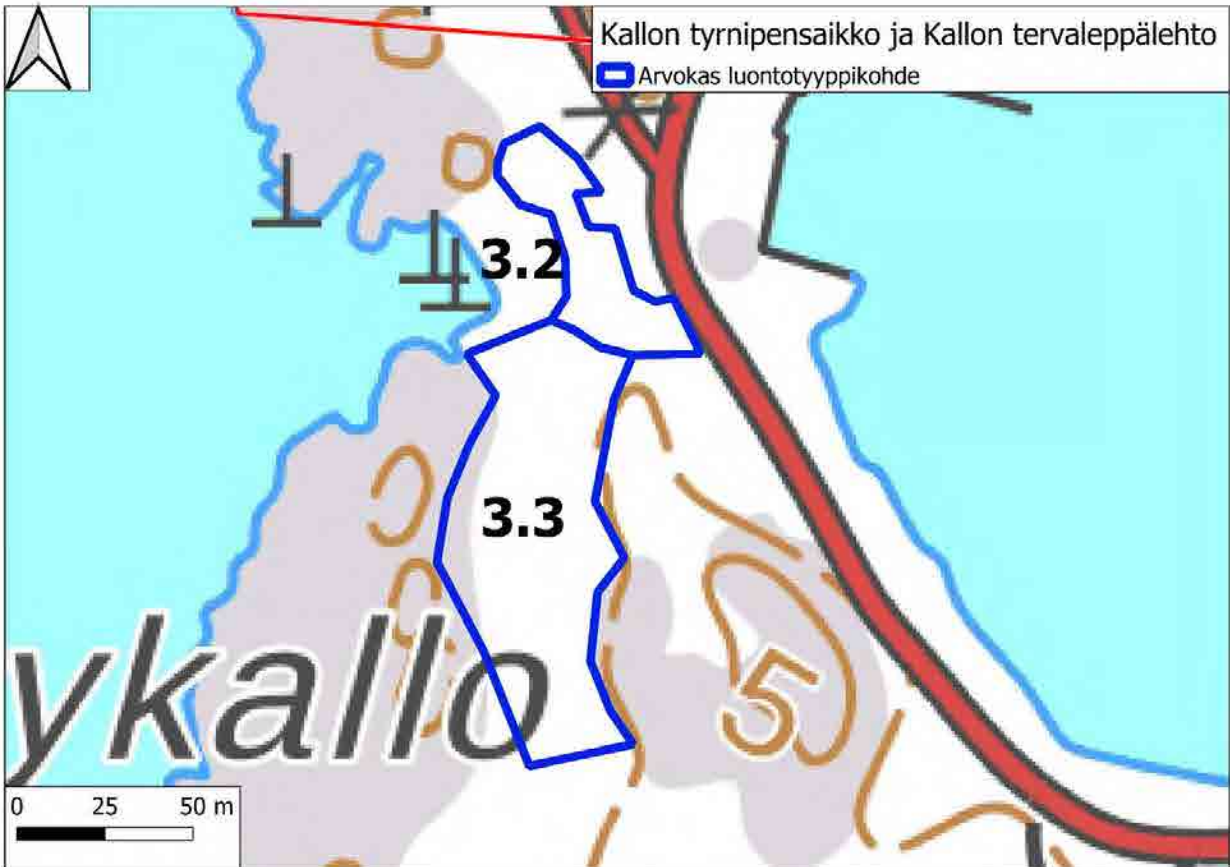
Kuva 1. Kallon sataman kedon kasvillisuutta elokuussa.

3.2 Kallon tyrnipensaikko

Tiheä, vanha tyrnipensaikko osittain lohkareisella rannalla (kartat 4-5, kuva 2). Tyrnien seassa kasvaa vähän lyhyttä tervaleppää ja koivua sekä kurtturuusua. Kenttäkerroksessa tavataan mm. pujoa, hietakastikkaa ja ruokohelpeä. Tyrneillä kasvaa tyrninkäöpää sekä uhanalaisuusarvioinnissa puutteellisesti tunnetuksi luokiteltua konttakäöpää (kartta 12)

Kuva 2. Kallon tyrnipensaikkoa.

Kartat 4-5. Kallon tyrnipensaikko (3.2) ja Kallon tervaleppälehto (3.3).

Arvoluokka: 3 (konttakäävän kasvupaikka)

Pinta-ala: 0,14 ha

Maankäyttösuositus: Tyrnipensaikko tulisi säästää ja tyrnejä uhkaavat kurturuusut poistaa.

3.3 Kallon tervaleppälehto

Mäntykallon pohjoisosassa kallioiden välisessä painanteessa sijaitsee osittain luhtavaikutteinen, melko luonnontilainen tervaleppälehto (kartat 4-5, kuvat 3-4). Puusto on suhteellisen pienikokoista, mutta ilmeisesti enimmäkseen melko vanhaa. Maassa makaa jonkin verran lahoppuuta. Pensaskerroksessa kasvaa punaherukkaa sekä paljon tuomea ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa tavataan runsaasti mesiangervoa, oravanmarjaa, hietakastikkaa, lehtonurmikkaa, isoalvejuurta ja lehtotesmaa. Lehtokielo esiintyy niukkana. Luhtaisissa kohdissa on mm. ranta-alpea, punakoisoa ja soreahiirenporrasta. Lehto rajautuu itäreunallaan ilmeisesti aikoinaan louhittuun muutaman metrin korkuiseen kallioseinämään. Kuviolla on retkeilypolku, jonka ulkopuolella maasto ei ole kulunut. Roskaantumista ei ole havaittavissa.

Kuva 3. Kallon tervaleppälehtoa.

Kallon tervaleppälehto kuuluu rannikon kosteisiin leppälehtoihin, joka on silmälläpidettävä luontotyyppi. Se on myös metsälain erityisen tärkeä elinympäristö ja edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä boreaaliset lehdot.

Arvoluokka: 3

Pinta-ala: 0,46 ha

Maankäyttösuositus: Tervaleppälehto olisi hyvä jättää kehittymään luonnontilaisena. Polkua voi ylläpitää. Polku ohjaa liikkumista lehdossa, mikä ehkäisee maaston kulumista.

Kuva 4. Kallon tervaleppälehdon luhtaista osaa.

3.4 Kallon kalliometsä

Karu, pienikokoista mutta vanhaa, melko luonnontilaista, harvaa männikköä kasvava kallio Kallon eteläkärjessä (kartat 6-7). Lahopuuta ei ole lainkaan. Mäntyjen lomassa esiintyy hiukan matalaa katajaa. Kasvistoon kuuluvat mm. lampaannata, hietakastikka ja isomaksaruoho.

Kalliometsä on silmälläpidettävä luontotyyppi. Kuvio täyttää myös boreaalisen luonnonmetsän (luontodirektiivin luontotyyppi) ja metsälain erityisen tärkeän elinympäristön määritelmät.

Arvoluokka: 3

Pinta-ala: 0,22 ha

Maankäyttösuositus: Kalliometsä olisi hyvä jättää kehittymään luonnontilaisena.

Kartat 6-7. Kallon kalliometsä (3.4).

4. LUONTOTYYPPIKUVIOT

Selvitysalue jaettiin 22 luontotyyppikuvioon, jotka esitellään alla. Kuviot on merkitty karttoihin 8-9.

KUVIO 1: AALLONMURTAJA

Suurista kivenlohkareista rakennettu aallonmurtaja (kuva 5) Kallon pohjoispäässä. Aallonmurtajan harjalla on sorainen leveä polku, jonka reunoilla kasvaa kuivaa lähinnä ketomaista kasvillisuutta. Runsaita ovat pietaryrtti, rantavehänä ja punanata. Muuta kasvistoa ovat esim. merikohokki, maitohorsma, hietakastikka, hiirenvirna, lampaannata ja keltakannusruoho. Lohkareikossa tavataan runsaasti punakoisoa. Polun reunoilla kasvaa lisäksi harvakseltaan tyrniä. Aallonmurtajan pohjoiskärjessä on vanhojen tyrnipensaiden muodostama tiheikkö, jossa on myös tuomea. Tyrneiltä löytyi tyrninkääpää ja niiltä on tavattu myös konttakääpää. Aallonmurtajan eteläpäässä kasvaa tyrnin ohella pajuja, tuomia, pihlajia ja nuoria koivuja.

Kuva 5. Aallonmurtaja Kallon pohjoiskärjessä.

KUVIO 2: RAKENNETTU ALUE

Merivartioston ja luotsiaseman rakennuksia sekä satama. Kuivilla pientareilla kasvaa mm. kissankelloa ja lampaannataa. Kuviolla olevat kurturuusupensaot tulisi poistaa.

KUVIO 3: KALLIO

Karu vähäpuustoinen kallio, jolla kasvaa koivua, hiukan männyn taimia ja melko paljon katajaa (kuva 6). Lisäksi kalliolla on syreenipensaita. Kasvistoon kuuluvat runsaiden metsälauhan ja lampaannadan lisäksi mm. keto-orvokki, ruoholaukka, isomaksaruoho, kallioimarre, variksenmarja, keltakannusruohoa ja melko puhtaalta vaikuttava uhanalainen (vaarantunut) keltamatarra (kartta 13). Lähellä on kuitenkin myös kelta- ja paimenmataran risteymää eli piennarmataraa, joten keltamataran tulevaisuus on hyvin epävarma. Kalliolla on polku ja se on muutenkin vilkkaassa virkistyskäytössä.

Kuva 6. Luontotyyppikuvio 3.

KUVIO 4: KETO

Katso kohde 3.1 Kallon sataman keto.

KUVIO 5: AVOIN MERENRANTAKALLIO

Avoin, tuulelle ja aallokelle hyvin altis karu merenrantakallio. Niukkaan kasvistoon kuuluvat mm. suolavihvilä, rönsyröllä ja rantakukka. Kalliolla on vaihtelevan kokoisia lammikoita (kuva 7), joista pysyvävetisimmissä kasvaa järviruokoa ja sinikaislaa. Kuvion sisältyy pieni hiekkainen-sorainen poukama luotsiaseman vieressä.

Kuvio edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä kasvipeitteiset merenrantakalliot. Se on edustavuudeltaan tavanomainen. Merenrantojen kalliolammikot on arvioitu silmälläpidettäväksi luontotyyppiä. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi.

Kuva 7. Merenrannan kalliolammikko luontotyyppikuviolla 5.

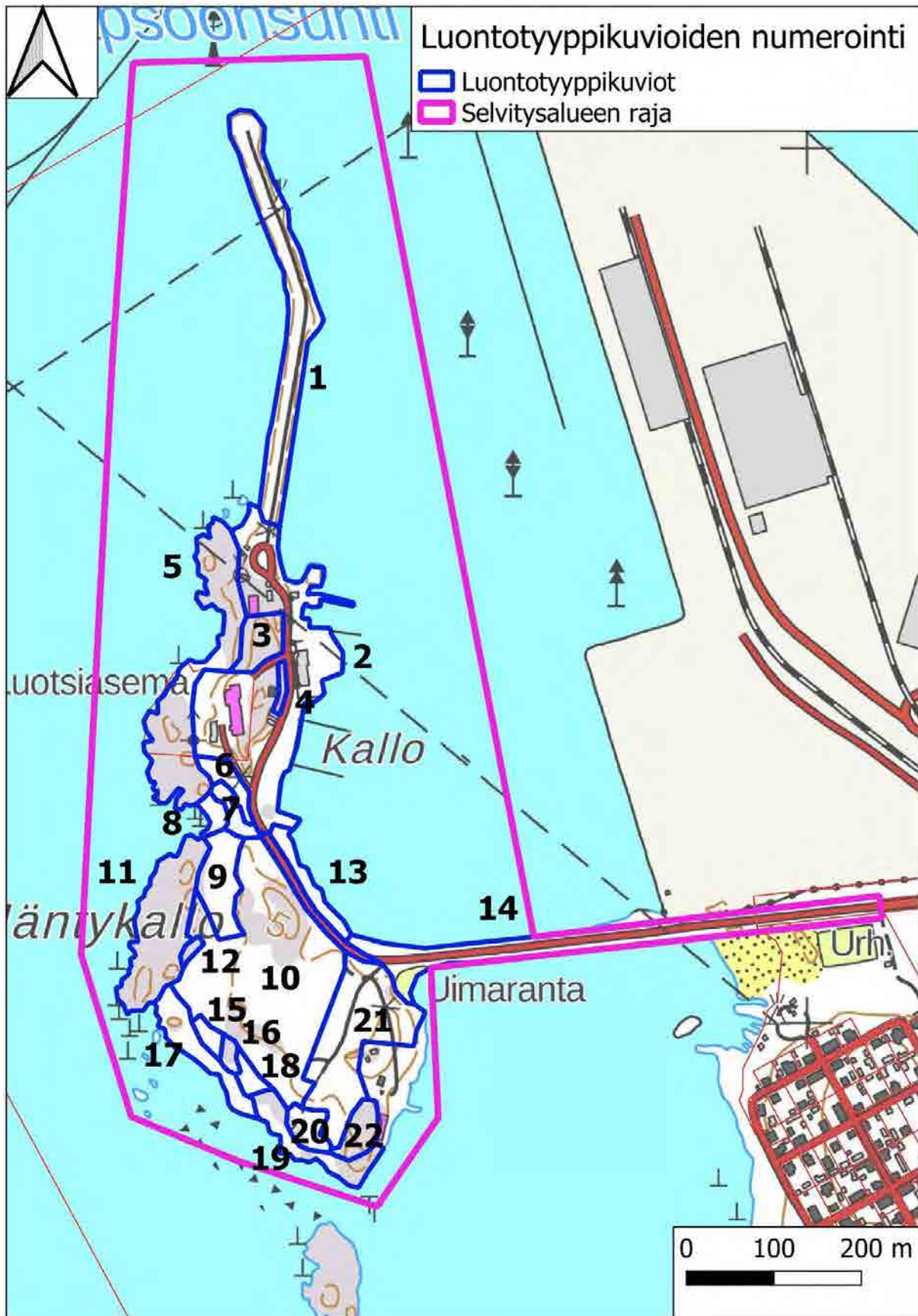
KUVIO 6: PENSAIKKOA JA NUORTA PUUSTOA

Kaksiosainen kuvio. Tien ja lännempänä kasvavan tyrnipensaikon välissä on tiheää nuorta puustoa (tervaleppää ja pihlajaa) ja pensaikkoa (tuomea, punaherukkaa, kiiltopajua, runsaasti kurturuusua ja vähän tyrniä) kasvava vyöhyke. Kenttäkerroksessa tavataan esim. ranta-alpea, mesiangervoa ja karhunputkea. Kuvion pohjoispäässä kasvaa tervaleppää ja mäntyä. Osa mäennyistä on vanhoja. Pensaskerroksessa esiintyy punaherukkaa, kurturuusua ja katajaa sekä vähän tyrniä. Kenttäkerroksessa tavataan runsaiden hietakastikan ja mesiangervon ohella mm. karhunputkea ja metsälauhaa.

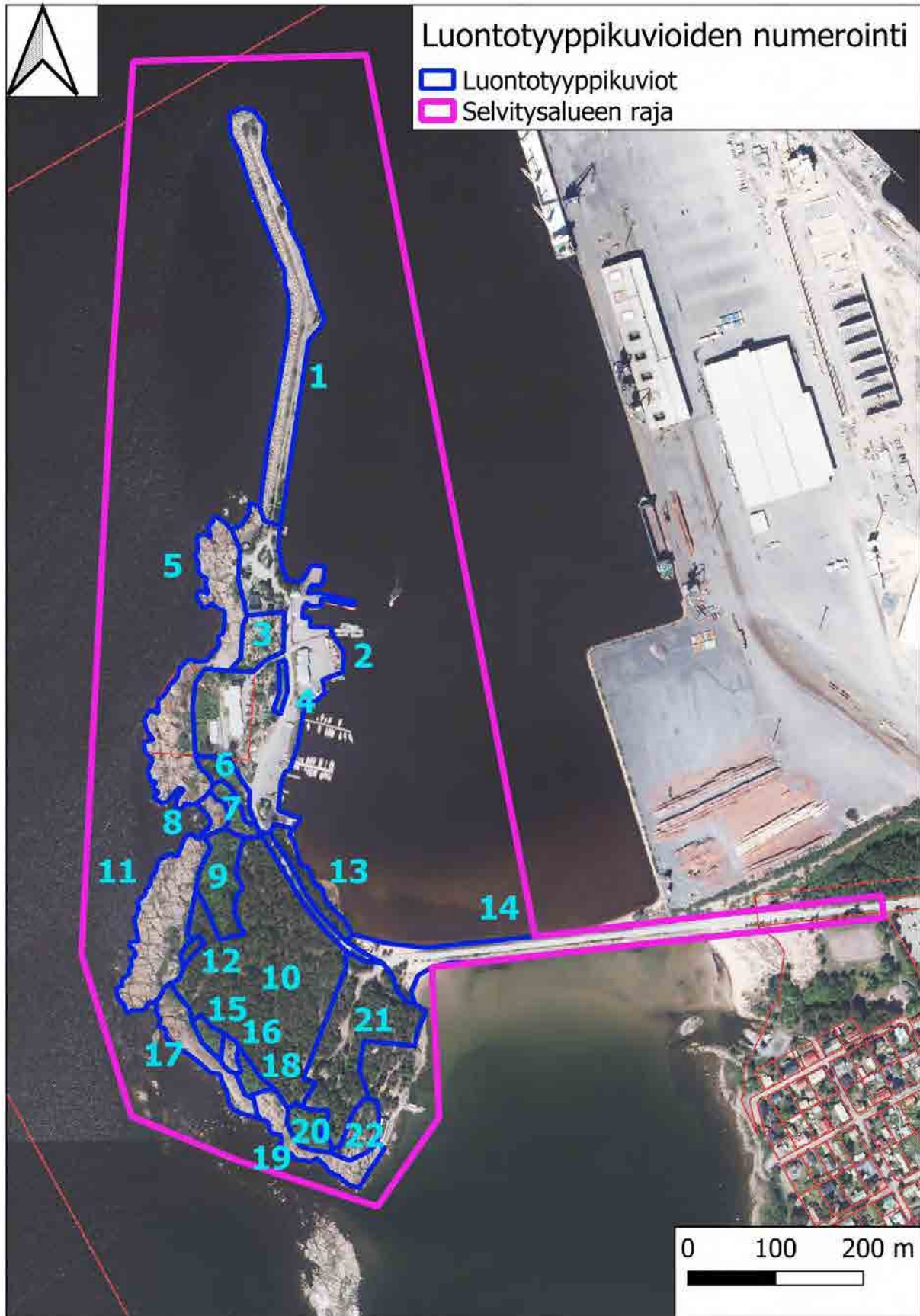
Kurturuusua on haitallinen vieraslaji. Se uhkaa levittäytyä mm. viereiseen tyrnipensaikkoon. Tämän vuoksi kurturuusut olisi hyvä poistaa.

KUVIO 7: VANHA TYRNIPENSAIKKO

Katso kohde 3.2 Kallon tyrnipensaikko.

Kartta 8. Luontotyyppikuvioiden numerointi maastokartalla.

Kartta 9. Luontotyyppikuvioiden numerointi ilmakuvalla.

KUVIO 8: KIVIKKOINEN NIITTYRANTA

Kivikon ja lohkareiden hallitsema ranta, jossa on melko laajalti hienojakoista maa-ainesta lohkareiden ja kivien välissä (kuva 8). Jokseenkin niukkalajiseen ja tavanomaiseen merenrantaniittykasvistoon kuuluvat mm. runsaat suolavihvilä ja merirannikki sekä merisuolake ja rönsyrölli. Niittyaikeilla kasvaa myös harvakseltaan matalaa järviruokoa.

Itämeren kivikkoiset niityrannat on silmälläpidettävä luontotyyppi. Se sisältyy Suomen kansainväliseen vastuuluontotyyppiin Itämeren kivikkorannat. Kuvio kuuluu myös luontodirektiivin luontotyyppiin kivikkorannat. Niityranta on pienialainen ja edustavuudeltaan melko heikko, minkä vuoksi erityisille maankäyttösuosituksille ei ole tarvetta.

Kuva 8. Kivikkoista niityranta luontotyyppikuviolla 8.

KUVIO 9: TERVALEPPÄLEHTO

Katso kohde 3.3 Kallon tervaleppälehto.

KUVIO 10: KUIVA – TUORE KANGASMETSÄ

Tiheää ja melko vanhaa, mutta monin paikoin suhteellisen pienikokoista männikköä kasvava kuiva - tuore kangasmetsä (kuvat 9-10). Puustoa ei ole viime vuosikymmeninä mainittavasti käsitelty ja joukossa on joitakin hyvin vanhoja mäntyjä. Metsässä on jonkin verran pystyyn

kuolleita puita ja maapuuta. Pensaskerroksessa kasvaa kohtuullisen paljon katajaa. Kenttäkerroksen kasvillisuus on tavanomaista. Siihen kuuluvat mm. metsälauha, puolukka, oravanmarja ja mustikka. Lehtomaisen kankaan laikuilla tavataan esim. lehtotesmaa, taikinamarjaa, tuomea, metsäalvejuurta, metsäimarretta ja nuokkuhelmikkää. Kuviolla on joitakin puustoisia kallioita, joita on kauan sitten osittain louhittu (kuva 11). Louhituissa kohdissa maasto on kosteaa ja niissä kasvaa mm. tervaleppiä sekä isoalvejuurta ja lahoppuilla kantohohtosammalta. Metsässä on retkeilypolku.

Kuva 9. Kallioista mäntymetsää luontotyyppikuvio 10:n itäosassa.

Kuva 10. Luontotyyppikuvio 10:n länsiosaa.

Maankäyttösuositus: Metsän käsittelyssä olisi hyvä painottaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja.

Kuva 11. Louhittua kalliota luontotyyppikuviolla 10.

KUVIO 11: AVOIN MERENRANTAKALLIO

Karu, avoin ja tuulelle sekä aalloille altis merenrantakallio, jonka kasvillisuus on niukkaa (kannen kuva). Lähinnä kallionraoissa kasvaa mm. nyylähaarikkoa, rönsyrölliä, rantakukkaa ja suolavihvilää. Kallioilla on vaihtelevan kokoisia lammikoita.

Kuvio edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä kasvipeitteiset merenrantakalliot. Se on edustavuudeltaan tavanomainen. Merenrantojen kalliolammikot on arvioitu silmälläpidettäväksi luontotyyppiä. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi.

KUVIO 12: KOSTEIKKO

Pieni tervaleppää ja järviruokoa kasvava kosteikko kallion reunalla.

KUVIO 13: LEHTOMAINEN KANGASMETSÄ

Kapea, lähinnä lehtomaista kangasta oleva metsäkaistale tien ja meren välissä. Kuviolla kasvaa tervaleppää, mäntyä, koivua, tuomea ja nuorta pihlajaa. Kenttäkerroksessa tavataan mm. ranta-alpea, karhunputkea ja mesiangervoa. Rantavedessä on kapea ruovikko.

KUVIO 14: PENGERTIE JA UIMARANTA

Mäntyluodosta Kalloon rakennettu pengertie ja hiekkainen uimaranta sen länsipäässä. Hiekkaisella merenrannalla kasvaa suola-arhoa ja rantavehettä. Uimarannalla on myös merisinappia. Pengertien reunassa tavataan esim. ahosuolaheinää, tyrniä, tahmavillakkoa, keltakannusruohoa, kissankelloa, pietaryrttiä ja kurturuusua. Kurturuusut olisi hyvä poistaa.

KUVIO 15: TERVALEPIKKO

Pieni tervalepikko, jossa tavataan runsaasti mesiangervoa ja hietakastikkaa (kuva 12). Muuta kasvistoa ovat mm. tuomi ja karhunputki.

Kuva 12. Tervalepikkoa luontotyyppikuviolla 15.

KUVIO 16: VÄHÄPUUSTOINEN KALLIO

Karu kallio, jolla kasvaa vähän lyhyitä mäntyjä. Kasvistoon kuuluvat mm. heinätähdimö, isomaksaruoho ja ahosuolaheinä.

Kuvio edustaa luontodirektiivin luontotyyppiä silikaattikalliot.

KUVIO 17: KIVIKKOINEN NIITYRANTA

Kivikkoinen ja lohkareinen, tuulelle ja aallokelle altis merenranta, jossa on kalliolaikkuja (kuva 13). Kivien välissä on hienojakoista maa-ainesta. Metsänreunassa kasvaa nuorta tervaleppää ja tyrnipensaita. Kivien välisillä niitylaikuilla kasvavat runsaina rönsyrölli, merirannikki ja suolavihvilä. Muuta lajistoa ovat mm. meriratamo, syysmaitiainen, ketohanhikki ja ruokohelpi.

Itämeren kivikkoiset niityrannat on silmälläpidettävä luontotyyppi. Se sisältyy Suomen kansainväliseen vastuuluontotyyppiin Itämeren kivikkorannat. Kuvio kuuluu myös luontodirektiivin luontotyyppiin kivikkorannat.

Kuva 13. Kivikkoista merenrantaa Kallon etelärannalla (luontotyyppikuvio 17).

KUVIO 18: TERVALEPIKKO

Pieni tervalepikko, jossa kasvaa runsaasti mesiangervoa ja hietakastikkaa. Muuta lajistoa ovat mm. ruokohelpi ja lehtonurmikka.

KUVIO 19: AVOIN MERENRANTAKALLIO

Avoin, tuulella ja aallokelle altis merenrantakallio, jolla on vaihtelevan kokoisia lammikoita. Niukkaan kasvillisuuteen kuuluvat mm. meriratamo, keltamaksaruoho, ruokohelpi, merivirmajuuri ja ylempänä rantaviivasta sarjakeltano, ahosuolaheinä sekä isomaksaruoho.

Kallioiden välissä on lyhyitä kivikkorantaosuuksia, jossa kivien välissä on hienojakoista maainesta. Kasvistoon lukeutuvat näillä kohdilla esim. merirannikki ja rönsyrölli.

Kalliot edustavat luontodirektiivin luontotyyppiä kasvipeitteiset merenrantakalliot. Karu merenrantakallio on säilyvä luontotyyppi. Merenrantojen kalliolammikot on arvioitu silmälläpidettäväksi luontotyyppiä. Kivikkorannat kuuluvat luontodirektiivin luontotyyppiin kivikkorannat sekä Suomen kansainväliseen vastuuluontotyyppiin Itämeren kivikkorannat.

KUVIO 20: TERVALEPIKKO

Tervalepikko, jonka puusto on melko pienikokoista mutta suhteellisen luonnontilaista (kuva 14). Pensaskerroksessa tavataan kiiltopajua, mustaherukkaa ja taikinamarjaa. Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti mesiangervoa ja ruokohelpeä. Muuta kasvistoa ovat mm. vadelma, lehtonurmikka, karhunputki, koiranvehnä, pujo ja kyläkellukka. Kuvion pohjoispäässä on vanhaa tyrnipensaikkoa ja pihlajaa, mutta ei juuri tervaleppää. Tyrnipensaiden tyvirungoilla kasvaa tyrninkääpää ja puutteellisesti tunnettua konttakääpää. Kuviolla on kaivo.

Maankäyttösuositus: Vanhat tyrnipensaat tulee säästää.

Kuva 14. Tervalepikkaa luontotyyppikuviolla 20.

KUVIO 21: KUIVA KANGASMETSÄ

Nuorehkoa ja tiheää männikköä kasvava kuiva kangasmetsä. Puustoa ei ole viime vuosikymmeninä mainittavasti käsitelty ja lahoppuuta on jo alkanut kertyä (kuva 15). Kenttäkerroksessa kasvaa runsaasti metsälauhaa. Kasvistoon kuuluu myös esim. lampaannata. Kuviolla on tieuria, aikoinaan räjäytettyjä kallioita ja varastopaikkana käytetty aukio. Pienillä niittymäisillä aukioilla kasvaa mm. vadelmaa, hiirenvirnaa, nokkosta ja siankärsämöä.

Kuva 15. Luontotyyppikuviolle 21 on alkanut kertyä lahoppuuta.

KUVIO 22: KALLIOMETSÄ

Katso kohde 3.4 Kallon kalliometsä.

5. LINNUSTO

5.1 Kevätmuutolla levähtävä linnusto

Kaltoa ympäröivät merialueet muodostavat osan laajemmista isokoskelon ja nokikanan tärkeistä kevätmuutonaikaisista kerääntymisalueista sekä merilokin pesimäajan ulkopuolisesta kerääntymisalueesta (Vilén ja muut 2015). Kaltoa ympäröivillä vesialueilla ja saaren rannoilla lepäileviä vesi-, lokki- ja rantalintuja havainnoitiin kolmena päivänä maal-

toukokuussa. Havainnointipäivät olivat 24.3., 27.4. ja 10.5.2022. Sää oli kaikkina päivinä poutainen ja näkyvyys hyvä. Lepäileviä lintuja havainnoitiin kävelemällä saaren rannat ympäri mukaan lukien aallonmurtaja ja laskemalla kaukoputken avulla vesialueella ja rannoilla oleskelevat linnut lajeittain. Lintujen paikat merkittiin lajeittain tulostetuille paperikartoille ja merkintöjen perusteella saatiin kuva lintujen sijoittumisesta Kalloa ympäröivälle merialueelle.

Pengertien viereiset merialueet olivat 24.3. vielä jäässä, mutta muuten meri oli sula. Kallon pohjoispuolen merialueella havaittiin tuolloin noin 50 paikallista merimetsoa ja noin 30 paikallista isokoskeloa. Pengertien eteläpuolella nähtiin noin 30 telkkää ja kymmenkunta isokoskeloa. Kallon eteläpuolisella kallioluodolla lepäili kaksi kyhmyjoutsenta, neljä isokoskeloa ja kymmenkunta harmaalokkia. Kallon länsipuolella havaittiin kymmenkunta telkkää sekä kaksi jäälautalla istuvaa merikotkaa. Suurimmat vesilintukeräntymät havaittiin aallonmurtajasta luoteeseen. Siellä lepäili noin 200 isokoskeloa, 35 merimetsoa ja kymmenkunta harmaalokkia.

Huhtikuun lopulla 27.4. nähtiin Kallon länsirannalla kolmisenkymmentä haahkaa ja yksi selkälokki. Aallonmurtajan länsipuolella havaittiin neljä haahkaa. Pengertien pohjoispuolisella merialueella lepäili neljä naurulokkia, 18 kalalokkia, kolme harmaalokkia, yksi isokoskelopari ja yksi meriharakka ja pengertien eteläpuolella kahdeksan naurulokkia, kolme meriharakkaa, kymmenen haahkaa ja yksi isokoskelo. Kallon eteläpuolella mukaan lukien saaren eteläpuolinen kallioluoto nähtiin kaksi kyhmyjoutsenta, 29 haahkaa, kolme naurulokkia, viisi kalalokkia, 22 harmaalokkia, yksi selkälokki, neljä valkoposkihanhea, viisi taviparia, kolme isokoskeloa (yksi pari ja yksi koiras) sekä viisi mustalintua.

Toukokuussa 10.5. vesi- ja lokkilintujen pesintä oli jo hyvässä vauhdissa. Kallon eteläpuolen luodolla nähtiin tuolloin ainakin kolme hautovaa kalalokkia sekä muutamia hautovia harmaalokkeja. Luodolla ja sen ympäristössä oleskeli lisäksi kyhmyjoutsenpari, noin 70 merimetsoa, kaksi selkälokkia, 16 valkoposkihanhea, joitakin isokoskeloita ja muutama kymmenen haahkaa. Pengertien vieressä lepäili tukkakoskelopari ja pengertien pohjoispuolella nähtiin laulujoutsenpari, kaksi isokoskelokoirasta, yksi kalatiira sekä muutamia kala- ja harmaalokkeja. Pengertien eteläpuolella lepäili joitakin haahkoja.

Yhteenvetona voi todeta, että Kalloa ympäröivillä vesialueilla kerääntyy kevätmuutolla merkittäviä määriä vesilintuja. Varsinkin isokoskeloparvet voivat olla suuria. Useammalla havaintopäivällä kevään lintukeräntymistä olisi luonnollisesti saatu tarkempi käsitys, mutta jo muutamalla laskentakerralla alueen merkitys tuli selvästi esille.

5.2 Pesimälinnusto

Pesivää linnustoa selvitettiin 27.4., 10.5, 24.5. ja 16.6.2022. Pesivän maalinnuston kartoitus keskittyi touko- kesäkuun maastopäiviin (taulukko 1). Linnustoa havainnoitiin myös luontoselvityksen muiden osioiden maastotöiden yhteydessä. Sää oli kaikkina kartoituspäivinä linnustokartoitukseen sopiva. Selvitysalue käveltiin kaikkina kartoituskertoina niin tiheästi läpi, että kaikki siellä oleskelevat lintuyksilöt voitiin kohtuullisella varmuudella havaita. Luotsiaseman ja merivartioston alueella ei kuitenkaan liikuttu. Kallon eteläpuolisen luodon linnustoa tarkkailtaan kaukoputkella Kallon etelärannalta. Selvästi Kallon yli lentävät linnut jätettiin huomioimatta.

Päivä	Laskenta-aika (klo)	Sää
10.5.2022	9.40-11.10	Lämpötila +10 °C - +14 °C, kohtalaista tuulta, puolipilvistä
24.5.2022	12.50-14.15	Lämpötila +16 °C, lähes tyyntä, selkeää
16.6.2022	8.05-9.10	Lämpötila +15 °C, heikkoa tuulta, selkeää

Taulukko 1. Maalinnuston laskentapäivät, laskenta-ajat ja vallinnut säätila.

Tehdyt lintuhavainnot vietiin paperikartoilta paikkatieto-ohjelmistoon erotellen eri laskentakertojen havainnot toisistaan. Maalintujen reviiriksi tulkittiin kaikki havainnot laulavista koiraista, pesistä, ruokaa kuljettavista emoista, varoittlevista linnuista ja paikallisina sopivassa pesimäympäristössä pesimäaikaan oleskelevista linnuista. Jo yhdellä laskentakerralla saatu havainto tulkittiin reviiriksi. Lähellä toisistaan tehtyjen eri laskentakertojen havaintojen tulkittiin tarkoittavan samaa reviiriä. Samaksi reviiriksi tulkittujen havaintojen välinen maksimietäisyys vaihteli hieman lajeittain, mutta nyrkkisääntönä voidaan pitää noin paria sataa metriä, jota kauempana toisistaan eri laskentapäivinä tehdyt havainnot tulkittiin eri reviireiksi. Käytännössä tulkinta oli pääosin yksiselitteistä.

Kallossa tulkittiin pesivän kaikkiaan 45 lintuparia. Pesimälajeja oli 18 (taulukko 2). Lisäksi aallonmurtajalla ja satamassa lenteli muutamia haarapääskyjä (vaarantunut), mutta pesintää alueen rakennuksissa ei pystytty varmistamaan. Saaren etelärannalla havaittiin 24.5. haahkapoikue (erittäin uhanalainen). Haahka pesi todennäköisesti Kallon eteläpuolen luodolla, sillä huolellisesta etsinnästä huolimatta haahkan pesiä ei löytynyt 10.5. suoritettussa linnustokartoituksessa. Vilkas virkistyskäyttö saattaa estää lajin pesinnän Kallossa. Kallon etelärannalla havaittiin 24.5. neljä tukkasotkaparia (erittäin uhanalainen). Kallon eteläpuolen kallioluodolla pesi ainakin kala- ja harmaalokkeja, kyhmyjoutsen, meriharakka, valkoposkihanhi (kaksi paria, EU:n lintudirektiivin I-liitteen laji) ja västäräkki

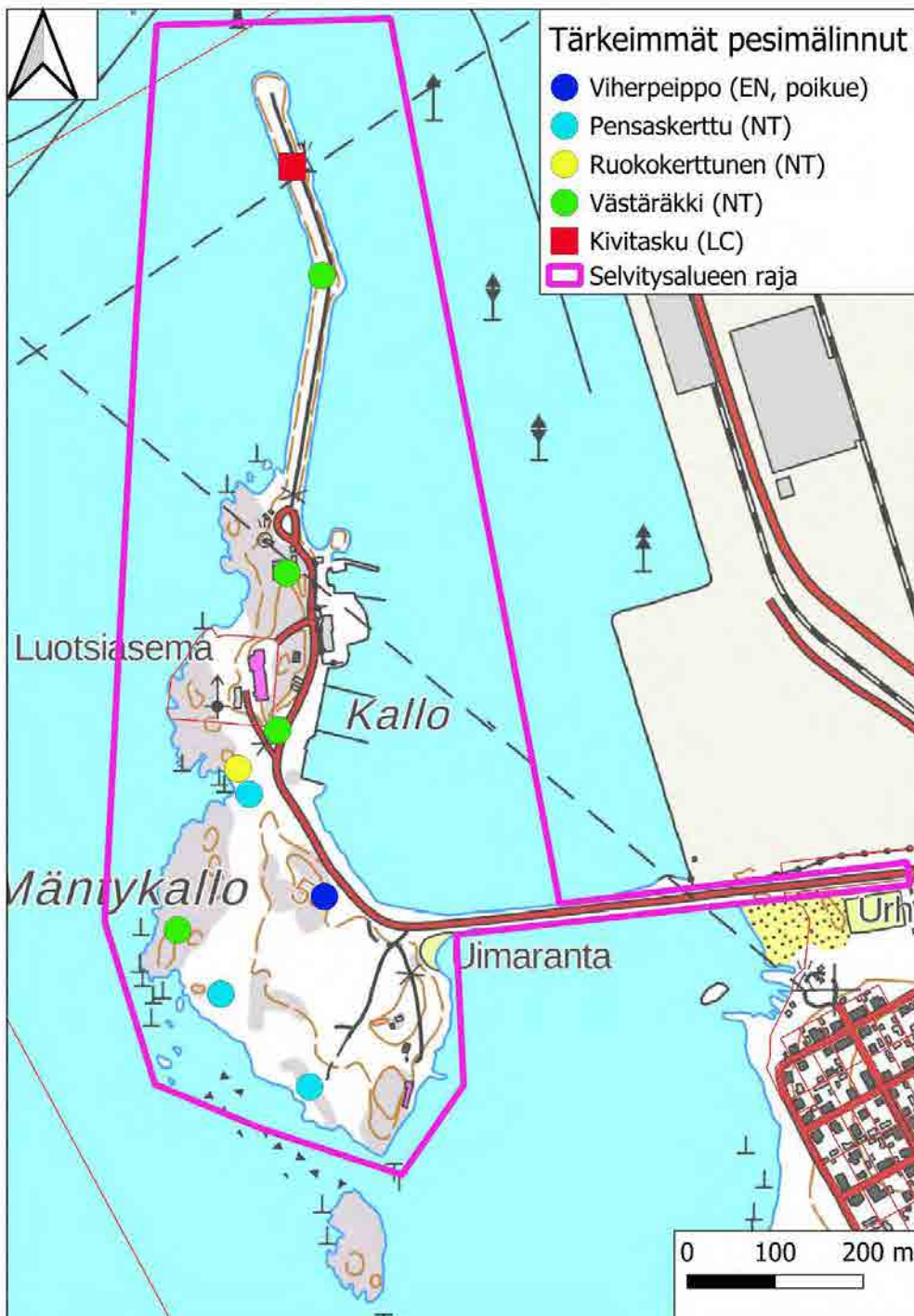
(silmälläpidettävä). Luodon pesimälajistoon kuuluivat todennäköisesti myös haahka sekä kenties tukkasotka ja rantasipi. Luodolla nähtiin 24.5. myös punasotkapari (äärimmäisen uhanalainen).

Tieteellinen nimi	Suomenkielinen nimi	Parimäärä	Status
<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	ruokokerttunen	1	NT
<i>Anas platyrhynchos</i>	sinisorsa	1	LC
<i>Chloris chloris</i>	viherpeippo	1	EN
<i>Corvus corone</i>	varis	1	LC
<i>Curruca communis</i>	pensaskerttu	3	NT
<i>Curruca curruca</i>	hernekerttu	3	LC
<i>Cyanistes caeruleus</i>	sinitiainen	3	LC
<i>Erithacus rubecula</i>	punarinta	1	LC
<i>Ficedula hypoleuca</i>	kirjosieppo	3	LC
<i>Fringilla coelebs</i>	peippo	5	LC
<i>Motacilla alba</i>	västäräkki	4	NT
<i>Oenanthe oenanthe</i>	kivitasku	1	LC
<i>Parus major</i>	talitiainen	5	LC
<i>Phylloscopus collybita</i>	tiltalti	1	LC
<i>Phylloscopus trochilus</i>	pajulintu	7	LC
<i>Sylvia atricapilla</i>	mustapääkerttu	2	LC
<i>Turdus merula</i>	mustarastas	2	LC
<i>Turdus philomelos</i>	laulurastas	1	LC

Taulukko 2. Kallon pesimälinnuston arvioidut parimäärät. (EN=erittäin uhanalainen, NT=silmälläpidettävä, LC=elinvoimainen)

Kallon saarella pesii tavanomaista metsien ja rakennettujen alueiden lajistoa. Huomattavimmat ovat edelleen yleiset, mutta voimakkaasti taantuneet viherpeippo (erittäin uhanalainen), pensaskerttu (silmälläpidettävä), ruokokerttunen (silmälläpidettävä) ja västäräkki (silmälläpidettävä) sekä aallonmurtajalla pesinyt kivitasku (elinvoimainen) (kartta 10).

Kallon saaren linnustoon pohjautuen ei ole tarpeen esittää maankäyttösuosituksia, mutta Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimmistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle.

Kartta 10. Kallon tärkeimpien pesimälintujen reviirit. (EN=erittäin uhanalainen, NT=silmälläpidettävä, LC=elinvoinainen)

6. LEPAKOT

6.1 Menetelmät

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit sisältyvät EU:n luontodirektiivin IV-liitteeseen, joten niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kielletty.

Lepakkoja havainnoitiin detektorilla kolmena yönä (taulukko 3) kulkien karttaan 11 merkitty reitti. Havainnointi aloitettiin aikaisintaan noin puoli tuntia auringonlaskun jälkeen. Sääolosuhteet olivat kaikkina öinä hyvät. Kaikkien havaittujen lepakkojen laji ja GPS-laitteella mitattu havaintopaikka merkittiin muistiin. Lisäksi kirjattiin tieto siitä, oliko kyseessä ohilentävä vai paikalla saalistava yksilö.

Lepakoille sopivia päiväpiiloja sekä talvehtimis- ja lisääntymispaikkoja (mm. linnunpönttöjä, kolopuita ja maakellareita) etsittiin muun maastotyön yhteydessä. Rakennuksia ei tutkittu.

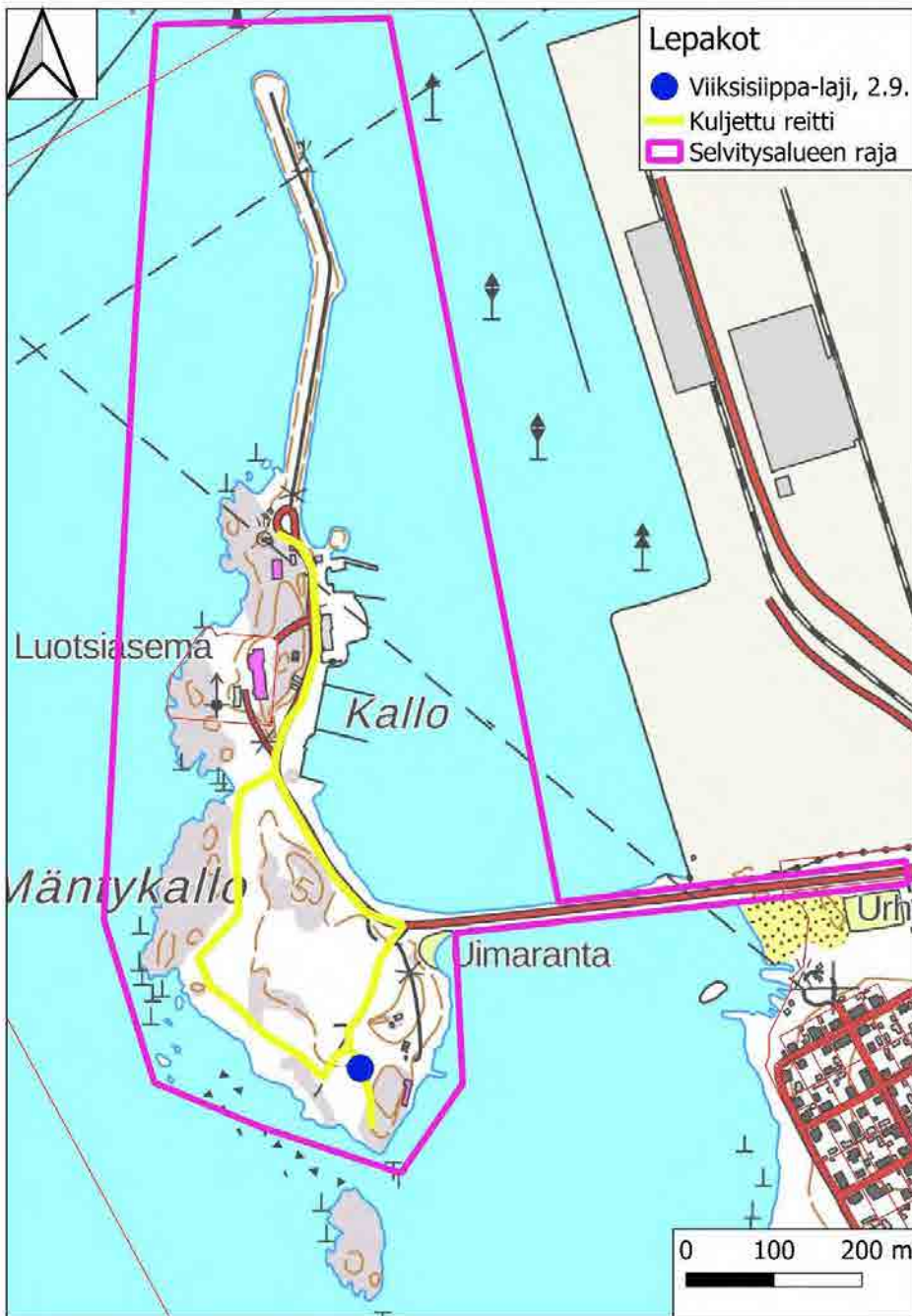
Päivä	Havainnointiaika	Sää
6.-7.7.2022	23.40-0.15	Lämpötila +16 °C, kohtalaista tuulta, puolipilvistä
26.7.2022	22.55-23.30	Lämpötila +19 °C, kohtalaista-navakkaa tuulta, pilvistä
2.9.2022	21.25-22.00	Lämpötila +11 °C, heikkoa-kohtalaista tuulta, lähes selkeää

Taulukko 3. Detektorihavainnointiajat ja vallinnut säätila.

6.2 Tulokset ja niiden tulkinta

Kuljettu detektorihavainnointireitti ja lepakkohavainto on merkitty karttaan 11. Kallossa havaittiin vain yksi viiksisiippa / isoviiksisiippa 2.9.2022. Mäntymetsäistä, osittain rakennettua, karua saarta erottaa mantereesta lähes 300 metrin levyinen salmi, jonka vastarannalla on taajama ja satama. Ympäristö ei siten ollut ennalta arvioidenkaan lepakoille erityisen suotuisaa, joten havaintojen niukkuus ei ollut suuri yllätys. Luontaisia lepakoille sopivia päiväpiiloja ei löytynyt, mutta saarella voi olla lepakoille soveltuvia kallionrakoja tai kolopuita. Rakennuksissa, sataman rakenteissa ja aallonmurtajalla lienee kuitenkin hyviä päiväpiiloja ja kenties sopivia lisääntymispaikkojakin.

Lepakoihin perustuvia maankäyttösuosituksia ei ole tarpeen esittää.

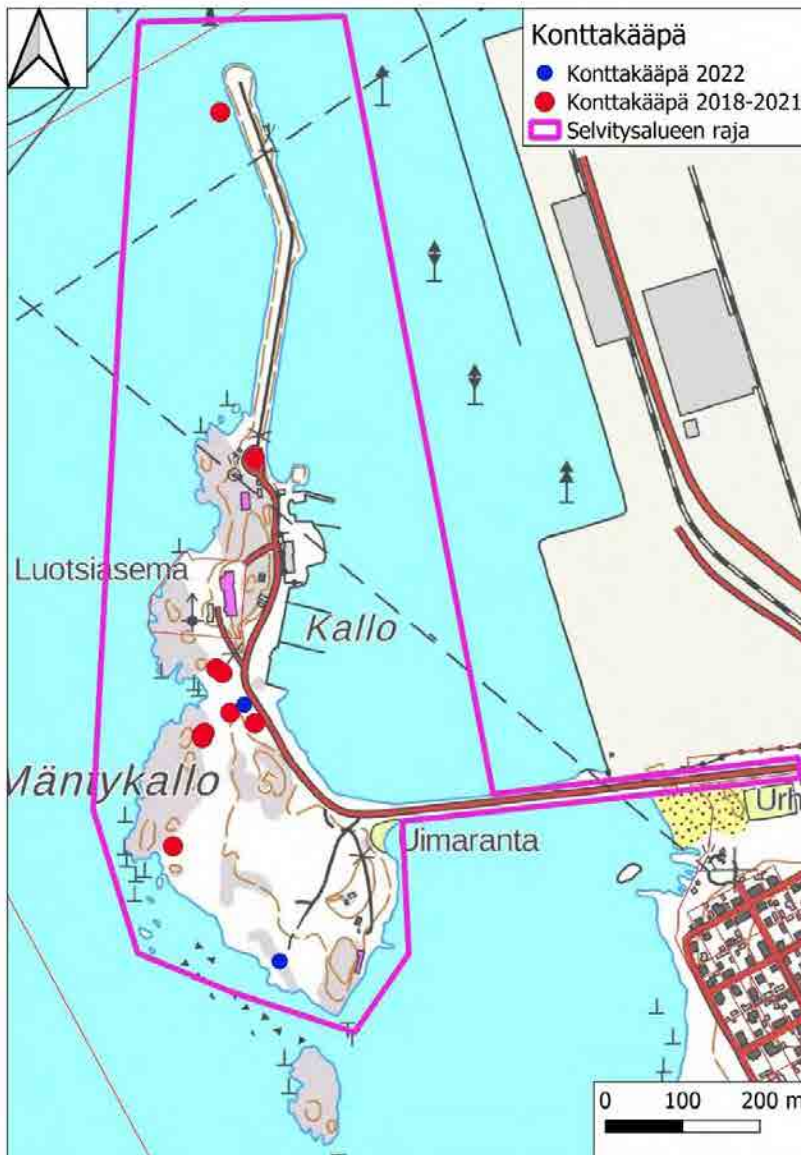
Kartta 11. Kuljettu detektorihavainnointireitti ja lepakkohavainto.

7. MUU LAJISTO

Lintuja ja lepakoita käsitellään aiemmissa kappaleissa.

Selvitysalueella ei ole viitasammakon (EU:n luontodirektiivin IV-liitteen laji, jonka lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty) kutupaikoiksi

sopivia kohteita. Ilmakuvatulkinnan perusteella ennakoita arvioituna mahdollinen kutupaikka (rannan ruovikko pengertiestä pohjoiseen Kallon itärannalla luontotyyppikuvion 13 edustalla) osoittautui maastotarkistuksessa melko harvaksi ruovikoksi, jonka sisässä ei ole avovesilampareita. Ruovikko ei siten ole viitasammakolle sopiva. Saaren keskiosan osittain luhtainen tervaleppälehto (kohde 3.3) on kutupaikaksi liian kuiva ja vain ajoittain luhtainen.

Kartta 12. Konttakäpähavainnot.

Liito-oravan papanoita ja muita merkkejä lajin esiintymisestä etsittiin 24.3. ja 10.5.2022. Maasto oli maaliskuussa vielä pääosin lumen peitossa, mutta puiden tyvet olivat jo sulia. Merkkejä liito-oravasta ei löytynyt. Kallon pääosin mäntyvaltaiset metsät soveltuvat huonosti liito-oravalle. Lisäksi liito-orava tuskin ylittää saarta mantereesta erottavaa salmea.

Saukon lumijalkia etsittiin 24.3. kiertämällä kävellen saaren rannat ympäri. Saukon jälkiä tai muita merkkejä lajista ei löytynyt.

Kallostä on useita havaintoja puutteellisesti tunnetusta konttakäävästä (kuva 16) vuosilta 2018-2021 (kartta 12). Laji kasvaa vanhojen tyrnien tyvirungoilla. Tässä kartoituksessa konttakääpä löytyi kahdesta paikasta, joista eteläisemmästä ei ollut aiempaa havaintoa. *Vanhat tyrnit tulee säästää konttakäävän suojelemiseksi.*

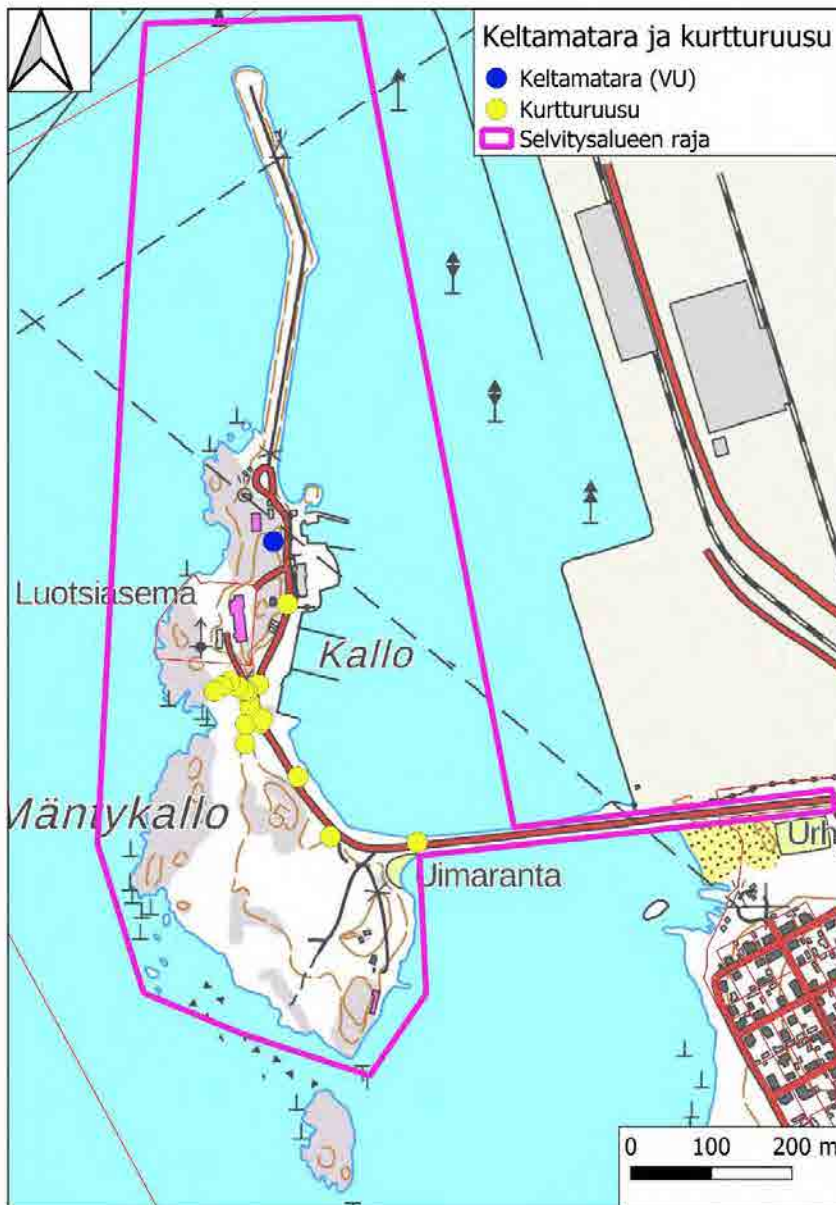

Kuva 16. Konttakääpä luontotyypikuviolla 20.

Melko puhtaalta vaikuttavaa vaarantunutta keltamataraa löytyi Kallon pohjoisosasta kalliolta (kartta 13). Saarella kasvaa myös kelta- ja paimenmataran risteymää (piennarmatara), joten keltamataran tulevaisuus on hyvin epävarma.

Silmälläpidettävä maltsajätäjäkoi on havaittu vuonna 2012 Mäntykallon eteläosasta.

Kurturuusua kasvaa monin paikoin Kallontien varrella (kartta 13). *Haitalliseksi vieraslajiksi luokiteltu kurturuusu tulisi nopeasti poistaa, sillä se on leviämässä tyrnipensaikoihin ja saaren rannoille laajemminkin.*

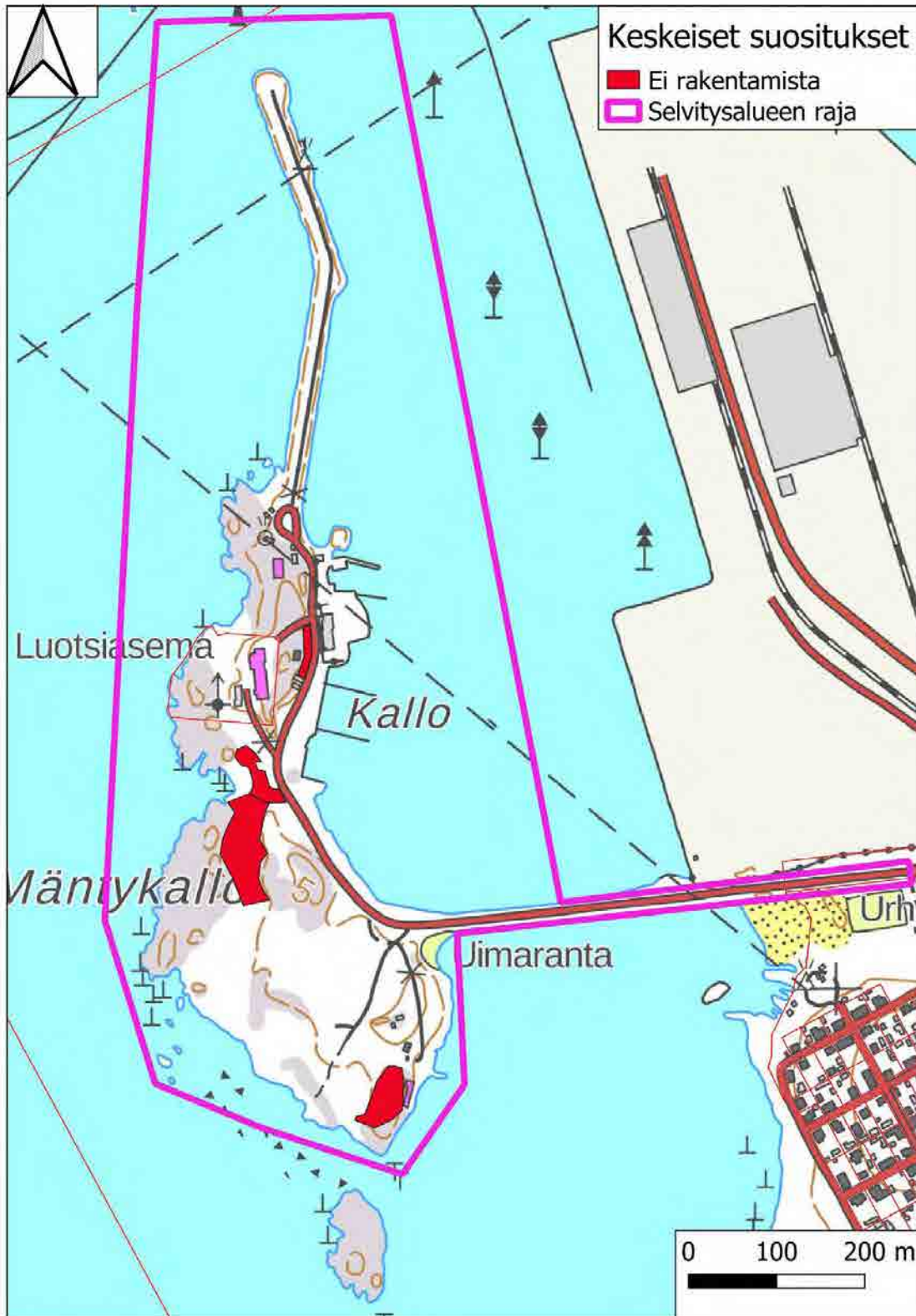

Kartta 13. Keltamatara ja kurturuusut. (VU=vaarantunut)

8. SUOSITUSTEN YHTEENVETO

Tässä raportissa annetut keskeiset suositukset on esitetty kootusti kartassa 14. Tarkemmat suositukset esitetään kunkin kohteen kohdalla aiemmin. Lisäksi Kallon eteläpuolella sijaitsevan kallioluodon linnuston suojaamiseksi Kallon eteläranta olisi hyvä jättää rakentamattomaksi siten, ettei lähimmistä rakennuksista ole suoraa näköyhteyttä luodolle. Vanhoja tyrnipensaita olisi hyvä säästää kaikkialla, sillä niillä kasvaa puutteellisesti tunnettua konttakäppää. Kurturuusut tulisi poistaa koko saarelta, koska ne ovat leviämässä

tyrnipensaikoihin ja rannoille laajemminkin. Saaren metsiä tulisi hoitaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja korostaen.

Kartta 14. Keskeiset suositukset.

9. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.
- Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988. Linnustonseurannan havainnointiohjeet. 2.uusittu painos. Helsingin yliopiston eläinmuseo, Helsinki. 143 s.
- Lindholm, T. & Tuominen, S. 1993. Metsien puuston luonnontilaisuuden arviointi. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja A 3. 40 s.
- Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998. Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehti Kustannus & Tapio. 192 s.
- Mäkelä, K. & Salo, P. 2021. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 47/2021. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 350 s.
- Nieminen, M. 2017. Liito-orava (*Pteromys volans* Linnaeus, 1758). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 48-55. Suomen ympäristö 1/2017.
- Pääkkönen, P. & Alanen, A. 2000. Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohje. Suomen ympäristökeskuksen monisteita 188. Suomen ympäristökeskus. 128 s.
- Saarikivi, J. 2017. Viitasammakko (*Rana arvalis* Nilsson, 1842). - Julkaisussa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt, s. 90-96. Suomen ympäristö 1/2017.
- Suomen Lajitietokeskus. Aineistopyyntö (viimeisin pyyntö 22.11.2022).
- Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille. (www.lepakko.fi)
- Syrjänen, K., Hakalisto, S., Mikkola, J., Musta, I., Nissinen, M., Savolainen, R., Seppälä, J., Seppälä, M., Siitonen, J. & Valkeapää, A. 2016. Monimuotoisuudelle arvokkaiden

metsäympäristöjen tunnistaminen. METSO -ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet 2016-2025. Ympäristöministeriön raportteja 17/2016. 75 s.

Vilén, R., Vasko, V. & Nuotio, K 2015. Satakunnan maakunnallisesti arvokkaat lintualueet 2006-2014. Porin Lintutieteellinen Yhdistys ry & Rauman Seudun Lintuharrastajat. 303 s.

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus (2021). Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. <https://www.ymparisto.fi/punainenlista>

14.9.2022

PORI

Kallo

Rakennetun

kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus

Tilaja:
Porin kaupunki ja Nosto Consulting Oy

Kristian Tuomainen
Heilu Oy
HEILU.FI

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo.....	2
1. Johdanto	4
1.1 Selvityksen sisältö ja käytetyt menetelmät.....	4
1.2 Arvotuserusteet ja kulttuuriympäristö kaavoituksessa.....	5
1.3 Kuvaus alueesta ja sijainnista	7
2. Kaavoitustilanne, aikaisemmat inventoinnit ja kulttuuriympäristöarvot	10
2.1 Satakunnan maakuntakaavat	10
2.2 Alue yleis- ja asemakaavoissa.....	11
2.3 Inventoinnit.....	12
3. Alueen kehitys ja kulttuurihistorialliset ominaispiirteet	13
3.1 Maisemamaakunta.....	13
3.2 Kallo osana Yyterinniemen maisemaa.....	13
3.3 Kallo: Ulkoluodoista osaksi Mäntyluodon satamaympäristöä.....	14
3.4 Alue vanhoilla kartoilla	16
4. Arkeologinen tarkastus	20
Mäntykallo (2528) muu kulttuuriperintökohde	22
Mäntyluodon Kallon tykit (1731) irtolöytöpaikat	23
Mäntykallo puolustusvarustus (uusi kohde) kiinteä muinaisjäännös.....	24
Mäntykallo kivilouhos (uusi kohde) muu kohde.....	26
5. Rakennettu kulttuuriympäristö.....	28
5.1 Kallon majakka	29
5.2 Pursiseura BSF:n rakennukset	32
5.2.1 Paviljonki ja pihapiiri	33
5.2.2 Entinen luotsivartiotupa ja venevajat	36
5.3 Merivartioasema.....	39
5.4 Entisen öljysataman rakennukset	42
5.5 Muita rakennuksia	45
5.5.1 Café Kallo	45

5.5.2 Meritaito Oy	46
6. Tulokset	47
Lähteet.....	48

Kansikuva: Kallon majakka, kuvannut Kristian Tuomainen.

Taustakarttoina Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 08/2022 aineistoa, ellei toisin mainita. Koordinaatisto ETRS-TM35FIN, korkeus N2000.

Raportin kuvat: Kristian Tuomainen ja Kalle Luoto.

1. Johdanto

1.1 Selvityksen sisältö ja käytetyt menetelmät

Selvitys esittelee Porin kaupungin rannikolla Satakunnassa sijaitsevan Kallon saaren rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologiset kohteet. Selvitys on tehty Nosto Consulting Oy:n tilauksesta asemakaavan muutosta varten. Selvitystyötä on ohjannut Porin kaupungin kaavoitustoimi. Lähtökohtina selvitykselle olivat Kallon matkailupalveluiden kehittämisen ja liikennejärjestelyjen parantamisen tarve, rakennushistorian arvojen tarkastelu niiden taustailmiötä vasten sekä aikaisemmin tehdyt inventoinnit ja selvitykset. Selvityksen tavoitteena on ollut tuottaa tietoa kaavoitukselle ja muodostaa ajantasainen kokonaiskuva selvitysalueen rakennuskulttuurista, lähimaisemasta ja historiallisista ominaispiirteistä. Selvitys kuvaa rakennettuun ympäristöön vaikuttaneita ilmiötä ja niitä edustavia rakennuksia ympäristöineen. Kulttuuriympäristön selvittämistä asemakaavoituksen yhteydessä edellyttää maankäyttö- ja rakennuslaki.

Tämä raportti esittelee kaavoituksessa huomioitavat kohteet ja aluekokonaisuuden asemakaavatason mukaisesti valokuvilla, paikkatiedoilla ja tekstikuvauksilla. Niillä kuvataan kohteen ominaispiirteet ja kulttuurihistorialliset arvot sekä paikallisen maiseman perusrakenne Selkämeren äärellä. Aineistoina olivat kirjallisuus, historialliset kartat ja Porin kaupungin rakennusvalvonnan lupa-aineistot. Rakennukset inventointiin ulkoa, sisätiloja ei selvityksessä tutkittu. Rakennuspiirustuksia ei selvitystä tehtäessä ollut käytettävissä.

Selvityksen ovat tuottaneet Heilu Oy:n rakennustutkija, FM Kristian Tuomainen, ja arkeologi, FM Kalle Luoto. Maastotyöt ja raportti on toteutettu kesällä 2022. Työ on tehty arkistolähteitä ja kirjallisuutta tutkien, rakennukset ja arkeologiset kohteet on inventoitu paikan päällä. Työmenetelmä perustuu rakennetun kulttuuriympäristön selvitysohjeisiin, yhteispohjoismaiseen kulttuuriympäristöjen selvittämisen DIVE-menetelmään, Museoviraston Talon tarinat -oppaaseen sekä Suomen ympäristökeskuksen oppaaseen Kulttuuriympäristö vaikutusten arvioinnissa 2013.

1.2 Arvotusperusteet ja kulttuuriympäristö kaavoituksessa

Arvotetut kohteet ovat osa alueellista kokonaisuutta. Arvottamista tehdään nykyhetkestä käsin, jonka vuoksi selvityksiä on syytä päivittää, vaikka ympäristö olisi muuttunut vain vähän. Rakennusten ja ympäristön kohteiden arvo liittyy paikkaan, johon rakennettu kulttuuriympäristö on syntynyt ja kehittynyt aikojen saatossa. Kulttuuriympäristö muuttuu, ihminen muokkaa ympäristöä edelleen ja tavat liikkua, viljellä maata, kasvattaa karjaa, hoitaa metsiä, asua ja tuottaa sekä käyttää palveluita muuttuvat. Kulttuuriympäristön kerroksellisuus muistuttaa siitä, ettei ympäristö kuulu vain nykyisille käyttäjille vaan myös tuleville kertoen edellisten polvien jäljistä, arvostuksista ja tavoista muokata ympäristöä ja sen rakenteita.

Työn lähtökohdat perustuvat maankäyttöä ja rakennusperinnön suojelua ohjaaviin kansainvälisiin ja kansallisiin tavoitteisiin ja viranomaisten tehtäviin maakunnassa ja kunnassa. UNESCO:n, ICOMOS:in ja Euroopan neuvoston kansainvälisissä sopimuksissa, peruskirjoissa ja julkilausumissa on aina 1970-luvulta lähtien edistetty kulttuuriperinnön parissa tehtävän työn integroimista osaksi maankäytön suunnittelua. Arvokkaiden kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot, kohteiden alueellinen monimuotoisuus ja ajallinen kerroksisuus turvataan maakuntien suunnittelussa ja kuntien kaavoituksessa sekä valtion viranomaisten toiminnassa. Kansallisesti kulttuuriympäristöjen vaalimista ohjaavat Museolaki (2019/314), laki rakennusperinnön suojelemisesta (2010/498) sekä Maankäyttö- ja rakennuslaki 132/199 ja sen 2018 uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet sekä Muinaismuistolaki 295/1963. Satakunnan alueella kulttuuriperinnöstä vastaavat Satakunnan ELY-keskus ja alueellisena vastuumuseona Satakunnan Museo.

Kulttuuriympäristöt ovat aluekehityksen voimavara ja tärkeä imago- ja identiteettitekijä alueille. Laadukas ja ajallisesti kerrostunut kulttuuriympäristö on tavoiteltu asuinympäristö. Kulttuuriympäristöt ovatkin nousseet merkittäväksi näkökulmaksi maankäyttöä ja yksittäisiä hankkeita koskevassa päätöksenteossa.

Kulttuuriympäristöllä tarkoitetaan ympäristöä, jonka ominaispiirteet ilmentävät kulttuurin vaiheita sekä ihmisen ja luonnon vuorovaikutusta. Kulttuuriympäristöön liittyy myös ihmisen suhde ympäristöönsä ennen ja nyt. Uudet rakennukset ja rakenteet, täydennysrakentaminen, purkaminen tai käytön muutokset muuttavat ja luovat kulttuuriympäristöä. Kun rakennetaan jotain uutta, on huomioitava jo olemassa oleva rakennuskanta ja ympäristö. Uutta rakennettaessa syntyy uusi kokonaisuus, jolla saattaa olla voimakkaastikin entisestä poikkeavat ominaispiirteet ja painopisteet. (YM 2013:3, 10.)

Työ seuraa Museoviraston arvotusperusteita ja rakennetun kulttuuriympäristön merkittävyyden arvioimisen mallia:

Rakennetun kulttuuriympäristön merkittävyyttä arvioidaan vakiintuneen mallin avulla, jossa tarkastellaan alueita, kohteita ja rakennuksia seuraavien arvojen kautta:

- rakennushistoriallinen:** Kohdetta leimaavat sen rakentamisajankohdalle ominaiset piirteet, jollekin muutosajankohdalle ominaiset piirteet tai jatkuvuudet. Kohde ilmentää esimerkiksi rakennusaikaansa, materiaali- tai rakennusteknisiä piirteitä.
- historiallinen:** Kohteeseen liittyy esimerkiksi merkittäviä henkilöhistorian, sosiaalishistorian, elinkeinohistorian, sotahistorian, liikennehistorian tai teollisuushistorian ilmiöitä.
- maisemallinen:** Kohteella on merkitystä ympäröivässä maisemassa tai kaupunkikuvassa tai kohteella on merkitystä ympäröivän maiseman muodostumiselle esimerkiksi elinkeinotoiminnan kautta.

Inventoitavien alueiden, kohteiden ja rakennuksien arvottamisessa käytetään seuraavia kriteereitä, jotka perustuvat lakiin rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010):

harvinaisuus tai ainutlaatuisuus: Kohteen harvinaisuus voi liittyä esimerkiksi rakennustapaan tai arkkitehtuuriin.

historiallinen tyypillisuus alueelle: Kohde edustaa esimerkiksi alueen tyypillisiä piirteitä tietyllä ajanjaksolla.

edustavuus: Kohde ilmentää alueen tai ajanjakson tyypillisiä piirteitä, jotka ovat säilyneet hyvin.

alkuperäisyys: Kohde on alkuperäisessä käyttötarkoituksessa tai siinä on säilynyt alkuperäinen arkkitehtuuri ja/tai rakennustapa. Kohteen alkuperäisyys voi liittyä esimerkiksi käytön jatkuvuuteen.

historiallinen todistusvoimaisuus eli kohteen merkitys historiallisen tapahtuman tai ilmiön todisteena tai siitä kertovana ja tietoa lisäävänä esimerkkinä. Historiallinen merkitys voi liittyä esimerkiksi teollisuushistoriaan, tekniikan historiaan, kulttuurihistoriaan, henkilöhistoriaan tai yhteiskunnallisiin ilmiöihin.

historiallinen kerroksellisuus: Kohteessa on näkyvissä olevat eri aikakausien rakenteet, materiaalit ja tyylipiirteet, jotka ilmentävät rakentamisen, hoidon ja käytön historiaa ja jatkuvuutta.

1.3 Kuvaus alueesta ja sijainnista

Kuva 1. Ortoilmakuvassa näkyy Kallon sijainti rannikkoympäristössä Yyterinniemen kärjessä suhteessa Mäntyluodon satamaan ja pohjoispuolella sijaitsevaan Reposaareen. Karttamerkinnyt KT/ Heilu Oy, ortoilmakuva MML 2022.

Porin kaupunkiin kuuluva Kallio sijaitsee rannikolla Satakunnassa, Yyterinniemen kärjessä n. 21 kilometriä Porin keskustasta, rautatieasemalta luoteeseen. Kallon itäpuolella sijaitsevat Mäntyluodon satama ja Uniluodon asuinalue, joihin Kallio on liitetty n. 300 metrin mittaisella pengertiellä. Kallon Pohjoispuolella sijaitsee Reposaari, ja länsipuolella avautuu Selkämeri.

Kallio koostuu eteläisestä Mäntykallostä ja pohjoisesta Kallosta, jotka ovat aiemmin olleet erillisiä saaria ja yhdistyneet maankohoamisen myötä. Pohjois-eteläsuunnassa Kallolla on pituutta n. 750 metriä. Lisäksi Kallon pohjoispuolella on n. 500 metrin pituinen aallonmurtaja. Mäntykalloa peittää nimensä mukaisesti karuhko männikkö. Kallon pohjoisosassa puolestaan on kallioista ja lähes puutonta, ja suurin osa Kallon rakennuskannasta on keskittynyt sinne. Pohjoisosan itäranta on satamatoimintojen ja venelaitureiden jäsentämää, Kallon länsiranta on avointa kalliota.

Kallon alueella toimii tällä hetkellä Rajavartiolaitoksen merivartioasema, luotsiasema, Meritaito Oy, pursiseura BSF ja Kallio Cafe. Pursiseuralla on käytössään klubi/tilausravintola sekä vanha majakka- ja saunarakennus. Pengertietä pitkin Mäntyluodosta tuleva Kallontie johtaa Kallon pohjoisosaan. Mäntykallossa olevalla asuinrakennuksella erkanee pengertien tyvestä oma ajoväylä.

Kuva 4. Kallon länsiranta on avointa kalliota Selkämeren äärellä. Kuva otettu pohjoisen suuntaan heinäkuussa 2022. Taustalla näkyy Reposaaren satama. Kuvannut KT.

Kuva 5. Kallon aallonmurtaja on rakennettu 1978, ja kuuluu maakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön rajaukseen. Kuva otettu aallonmurtajalta etelään heinäkuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 2. Pengertie kuvattuna Kallosta mantereelle päin. Oikealla näkyy Uniluodon asuinalue, Mäntyluodon satama-alue jää vasemmalle. Kuvannut KT.

Kuva 3. Kallon pengertie kuvattuna Uniluodon puolelta maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 6. Mäntykallon saaresta on louhittu kiviaineksia 1800- ja 1900-lukujen taitteesta alkaen, ja vielä ainakin 1970-luvun alussa. Kuvannut KT.

Kuva 7. Mäntykalloa peittää suurimmaksi osaksi mäntyvaltainen metsä. Kuvannut KT.

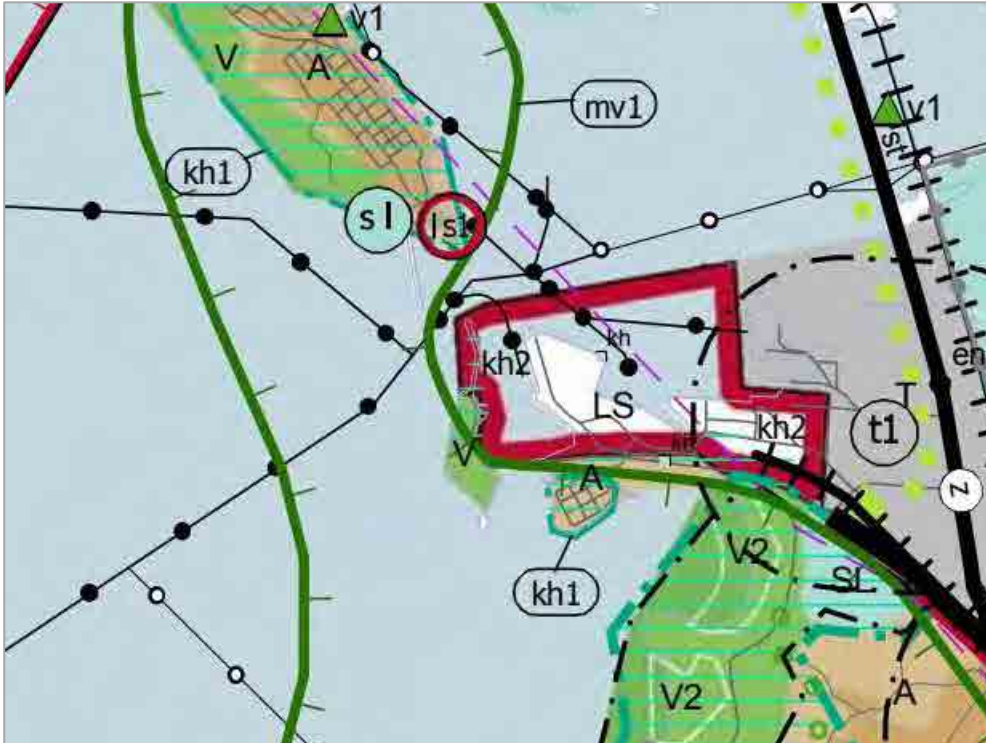
2. Kaavoitustilanne, aikaisemmat inventoinnit ja kulttuuriympäristöarvot

2.1 Satakunnan maakuntakaavat

Satakunnassa on voimassa Satakunnan maakuntakaava, jonka Ympäristöministeriö vahvisti 30.11.2011 ja joka sai lainvoiman korkeimman hallinto-oikeuden päätöksellä 13.3.2013. Suuri osa Kallosta on osoitettu maakuntakaavassa virkistysalueeksi, ja Kallon eteläosa kuuluu matkailun ja virkistyskäytön kehittämisen kohdevyöhykkeeseen. Kallon itäreuna kuuluu LS-merkinnällä osoitettuun satama-alueeseen. Kallon aallonmurtajan pohjoispuolelta on kaavassa osoitettu laivaväylä.

Rakennetun kulttuuriympäristön ja maisema-alueiden osalta Satakunnassa on voimassa Satakunnan vaihemaakuntakaava 2, joka sai lainvoiman 1.7.2019. Selvitysalueen pohjoisosa kuuluu valtakunnallisesti arvokkaaseen Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristöön. Lisäksi Kallon pohjoiskärjen aallonmurtaja kuuluu maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön rajaukseen.

Kallo ei sijaitse arvokkaalla maisema-alueella. Valtakunnallisesti arvokas Yyterin maisemien maisema-alue rajautuu noin kilometrin päähän Kallosta.

Kuva 8. Ote Satakunnan maakuntakaavakartasta. Kallo on osoitettu virkistys- ja satamatoimintojen alueeksi.

Kuva 9. Ote Satakunnan vaihemaakuntakaava 2:n kaavakartasta. Kallon pohjoispuoli on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöstä.

2.2 Alue yleis- ja asemakaavoissa

Kallon alueella on voimassa Meri-Porin osayleiskaava, joka sai kaupunginvaltuuston hyväksynnän 6.3.2000. Kallon pohjoisosa on huomioitu Meri-Porin osayleiskaavassa merkinnällä S-3 alueena, jonka ympäristö säilytetään. Yyterinniemelle on valmistumassa uusi oikeusvaikutteinen osayleiskaava, jonka luonnos oli nähtävillä 1.7.—3.9.2021. Säilytettävät rakennuskohteet ovat arvoluokkia A ja B vastaavasti esitetty osayleiskaavaluonnoksessa joko punaisella neliöllä (A-kohde, suojeltu rakennus ja pihapiiri) tai sinisellä neliöllä (B-kohde, taajama- tai kyläkuvan kannalta arvokas rakennus ja pihapiiri). Kallon alueelta luokan A rakennukseksi on kaavaluonnoksessa osoitettu Kallon majakka ja Mäntyluodon puolelta pengertien vieressä sijaitseva Ryssäntorni. Luokan B rakennuksina on merkitty purjehdusseura BSF:n rakennukset ja luotsiasema.

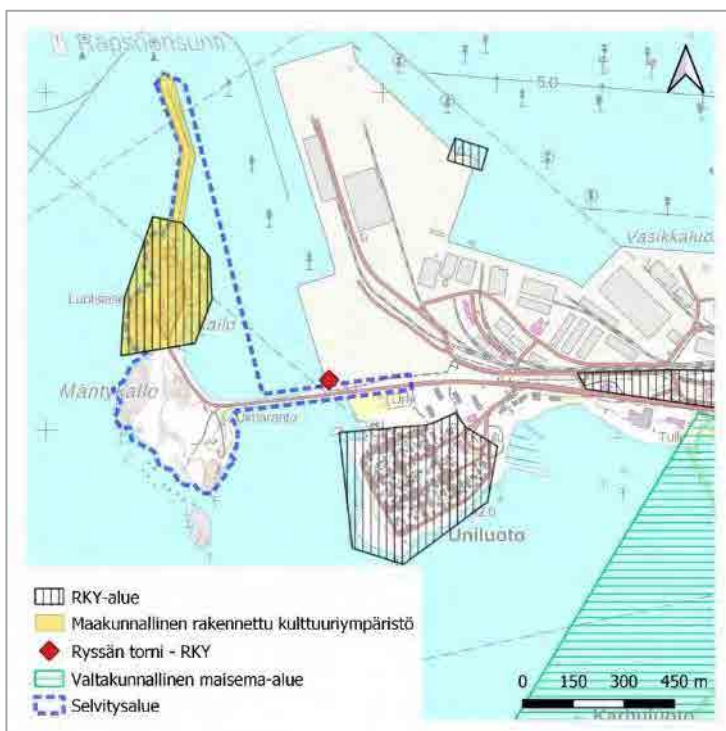
Kallon alueella on voimassa asemakaava 609 779, joka sai lainvoiman 2.12.1982. Samaan asemakaavaan kuuluu koko Mäntyluodon satama ja osa Uniluodosta. Suurin osa Kallosta on kaavassa osoitettu lähivirkistysalueeksi, pohjoisosan itäranta on satama-alue. Saaren eteläosaan on osoitettu yhdyskuntateknistä huoltoa palvelevien rakennusten ja laitosten alue. Luotsiaseman ympäristö (kortteli 6) on kaavassa yleisten rakennusten korttelialuetta (merkintä Y), jonka tehokkuusluku on $e = 0.10$ ja suurin sallittu kerrosluku kolme. Saaren pohjoisosaan majakan kaakkoispuolelle on osoitettu matkailua palvelevien rakennusten korttelialue, jolla

sijaitsee pääosa pursiseura BSF:n rakennuksista. Asemakaavalla suojeltuja rakennuksia ovat Kallon majakka ja pursiseuran paviljonki.

2.3 Inventoinnit

Aluetta koskevat Satakunnan maakuntakaavan selvitykset. Kallon majakka ja luotsiasema on luetteloitu osana maakunnallista Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventointia. Kallon majakka, luotsivartiotupa ja luotsiasema sekä välittömästi Kallon selvitysalueen rajalla sijaitseva Ryssäntorni on huomioitu myös Museoviraston vuonna 2009 julkaisemassa *Meriväylien rakennusperintö* -julkaisussa, jossa esitellään vuosina 1996—2000 tehtyjen inventointien perusteella Suomen merialueiden valtakunnallisesti merkittäviä meriväyliin liittyviä rakennusperintökohteita.

Porin kaupunki toteutti Yyterinniemen uutta osayleiskaavaa varten Yyterinniemen kulttuuriympäristöselvityksen vuosina 2020—2021. Selvityksen mukaisesti Kallon rakennetun kulttuuriympäristön arvoalue sijoittuu Kallon pohjoisosaan, ja kattaa majakan, purjehdusseuran rakennukset ja luotsiaseman.

Kuva 11. Kartalla on esitetty selvitysalueen rajaus suhteessa valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaisiin rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja valtakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen (Yyterin maisemat). Kartta: KT/ Heilu Oy, pohjakartta MML. Sisältää Museoviraston suunnitteluaineistoa.

Kuva 10. Alun perin Mäntyluodon satamaloistoksi 1900-luvun alussa rakennettu Ryssäntorni siirrettiin Kallon pengertien viereen 2020 Mäntyluodon sataman laajentumisen vuoksi. Torni on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön RKY-kokonaisuutta. Tornin viereen sijoitettiin kunnostettu Luveeni-satamanosturi vuonna 2021. Kuvannut KT.

3. Alueen kehitys ja kulttuurihistorialliset ominaispiirteet

3.1 Maisemamaakunta

Selvitysalue sijoittuu valtakunnallisessa maisemamaakuntajaossa Lounaismaan maisemamaakuntaan, ja maakunnallisessa jaossa Satakunnan rannikkoseutuun. Satakunnassa rannikkoseutu eroaa muusta rannikosta siinä määrin, että se on erotettu omaksi maisemalliseksi alueeksi. Satakunnassa Selkämeren rannikkoalueelle ovat tyypillisiä luoteis-kaakko-suuntaiset niemet ja matalat lahdet, joista monet ovat täynnä pieniä saaria ja luotoja. Maisema on alavaa, ja rannikolla on pitkiä suojaisia ja ruovikkoisia lahtia, jotka maatuvat vähitellen maankohoamisen myötä. Kalastus on ollut alueella pääelinkeino, maanviljelyä on harjoitettu sivuelinkeinona. Saariston asutus on niukkaa eikä kyliä juuri ole.

3.2 Kallo osana Yyterinniemen maisemaa

Kallo sijaitsee Yyterinniemen kärjessä, Mäntyluodon sataman välittömässä läheisyydessä. Yyterinniemen maankohoamisesta ja ihmistoiminnasta johtuneet muutokset ovat määrittäneet myös Kallon ympäristön muovautumista nykyisen laiseksi. Poriin kuuluva Yyterinniemen alue sijaitsee kaupungin keskustan luoteispuolella. Noin kymmenen kilometrin pituista niemeä rajaavat lännessä Preiviikinlahti ja Selkämeri, ja idässä laaja Kokemäenjoen suisto.

Yyterinniemi kuuluu Satakunnan rannikolle tyypillisiin pitkiin, kaakosta luoteeseen suuntautuviin niemiin. Se on muodostunut maankohoamisen myötä Yyterin ja Kokemäensaaren entisistä saarista. Yyterinniemen varhaisimmat maa-alueet ovat paljastuneet rautakauden (noin 500 eaa-1300 jaa) lopulla. Yyteri ja Kokemäensaari asutettiin keskiajalla. Vielä 1600-luvulla niitä erotti Mooskerinsalmi nykyisen Enäjärven kohdalla. Alueen varhaisemmat asukkaat saivat elantonsa kalastuksesta ja pienimuotoisesta maanviljelystä, osittain myös laivanrakennuksesta. 1550-luvulla Yyterissä oli kuusi itsenäistä tilaa, jotka liitettiin vähitellen Yyterin kartanoon.

Porin kaupungin siirtämistä Yyterinniemelle harkittiin laivaliikenteen turvaamiseksi ainakin vuosien 1640 ja 1801 kaupunkipalojen jälkeen. Kaupungin sijaan päädyttiin kuitenkin siirtämään satamaa. Kokemäenjoen madaltuvat jokisatamat siirtyivät vuosisatojen aikana vaihteittain kohti merta. Tämä vaikutti myös asutuksen sijoittumiseen alueella.

Teollistumisen tuottama rakenteellinen muutos alkoi alueella 1800-luvun jälkipuolella, kun Pihlavan höyrystys perustettiin vuonna 1875 Yyterinniemen koillisrannalle. Myös 1900-luvun vaiheessa rakennetut rautatie ja ulkosatama vaikuttivat olennaisesti Yyterinniemen rakentamiseen nykyisenlaiseksi. Pori—Mäntyluoto-maantie rakennettiin 1930-luvulla yhdistämään satama ja kaupunki.

Yyterin alueen perinteistä maatalousmaisemaa ovat luonnehtineet etenkin niityt, joita oli vielä 1900-luvun alussa enemmän kuin peltoja. Laidunalueet sijaitsivat pääosin alavilla rantaniityillä.

Alueen maankäyttö muuttui nopeasti toisen maailmansodan jälkeen. Yyterin peltoala kasvoi aina 1960-luvulle saakka, mutta tämän jälkeen Porin yhdyskuntarakenne on laajentunut kiinni Yyteriin.

Yyterin virkistyskäyttöhistoria ulottuu 1900-luvun alkuun. Ennen 1930-lukua alue oli lähinnä porilaisten tuntema virkistyspaikka, jonne tultiin viikonloppuisin kaupungista retkelle. 1930-luvulla Satakunnan suojeluskuntapiirin perustama merikylpylä teki Yyteristä maanlaajuisesti tunnetun. Pääosa Yyterinniemestä kuului Porin maalaiskuntaan vuoteen 1967 saakka, jolloin kunta liitettiin Porin kaupunkiin. Teollisuusyhdyskunta Pihlava ja maaseutumainen Kyläsaari muodostavat edelleen Yyterinniemen huomattavimmat taajamat. Kerrostaloja on rakennettu teollisuuden laajentumisen myötä 1960–1970-luvuilla Kaanaaseen, Pihlavaan ja Uniluotoon.

3.3 Kallo: Ulkoluodoista osaksi Mäntyluodon satamaympäristöä

Yyterin kartanon alueeseen kuulunut Kallo kuvataan vielä 1800-luvun alun kartoilla kahtena erillisenä, kallioisena saarena. 1800-luvun loppupuolelle tultaessa saarten väliin on maankohoamisen myötä muodostunut maayhteys.

Kallon kehitys liittyy kiinteästi Mäntyluodon satamaympäristöön. Sataman vanhin osa rakennettiin vuosina 1898–1901 Yyterinniemen luoteiskärkeen Mäntyluodon ja Vasikkaluodon saarille. Mäntykallon saaresta räjäytettiin tuolloin kalliota Mäntyluodon sataman rakennustarpeiksi. Rautatie Porista Mäntyluotoon valmistui vuonna 1899 täyttämään maaliikenneyhteystarpeen kaupungin ja uuden sataman välillä sekä luomaan yhteyden Tampereen kautta Helsinkiin. Pori—Mäntyluoto-maantie rakennettiin 1930-luvulla yhdistämään satama ja kaupunki. Samalla vuosikymmenellä myös Kallo yhdistettiin pengertiellä Mäntyluotoon.

Kuva 12. Mäntyluodon satama kuvattuna Kallon suunnalta 1910–1920-luvulla. Satama-alueen aallonmurtajan kärjessä näkyy satamamajakaksi alun perin rakennettu Ryssäntorni. Kuva: Satakunnan Museon kokoelma.

Toisen maailmansodan aikana Mäntyluodon alueella toimi saksalaisten ilmavoimien meripelastusasema, jonka kaksi kellukekonetta oli sijoitettuna Mäntyluotoon. Uniluodossa oli siviili-ilmailijoilla vesilentosatama laskusiltoineen ja halleineen jo ennen sotaa. Sinne olivat saksalaiset vesikoneet voineet tukeutua sodan alusta alkaen. Saksalaiset rakensivat oman

lentosatamansa lähelle Kallon majakkaa sataman suojaiselle puolelle. Satamatoimintojen päämajaa saksalaiset pitivät vuosina 1941–1944 pursiseura BSF:n tuolloin Karhuluodonlahdella sijainneessa paviljongissa.

Kallon vanhin säilynyt rakennus on luotsivartiotupa vuodelta 1859, joka rakennettiin korvaamaan Krimin sodassa tuhoutunut luotsirakennus 1850-luvun alusta. 1880-luvulla Kallon pohjoisosaan pystytettiin puinen loistokoju ohjaamaan laivat turvallisesti Kolmikulman matalikon ohi. Loistokoju korvattiin nykyisellä, rautaisella majakkatornilla 1903. Muutoin Kallon kerroksellinen, kokonaan merenkulkuun liittyvä rakennuskanta on rakentunut 1900-luvun aikana. Rakennukset ovat keskittyneet Kallon pohjoisosaan, Mäntykallon eteläosassa on säilynyt rakennuksia paikalla 1920–30-luvulta 1950-luvun lopulle toimineesta öljysatamasta. Rakennetun ympäristön lisäksi myös maisemakuva on muuttunut vuosisadan kuluessa, sekä maankohoamisen että ihmistoiminnan seurauksena. Porin kaupunki myönsi keväällä 1973 purjehdusseura BSF:lle oikeuden ottaa Mäntykallosta 100 kuutiometriä kiviainesta syysmyrskyn vahingoittaman laiturin ja nostoluiskan korjaamiseksi.

Maisemallisesti suuri muutos alueella tapahtui, kun Kallon ja sen pohjoispuolella sijaitsevan Reposaaressa aallonmurtajat rakennettiin 1978 osana Mäntyluodon sataman kehittämistä. Luotsiaseman satama rakennettiin Kalloon 1987, ja purjehdusseuran pienvenesatamaa laajennettiin 1990-luvun alkuvuosina Kallonlahden sataman ruoppaus- ja täyttötöiden yhteydessä. Kallon uusinta rakennuskantaa edustavat 1980- ja 1990-lukujen taitteen rakennukset sekä 2017 pystytetyt maisemakahvilan koju ja paviljonki.

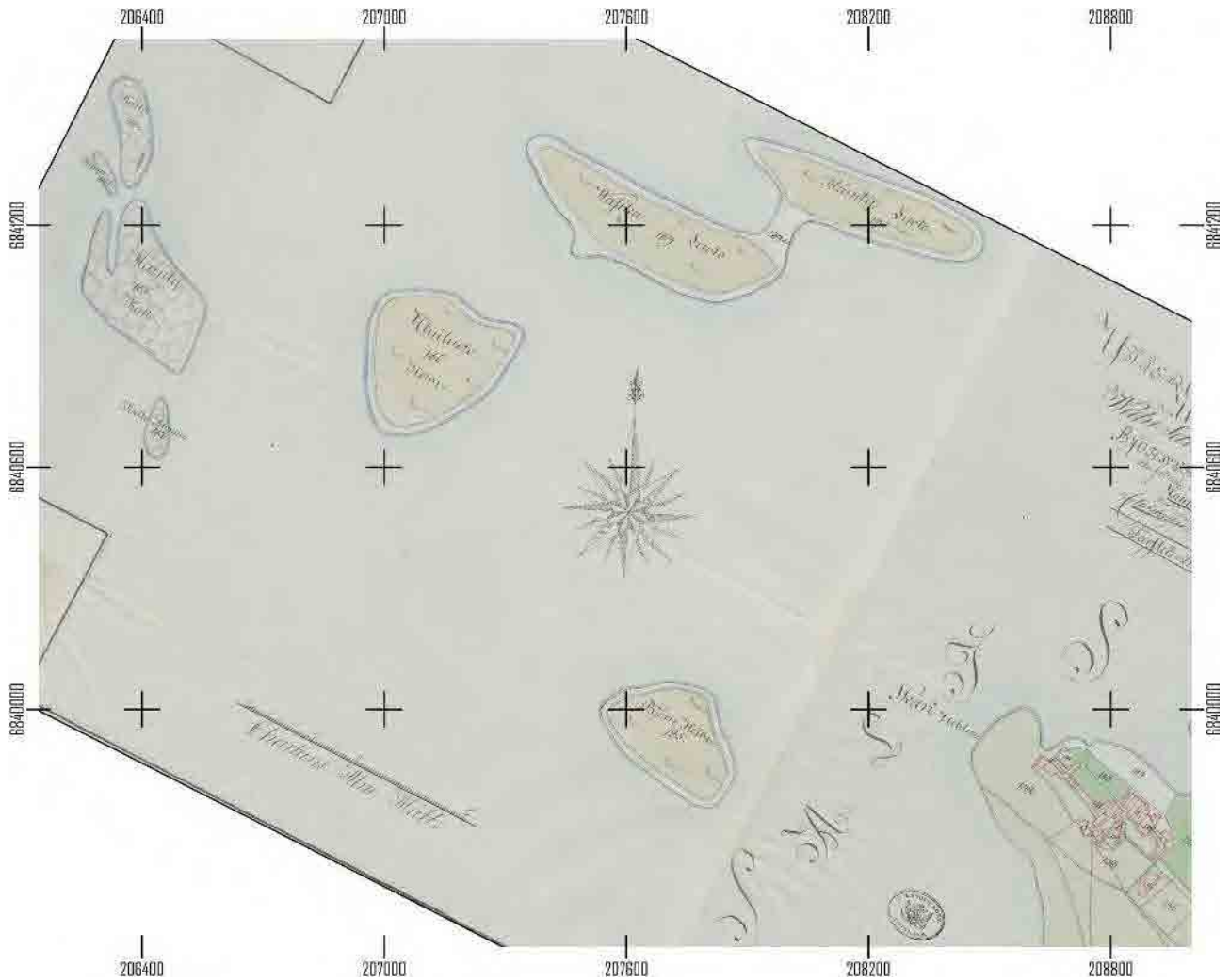

Kuva 14. Ajoittamaton kuva Kallon satamasta, mahdollisesti 1970-luvulta. Satamaranta on vielä pääosin luonnontilaista, pursiseuran puiset laiturirakenteet on tehty rantakallioille. Kuva: Volker von Bonin, Museovirasto, Historian kuvakokoelma.

Kuva 13. Kallon satama-alue kuvattuna heinäkuussa 2022. Kuvannut KT.

3.4 Alue vanhoilla kartoilla

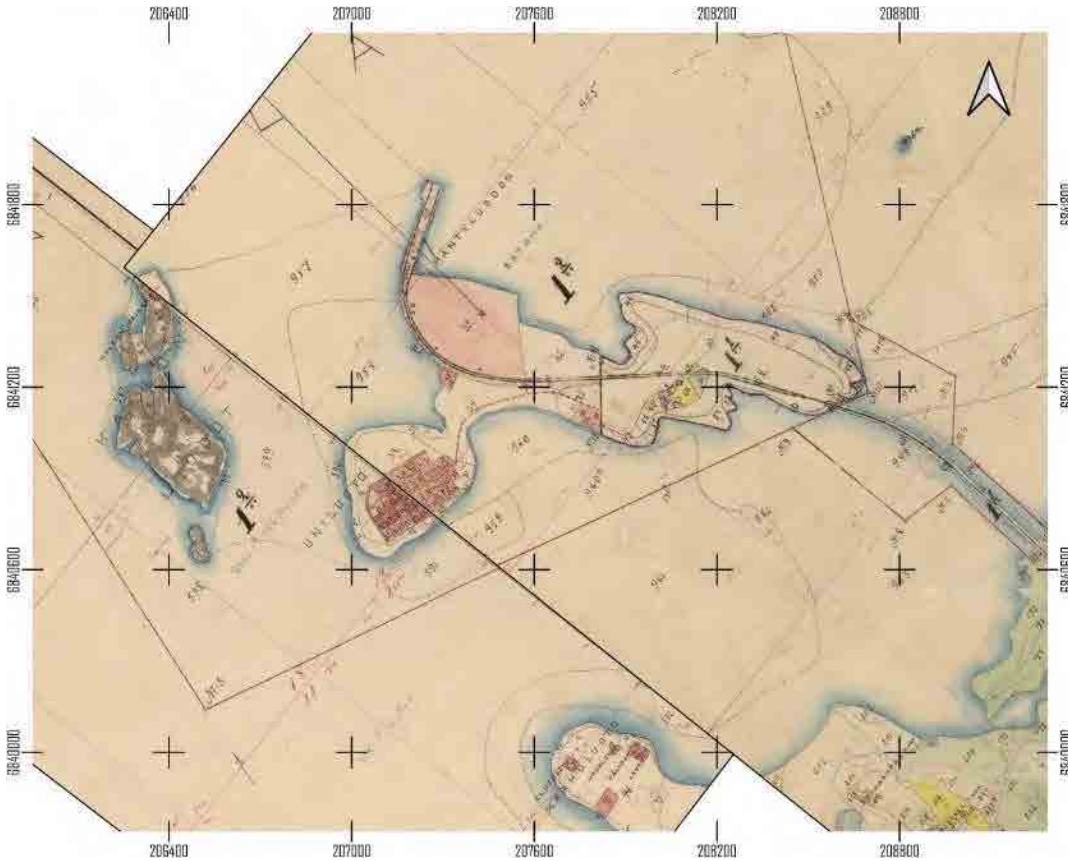
Kartta 1. Ote Yterin rusthollin maita kuvaavasta tiluskartasta vuodelta 1805, KA. Kallo ja Mäntykallo näkyvät kartalla toisistaan erillisinä, kalliisina saarina. Myös Kallon itäpuolinen Uniluoto on vielä erillinen saarensa.

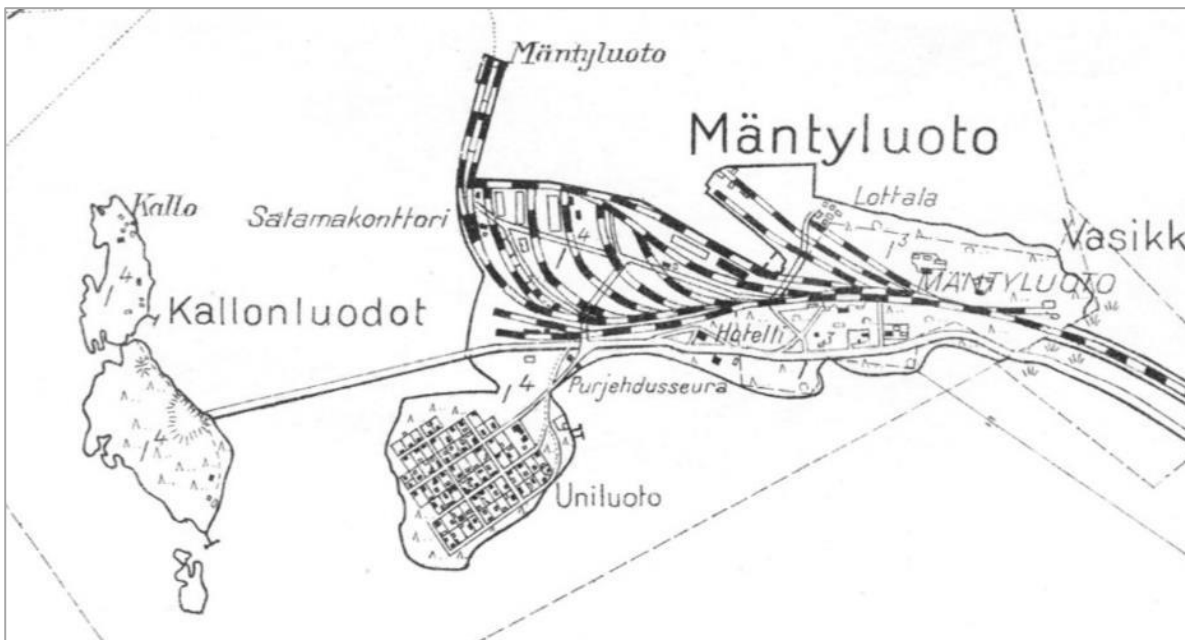
Kartta 2 Ote Mäntyluodon satama-alueen kartasta vuodelta 1898, KA. Pohjoisempaa Kivikaltoa ja eteläisempää Mäntykalloa yhdistää vesijättömaa. Samoin Uniluoto on yhdistynyt Mäntyluotoon vesijättömaa-alueella. Kallon alue on merkitty kartalle kallio- ja metsämaana. Mäntyluodon itäosa on osoitettu valtion rautatiealueeksi.

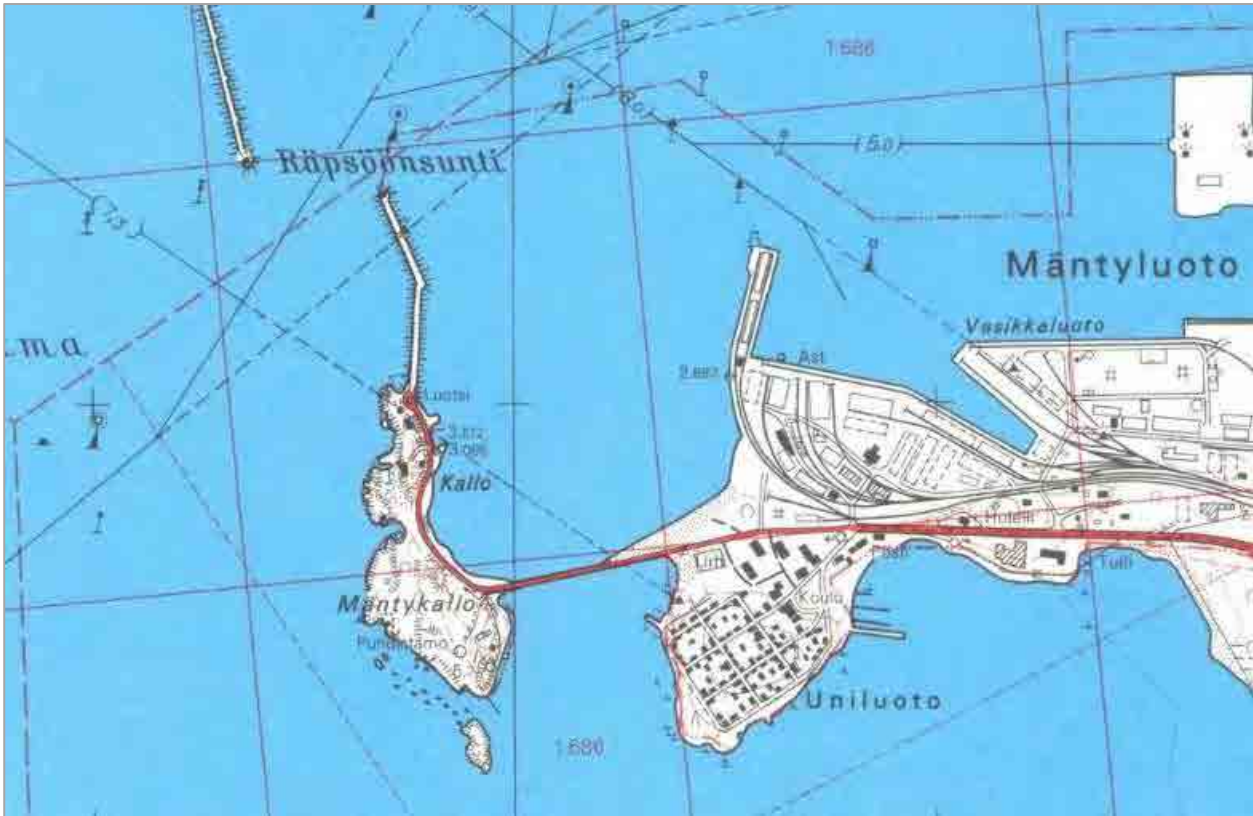
Kartta 3. Ote Senaatinkartasta vuodelta 1907, KA. Kallon majakka on rakennettu saaren pohjoiskärkeen. Mäntyluodon satamaraiteet on rakennettu, ja Uniluodon rakentaminen on alkanut.

Kartta 4. Ote Yyterin säteriratsutilan tiluslohkomiskartasta vuodelta 1908, KTJ. Kallon pohjoisosaan (Kivikalloon) on majakan lisäksi merkitty 1859 rakennettu luotsivartiotupa.

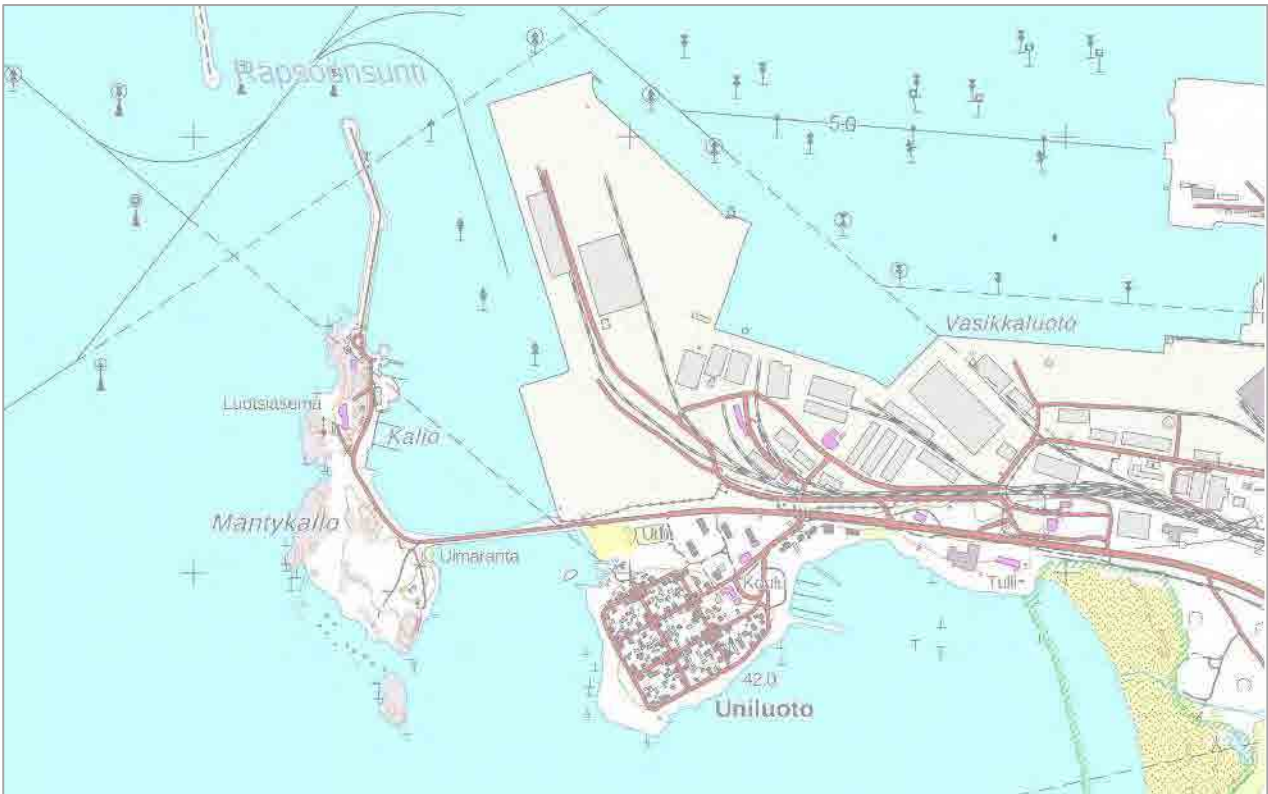
Kartta 5. Ote pitäjänkartasta vuodelta 1943. Kallo yhdistettiin Mäntyluotoon pengertiellä 1930-luvun alkupuolella. Kartta: Timo Meriluodon vanhat kartat.

Kartta 6. Ote peruskartasta vuodelta 1970, MML. Kallio ja Mäntykallio ovat yhdistyneet yhdeksi saareksi. Kallioon johtava pengertie on lyhentynyt maa-alueen lisääntyessä Uniluodon puolelta.

Kartta 7 Ote peruskartasta vuodelta 1987, MML. Kallon aallonmurtaja on rakennettu, samoin Kallon pohjoispuolinen Reposaaren aallonmurtaja. Uniluodon kerrostalot ja urheilukenttä on rakennettu Kallontien eteläpuolelle.

Kartta 8. Alue nykykartalla, MML 2022. Mäntyluodon satama-alue on laajennettu voimakkaasti Kalloon päin.

4. Arkeologinen tarkastus

Selvityksen lisätyönä tehtiin 12.7.2022 arkeologinen tarkastus, joka koski Kallon saaren arkeologisia kohteita. Arkeologinen tarkastus perustuu 12.5.2022 käytyyn viranomaisneuvotteluun (Porin kaupunki, Kallon asemakaavan muutos), jossa todetaan, että voimassa olevaan yleiskaavaan merkitty ja kaava-alueella sijaitseva muinaisjäänne (I Maailmansodan aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset) ei ole muinaisjäänne rekisterissä ja sen tarkastaminen ja dokumentointi on tarpeen.

Entuudestaan Museoviraston ylläpitämään muinaisjäänne rekisteriin on merkitty Kallon saaren läheisyyteen kaksi arkeologista kohdetta, muu kulttuuriperintökohde Mäntykallio (muinaisjäänne rekisterin tunnus 2528) ja löytöpaikka Mäntyluodon Kallon tykit (1731). Näitä kohteita ei erityisesti inventoinnin yhteydessä tarkastettu, koska kyseessä ovat vedenalaiset kohteet.

Yleiskaavaan merkityn muinaisjäännöskohteen selvitys aloitettiin arkistotyöllä, jossa selvitettiin mahdollisen kohteen sijaintia ja luonnetta historiallisten karttojen ja arkistolähteiden perusteella. Saarella on ollut mm. toisen maailmansodan aikana meripelastustukikohta, mutta varsinaista mainintaa tai karttamerkintää I maailmansodan aikaisista rakenteista ei löydetty. Maastotarkastuksen yhteydessä alueella liikuttiin jalan ja pyrittiin paikantamaan kohde. Sen yhteydessä havaittiin, että maastossa on jäänteitä kivilouhoksesta, mutta myös osittain säilynyt linnoituslaite, jonka rakenteet muistuttavat ensimmäisen maailmansodan aikaisia linnoitusrakenteita. Alueella havaittiin kahden suojahuoneen jäännökset sekä osia juoksuhaudasta.

Kuva 15. Mäntykallon saari on kallioinen. Kuvannut KT.

Tunnetut kohteet

Mäntykallo (2528) muu kulttuuriperintökohde

Muinaisjäännöstyyppi: muu kulttuuriperintökohde

Ajoitus: historiallinen aika

Laji: kulkuväylät, laiturit

Lukumäärä:

Sijainti: ETRS-TM35FIN

N: 6840838

E: 206520

Z: 0

Koordinaattiselite: Arvioitu kartalta

Aikaisemmat tutkimukset: Salonen Seppo ilmoitus 1984, Pekka Paanasalo, Museovirasto tarkastus 2001

Löydöt: Ei löytöjä

Sijaintipaikka on Mäntyluodon alueella Mäntykallo-saaren eteläosan itärannalla.

Muinaisjäännösrekisterin mukaan paikalla on kolme hirsistä rakennettua arkkua, jotka sijaitsevat jonossa saaren rannasta ulospäin. Yksi arkuista on säilynyt ehjänä. Sen korkeus on 3 metriä ja se koostuu 11 hirsikerrasta.

Kohde on löydetty jo 1990-luvulla ja siellä on sukeltettu aika ajoin. Sukeltajien mukaan arkkuja saattaa olla enemmänkin kuin kolme kappaletta. Hirsiarkut liittyvät todennäköisesti entisen öljysataman laituriin. Öljysatama perustettiin Mäntykalloon todennäköisesti 1920-30-luvulla ja sen toiminta lopetettiin vuonna 1959, kun Tahkoluodon uusi öljysatama valmistui.

Sataman kulkuväylän syvyys (lastaussyvyys) on ollut 3,6 metriä. Laituriarkkujen päällä olleen puulaiturin pituus on ollut 50 metriä.

Inventointihavainnot 2022:

Ei uusia havaintoja hirsiarakuista, koska havainnot tehtiin rannalta. Rantakalliolla on betonirakenteita ja metallisia kiinnityslenkkejä, jotka todennäköisesti liittyvät satamatoimintaan.

Kuva 16. Näkymä Mäntykallon saarelta etelään. Kuvannut KT.

Mäntyluodon Kallon tykit (1731) irtolöytöpaikat

Muinaisjäännöstyyppi: löytöpaikat, irtolöytöpaikat

Ajoitus: historiallinen aika

Laji: löytöpaikka

Lukumäärä:

Sijainti: ETRS-TM35FIN

N: 6841560

E: 206299

Z: 0

Koordinaattiselite: Arvioitu kartalta

Aikaisemmat tutkimukset: Salonen ilmoitus 2007

Löydöt: Ei löytöjä

Kallon saaren pohjoispuolella, lähellä rantaa, on havaittu merenpohjalla mm. kaksi rautaista tykkiä, peräsin, posliiniesineiden kappaleita ja puunpaloja (Paanasalo 2001).

Muinaisjäännösrekisterin mukaan paikalla on ollut myös jauhinkiven päällyskivi. Muinaisjäännösrekisterissä on arvio, että Kallon tykit olisivat 1800-luvun puolivälistä tai sitä nuorempia.

Inventointihavainnot 2022:

Ei uusia havaintoja. Kohdetta havainnoitiin rannalta.

Uudet kohteet

Mäntykallo puolustusvarustus (uusi kohde)

kiinteä muinaisjäännös

Muinaisjäännöstyyppi: kiinteä muinaisjäännös

Ajoitus: historiallinen aika, 1900-luku

Laji: Puolustusvarustukset, taistelukaivannot

Lukumäärä: 1

Sijainti: ETRS-TM35FIN

N: 6841065

E: 206354

Z: 2 – 5 m mpy

Koordinaattiselite: GPS mittaus

Aikaisemmat tutkimukset:

Löydöt: Ei löytöjä

Lähtötietona oli, että kaava-alueella voimassa olevassa yleiskaavassa osoitettu muinaismuistokohde (I ms:n aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset) ei ole muinaisjäännösrekisterin tuntema kohde. Maastotarkastuksen tavoitteena oli tarkemmin paikantaa kohde ja tehdä havainnot sen luonteesta ja sijainnista.

Inventointihavainnot 2022:

Mäntykallon saari on melko kivinen. Saaren länsiosassa on osittain kallioon louhittuja ja/tai louhituista irtokivistä kasatuista valleista koostettuja pesäkkeitä ja juoksuhautaa.

Todennäköisesti osa rakenteista on tuhoutunut saaren keskiosissa sijainneen kivilouhoksen toiminnan tuloksena. Nykyisin rakenteita peittää sammat ja muut kasvit. Kohde sijaitsee sekametsässä sekä osin avokalliolla. Selkeimmät rakenteet ovat eteläosassa, pohjoisemmat rakenteet ovat osin kivenlouhinnan vaurioittamia.

Selkein jäännös on kohteen eteläosassa sijaitseva osuus, jossa on kaksi suojahuoneen jäännöstä (kohteet 3 ja 4) ja niitä yhdistävä juoksuhauta. Pohjoisosa jäännöksestä (1 & 2) on osin louhoksen vaurioittama, mutta siihen kuuluu kallioon louhittua juoksuhautaa ja ladottua kivivallia.

Alakohde 1

Kallioon louhittua juoksuhautaa, jonka eteläpäässä on ladottu valli. Vallin leveys noin 1,5 m ja korkeus 1 m. Rakenteen pituus on noin 20 m.

Alakohde 2

Ladottua kivivallia, jonka korkeus on noin 1 m ja leveys noin 1,5 m. Rakenteen pituus on noin 5 m.

Alakohde 3

Suojahuone, jonka koko on noin 5,5 m x 5,5 m. Rakenteen syvyys noin 1 m. Alakohdetta 3 ja 4 yhdistää lohkokivistä tehty juoksuhauta.

Alakohde 4

Suojahuoneen jäännös, koko noin 5,5 m x 5,5 m.

Kuva 17. Lohkokivistä rakennettua juoksuhautaa. Kuvannut KL.

Kuva 18. Alakohde 4, suojahuoneen jäännös. 12.7.2022. Kuvattu etelästä. Kuvannut KL.

Mäntykallo kivilouhos (uusi kohde) muu kohde

Muinaisjäännöstyyppi: muu kohde

Ajoitus: historiallinen aika

Laji: raaka-aineen hankintapaikat, louhokset

Lukumäärä: 1

Sijainti: ETRS-TM35FIN

N: 6841040

E: 206450

Z: 2 – 5 m mpy

Koordinaattiselite: Arvioitu kartalta

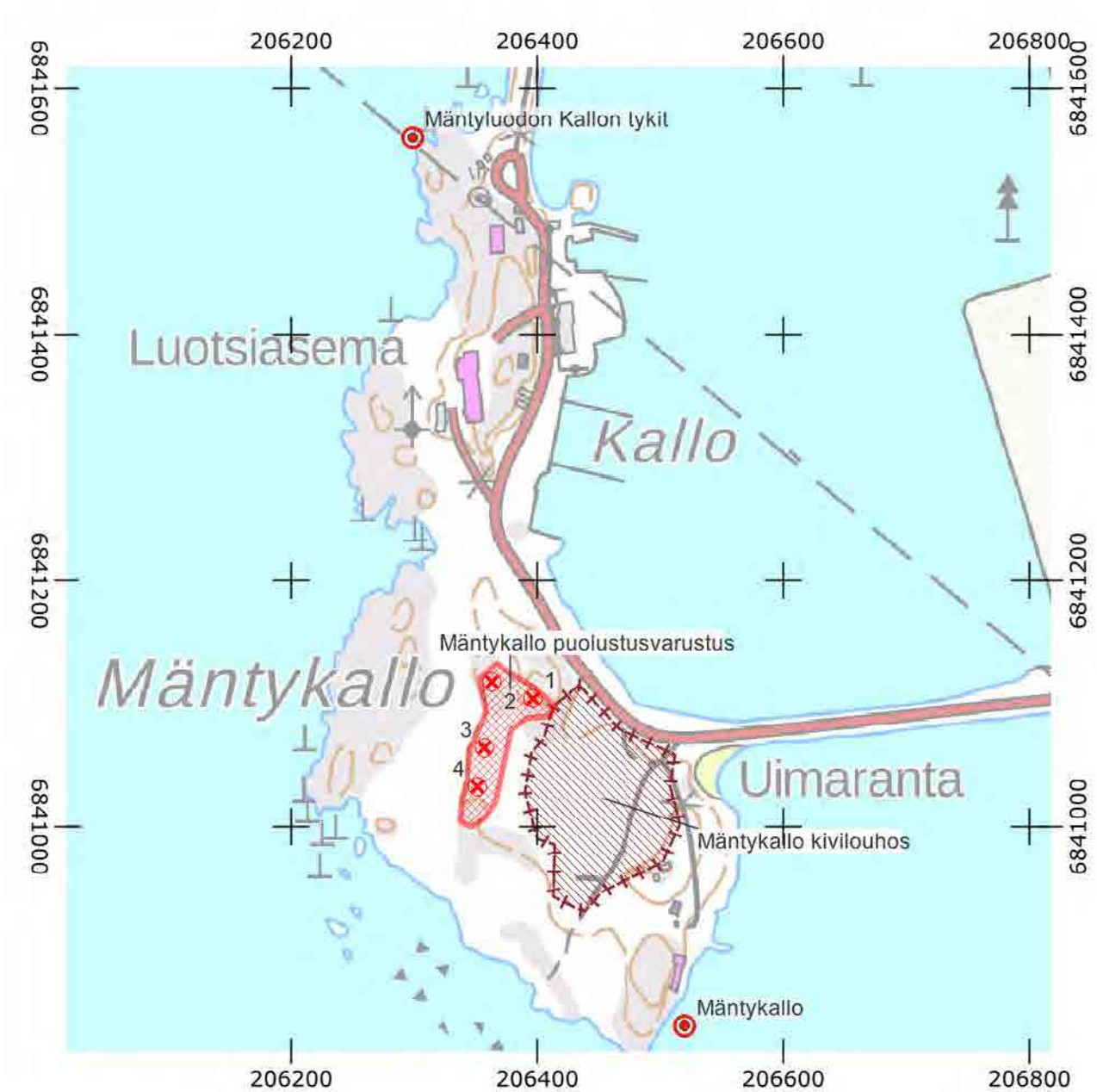
Aikaisemmat tutkimukset:

Löydöt: Ei löytöjä

Mäntykallon Mäntykallostä on louhittu kiviaineksia satama-alueiden rakentamiseen 1800- ja 1900-lukujen taitteesta alkaen, ja louhosalue erottuu Mäntykallon keskiosassa yhä. Louhoksen pituus pohjois-etelä-suunnassa on noin 150 metriä ja it-länsi -suunnassa noin 100 metriä. Louhoksen reunoilla on noin 1 – 2 metriä korkeita louhinnan tuloksena syntyneitä pystykallioita sekä jonkin verran louhinnan tuloksena syntyneitä irtokiveä. Alueen eteläosan läpi kulkee tie.

Kuva 19. Louhokseen kuuluu pystysuoria kiviseinämiä, josta on lohkottu kiveä sataman tarpeisiin. Kuvannut KL.

Kartta 9. Arkeologisen kulttuuriperinnön kohteet Kallon ja Mäntykallon alueella. MK 1 : 5000.

5. Rakennettu kulttuuriympäristö

Selvitysalueen rakennetun kulttuuriympäristön arvottamisessa on käytetty kriteereitä, jotka perustuvat lakiin rakennusperinnön suojelusta. Rakennukset on luokiteltu neljään luokkaan käytettyjen arvotuskriteereiden sekä keskinäisen merkittävyyden mukaan:

Suojeltava kohde. Kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemallisesti merkittävä rakennus. Suositeltava kaavamerkintä sr-1.

Lievemmin suojeltava kohde. Rakennuskohde, jolla on merkittäviä ympäristöarvoja ja lisäksi kulttuurihistoriallisia ja/tai rakennushistoriallisia arvoja. Suositeltava kaavamerkintä sr-2 tai /s, alue, jolla ympäristö säilytetään.

Muu kulttuurihistoriallinen kohde. Kohteella on kulttuurihistoriallisia ja/tai maisemallisia arvoja osana kokonaisuutta, mutta rakennukset eivät täytä rakennussuojelun kriteereitä. Ei suositusta kaavaan.

Muu rakennuskohde. Kohteeseen ei liity merkittäviä kulttuuriympäristöarvoja. Ei suositusta kaavaan.

Selvityksessä inventoidut kohteet kartan numeroinnin mukaan:

- 1) Kallon majakka
- 2) Purjehdusseuran paviljonki pihapiireineen
- 3) Entinen luotsivartiotupa ja BSF:n venevajat
- 4) Merivartiolaitos
- 5) Entisen öljysataman rakennukset
- 6) Café Kallio
- 7) Meritaito Oy

Kartta 10. Kartassa on esitetty inventoitujen rakennuskohteiden sijoittuminen Kallossa. Kartta KT/ Heilu Oy, pohjakartta MML 2022.

5.1 Kallon majakka

Kohde	Kallon majakka
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	103898630P
Rakennusvuosi	1903
Arvo tai suojelu	RKY, suojeltu asemakaavalla

Kuva 20. Kallon majakka kuvattuna etelästä maaliskuussa 2022.

Kuvaus: Kallon valkoinen majakka on rautarakenteinen. Kahdeksankulmaiseen, lähes kymmenmetriseen majakkatorniin liittyy puurakenteinen asuinosa, joka on muutettu saunatiloiksi. Majakan perustus on järeää lohkokiveä, puisen rakennusosan pienempää luonnonkiveä. Puisen rakennusosan majakan puoleisessa päädyssä on muuta rakennusta korkeampi, majakkaan johtava torniosa. Rakennuksessa on musta saumapeltikatto ja punainen vaakavuoraus, puitteet ja listat ovat valkoiset. Rakennuksen pohjoissivulla on sisäänvedetty avokuisti, jonka kautta on kaksi sisäänkäyntiä rakennukseen.

Historia: Kesällä 1874 luotsitirehtööri Justus Erikson ehdotti Kalloon sektoriloistoa, joka ohjaisi laivat turvallisesti sataman suulla olevan Kolmikulman matalikon ohi. Hanke toteutui kymmenen vuotta myöhemmin, kun Kallon nykyisen majakan paikalle rakennettiin vuonna 1884 puinen loistokoju, jonka merenpuoleiseen pätyyn sijoitettiin pieni diopterinen valolaite. Vuonna 1903 loistokoju korvattiin rautaelementeistä kootulla majakkatornilla, jonka yhteyteen tuli loistonhoitajan asunto. Majakan rautaelementit valmistettiin Porin Konepajalla.

Kuva 21. Kallon majakan paikalla aiemmin sijainnut loistokoju kuvattuna meren puolelta vuonna 1890. Taustalla näkyvä rakennus on luotsivartiotupa vuodelta 1859. Kuva: Luotsi- ja majakkalaitoksen arkisto.

Majakka siirtyi purjehdusseura BSF:n omistukseen vuonna 2016, mitä ennen se oli vuokrattuna BSF:lle vuosikymmeniä. Seura kunnosti rakennuksen vuonna 2019.

Arvo: Kallon majakka edustaa Mäntyluodon sataman alkuvaiheisiin liittyvää merenkulun historiaa. Alkuperäisen ilmeensä säilyttäneen majakan lähiympäristö on tunnettu näköalapaikka. Kallon majakka kuuluu

nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Majakka on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982.

Kuva 22. Majakan sisäänkäynnit ovat katetun avokuistin suojissa. Kuvannut KT.

Suositus: Suojeltava kohde. Historiallisesti, rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas.

Kuva 24. Majakkatornin perustus on jyhkeää lohkokiveä, asuinosan pienempää luonnonkiveä. Kuvannut KT.

Kuva 23. Majakkarakennuksen pohjoissivu maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 25. Majakan itäpäätty maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 26. Majakkatorni on kahdeksankulmainen. Kuvannut KT.

5.2 Pursiseura BSF:n rakennukset

Maan vanhin purjehdusseura Segelföreningen i Björneborg, BSF, perustettiin vuonna 1856. Purjehdusseura suunnitteli paviljonkirakennusta Mäntykallon koillisosaan jo 1899, mutta paikkaa pidettiin hankalana sekä merenkulullisesti että Mäntyluodon sataman laajentumisen vuoksi. BSF muutti Karhuluodonlahden rannalla sijainneesta, vuonna 1905 valmistuneesta paviljongista Kalloon lopulta vuonna 1946. Puurakenteista, 1900-luvun alussa valmistunutta sumumerkinantoasemaa laajennettiin purjehdusseuran paviljongiksi arkkitehti Olav Hammarströmin suunnitelmien mukaan. Purjehdusseuran rakennuskokonaisuuteen kuuluu myös useita paviljonkia pienempiä rakennuksia, kuten venevajoja. BSF:n omistamat rakennukset on kunnostettu vuosien 2018–2020 aikana. Myös Kallon majakka on nykyisin pursiseuran omistuksessa, mutta on rakennuksen merkittävyyden vuoksi käsitelty selvityksessä omana kohteenaan.

Kuva 27. Pursiseuran paviljonki kuvattuna itäsivulta. Kuvannut KT.

5.2.1 Paviljonki ja pihapiiri

Kohde	Purjehdusseuran paviljonki
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	101682152D
Rakennusvuosi	1901, laajennus paviljongiksi 1946 jälkeen
Arvo tai suojelu	RKY, suojeltu asemakaavalla
Rakennus	Vaja
Rakennustunnus	103898634U
Rakennus	Piharakennus
Rakennustunnus	103898637X

Kuvaus: Purjehdusseura BSF:n paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, sijaitsee Kallon majakan välittömässä läheisyydessä, majakan eteläpuolella. Kookas puurakennus koostuu kahdesta osasta: eteläpään kaksikerroksisesta, harjakattoisesta osasta, johon liittyy poikittain matala laajennusosa. Rakennuksessa on punainen, pysty-/vaaka-/pystysuuntainen lautaverhous, listat ja puitteet ovat valkoiset. Alkuperäisessä rakennusosassa on lohkokiviperustus, laajennusosa on perustettu betonipaalujen varaan. Katemateriaali on musta saumapelti. Paviljonkirakennuksen itäpuolella sijaitsevat vaja ja piharakennus 1900-luvun alkupuolelta. Molemmissa on lohkokiviperustus ja saumapeltikatto.

Historia: Luotsihallitus täydensi Kallon asemaa rakentamalla 1901 suurella messinkitorvella varustetun käsikäyttöisen sumumerkinantoaseman. Käsineivattava sumumylly vaihdettiin koneelliseen vuonna 1906. Samalla myös rakennettiin uusi puinen konesuoja, jonka toisessa päässä oli koneenkäyttäjän asunto. Katolla sijaitsi kaksi isoa peltitorvea, joista suuremman pituus oli seitsemän metriä ja suuaukon halkaisija kolme metriä. Järjestelmä korvattiin 1930-luvun lopulla sähkökäyttöisellä nautofonilla. Torvensa menettäneestä sumumerkinantoasemasta tuli purjehdusseura BSF:n klubirakennus, kun seura muutti matalan Karhuluodonlahden rannalla sijainneesta, vuonna 1905 valmistuneesta paviljongista Kalloon vuonna 1946. Kerhotilana oli entinen konehuone, ja keittiönä koneenkäyttäjän entinen asunto. Rakennus laajennettiin paviljongiksi arkkitehti Olav Hammarströmin suunnitelmien mukaan. Paviljongin vinttihuone toimi kesäkausina klubiravintolan emännän asuntona. Paviljonkia laajennettiin 1968–1970 rakentamalla eteis- ja wc-tilat sekä kabinetti. Suunnitelmat laati Arkkitehtitoimisto Olef Kùttner.

Arvo: Purjehdusseuran paviljonki piharakennuksineen muodostaa eheän, 1900-luvun alkupuolella rakennetun kokonaisuuden Kallon majakan kupeessa. Paviljonki, entinen sumumerkinantoasema, kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Paviljonki on suojeltu asemakaavalla vuonna 1982.

Suositus: Lievemmin suojeltava kohde. Rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja säilyneisyydeltään arvokas. Rakennukset on suositeltavaa suojella kokonaisuutena.

Kuva 29. Paviljongin ja ulkorakennusten muodostama kokonaisuus majakan nurkalta kuvattuna. Vasemmalla vaja, keskellä piharakennus ja oikealla paviljongin pääty. Kuvannut KT.

Kuva 28. Paviljongirakennus kuvattuna meren puolelta. Laajennusosan edustalla on betonipaalujaan varaan perustettu terassi. Kuvannut KT.

Kuva 31. Vajarakennuksessa on punainen pystyrimavuoraus. Kuvannut KT.

Kuva 30. Piharakennus kuvattuna pihan puolelta. Rakennuksessa on kolme sisäänkäyntiä, yläkerrassa on vuosien saatossa majoitettu mm. vierailuvia kilpurjehtijoita. Kuvannut KT.

Kuva 32. Paviljonkirakennus kuvattuna pihan puolelta. Pihan keskellä on säilynyt vanha kaivo. Kuvannut KT.

Kuva 33. Paviljonkirakennuksen vanhan osan sisäänkäynti. Taustalla näkyy merivartiolaitoksen rakennus, entinen luotsiasema. Kuvannut KT.

5.2.2 Entinen luotsivartiotupa ja venevajat

Kohde	Entinen luotsivartiotupa
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	1037682939
Rakennusvuosi	1859, kunnostettu 1990-luvulla
Arvo tai suojelu	RKY
	Venevajat
Rakennustunnus	ei rakennustunnusta

Kuvaus: Entinen luotsivartiotupa sijaitsee Kallon pohjoisosan, Kivikallon, korkeimmalla kohdalla nykyisen merivartioaseman ja Kallontien välissä. Puurakenteisessa, harjakattoisessa rakennuksessa on punainen vaakalautavuoraus, nurkat ja puitteet ovat valkoiset. Perustuksena on luonnonkivimuuri, katemateriaalina musta saumapelti. Sisäänkäynti rakennukseen on itäisivulta lasikuistin kautta. Ikkunat ovat kahdeksanruutuiset, kuistissa kuusiruutuiset. Rakennukselle johtaa portaat ja esteetön kulkuluiska Kallontieltä. Portaiden juurella Kallontien varressa sijaitsee rinnakkain kaksi BSF:lle kuuluvaa venevajaa, jollasuulia. Rakennuksissa on punainen pystylautaverhous ja musta saumapeltikatto.

Historia: Nykyisen luotsilaitoksen perustamisasiakirjana pidetään kuningas Kaarle XI:n vuonna 1696 antamaa luotsilaitosasetusta. Luotsin ammatti on tätä paljon vanhempi: laivoja luotsattiin Ruotsi-Suomen valtakunnassa jo keskiajalla ja luotsitoimintaan liittyviä säädöksiä löytyy jo 1200-luvulta. Vanhin tunnettu luotsiasema rakennettiin Kalloon vuonna 1851. Se tuhoutui Krimin sodassa 1854. Nykypäivään säilynyt luotsivartiotupa rakennettiin Krimin sodan jälkeen vuonna 1859. Rakennus kuuluu nykyisin purjehdusseura BSF:lle, joka kunnosti sen 1990-luvun alkupuolella. Rakennus oli tuolloin toiminut BSF:n vahtimestarin asuntona parin vuosikymmenen ajan. Kunnostus- ja sisustustyöt suunnittelivat Arkkitehtitoimisto Küttner Ky/ Markku Haaslahti ja Pori Arker Oy/ Eeva Ruissalo. Lattiat uusittiin, lahovauriot korjattiin ja rakennukseen tehtiin wc- ja suihkutilat. Toinen venevajoista on sijainnut paikalla ainakin 1962. Toinen on rakennettu vuosien 2004–2006 välillä.

Arvo: Entinen luotsivartiotupa kuuluu nimettynä kohteena Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön. Se on Kallon vanhin säilynyt rakennus, ja muodostaa viereisen modernin luotsiaseman, nykyisen merivartiolaitoksen, kanssa ajallisesti ja rakennushistoriallisesti kerroksellisen, merenkulun historiasta kertovan kokonaisuuden. BSF:n makasiinit sijaitsevat näkyvällä paikalla Kallontien vieressä ja lisäävät ympäristön kertovuutta merenkulun ja purjehduksen ympäristönä.

Suositus: Lievemmin suojeltava kohde. Rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja osittain säilyneisyydeltään arvokas. Venevajat suositeltavaa säilyttää osana kokonaisuutta.

Kuva 35. Ajoittamaton kuva vanhasta luotsivartiotuvasta kirjasta 150 vuotta myötenä, Segelföreningen i Björneborg BSF r.f. 1856–2006.

Kuva 34. Entinen luotsivartiotupa kuvattuna Kallontieltä maaliskuussa 2022. Kuisti muutettiin 1990-luvun korjaustöiden yhteydessä. Kuvannut KT.

Kuva 37. Luotsivartiotuvan eteläinen pääty. Kuvannut KT.

Kuva 36. Luotsivartiotupa kuvattuna länsisivulta. Kuvannut KT.

Kuva 38. Luotsivartiotuvan itäisivulla sijaitsee kuisti. Kuvannut KT.

Kuva 40. BSF:n venevajat kuvattuna luotsivartiotuvalta. Kuvannut KT.

Kuva 39. Jollasuulit kuvattuna Kallontieltä. Pohjoisempi rakennus (kuvassa oikealla) on perustettu luonnonkivien, eteläisempi betonisten nurkkakivien varaan. Pohjoisempi suuli on sijainnut paikalla ainakin 1960-luvun alusta, toinen on rakennettu paikalle vuosien 2004 ja 2006 välillä rakennusarkkitehti Eeva Ruissalon piirustusten mukaan. Kuvannut KT.

5.3 Merivartioasema

Kohde	Merivartioasema
Kiinteistötunnus	609-65-6-1
Rakennustunnus	101988192N
Rakennusvuosi	1967, 1980-90-lukujen taite
Arvo tai suojelu	RKY
	Autokatos
Rakennustunnus	101988193P

Kuvaus: Entinen luotsi-, nykyinen merivartioasema sijaitsee pohjois-eteläsuuntaisesti keskellä Kallon pohjoissaarta. Kolmikerroksiseen, tornimaiseen rakennukseen liittyy pitkä, matala laajennusosa. Torniosassa on aumakatto, vaalea tiilijulkisivu, neliskanttinen vaalea tiilipiippu ja ylimmän kerroksen valvomoa kiertävä parveke. Harjakattoisessa laajennusosassa on 1980- ja 1990-lukujen taitteen postmoderneja piirteitä: eri kokoiset, neliön muotoiset ikkunat ja länsipuolen sisäänkäynnin pylväikkö. Julkisivuissa on vaalea pystylautaverhous. Rakennuksen katemateriaalina on vaalea saumapelti. Merivartioaseman pihalla on pitkänmallinen, vaalea autokatos.

Historia: Luotsit palasivat Reposaaresta Kalloon, kun moderni luotsiasema valmistui vuonna 1967 avomeren ääreen. Rakennuksen laajennuksen on suunnitellut Arkkitehtitoimisto Raila ja Tapio Rönköharju vuonna 1989. Autokatos on rakennettu 1990-luvun lopussa saman suunnittelutoimiston piirustuksin. Entinen luotsiasema on nykyisin merivartiolaitoksen käytössä.

Arvo: Alkuperäiseltä osaltaan 1960-luvun selkeälinjainen laitosrakennus edustaa Kallon nuorempaa rakennuskantaa. Nykyisin merivartioasemana toimiva luotsiasema on osa Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä. Rakennus muodostaa yhdessä viereisen luotsivartiotuvan kanssa ajallisesti kerroksellisen, merenkulun historiasta kertovan ympäristön.

Suositus: Alkuperäinen rakennusosa: lievemmin suojeltava kohde. Rakennushistoriallisesti, maisemallisesti ja osittain säilyneisyydeltään arvokas. Laajennusosan mahdolliset muutokset tulisi sopeuttaa alkuperäiseen rakennusosaan.

Kuva 42. Merivartioasema kuvattuna meren puolelta maaliskuussa 2022.

Kuva 41. Merivartioaseman pohjoispääty. Ylimmän kerroksen valvomon ikkunat ovat ulospäin kaltevat. Valvomoa kiertää profiilipeltiparveke. Kuvannut KT.

Kuva 43. Merivartioaseman alkuperäinen rakennusosa idästä. Matalamman rakennusosan katon harjalla on kattolyhty. Kuvannut KT.

Kuva 44. Merivartioasema kuvattuna sataman puolelta Kallontien yli. Kuvannut KT.

Kuva 45. Merivartioaseman alue kuvattuna etelästä. Kuvassa oikealla merivartioaseman laajennusosan pääty, vasemmalla autokatos. Kuvannut KT.

5.4 Entisen öljysataman rakennukset

Kohde	Entiset öljysataman rakennukset
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	Asuinrakennus 101682153E
Rakennusvuosi	1939
Rakennustunnus	101682154F
Rakennusvuosi	1940
Arvo tai suojelu	ei määritetty

Kuvaus: Mäntykallon eteläosassa on säilynyt kaksi entiseen öljysatamaan liittyvää rakennusta. Kaksikerroksinen asuinrakennus on rapattu, ja sen eteläpäädyssä on leveällä vaakalaudalla verhoiltu laajennusosa. Rakennuksessa on korkea betonisokkeli ja musta saumapeltikate. Rannassa sijaitsee pitkä, öljysataman ajoilta säilynyt rakennus. Rakennus on perustettu korkean betonimuurin varaan ja sitä kiittää betonipilareiden kannattama terassi. Rakennuksessa on tasakatto, terassia kattava osa on kulmista aumattu. Vuorauksena on leveä vaakalautoitus. Asuinrakennuksen takana on vanha varastorakennus ja katos.

Rannan rakennuksen eteläpuolelta on 1990-luvulla paikannettu kolme vedenalaista, hirsistä rakennettua arkkua, jotka sijaitsevat jonossa saaren rannasta ulospäin. Hirsiarkut liittyvät todennäköisesti entisen öljysataman laituriin. Myös rannalla on säilynyt satamalaiturin rakenteita.

Historia: Öljysatama perustettiin Mäntykalloon todennäköisesti 1920–30-luvulla ja sen toiminta lopetettiin vuonna 1959, kun Tahkoluodon uusi öljysatama valmistui. Sataman puulaiturin pituus on ollut 50 metriä. Asuinrakennus on entinen öljysataman hoitajan asunto, joka rakennuslupatietojen mukaan on valmistunut 1939. Rannassa oleva rakennus on tietojen mukaan vuodelta 1940. Rakennukset on suunnitellut rakennusmestari K. A. Myntti. Asuinrakennuksen laajennuksen on suunnitellut Insinööritoimisto Kaappo Oy (rakennuslupa 2018). Rakennukset ovat nykyisin yksityisomistuksessa, ja ne on kunnostettu viime vuosina asuinkäyttöön.

Arvo: Rakennukset edustavat aikakautensa ja käyttötarkoituksensa mukaista tavanomaista rakentamista, eivätkä ne täytä rakennussuojelun kriteereitä. Rakennukset kertovat kuitenkin entisen satamatoiminnan historiasta kyseisellä paikalla ja niillä on kulttuurihistoriallista arvoa osana Kallon rakennetun ympäristön kokonaisuutta.

Suositus: Rakennukset on hiljattain kunnostettu asuinkäyttöön ja niiden säilymisedellytykset ovat hyvät. Ei suosituksia kaavaan.

Kuva 47. Entinen öljysatamanhoitajan asuinrakennus maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

Kuva 46. Entisen öljysataman rakennus Mäntykallon etelärannalla. Kuvannut KT.

Kuva 48. Entisen öljysataman rakennus kuvattuna etelästä heinäkuussa 2022. Taustalla näkyy Kallon pengertie ja Mäntyluodon satama. Kuvannut KT.

Kuva 49. Asuinrakennuksen takana sijaitsevat varistorakennus ja katos. Kuvannut KT.

Kuva 50. Rakennusten eteläpuolella rannassa on säilynyt rakenteita entisen öljysataman toiminnasta. Kuvannut KT.

5.5 Muita rakennuksia

5.5.1 Café Kallo

Kuvaus: Maisemakahvila Café Kallo on toiminut Kallon majakan kupeessa, aallonmurtajan juurella vuodesta 2017

alkaen, ensin nimellä Kallon loisto. Kahvila koostuu parakkijaloilla seisovasta harjakattoisesta, pystyrimavuoratusta kahvilakojusta ja lasiseinäisestä, aumakattoisesta paviljongista. Kahvilakojua ja lasista paviljonkia ympäröi terassialue.

Arvo ja suositus: Kahvilan rakennukset sopeutuvat Kallon maisemaan ja tuovat ympäristöön elävyyttä. Terassi on toteutettu kauniisti: paikalla kasvaville koivuille on tehty aukot terassilaudoitukseen. Ei suositusta kaavaan.

Kohde	Café Kallo
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	Ei rakennustunnusta
Rakennusvuosi	2017

Kuva 51. Café Kallo maaliskuussa 2022. Kuvannut KT.

5.5.2 Meritaito Oy

Kuvaus: Vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella Meritaito Oy:n käytössä oleva rakennus on rakennettu vuosien 1987 ja 1995

Kohde	Meritaito Oy
Kiinteistötunnus	609-454-1-686
Rakennustunnus	1016821711
Rakennusvuosi	1980- ja 1990-lukujen taite

välillä. Rakennus sijaitsee Kallon pohjoisosassa Kallontien ja satama-altaan välissä.

Haitarimainen, pitkä rakennus koostuu useista harjakattoisista osista. Rakennuksessa on betonisokkeli, punainen pystylautavuoraus ja neliönmuotoisten ikkunoiden muodostamien rivien yllä lippakatokset.

Arvo ja suositus: Rakennuksessa on 1980- ja 1990-lukujen taitteen postmoderneja piirteitä. Rakennus edustaa oman aikansa tyypillistä ja tarkoituksenmukaista, satamamiljööseen hyvin sopeutuvaa rakentamista. Ei suositusta kaavaan.

Kuva 54. Meritaito Oy:n rakennus kuvattuna Kallontieltä. Kuvannut KT.

Kuva 53. Satama-alueella sijaitsee myös ulkoasultaan Meritaito Oy:n rakennuksen kanssa yhteneväinen varistorakennus. Kuvannut KT.

Kuva 52. Meritaito Oy:n pohjoispääty. Kuvannut KT.

6. Tulokset

Yyterinniemen kärjessä Porin rannikolla sijaitseva Kallo on muodostunut maankohoamisen ja ihmistoiminnan seurauksena. 1800-luvun alussa Kallo on kuvattu kartalla kahtena toisistaan erillisenä, kallioisena luotona. 1900-luvun alkupuolelle tultaessa luodot ovat yhdistyneet yhdeksi saareksi. Alkujaan Yyterin kartanolle kuuluneesta alueesta erotettiin alue Mäntyluodon sataman toimintoja varten 1890-luvulla, ja sataman ja rautatien rakentaminen Mäntyluotoon muokkasi merkittävästi myös Kallon maisemaa. Mäntykallosta on louhittu kiviaineksia satama-alueiden rakentamiseen 1800- ja 1900-lukujen taitteesta alkaen, ja louhosalue erottuu Mäntykallon keskiosassa yhä. Maisemallisesti Kalloa määrittävät sijainti Selkämeren ja Mäntyluodon sataman välissä. Kallon mantereeseen yhdistävä pengertie 1930-luvulta ja 1978 rakennettu aallonmurtaja ovat merkittäviä maisemallisia elementtejä alueella.

Kallon kerroksellinen, pääosin 1900-luvun aikana muodostunut rakennuskanta liittyy kokonaisuudessaan merenkulkuun. Vanhin säilynyt rakennus Kallossa on 1859 rakennettu luotsivartiotupa. 1900-luvun alun kerrostumaa edustavat majakka ja nykyinen pursiseura BSF:n paviljonki piharakennuksineen. 1930- ja 1940-lukujen taitteesta on säilynyt rakennuksia entisen öljysataman ajoilta. 1960-luvulla Kalloon rakennettiin uusi, moderni luotsiasema, jota laajennettiin 1980- ja 1990-lukujen taitteessa. Samaan aikaan rakennettiin nykyinen Meritaito Oy:n rakennus.

Arkeologisen tarkastuksen yhteydessä paikannettiin kaksi käytöstä jäänyttä arkeologiseen kulttuuriperintöön kuuluvaa kohdetta, Mäntykallo puolustusvarustus, joka luokiteltiin kiinteäksi muinaisjäännökseksi, sekä Mäntykallo kivilouhos, joka luokiteltiin muuksi kohteeksi (ei muinaisjäännös). Tarkastuksessa saatiin siis selville muinaisjäännösrekisteristä puuttuneen, mutta yleiskaavaan merkityn kohteen luonne, sijainti ja laajuus.

Rakennetun ympäristön arvoalue sijoittuu Kallon pohjoisosaan, ja alue on arvoitettu sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi. Maakunnallisen kulttuuriympäristön rajaukseen kuuluu lisäksi Kallon aallonmurtaja. Rakennussuojelullisesti arvokkain rakennus on Kallon majakka, joka on sekä historiallisesti, rakennushistoriallisesti, maisemallisesti että säilyneisyydeltään arvokas. Lievemmin suojeltavia kohteita ovat pursiseura BSF:n paviljonki piharakennuksineen, entinen luotsivartiotupa ja Merivartioaseman 1960-luvun rakennusosa.

Lähteet

Kirjallisuus

Ennekari, R. (2006). *150 vuotta myötätuulessa. Segelföreningen i Björneborg r.f. 1856–2006.*

Museovirasto, rakennushistorian osasto (2002). *Ehdotus valtakunnallisesti merkittävinä kohteina suojeltavasta merenkulun rakennusperinnöstä.*

Nyman, H. (2009) *Meriväylien rakennusperintö.* Museovirasto.

<https://www.museovirasto.fi/uploads/Arkisto-ja-kokoelmapalvelut/Julkaisut/merivaylien-rakennusperinto.pdf>

Uhari, J. (2009). *Porin lentokentän historia 1. Varhaislmailusta Porin Pamaukseen.* Satakunnan lennoston kilta.

Sähköiset lähteet

Asemakaava 609 779, Kirrinsanta 66. Porin kaupungin karttapalvelu

<https://kartta.pori.fi/IMS/?layers=Asemakaava&cp=6820027,22489043&z=1#>

Kallon majakka ja luotsiasema. Satakunnan rakennusperintö 2005 -inventoinnin tiedot: <https://www.y-pakki.fi/to.aspx?id=2.100422>

Kallon tykit: Kulttuuriympäristön palveluikkuna kyppi.fi

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1731

Meri-Porin osayleiskaava, kaavakartta. Porin kaupungin karttapalvelu.

<https://kartta.pori.fi/IMS/fi?layers=Yleiskaava&cp=6819712%2C22488240&z=16&language=fin>

Mäntykallon hirsiaikut: Kulttuuriympäristön palveluikkuna kyppi.fi

https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2528

Porin kaupunkisuunnittelu (2021). *Yyterinniemen kulttuuriympäristöselvitys.*

<https://drive.google.com/drive/folders/1CLGmlqPELjzWN9To50s2HqiUovgBSkrs>

Satakunnan maakuntakaava. Maakuntakaavakartta. https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2020/12/MK_13_3_2013_Lehti_B.pdf

Satakunnan maakuntakaava. Kaavamerkinnät ja -määräykset. <https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2020/12/Merkinnat-ja-maaraykset.pdf>

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Kaavamerkinnät ja -määräykset. https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2021/09/VMK2_kaavamerkinnat-ja-maaraykset.pdf

Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Maakuntakaavakartta (2019). https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2021/09/Vaihemaakuntakaava2_20_9_2019_lehtiB_nimiosivu_pienennos.pdf

Satakunta. *Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet VAMA 2021.* Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus. https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/maisemat/arvokkaat_maisemaalueet

Satakuntaliitto (2014). Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutujaon tarkistamiseksi. <https://satakunta.fi/wp-content/uploads/2020/12/maisemaselvitys.pdf>

Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY: Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2928

Kartat

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma) > Ib.* Senaatin kartasto > XX 12 [Pori] (--): Tiedosto 1

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat > A TURUN JA PORIN LÄÄNI > Pori > A84:8/46–47 Porin kaupunki; Kartta ja selitys Mäntyluodon satamasta (1898-1898): Tiedosto 1-2

Maanmittaushallituksen uudistusarkisto > MHA U Uudistuskartat ja -asiakirjat > A TURUN JA PORIN LÄÄNI > Porin maalaiskunta > A85:14/1–9 Yyteri; Tiluskartta ja asiakirjat (1805-1811): Tiedosto 1

Peruskartat 1970 ja 1987: <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Yyterin tiluslohkomiskartat 1908: Kiinteistötietojärjestelmä [13:11-\(PORIN MLK\)](#)

Pitäjänpitajankartta 1943: timomeriluoto.kapsi.fi/Sivut/Paasivu/KARTAT/Pitajankartat/Pitajankartat.html

LIITE 6

PORIN KALLON ASEMAKAAVAMUUTOKSEN MAISEMASELVITYS

FM Turkka Korvenpää

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

21.2.2023

Sisällys:

1. JOHDANTO	3
2. MENETELMÄT	3
3. ALUEEN SIJAINTI	4
4. MAISEMARAKENNE	5
4.1 Topografia	8
4.2 Maa- ja kallioperä	9
4.3 Nykyinen maankäyttö	10
5. ALUEEN HISTORIA	13
5.1 Luonnonmaiseman historiasta	13
5.2 Kulttuurimaiseman historiasta	13
5.3 Merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö	14
6. MAISEMAKUVA	15
6.1 Liittyminen ympäröivään maisemaan	15
6.2 Alueen ominaispiirteet	18
7. MAISEMAN HÄIRIÖTEKIJÄT	20
8. MAISEMALLISESTI HERKÄT KOHTEET	20
9. SUOSITUKSET	21
10. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET	21

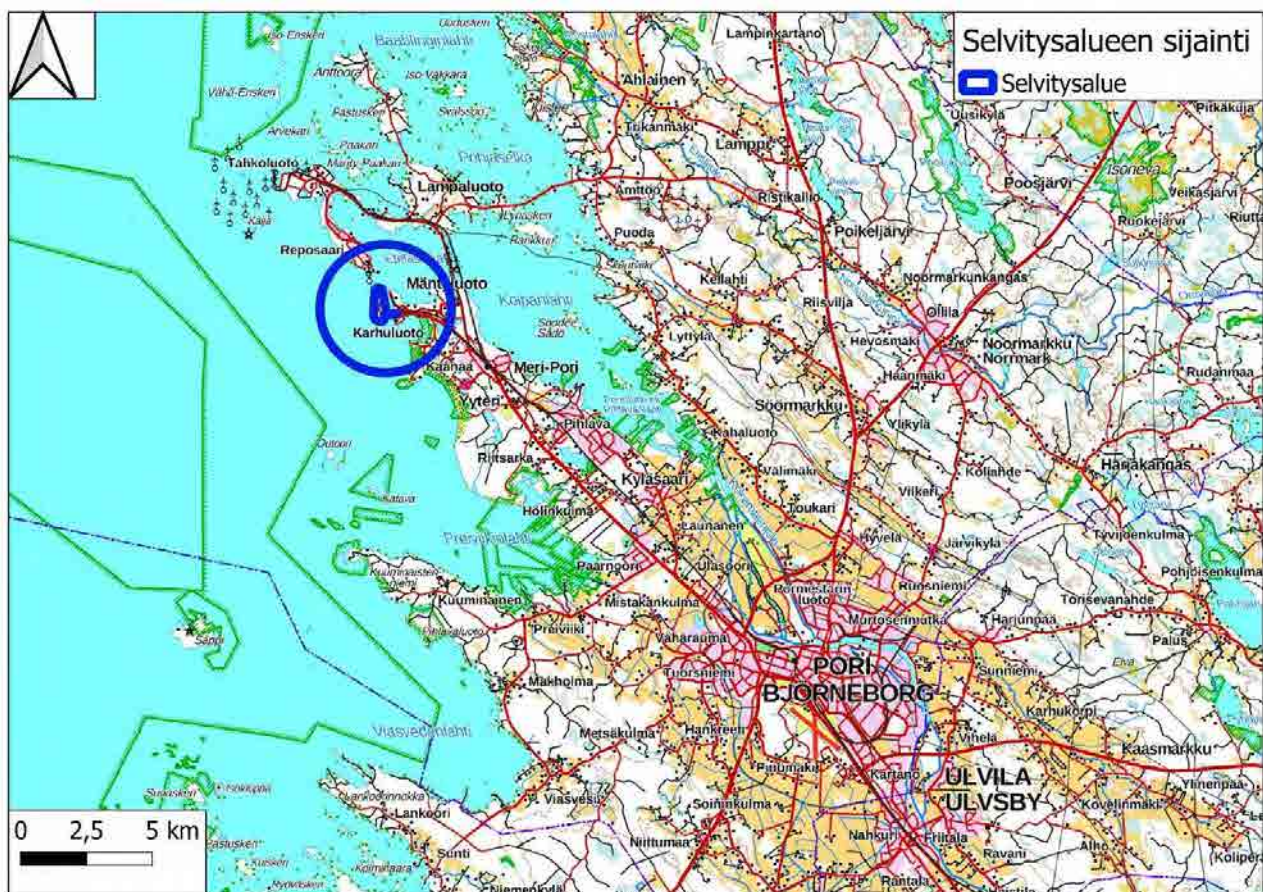
Kannen kuva: Kallon luoteisrannan rantakallioita.

Ilmakuva ja muut pohjakartta-aineistot: © Maanmittauslaitos 02/2023

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy
Hanhenkaari 10 as 16
21420 Lieto
Puh. 045-6793602
www.envibio.net

1. JOHDANTO

Nosto Consulting Oy tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä Porissa sijaitsevan Kallon saaren asemakaavamuutoksen maisemaselvityksen (kartta 1). Selvityksessä käsitellään alueen maisemakuvaa, maisemarakennetta ja maisemallisia arvoja. Työssä kuvataan mm. maa- ja kallioperää, topografiaa sekä maiseman erityispiirteitä. Lisäksi annetaan suosituksia maisemallisten arvojen huomioimisesta alueen kaavoituksessa. Maisemaselvityksen on laatinut FM Turkka Korvenpää.

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti.

2. MENETELMÄT

Selvityksessä tarkastellaan sekä luonnon- että kulttuurimaisemaa. Työssä kuvataan alueen maisemarakennetta ja maisemakuvaa sekä maisemallisesti herkkiä kohteita, joiden maankäytöllä on potentiaalisesti merkittäviä vaikutuksia Kallon ja sitä ympäröivän alueen

maisemaan. Johtopäätöksenä annetaan suosituksia maiseman huomioimisesta kaavoituksessa.

Maisemaselvitys on tehty kartta- ja ilmakuvatarkastelujen, olemassa olevien muiden lähtöaineistojen sekä maastokäyntien perusteella. Käytetyt lähteet on lueteltu selvityksen lopussa olevassa lähdeluettelossa. Maastokäynnit tehtiin yhdessä alueen luontoselvityksen (Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2022) maastotöiden kanssa.

Kuva 1. Kalloa mantereeseen yhdistävä pengertie kuvattuna Mäntyluodon suunnasta.

3. ALUEEN SIJAINTI

Selvitysalue sijaitsee Porissa Mäntyluodon edustalla. Se koostuu aikoinaan erillisistä, mutta maankohoamisen myötä toisiinsa yhdistyneistä Kallon ja Mäntykallon saarista (jäljempänä koko saaresta käytetään nimeä Kallo). Koko nykyisen saaren pinta-ala on noin 14 ha. Saaren pituus pohjoisesta etelään on noin 750 m ja suurin leveys idästä länteen noin 300 m. Kalloa yhdistää mantereeseen pengertie (kuva 1) ja saaren pohjoiskärjestä alkaa pohjoiseen kohti Räpsöönsummtia rakennettu vajaan 500 m pituinen aallonmurtaja (kuva 2).

Kallo kuuluu Lounaismaan maisemamaakunnan Satakunnan rannikkoseudun seutuun (Ympäristöministeriö 1993). Seudulle on tyypillistä maaston alavuus ja pienipiirteisyys.

Maaperä on monipuolista. Kalliomaiden lisäksi on moreenialueita, hieman savikoita ja harjumuodostumia. Rannikko suojausruovikkolahdet maatuivat vähitellen maan kohotessa.

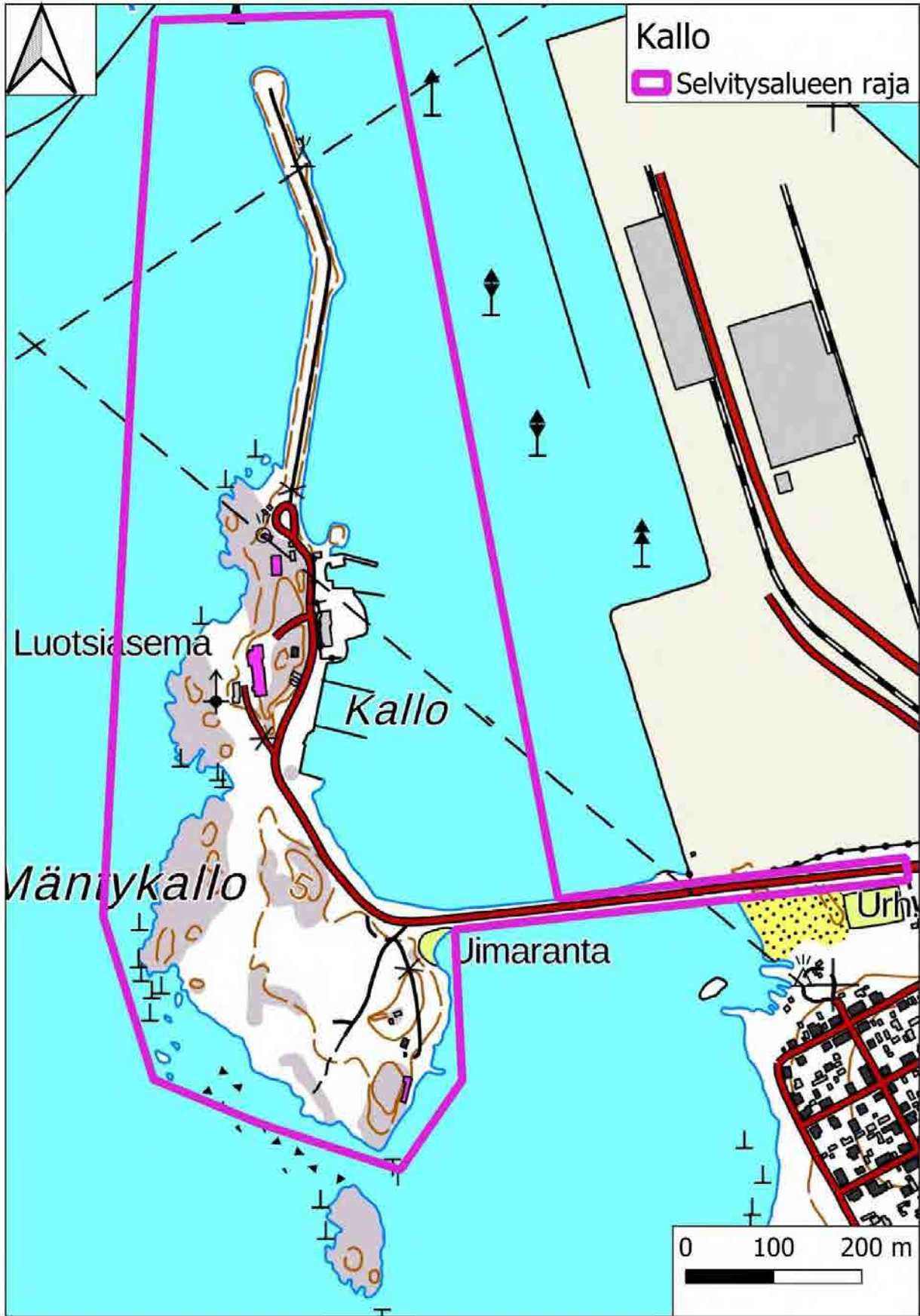
Kallon länsipuolella aukeaa avoin Selkämeri. Runsaan kilometrin etäisyydellä pohjoisessa Räsönsuntin vastarannalla sijaitsee Reposaaressa kylä. Idässä sijaitsevaa Mäntyluodon satamaa ja Uniluodon asuinalueita erottaa Kallosta muutaman sadan metrin levyinen matala ja suojaava merialue. Saaren eteläpuolella sijaitsee pieni puuton kallioluoto, jonka eteläpuolella on avomerta.

Kuva 2. Aallonmurtaja. Taustalla Kallo.

4. MAISEMARAKENNE

Kalloa (kartat 2-3) ympäröi matala meri. Saaren länsi- ja etelärannoilla on avoimia, tuulen ja aaltojen pieksemiä kalliota. Itäranta sen sijaan on matalaa. Muu osa saaresta on osittain kalliosta mäntymetsää kasvavaa kangasmaata. Pohjoisosa on rakennettua aluetta. Myös Mäntykallon kaakkoisrannalla on rakennettu tontti.

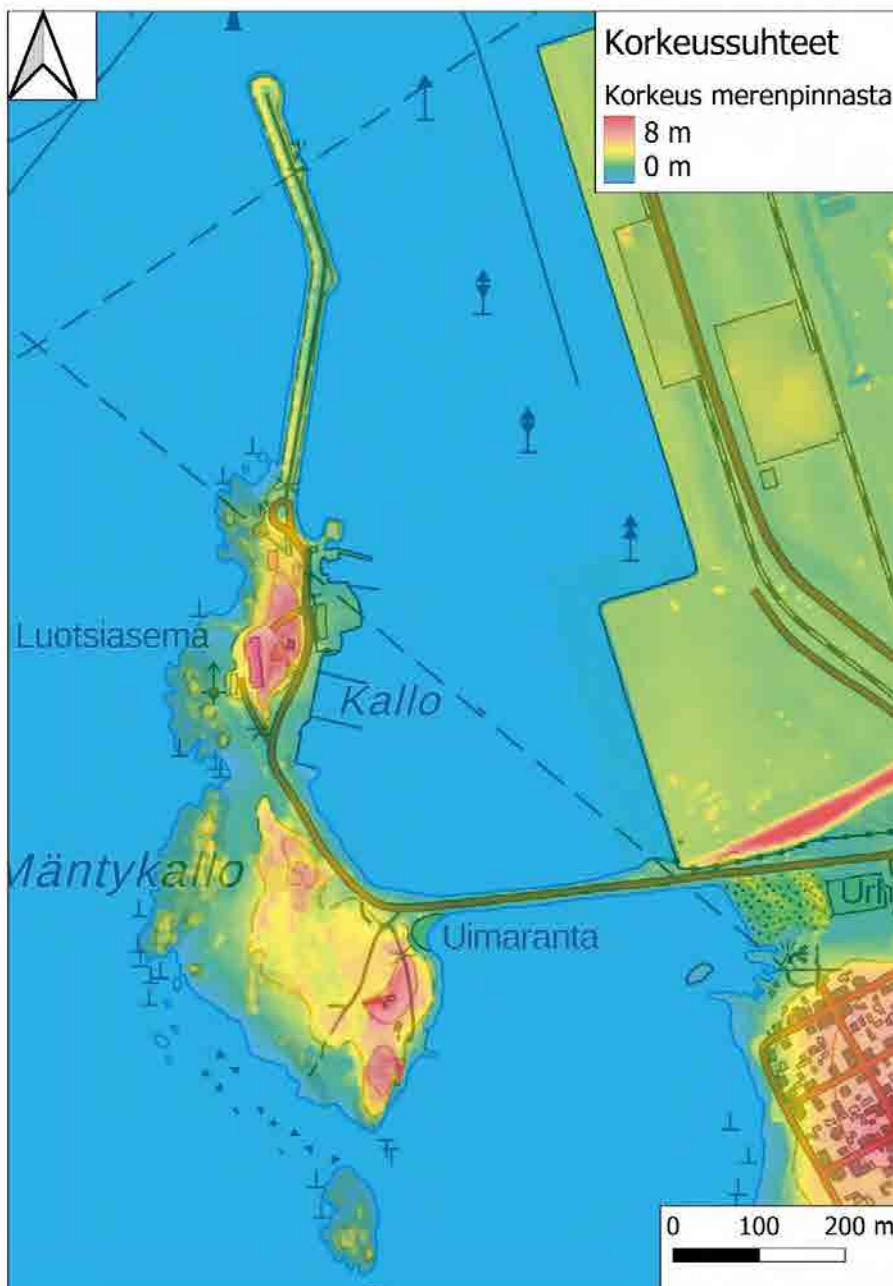
Kartta 2. Kallio nykyisellä maastokartalla.

Kartta 3. Kallio nykyisellä ortoilmakuvalla.

4.1 Topografia

Kallon saari on kaiken kaikkiaan melko matala. Korkeimmat kohdat sijaitsevat alkuperäisen Kallon saaren keskellä sekä Mäntykallon itäosan kallioilla (kartta 4). Saaren korkein kallio Mäntykallon kaakkoisosassa kohoaa noin 8 metrin korkeuteen merenpinnasta. Pääosa saaresta on korkeudeltaan alle 5 metriä merenpinnan yläpuolella ja Mäntykalloa ja Kalloa erottaa matala laakso. Korkeita kalliojyrkänteitä ei ole (kartta 5). Jyrkimmät kalliorinteet suuntautuvat itään, mutta rakennetulla alueella Kallossa kyseessä ovat kallioleikkaukset.

Kartta 4. Korkeussuhteet.

Kartta 5. Rinnejyrkkyys.

4.2 Maa- ja kallioperä

Kallio on maaperäkartan (Geologian tutkimuskeskus) mukaan lähes kokonaan kalliomaata. Maanpinnalle ulottuvien kallioiden välissä kallion päälle on kasautunut eriasteisesti lajittunutta ainesta. Pengertien läheisyydessä sijaitsee Yyterin harjumuodostumaan liittyvä rantavoimien kasaama hiekkamuodostuma. Länsiranta on enimmäkseen kalliosta, mutta paikoin siellä tavataan kivikorantaa, jossa vaihtelevan kokoisten kivien ja lohcareiden

väleissä on hienojakoista maa-ainesta (kuva 3). Kallon pohjoiskärjen aallomurtaja on rakennettu kookkaista lohkkareista. Aallomurtajan päällä kulkee sorapintainen polku.

Kuva 3. Lohkkareista-kivikkoista rantaa Kallon länsirannalla.

Kallon kallioperä on kallioperäkartan (Geologian tutkimuskeskus) mukaan oliviinidiabaasia. Läheiset merialueet ovat pääosin hiekkakiveä, mikä selittää merenpohjan tasaisuutta ja mataluutta.

Alueella ei ole arvokkaiksi luokiteltuja tuuli- ja rantakerrostumia, kivikoita, kallioita tai moreenimuodostumia.

4.3 Nykyinen maankäyttö

Kalloon johtaa Mäntyluodosta pengertie, joka jatkuu kapeana mutta päällystettynä paikallistienä saaren itärannan tuntumassa aina saaren pohjoiskärkeen asti. Kallon pohjoisosassa on luotsiasema ja merivartioasema satamineen. Saaren virkistyskäyttö on varsin vilkasta. Kallossa sijaitsee pursiseuran pienvenesatama (kuva 4) sekä kahvila (Café Kallo, kuva 5) ja pieni majakka siihen liittyvine historiallisine rakennuksineen. Lisäksi saarella vieraillee runsaasti muita retkeilijöitä, ja Mäntykallossa on mm. aktiivisesti käytetty luontopolku (kuva 6). Myös aallomurtaja on suosittu vierailukohde. Pengertien kupeessa tien eteläpuolella sijaitsee pieni hienohiekkainen ja matalarantainen uimaranta (kuva 7). Mäntykallo on pääosin rakentamaton. Mäntykallon itärannalla on kuitenkin rakennettu rakennuspaikka.

Kuva 4. Kallon kulttuurimaisemaa pengertieltä kuvattuna, mm. pурсiseuran satama.

Kuva 5. Café Kallio.

Kuva 6. Luontopolku Mäntykallossa.

Kuva 7. Uimaranta pengertien kupeessa.

5. ALUEEN HISTORIA

5.1 Luonnonmaiseman historiasta

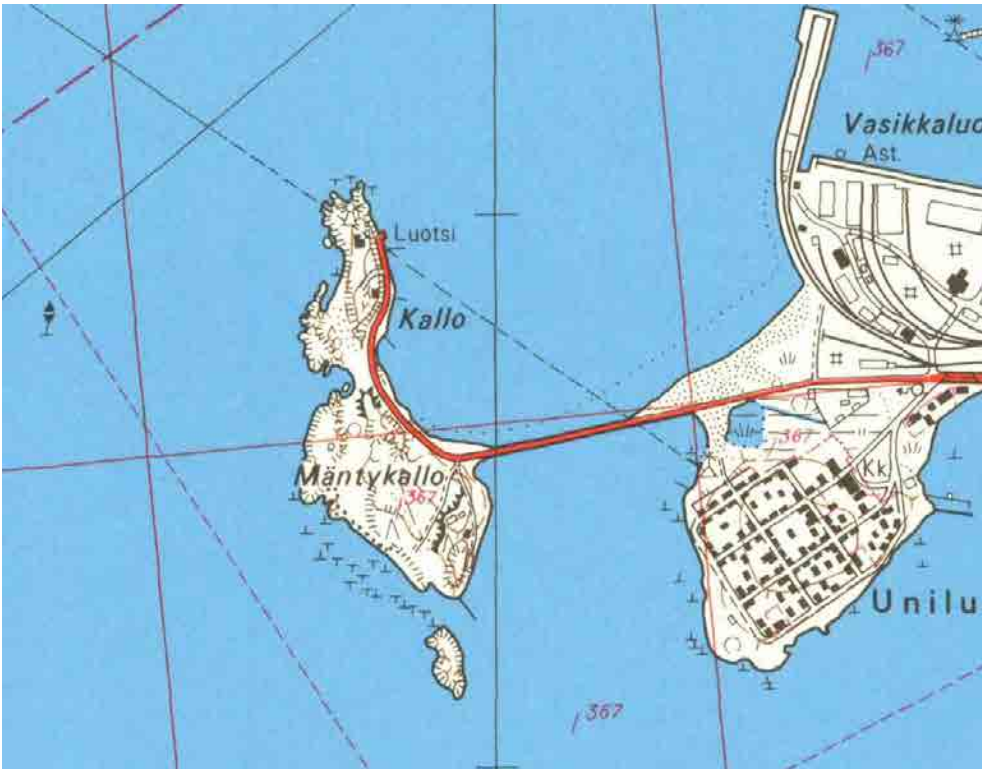
Porin alue vapautui mannerjään peitosta noin 11 00 vuotta eKr. ja peittyi tuolloin kokonaan vedenpinnan alle. Mannerjään painon väistyttyä maankuori alkoi hiljalleen palautua entiseen korkeusasemaansa. Aluksi maankohoaminen oli nopeampaa, mutta se on vähitellen hidastunut. Tällä hetkellä maa kohoaa Porissa noin 60 cm 100 vuodessa. Vähitellen aluksi erilliset Kallo ja Mäntykallo kasvoivat yhteen, mutta niitä erotti vielä 1900-luvun alussakin kapea salmi (www.vanhatkartat.fi).

5.2 Kulttuurimaiseman historiasta

Vanhin tiedossa oleva luotsiasema rakennettiin Kalloon vuonna 1851, mutta se tuhoutui jo kolmen vuoden kuluttua Krimin sodassa (Museovirasto). Luotsitoiminta siirtyi ilmeisesti 1800-luvun lopulla Reposaareen, ja se palasi Kalloon vasta 1960-luvulla pengertien valmistuttua. Vuonna 1885 Kalloon rakennettiin kuitenkin puinen loistokoju, johon tuli myös asunto majakanvartijalle. Majakkaa uudistettiin 1900-luvulla, jolloin rakennettiin rautainen loistotorni (kuva 8). Majakan vieressä sijaitseva vanha luotsiasema on vuodelta 1859 (Satakunnan museo) ja uudempi luotsiasema vuodelta 1967. Aallonmurtaja rakennettiin vuonna 1978 (Tevali 2010). Mäntykallon kaakkoisosassa sijaitsevat rakennukset ovat 1930-luvulta ja ne on merkitty mm. vuoden 1970 peruskarttaan (kartta 6).

Kuva 8. Kallon majakka ja loistonhoitajan asunto.

Kartta 6. Ote vuoden 1970 peruskartasta (Maanmittauslaitos).

5.3 Merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö

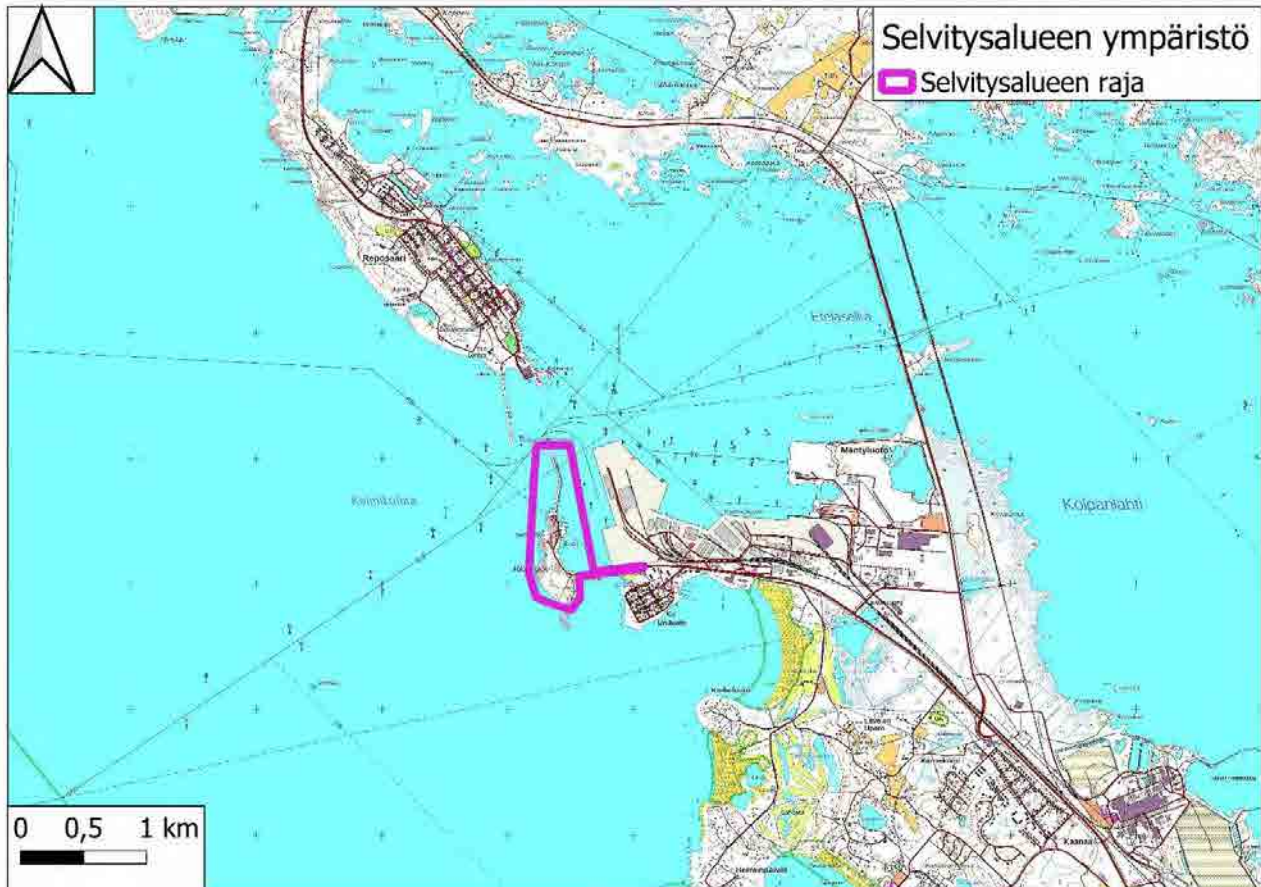
Varsinainen Kallio (nykyisen saaren pohjoisosa) muodostaa osan valtakunnallisesti merkittävästä Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristön rakennetusta kulttuuriympäristöstä. Kallossa on myös Kallon majakan ja luotsiaseman maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö. Seuraava lainaus on otettu Museoviraston kohdekuvauksesta.

”Kallio on historiallisesti merkittävä luotsipaikka. Kallossa olevat merenkulun turvalaitteet sekä luotsiasemat muodostavat ajallisesti monikerroksisen, suhteellisen tiiviin ja hyvin säilyneen rakennuskokonaisuuden. Vilkkaassa satamamiljöössä sijaitsevat rakennukset ovat säilyttäneet yhteytensä alkuperäiseen toimintaympäristöönsä.

Kallon majakka koostuu rautaisesta 9,3 m korkeasta graniittijalustalle perustetusta loistotornista ja siinä kiinni olevasta puurakennuksesta (1885/1903). Tornissa on kaksi edelleen toimivaa valolaitetta, joista toinen on majakan alkuperäinen diopterinen valolaitte. Majakan vieressä on vanha sumumerkinantoasema (1906). Konesuojana ja koneenkäyttäjän asuntona toiminutta rakennusta on laajennettu toisen maailmansodan jälkeen, jolloin siitä myös poistettiin sumutorveen liittynyt tekniikka. Kallon luotsiasemalla on vanha, Krimin sodan jälkeen rakennettu luotsivartiotupa (1859).”

Selvitysalueelle on osoitettu myös maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristön kohde Mäntyluodon majakka. Se siirrettiin Kallon pengertien viereen vuonna 2020 Mäntyluodon sataman laajentumisen vuoksi.

Selvitysalueen rakennettua ympäristöä käsitellään tarkemmin erillisessä rakennetun kulttuuriympäristön selvityksessä (Heilu Oy 2022).

Kartta 7. Kallon ympäristöä.

6. MAISEMAKUVA

6.1 Liittyminen ympäröivään maisemaan

Kallo kuuluu osana Mäntyluodon ja Reposaaren muodostamaan, pitkän historian omaavaan satamamiljööseen. Kallon länsi- ja etelärannoilta sekä aallonmurtajalta aukeaa avara näköala avomerelle (kartta 7). Etelässä lähimmät saaret ovat noin 5 kilometrin päässä. Pohjoisessa Räpsönsuntin toisella rannalla noin kilometrin etäisyydellä sijaitsee

Reposaari. Aallonmurtajan päästä etäisyyttä Reposaaren kärkeen on kuitenkin vain 600 m, ja Reposaaresta etelään rakennetun aallonmurtajan ja Kallon aallonmurtajan väliin jää noin 300 m levyinen aukko. Aallonmurtajalta koilliseen avautuu Lampaluodon, Mäntyluodon ja Reposaaren rajaama saareton Eteläselkä. Kallon itäpuolella muutaman sadan metrin levyisen matalan merialueen vastarannalla sijaitsee Mäntyluodon satama sekä Kallontien eteläpuolella Uniluodon tiiviisti rakennettu asuinalue.

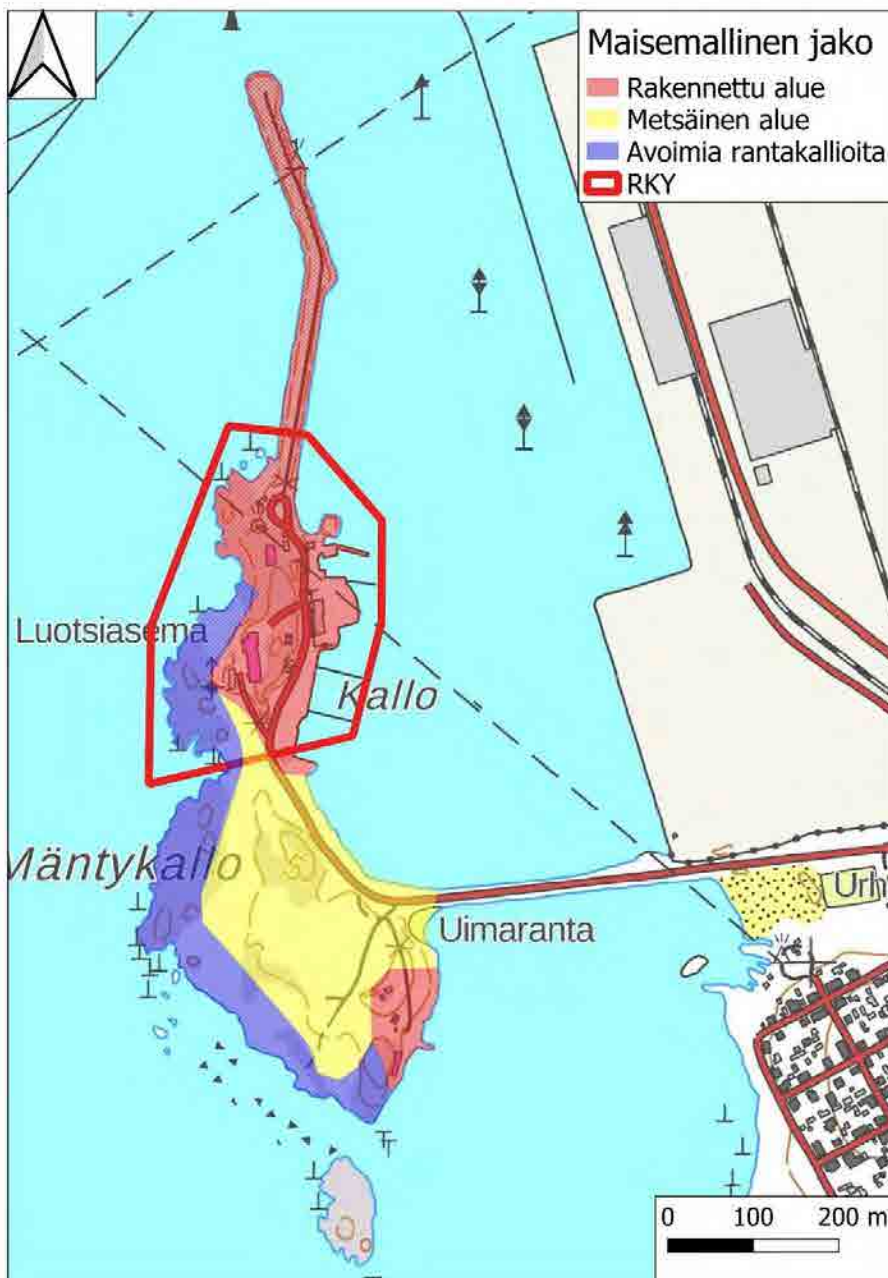

Kuva 9. Kallontie Mäntykallon itärannalla.

Kuva 10. Rakennus Mäntykallon itärannalla.

Uniluodon ja Mäntyluodon suunnasta katsottuna Kallu muodostaa metsäisen saaren avomeren edessä (mm. kuva 1). Pengertie erottuu luonnollisesti selvästi maisemassa, mutta saarella Kallontie piiloutuu tiheään rantapuuston taakse (kuva 9). Kallon pohjoispään rakennettu alue satamineen näkyy selvästi pengertieltä ja Mäntyluodosta, mutta Mäntykallon itärannan rakennukset sulautuvat suhteellisen hyvin maisemaan (kuva 10). Avomereltä päin katsottaessa Mäntyluodon satama piiloutuu osittain Kallon taakse. Kaiken kaikkiaan kauempaa katsottuna Kallu vaikuttaa pohjoisosaansa lukuun ottamatta jopa melko luonnontilaiselta saarelta.

Kartta 8. Selvitysalueen maisemallinen jako.

6.2 Alueen ominaispiirteet

Kallon voi jakaa neljään maisemallisesti erilliseen osaan (kartta 8). Saaren pohjoisosassa on valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö sekä aallonmurtaja. Myös Mäntykallon itärannalla on rakennettu, joskin hyvin puustoinen tontti. Länsi- ja etelärannalla on karuja, avoimia, tuulille ja aallokalle alttiita rantakallioita (kannen kuva, kuva 11). Muu osa saaresta on tavanomaista hieman luonnontilaisempaa mäntymetsää (kuva 12). Mäntymetsän lomassa on myös pieniä lehtipuustoisia alueita, ja männikön ja rantakallioiden välissä kasvaa paikoin edustavia tyrnipensaikkoja. Laajin ja merkittävin tyrnipensaikko sijaitsee Mäntykallon ja varsinaisen Kallon välisen entisen salmen kohdalla. Kallon itäranta pengertiestä pohjoiseen on matalampaa. Siellä puusto ulottuu lähelle rantaviivaa ja maaperä on hiekkaista ja kivikkoista. Rantavedessä kasvaa pieni ja kapea ruovikko (kuva 13). Pengertie muodostaa oman maisemaelementtinsä.

Kuva 11. Kallon rantakallioita.

Kuva 12. Männikköä Mäntykallossa.

Kuva 13. Mäntykallon itärantaa pengertiestä pohjoiseen.

7. MAISEMAN HÄIRIÖTEKIJÄT

Kallossa ei ole merkittäviä maisemahäiriötä. Saarella on louhittua kiveä, mutta vanhat louhokset kätkeytyvät metsän sisään (kuva 14), eivätkä näy ympäristönsä. Pengertie erottuu luonnollisesti kauas, mutta Kallon saarella tie piiloutuu hyvin rantapuuston sisään, eikä näy Mäntyluodon suunnasta katsottaessa. Liikenne on ajoittain vilkasta, mutta ajonopeudet alhaisia, joten liikenteestä ei aiheudu merkittävää melua.

Kuva 14. Vanhaa kallioulouhosta metsän keskellä Mäntykallossa.

8. MAISEMALLISESTI HERKÄT KOHTEET

Kallon valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on luonnollisesti herkkä uudisrakentamiselle ja muille maankäytön muutoksille. Maisemallisesti herkkiä ovat myös länsi- ja etelärantojen avoimet merenrantakalliot, joilta aukeaa laajoja näkymiä merelle. Niille rakennettavat rakennukset tai rakenteet erottuvat helposti kauas merelle.

9. SUOSITUKSET

Kallon valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö tulee luonnollisesti huomioida alueen kaavoituksessa ja maankäytössä. Sen maisemakuvaa ei tule muuttaa.

Saaren rantojen avoimet rantakalliot tulisi jättää rakentamisen ulkopuolelle maisemallisesti herkkinä alueina. Niille rakennettavat rakennukset muuttaisivat oleellisesti Kallon rantojen luonnontilaista ilmettä.

Saaren männiköt olisi myös hyvä säästää laajamittaiselta rakentamiselta ja pyrkiä säilyttämään mahdollisimman paljon nykyistä puustoa. Näin Mäntykallo säilyttää metsäisen yleisilmeensä niin kauempaa katsottaessa kuin saarella liikuttaessa. Erityisesti Kallontien ja itärannan välinen puustokaistale olisi hyvä säilyttää nykyisienkaltaisen tiheänä, jolloin tie ei erotu Mäntyluodon suunnasta.

10. KIRJALLISUUS JA LÄHTEET

Alatalo, J. & Sato-Ettala, A. 2014. Satakunnan maisemaselvitys. Selvitys Satakunnan maisemamaakunta- ja maisemaseutuajaon tarkistamiseksi. Satakuntaliitto Sarja A:315. 70 s.

Geologian tutkimuskeskus. Maankamara – karttapalvelu.
<https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Heilu Oy 2022. Kallo – rakennetun kulttuuriympäristön selvitys ja arkeologinen tarkastus. 49 s.

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy 2022. Porin Kallon asemakaavamuutoksen luontoselvitys. 35 s.

Maanmittauslaitos. Avoimet aineistot.
<https://asiointi.maanmittauslaitos.fi/karttapaikka/tiedostopalvelu>

Museovirasto. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY. Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö.
http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=2928 – katsottu 20.2.2023.

Peruskartta N:o 1142 07 + 114204 Mäntyluoto. Vuosi 1970.
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Satakunnan Museo. Y-pakki. Satakunnan rakennusperintö 2005. Kallon majakka ja luotsiasema. <https://www.y-pakki.fi/to.aspx?id=2.100422> – katsottu 20.2.2023.

Tevali, R. 2010. Pori, Porin satama, Kallonlahden hyllyn arkeologinen koekaivaus 31.5.-4.6.2010. Museovirasto, meriarkeologian yksikkö. 15 s.

www.vanhatkartat.fi

Ympäristöministeriö 1993. Maisema-alue työryhmän mietintö Osa I, maisemanhoito. Ympäristöministeriön mietintö 66/1992. 199 s.

PORI

TAHKOLUODON, MÄNTYLUODON, KALLON JA KAANAAN
KAAVOITUSALUEIDEN MERIARKEOLOGINEN SELVITYS

PÄIVÄMÄÄRÄ	28.12.2023
VERSIO	1.0
KUVAUS	Arkeologinen vedenalaisinventointi
LAATIJA	SubZone Oy: Riikka Tevali Immi Wallin
YRITYKSEN EDUSTAJA	Immi Wallin
TILAAJA	Porin kaupunki
TILAAJAN EDUSTAJA	Vuokko Kemppe-Vienola

SUBZONE

Tiivistelmä

SubZone Oy suoritti Tahkoluodon eteläisen edustan, Mäntyluodon pohjoisen edustan, Kaanaan teollisuusalueen edustan ja Kallonlahden merialueilla arkeologisen vedenalaisinventoinnin liittyen Porin kaupungin kaavoitushankkeeseen. Työn tilaajana oli Porin kaupunki. Kenttätyöt tehtiin lokakuussa 2023. Inventoitavat neljä aluetta olivat kooltaan yhteensä 274,8ha (2,748 km²). Tutkimus tehtiin viistokaikuluotaamalla täydellä peitolla kahdesta suunnasta ne alueiden osat, jotka olivat syvyydeltään vähintään 1 metriä. Matalammat alueet tarkistettiin rannalta silmämääräisesti sekä tutkimalla satelliittikuvia (Google Earth).

Tutkituilta alueilta ei havaittu anomalioita, jotka olisivat suoraan viitanneet kiinteisiin muinaisjäänneksiin.

Mäntyluodon pohjoispuolen alueella havaittiin erittäin matalassa vedessä kasauma puutavaraa. Kohteen potentiaalinen tietoarvon heikkouden takia, että emme koe puunäytteen nostamista pakollisena arkeologisen kulttuuriperinnön suojelun kannalta, mutta jos halutaan varmistua kohteen luonteesta, niin tulisi miettiä (yhdessä sataman kanssa) metodeja, millä sellainen sieltä nostetaan ja pohtia kustannusarvion kanssa työn mielekkyyttä.

Helsingissä 28.12.2023

Riikka Tevali, FM, meriarkeologi

Immi Wallin, kenttätyönjohtaja

Sisältö

PORI	1
TAHKOLUODON, MÄNTYLUODON, KALLON JA KAANAAN KAAVOITUSALUEIDEN MERIARKEOLOGINEN SELVITYS	1
Tiivistelmä.....	2
Sisältö	3
Arkisto- ja rekisteritiedot.....	4
Yleiskartta	5
Tutkimusalueen kartta	6
Johdanto	7
Pori.....	8
Porin laivanrakennus	8
Tutkimusalueiden lähellä olevat tunnetut muinaisjäänökset	8
Alueen historiallinen käyttö	9
Historialliset kartat	9
Aineisto ja menetelmät	16
Aineisto Tahkoluodon eteläosa	18
Mäntyluodon pohjoisosa.....	19
Kallonlahti.....	20
Kaanaan teollisuusalueen edusta	21
Ranta-inventointi.....	22
Tulokset	25
Lähteet.....	27

Arkisto- ja rekisteritiedot

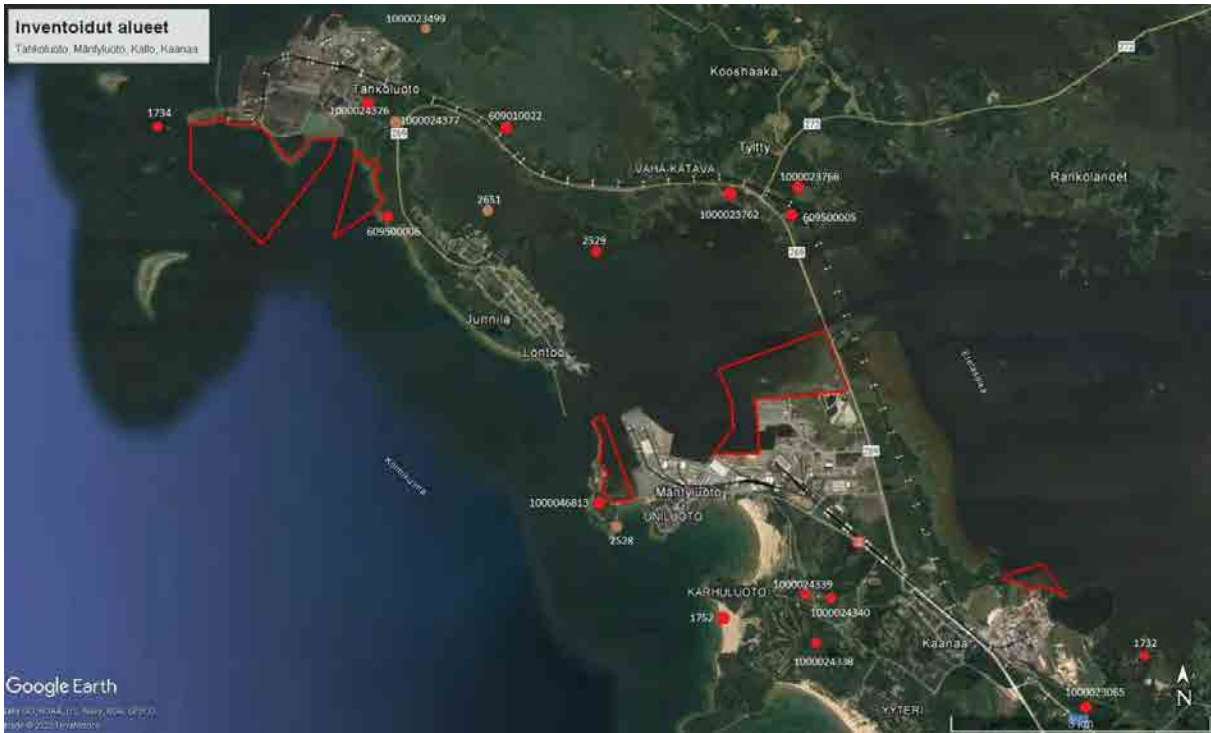
Kunta:	Pori
Tutkimuksen laatu:	Tahkoluodon, Mäntyluodon, Kallon ja Kaanaan kaavoitushankeen arkeologinen vedenalaiselvitys
Tutkimuksen syy:	Kaavoitushanke
Tutkimuksen ajankohta:	5.-24.10.2023
Peruskarttalehti:	TM35-lehtijako: Karttalehdet M3243F2, M3243F4, M3243H1, M3243G4
Merikartta:	Satamakartta 125, Rannikkokartta 42
Tutkimuslaitos:	SubZone Oy
Vastaava tutkija:	FM Riikka Tevali
Tutkimusalueen sijainti:	Pori, Tahkoluodon eteläisen edustan, Mäntyluodon pohjoisen edustan, Kaanaan teollisuusalueen edustan ja Kallonlahden merialueet
Tutkitun alueen laajuus:	Neljän alueen yhteispinta-ala 274,8ha (2,748km ²). Tahkoluodon eteläisen edustan pinta-ala 153,5ha kahdessa erillisessä osassa 128ha (1,28km ²) ja 25,5ha (0,25km ²), Mäntyluodon pohjoisen edustan 93ha (0,93km ²), Kallonlahden 16,8ha (0,168 km ²) ja Kaanaan teollisuusalueen edustan pinta-ala 11,5ha (0,115km ²).
Tutkimuksen tilaaja:	Porin kaupunki
Aikaisemmat vedenalaiset inventoinnit:	Ei ole tehty
Alkuperäinen raportti:	Porin kaupunki/ Vuokko Kemppe-Vienola
Kopio raportista:	Museovirasto

Yleiskartta

Kartta 1. Arkeologisen vedenalaisinventoinnin alueet sijaitsevat mustalla viivalla rajatulla alueella.
Pohjakartta: Maanmittauslaitos.

Tutkimusalueen kartta

Kartta 2. Tutkitut alueet on rajattu punaisin viivoin. Hankealueen lähistöllä sijaitsevat kiinteät muinaisjännökset on merkitty punaisilla palloilla ja muut kulttuuriperintökohteet ruskeilla palloilla. Kiinteät muinaisjännökset ja muut kulttuuriperintökohteet on myös merkitty tunnuksella. Lisätietoja näistä saa Museoviraston kulttuuriympäristön palveluikkunasta kypfi.fi.

Johdanto

Porin kaupungin tilasi Subzone Oy:ltä kaupungin ja yhteistoimintatahojen tarpeisiin hankittavan vedenalaisen arkeologisen inventoinnin Tahkoluodon ja Mäntyluodon valmisteilla olevissa yleiskaavoissa esitetyille satamien laajentumisalueille.

Inventoivat alueet sijoittuivat Tahkoluodon eteläisen edustan, Mäntyluodon pohjoisen edustan, Kaanaan teollisuusalueen edustan ja Kallonlahden merialueille. Inventoitavat neljä aluetta olivat kooltaan yhteensä 274,8 ha (2,748 km²). Tutkimus tehtiin viistokaikuluotaamalla täydellä peitolla kahdesta suunnasta ne alueiden osat, jotka olivat syvyydeltään vähintään 1 metriä. Matalammat alueet tarkistettiin rannalta silmämääräisesti sekä tutkimalla satelliittikuvia (Google Earth).

Tutkituilta alueilta ei havaittu anomaliaita, jotka olisivat suoraan viitanneet kiinteisiin muinaisjäänneksiin.

Metsähallitus on suorittanut arkeologisen kulttuuriperinnön inventoinnin kenttätyöt Selkämeren kansallispuistossa vuosina 2011 ja 2012¹ ja Museovirasto ja Metsähallitus ovat yhteistyössä kartoittaneet alueen merellistä sekä vedenalaista kulttuuriperintöä BalticRIM-hankkeen kenttätöissä keväällä 2019.² SubZone Oy on suorittanut Tahkoluodon edustan merialueella arkeologisen vedenalaisinventoinnin liittyen Tahkoluodon merituulipuiston laajennushankkeeseen vuosina 2022 ja 2023.³ Alueen aikaisempi käyttöhistoria on kuvattu viimeksi mainitussa tutkimuksessa, josta alla oleva teksti.

Selkämerellä yleisesti historialliset ja arkeologiset jäännökset liittyvät usein merenkulkuun ja kalastukseen. Hylkyjen ja muiden arkeologisten kohteiden lisäksi näihin kuuluvat rakennukset sekä erilaiset rakenteet. Esihistoriallisesta ajasta lähtien ihmiset ovat käyttäneet saaristoa ulkoluotoja myöten laidunnukseen, kalastukseen sekä hylkeenpyyntiin. Selkämeren saarilta tunnetaan myös tuhansia vuosia vanhoja pronssi- ja rautakautisia hautaraunioita.

Kalastus on ollut keskiajalta asti, myös historiallisista lähteistä tunnettu, tärkeä elinkeino rannikon ja saariston asukkaille. Toki se on ollut sitä jo esihistoriallisista ajoista lähtien, mutta Selkämeren kallioisilla ja matalilla saarilla siitä ei ole säilynyt arkeologisia merkkejä, ja kirjalliset lähteet alkavat valottaa historiaa vasta keskiajalla. Lähteissäkin kalastus on niukemmin edustettuna kuin esimerkiksi maatalous. Kuitenkin kalastus oli tärkeä osa rannikon talonpoikaisen väestön vuotuiskiერთotaloutta. Näin esimerkiksi avomerien läheisyydessä sijaitsevat matalikot olivat tuottoisia silakan verkkokalastusalueita, joita hyödynnettiin ulkosaariston pieniltä kareilta käsin. Luodoille rakennettiin tilapäisiä suojia (tomtning), joissa yövyttiin kalastuksen ajan. Veneille raivattiin paikkoja rantakivikkoon suojaisiin poukamiin, ja näitä luonnonsatamia sekä veneenvetopaikkoja tunnetaan edelleen. Kalastus säilyi melko samanlaisena tilojen ja kylien välillä jaettuna vuorokalastuksena sekä yhteistyön muotona aina 1800-luvulle saakka.⁴ Moottorien käyttöönotto veneissä mullisti saariston kalastuksen muodot, kun ulkosaaristoon ei enää tarvinnut jäädä yöksi, vaan moottorin turvin saattoi matkata rannikolla sijaitsevalle kotitalalle tai -kylään. Satakunnassa venemoottorit tulivat tavallisiksi 1920-luvun kuluessa.

Kalastukseen ja merenkulkuun laajemmin liittyvä merellisen kulttuuriperinnön ilmiö on myös merenkulun turvalaitteet. Niitä Selkämerelle alettiin kuitenkin pystyttää vasta 1800-luvun kuluessa, sillä yleisemmin

¹ Tuovinen 2011, Jansson 2015

² Tuovinen & Tevali 2019

³ Tevali & Wallin 2023

⁴ Uusiniitty-Kivimäki 2016: 55

lähellä rannikkoa käytettiin paikallisia luotseja. Merimerkkien, majakoiden, loistojen yms. käyttö onkin Selkämerellä huomattavasti nuorempi ilmiö kuin Suomenlahdella.

Pori

Porin kaupunki perustettiin vuonna 1558 Kokemäenjoen suulle merenlahteen, joka oli merenkulun ja kaupankäynnin solmukohdassa. Kaupunkiin johtava merireitti kuitenkin mataloitui nopeasti ja jo 1600-luvun puolivälissä suurempien laivojen oli mahdotonta päästä kaupungin satamaan. Tällöin näitä suurempia kauppalaivoja alettiin lastata ja purkaa nykyisen Kivinin kohdalla, joka on alava lehtoalue Kokemäenjoen suistossa. Aluetta kutsuttiin nimellä Santanenä (Sandudden). Toinen ulkosatama, Reposaari, syrjäytti sen 1700-luvun lopussa, kun kaupunki rakensi satamalaiturin ja palkkasi satamavouodin.

Pori sai perustamisensa jälkeen Ulvilalle kuuluneet ulkomaankauppayhteydet. Uudella ajalla sen tärkeimpiä kauppatuotteita olivat pohjoisen koskista ja joista pyydetty lohi ja siika. 1600-luvun viimeisinä vuosina Ruotsin kuningas kielsi Porilta (ja useilta muilta kaupungeilta) ulkomaankaupan kokonaan ja oikeus palautettiin vasta vuonna 1765. Tällöin kaupunki myös paransi Reposaaren satamaa ja aloitti jälleen purjehduksen Itämeren kaupunkeihin, varsinkin sahatavaraa kuljetettiin aina Välimerelle asti. 1840-luvulla Porilla oli jo mittava kauppalaivasto ja se oli hetken valtakunnan suurin laivanvarustajakaupunki. Lankkua, lautoja, tervaa ja muuta kauppatavaraa vietiin niin runsaasti, että rahtia kuljettamaan oli palkettava kotimaisten alusten lisäksi myös ulkomaisia rahtilaivoja. Kaupunki kasvoi ja teollistui voimakkaasti varsinkin 1900-luvulle saavuttaessa, ja esimerkiksi sotakorvauslaivojen ja -proomujen rakentaminen työllisti väkeä. Reposaaren satama laajentui Mäntyluotoon 1800-luvun lopulla, jonne saatiin myöhemmin myös rautatie. Vähitellen Reposaaren merkitys ulkomaankaupan satamana hiipui.⁵

Porin laivanrakennus

1500-luvulla kruunun laivoja rakennettiin Porissa kuninkaankartanon mailla, ”Kumå gård”, eli nykyisen Kuuminaisen alueella. Paikalla sijaitsi ns. bankstad, eli varvi, jossa rakennettiin lähinnä pienempiä aluksia, kuten kaleereja, saaristoveneitä, mutta myös muutamia parkkilaivoja ja pinasseja.⁶

Krimin sodan jälkeen (1853–1856) Porin laivat rakennettiin läheisten maalaispitäjien varveilla. Kaupungin jokirannassa oli aikaisemmin sijainnut laivaveistämö, mutta merenlahden mataloitumisen jälkeen siellä rakennettiin enää vain muutamia aluksia. Porilaisten eniten käyttämät laivaveistämöt sijaitsivat Luvialla, joista keskeisin oli Laitakari ja toinen hieman pohjoisempana sijainnut Verkkoranta (Verkholm). Esimerkiksi Antti Ahlström kuitenkin rakennutti aluksensa Merikarvian Brandössä ja Wilhem Rosenlew Kellahden Ärholmassa.⁷

Tutkimusalueiden lähellä olevat tunnetut muinaisjäännökset

Tutkimusalueilla ei ole ennestään tunnettuja arkeologisia kohteita. Tutkimusalueiden lähistöllä olevat tunnetut muinaisjäännökset sekä muut arkeologiset kohteet näkyvät kartassa 2.

Reposaaren tunnetut muinaisjäännökset sijaitsevat suurelta osin niemen pohjoispuolella. Inventointialueet puolestaan keskittyivät Tahkoluodon eteläpuolelle, Kallioholmasta aina Riitakallioon ja Mäntyluodon Kalloon saakka.

⁵ Nurmi 2001: 13; Saarinen 1972: 30–42, 48, 226

⁶ Zettersten 1890: 314

⁷ Jokipii 1974: 149

Alueen historiallinen käyttö

Tahkoluodosta luoteeseen sijaitsee Hylkiriutta-niminen pieni luoto. Saarelle ei ole merkitty tunnettuja muinaisjäännöksiä tai arkeologisia kohteita, mutta sen nimi viittaa luodon käyttöön hylkeenpyynnissä. Se, sekä luodosta koilliseen, Vähä-Enskerin eteläpuolella sijaitseva Silakkariutta-niminen saari, kuvaavat hyvin vesialueen käyttöä paikallisten kylien nautinta-alueena.

Kalastukseenkin olennaisesti liittyvä historiallinen elinkeino on myös kauppa. Laajennusalueen merialue sijaitsee suoraan Porista, Reposaaaresta, Tahkoluodosta sekä Mäntyluodosta lähteneiden alusten reitillä. Näiden elinkeinojen myötä laajennusalueella saattaa olla jälkiä kauppa-aluksista ja puutavaraa kuljettaneista aluksista, kuten myös rannikolle on jäänyt jälkiä historiallisista sahoista sekä niiden satamapaikoista. Koska tutkimusalue sijaitsee avomerellä, tulee merellisen kulttuuriperinnön myötä selvittäväksi lähinnä alusten hylät arkeologisina kohteina. Kalastusperinteen lisäksi niistä viitteitä voivat antaa alueella kulkeneet, ja kauppa-alusten käyttämät, historialliset merireitit, joista tietoja on löydettävissä vanhoista kartoista.

Aikana, jolloin ulkomaankauppa oli Porilta kielletty, suurin osa kauppalaivaliikenteestä suuntautui Tukholmaan. Matkat keskittyivät voimakkaasti kevääseen ja syksyyn. Laivurit, jotka tekivät vain yhden matkan, yleensä tekivät sen syksyllä. Toisaalta oli myös kolmen matkan laivureita, jotka lähtivät vielä keskikesälläkin, jolloin toisaalta syysmatka saattoi lykkäytyä vaarallisen myöhäiseksi. Yksi normaali edestakainen matka vei porvarilta kuusi viikkoa. Turvallisuuden vuoksi purjehdittiin yhtenä joukkona, jolloin pystyttiin myös paremmin auttamaan, jos jollekin sattui vahinko. 1600-luvulla purjehdittiin yleensä päiväsaikaan ja yöksi jäätiin sopivaan luonnonsatamaan ankkuriin. Tuon ajan levähdyssatamia mainitaankin 1600-luvun kartoissa, sekä esimerkiksi Johan Månssonin Merikirjassa vuodelta 1644.⁸

Historialliset kartat

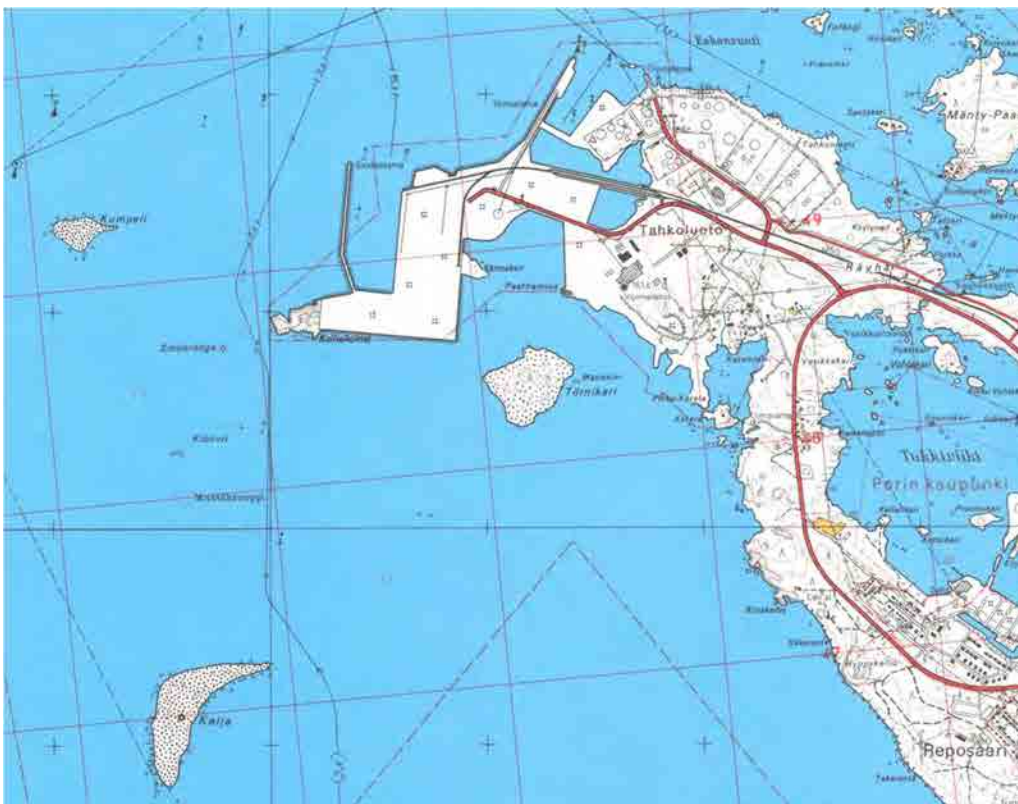
Tahkoluodon pohjoisosa on muokkautunut voimakkaasti viimeisen noin kuudenkymmenen vuoden aikana. Vuonna 1970 painetussa Mäntyluodon peruskartassa Tahkoluotoon nykyään kiinteästi kuuluvat Törnrikari (Tyrnikari) sekä Kallioholma ovat erillisiä saaria (Kuva 1.). Vuonna 1987 Tahkoluoto oli jo pitkälti rakennettua satama-alueita. Vain Törnrikari oli edelleen erillinen saari (Kuva 2.). Tilanne näyttäytyy vastaavanlaisena myös 1900-luvun alussa laaditussa venäläisessä merikartassa, johon on kuvattu sisääntulo Reposaaressa. Kartta pohjautuu 1800-luvun lopun ruotsalaiseen karttoihin, minkä takia siinä on esitetty nimet myös ruotsiksi (Kuva 3.).

Historiallisia ilmakuvia alueelta on vasta vuodesta 1995 lähtien hajanaisesti. Tätä ensimmäistä ilmakuvaa ei pysty käyttämään arkeologiseen tutkintaan. Sen sijaan vuosien 2004, 2012, 2015, 2019 ja 2022 kuvat ovat tarkempia.

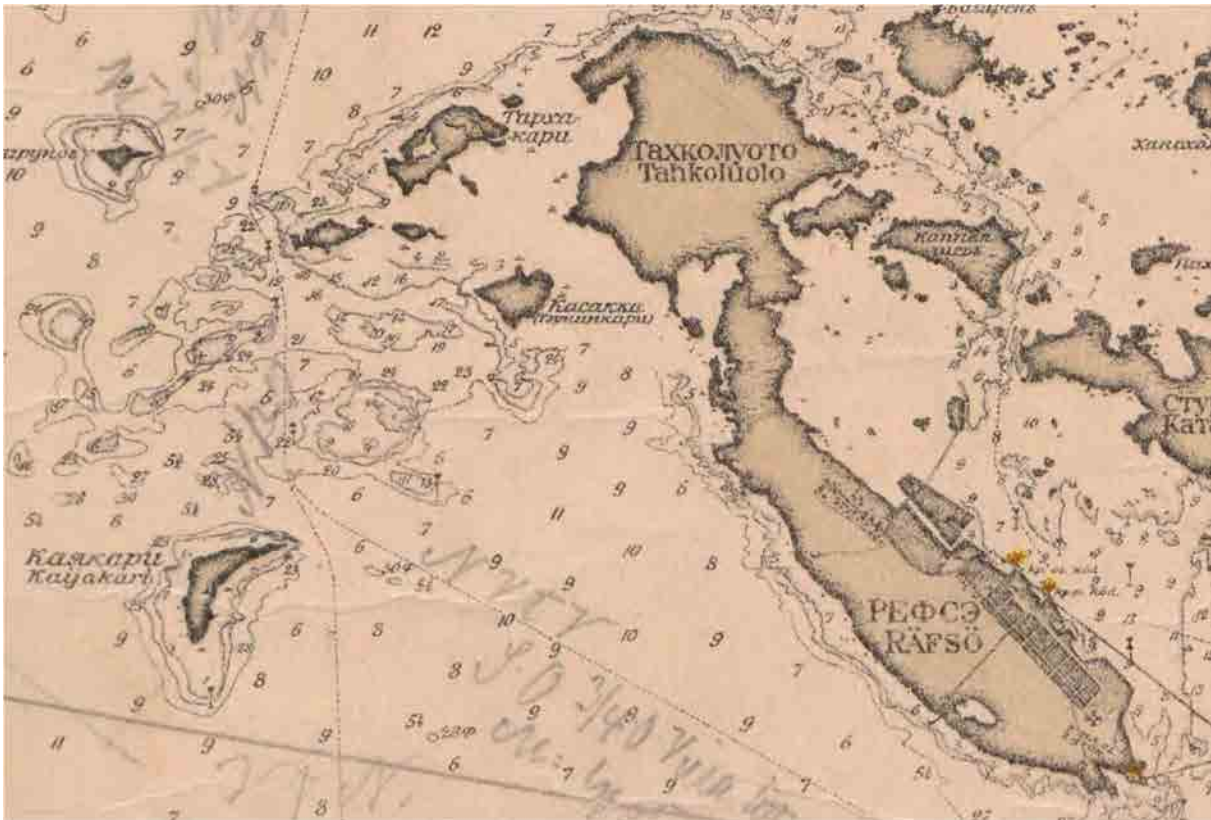
⁸ Månsson 1644

Kuva 1. Tahkoluotoon nykyään kiinteästi kuuluvat pienet saaret olivat vielä vuonna 1970 erillisiä. Peruskartta Mäntyluoto 1: 20 000 (Lähde: Vanhat painetut kartat, MML).

Kuva 2. Tahkoluoto vuoden 1987 peruskartassa. (Lähde: Vanhat painetut kartat, MML).

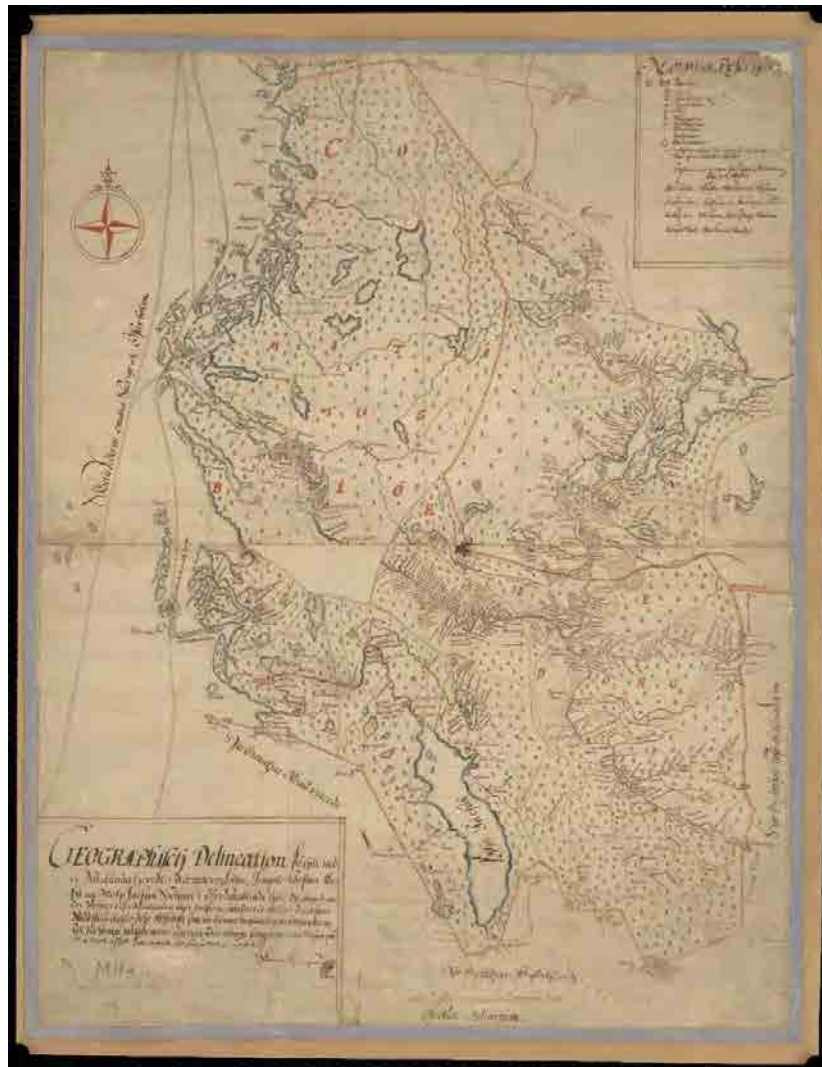
Kuva 3. Yksityiskohtakuva venäläisestä merikartasta vuodelta 1903, jossa on kuvattu sisääntulo Reposaaren redille. Kartassa mahdollisesti erottuu myös Reposaaren kylärakennuksien pohjoispuolelta kulkeva polku tai tie saaren lounaisrannalle nykyisen Siikarannan/Riitakallion/Takarannan alueelle. (Lähde: Kansallisarkisto).

Varhaisimmat Porin rannikkoa kuvaavat kartat ajoittuvat 1650-luvun puoliväliin. Karttoja laati Turun läänin vakituinen maanmittari Hans Hansson, joka toimi myös Porin pormestarina vuosina 1657–1659. Hän laati lähes parisataa karttaa Turun ja Porin läänistä, Ahvenanmaalta sekä Pohjanmaalta. Hänen kartoissaan erottuvat selkeästi Porin edustan sisäsaariston reitit, sekä Tukholmaan johtava reitti, joka seuraili rannikkoa etelään kohti Ahvenanmaata, josta reitti kääntyi kohti Tukholmaa. (Kuva 4).

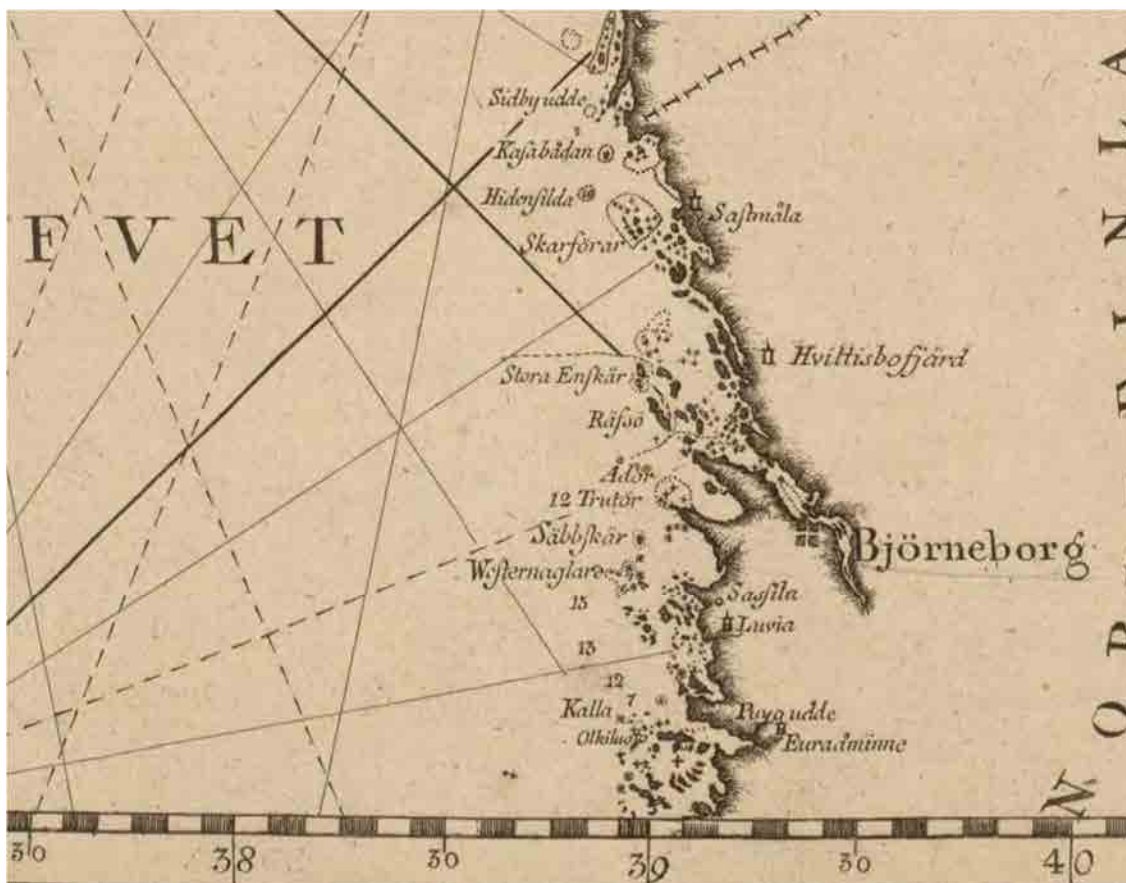
Näin ollen on siis selkeää, että varhaiset kauppa-alukset eivät purjehtineet Porin edustalta suoraan kohti länttä, vaan kulkivat pitkin Suomen rannikkoa kohti etelää niin pitkään kuin mahdollista saariston suojassa. Avomerellä purjehtiminen yleistyi vasta 1800-luvulta lähtien suurten purjelaivojen aikakaudella, jotka eivät enää pysähtyneet yöksi luonnonsatamiin, ja jotka eivät luottaneet maamerkkeihin sijainnin määrittämisessä. Suurten purjelaivojen aikakaudella päinvastoin haluttiin välttää matalaa rannikkoa sekä sen vaarallisia luotoja ja karikoita sekä hiekkasärkkiä. Selkämeren rannikko olikin pitkään hankala purjehdittava, jossa laivaan oli yleensä saatava vedet hyvin tunteva luotsi. Myöhemminkin viitoitetut väylät kulkivat kuitenkin usein rannikon suurten saarien itäpuolitse. Tällöin kuitenkin yleistyi tapa purjehtia ulompaa reittiä pitkin, jolloin rannikko ei välttämättä ollut edes näkyvissä. Tähän vaikutti myös navigointilaitteiston parantuminen aluksissa, sekä Selkämeren rannikoiden huono merellisen turvalaitteiston tilanne, joka sai alukset pysähtymään syvässä vedessä.

Selkämeren varhaiset kartat ovat pitkälti yleiskarttojen osia, jotka eivät ole kovin tarkkoja. Niihin on kuitenkin vaihtelevasti merkitty jopa sisäsaaristossa kulkevia merireittejä. Esimerkiksi 1700-luvun lopulle tultaessa Porin edustan kartoille näyttää olevan merkitty enimmäkseen etelään ja pohjoiseen kulkevia reittejä. Kuitenkin esimerkiksi Nordenankarin laatimiin karttoihin on merkitty reitti, joka kulkee Enskärin, eli nykyisen Iso-Enskerin itäpuolelta kohti pohjoista ja kääntyy sitten kohti länttä. (Kuva 5). Porin saaristosta on kuitenkin olemassa ainakin yksi varhaisempi ja yksityiskohtaisempi kartta, joka sisältyy ns. Nymanssonin kartastoon. Siinä sisäsaariston merireittien lisäksi on merkitty Vähä-Enskerin eteläpuolelta kohti lounasta kääntyvä syvä merireitti, sekä eteläisempi, Reposaaaren eteläpuolelta kiertävä reitti. (Kuva 6.).

Ulommat ja sisemmät, pohjoiseen ja etelän suuntaan kulkevat merireitit on merkitty myös Gustav af Klintin karttaan vuodelta 1829. (Kuva 7.). Vaikuttaisi siltä, että Klint on ollut ainakin tietoinen Nymanssonin kartasta, sillä reitit ovat samoilla paikoilla. Myöhemmässä, vuoteen 1910 ajoittuvassa venäläisessä kartassa reitti kohti länttä Iso-Enskerin pohjoispuolitse on edelleen merkitty. (Kuva 8.). Reitti oli siis porilaisten ja muiden paikallisten vakituksessa käytössä vuosisatojen ajan.

Kuva 4. Yksityiskohta Satakunnan rannikon kartasta. Karttaan on merkitty selkeästi hieman ulompana kulkeva kauppareitti Ruotsin (Tukholman) ja Pohjanmaan välillä, sekä muita etelä-pohjoinen-suuntaisia reittejä ja satamapaikkoja. (Hans Hansson 1650: Ala-Satakunta).

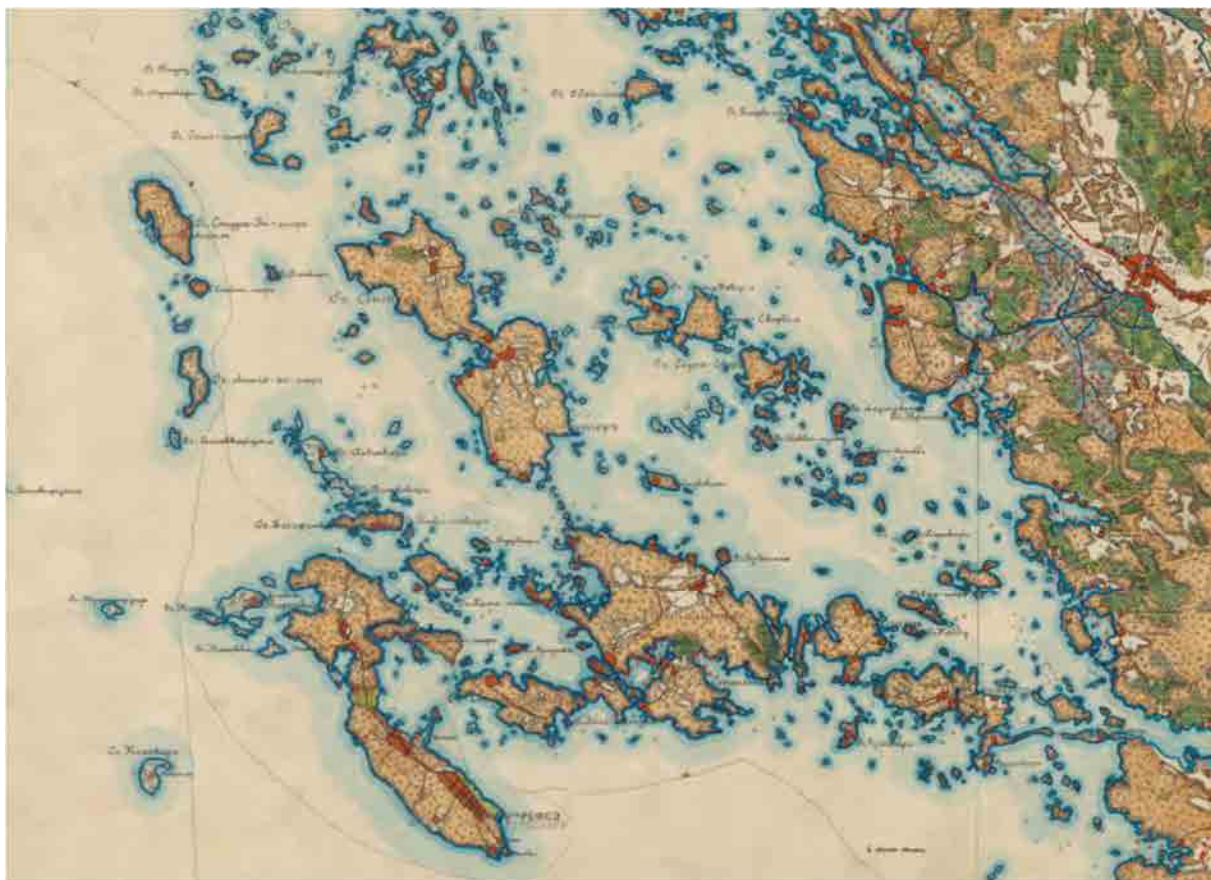
Kuva 5. Yksityiskohta Nordenankarin Pohjanlahden yleiskartasta vuodelta 1795.

Kuva 6. Yksityiskohta Nymanssonin Porin saariston kartasta vuodelta 1803. Sisäsaaristossa kulkevat reitit on merkitty selvästi ja ulkomerta kohti kulkevat Reposaaren (Räfsö) eteläpuolitse kulkeva reitti, sekä Vähä-Enskerin ja Silakkariutan eteläpuolelta kohti lounaassa sijaitsevaa Hylki Riutaa kulkeva reitti. (Nymansson 1803).

Kuva 7. Yksityiskohta Gustav Klintin kartasta (1829). Porista ulompana ja sisempänä etelään ja pohjoiseen kulkevat reitit on merkitty.

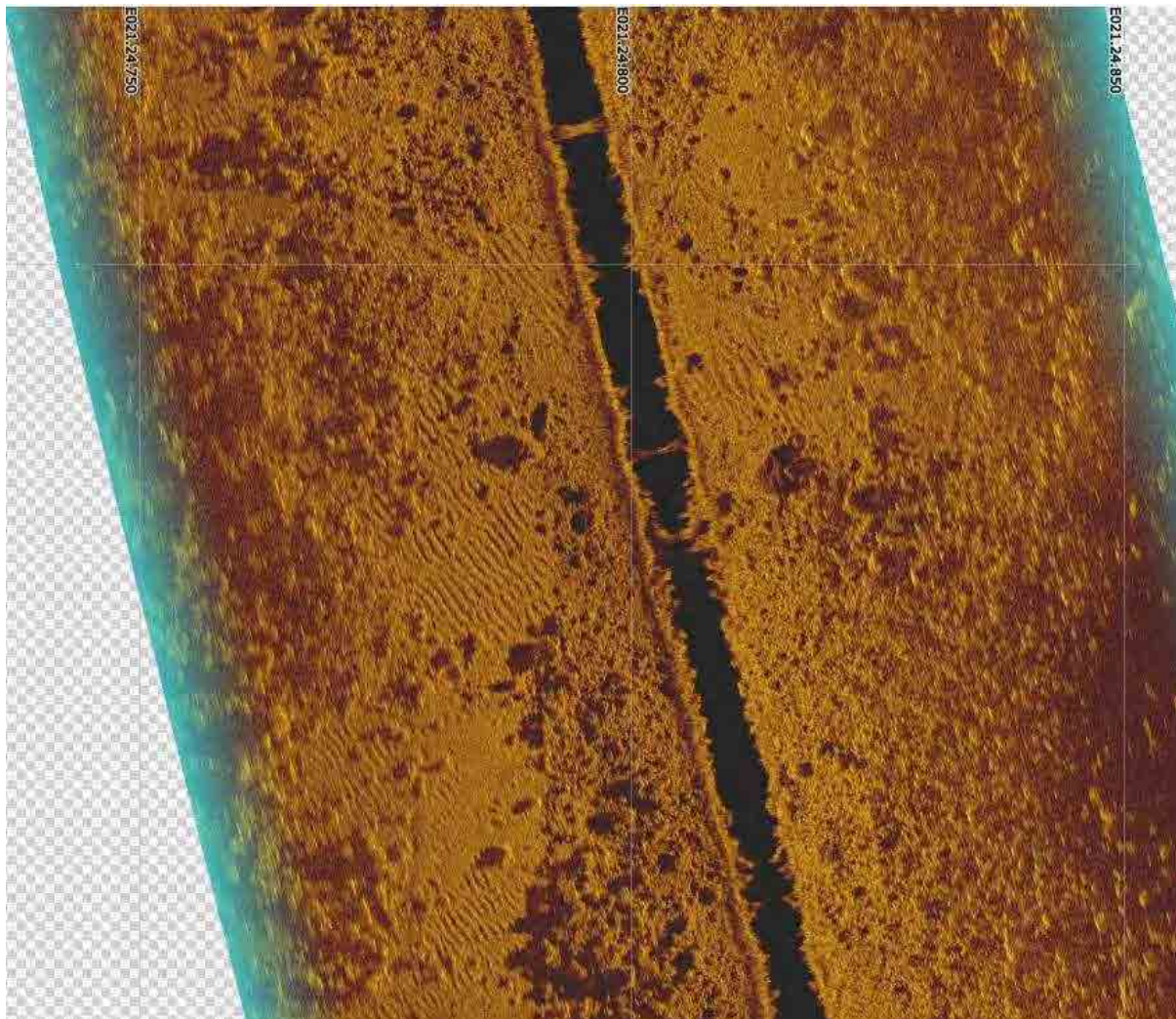

Kuva 8. Ote Senaatin kartaston lehdestä M XXIV vuodelta 1910. Reitti johtaa Porista Tahkoluodon eteläpuolitse Enskerien ohi itäpuolelta ja kääntyy kohti länttä/luodetta

Aineisto ja menetelmät

Toimenpidealueisiin liittyvät vesialueet viistokaikuluodattiin kattavasti kahdesta vastakkaisesta suunnasta niiltä osin, johon luotausalus pääsi. Erittäin matalat alueet (syvyys 0-1 metriä), tarkasteltiin rannalta ja satelliittikuvista mahdollisten rakenteiden havaitsemiseksi. Alueen tutkimushistoria selvitettiin eri lähteistä (mm. kirjallisuus, aikaisemmat arkeologiset selvitykset, Museoviraston rekisterit).

Yhteensä 274,8ha laajuiset alueet olivat vesisyvyydeltään noin 0 metristä 15 metriin. Pohjan koostumus on hiekka, sora, kivikko ja siirtolohkareet. Melkein kaikkialla on ohut eroosiohiekkakerros tai pinnalla silttiä. Matalilla, alle 1 metrin osuuksilla, näkyi vesikasvillisuutta. (Kuva 9.) Tutkimusalueilta ei havaittu anomaliaita, jotka olisivat vedenalaisia muinaisjäänöksiä.

Kuva 9. Tyypillinen pohjan koostumus, jossa näkyy hiekkaa, soraa ja muutamia suurempia kivilohkareita. Hiekkaan on muodostunut aaltokuvioita.

Viistokaikuluotauksessa käytettiin DSME Sonar Beam UTech S-150S viistokaikuluotain laitteistoa, jonka lähetystaajuus oli 400kHz. (Kuva 10.) Viistokaikudata käsiteltiin paikan päällä Sonar Beamin Real Scan -ohjelmalla. (Kuva 11.) Matalilla, alle 8m alueilla käytettiin Humminbird Helix lähetystaajuutena 400 - 800 kHz. Viistokaikuluotausaineiston analysoinnissa käytettiin Sonar Beam PostScan jälkikäsitteilyohjelmaa. Viistokaikudata tallennettiin .xtf -muodossa (Sonar Beam) ja Humminbird tiedostoina.

Kuva 10. Viistokaikuluotauksessa käytettiin DSME Sonar Beam UTech S-150S viistokaikuluotain laitteistoa, jonka lähetystaajuus oli 400kHz.

Kuva 11. Viistokaikudata käsiteltiin paikan päällä Sonar Beam Real Scan -ohjelmalla.

Aineisto
Tahkoluodon eteläosa

Kuva 12. Mosaiikkikuva viistokaikuluotausaineistosta Tahkoluodon eteläpuolelta. Alue jakaantuu kahteen osaan, koska keskellä on jo aiemmin vuonna 2022 tutkittu alue. Kahdesta nyt tutkitusta alueesta suurempi läntinen alue on kooltaan 195,3ha ja pienempi itäinen on kooltaan 41,8ha. Alueen eteläisin kulma on myös viistokaiutettu ja siitä on analysoitu data. Google Maps jättää neliön muotoisen kohdan overlay-kuvasta jostain syystä tyhjäksi. Kolmion muotoinen alue, jossa pohja näkyy vaaleana, on liian matalaa luotaukseen.

Mäntyluodon pohjoisosa

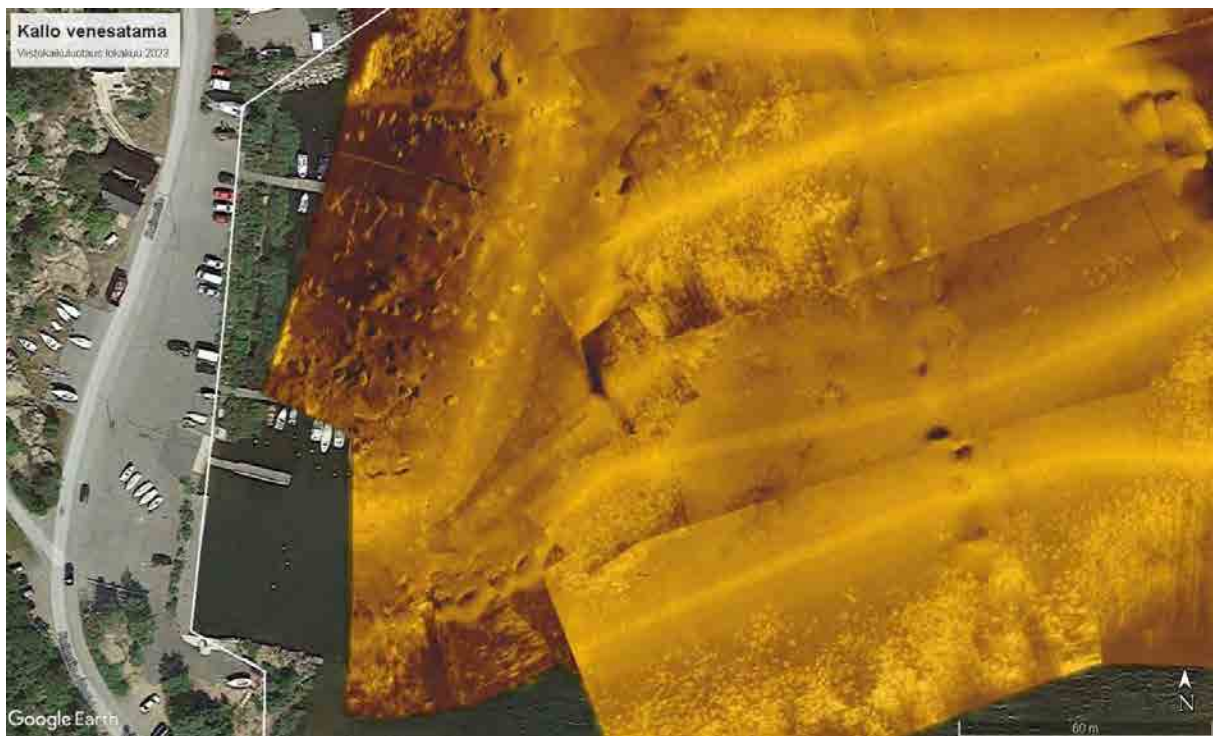

Kuva 13. Mosaiikkikuva viistokaikuluotausaineistosta Mäntyluodon pohjoispuolelta. Alueen pinta-ala on 93ha. Alue, jossa mosaiikkia ei näy, on liian matalaa luotaukseen.

Kallonlahti

Kuva 14. Mosaiikkikuva viistokaikuluotausaineistosta Kallon lahdelta. Alueen pinta-ala on 16,8ha.

Kuva 15. Mosaiikkikuva viistokaikuluotausaineistosta Kallon venesatamasta. Kuvassa näkyy laituri- ja poijupainot sekä kettingit.

Kaanaan teollisuusalueen edusta

Kuva 16. Mosaiikkikuva viistokaikuluotausaineistosta Kaanaan teollisuusalueen edustalta. Alue on kooltaan 11,5ha. Luotasta on tehty myös tilauksessa määritellyn alueen ulkopuolelta, jotta alueen halki kulkevat kaapelit ja putket näkyisivät kokonaisuudessaan.

Ranta-inventointi

Inventoitavien alueiden rannat oli pitkälle ulospäin alle 1 metriä syviä, joten luotaus näiltä osin ei ollut mahdollista. Nämä alueet tarkastettiin jalkaisin rannalta ja tehtiin havainnot mahdollisista rakenteista rantavedessä ja rantaviivassa.

Kallioholma

Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin on merkitty kiinteä muinaisjäännös Salama (mj-tunnus 1734). Rekisterin kuvailu-osassa sitä kuvataan näin: ”Tahkoluodon länsipuolella, Smööröoga-luodon luoteispuolella on rautaisen höyrylaiva Salaman kappaleita hajallaan pohjassa noin 80 x 80 metrin alueella. Hylky on rikkoutunut palasiksi luodon tuntumaan; laivan muotoa ei ole hahmotettavissa. Hyllyn osia on merenpohjassa runsaasti pieninä palasina. Suurin osa kappaleista on 3–4 metrin syvyydessä. Syvemmällä on yksittäisiä osia. Suurin hyllyn kappaleista on noin viisi metriä pitkä ja puolitoista metriä leveä metallilevy, jossa on pituussuunnassa kiinni kaksi lankkumaista puuosaa.”

Tahkoluodon läntisimmän kärjen rannat ovat tyrnipuskien ja sekametsikön peitossa. Rannat ovat kuitenkin luonnontilaisia pitkälti ja niitä pitkin on helppo kävellä. Kallioholman länsipuolella sijaitsevan Smööröogan pienen kallioluodon vieressä sijaitsee kiinteä muinaisjäännös, höyrylaiva Salama, mutta siitä mahdollisesti irronneita osia ei rantavedessä havainnointu.

Törnrikari

Nyppylän nimi tulee selkeästi paikalla villinä rehottavista tyrnipuskista, joiden peitossa koko niemeke hyvin pitkälti on aivan rantoja lukuun ottamatta. Alue on vasta viime vuosikymmenien aikana, 1990-luvulla tullut kiinteäksi osaksi Tahkoluotoa (ks. Kuva 2.). Todennäköisesti voimalaitoksen rakentamisvaiheessa rantoja on muokattu voimakkaasti ja vain osin rannat ovat luonnontilassa. Rantojen inventoinnissa ei havaittu merkkejä ihmisen tekemistä rakenteista, jotka olisivat tulkittavissa arkeologisesti kiinnostaviksi.

Mäntykallo

Mäntyluodon ja Uniluodon maa- ja vesialueet lunastettiin Porin kaupungille v. 1898. Sitä ennen ne kuuluivat Yyterin kartanolle (Lähteenoja et. al. 1942, 261).

Kallo ja Mäntykallo Mäntyluodossa, Tahkoluodon eteläpuolella, olivat aikoinaan erillisiä saaria, jotka on myöhemmin yhdistetty Uniluotoon pengertiellä 1930-luvun lopussa (ks. Kuva 4.). Mäntyluodon satamaa on laajennettu Kalloon päin vuonna 2011 ja lahden rantoja on sen yhteydessä muokattu voimakkaasti. Kallon luotsiasema on kuitenkin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu ympäristö, joka on säilynyt myös matkailijoiden keskuudessa suosittuna kohteena. Kallonlahdesta on myös nostettu hiekkaa Mäntyluodon sataman täyttöjä varten, mikä on muuttanut lahden pohjan topografiaa (Tevali 2011, 7). Mäntykallon ja maantiesillan kulmasta löytyi lohkarakivistä koottu perustus, joka jatkui maantiesillan penkereen sisään. Kyseessä saattaa olla pengertien rakentamisessa käytetty tukirakenne, jonka kivet on myös suurelta osin louhittu Kallosta, mikä muutti saaren ulkomuotoa huomattavasti (Satakunnan Kansa 12.2.1937).

Mäntyluodon Vasikkaluodon pohjoispuolisille ja Kirrinsannan länsipuolella sijaitseville rannoille ei ollut pääsyä maata pitkin, sillä alue on kauttaaltaan suljettua voimalaitos- ja tehdasaluetta. Alueella tullaan tekemään inventointi täysin mereltä käsin (Eteläselkä).

Takaranta on kivikkoinen ja kallioinen alue Reposaaressa kylältä Tahkoluotoon saakka niemen länsipuolella. Myös sen rantavedet ovat pitkälti erittäin karikkoisia ja louhikkoisia. Ei voi ajatella, että rannat olisivat

olleet esimerkiksi hyvää rantautumisaluetta, joskin pienellä ja kevyellä veneellä rantaan on varmasti päässyt paikoittain, kuten Siikarannassa. Siikarannan ja Riitakallion alueella on punaista rapakivi-graniittia sekä oliviiinidiabaasikalliota. Varsinkin rapakivi muodostaa hienoja kivilevyjen sarjoja sekä yksittäisiä ohuita levyjä, joita lojuu rantaviivassa ja ylempänä siellä täällä.

Siikaranta

Siikarannan leirintäalueelta kohti Riitakalliota kuljettaessa näkyy sileisiin kallioihin hakattuina useita kalliohakkauksia, nimikirjaimia sekä vuosilukuja. Myös kuva-aiheita on joukossa. Hakkaukset näyttävät ajoittuvan 1800-luvun lopulta aina nykypäiviin saakka. Paikka on tunnettu istuskelu- ja oleskelukohde ja myös hakkaukset ovat laajasti paikallisten sekä viranomaisten tiedossa. Kohdetta ei kuitenkaan ole merkitty muinaisjäänösrekisteriin. (ks. Mäntylä 2021, 22).

Riitakallio

1800-luvun alussa Reposaaaren kalavedet jaettiin ns. apajiin, jotka vuokrattiin pois määrä-vuosiksi. Näistä apajista käytiin usein oikeutta, sillä reposaarelaiset ja porilaiset tuntuivat kalastelevan missä sattui. Vuodesta 1817 eteenpäin Porin maistraatti päätti, että kalavedet vuokrataan vain kaupungin omille asukkaille. Tällaisia apajia olivat esimerkiksi Kallon apaja sekä Riitakallion apaja (Lähteenoja 1942, 183–185).

Kiinteä muinaisjäänös Reposaaari Riitakallio (609500006) on tykkiasema, joka on merkitty Riitakallion korkeimmalle kohdalle rantaan. Muinaisjäänösrekisterin mukaan paikalla on kaksi kehävallia todennäköisesti 1800-l alusta. Tässä inventoinnissa rakenteet löytyivät Siikarannan leirintäkeskuksen pohjoispuolisesta metsästä, kuitenkin eri paikasta kuin mihin ne on merkitty muinaisjäänösrekisteriin. Rakenteita on kaksi ja ne ovat melkein leirikeskuksesta johtavan polun varressa. Nykyään niistä ei näe merelle lainkaan, mikä puhuu niiden iän puolesta. On kuitenkin myös huomionarvoista, että näiden ns. ampumasuojien edessä on korkea kallio, mikä on myös näköeste merelle. Kohteet tulisikin uudelleen arvioida ja niiden muinaisjäänösstatus tarkistaa.

Kohteiden keskelle mitattiin GPS-pisteet, joiden tarkkuus on noin viiden metrin luokkaa. Koska kohteet eivät kuuluneet ranta-alueiden inventointiin, niitä ei dokumentoitu tarkemmin. Kivirakenteita ei kuitenkaan näyttäisi häirityn millään lailla.

(ETRS-TM35FIN)

Ampumasuoja 1: N 6844562 E 204210

Ampumasuoja 2: N 6844576 E 204198

Riitakallion pohjoispuolinen poukama

Paikalla on rantapoukama, jossa oli suuri määrä tiilimurskaa, betonia, rautalankaa tms. asutuksesta kertovaa jätettä, mm. betoninen kivijalka sekä portaat. Näiden lisäksi runsaasti posliinia, lasia, vanhanmallinen silitysrauta (1800-l) oli pitkin rantaa modernimman meren tuoman roskan seassa. Jäät ovat ajaneet rantavyöhykkeeltä useita rantapenkereitä, ja jäte sijaitti niistä lähinnä rantaa olevassa, siis varmasti 1800-luvun/1900-luvun taitteessa muodostuneessa rantatasossa. Ylempänä rantatörmästä pilkkisti ulos runsaasti rautakuonaa, kaapeleita yms. rakennusjätettä.

Rakennusjätettä on paikalla noin 40–50 metrin matkalla rannan suuntaisesti. Rantatörmän päällä kasvaa runsaasti tyrniä ja kasvillisuutta, jonka keskelle on vaikea tunkeutua. Paikalta talletettiin kaksi koordinaattia, suurin piirtein ranta-alueen päistä, jolla jätettä esiintyy. Kartta-aineistossa ei kuitenkaan paikalla näy rakennusta. Paikalle näyttäisi kuitenkin johtavan polku tai tie 1900-luvun alusta olevassa venäläisessä

Tahkoluodon kartassa (Kuva 3.). Myös peruskartoissa paikalle näyttää johtavan metsätie (Kuva 1. ja 2.). Saattaakin olla, että kyseessä on jäänteet Riitakallion vanhasta asutuksesta. Vuonna 1908 Riitakalliossa asui henkikirjan mukaan 4 asukasta. (Lähteenoja et. al. 1942, 335).

(ETRS-TM35FIN)

N 6844775 E 204186

N 6844749 E 204208

Ketara

Ketara-niminen pieni saari sijaitsee Tahkoluodon eteläpuolella. Saareen pääsee jättämällä auton Reposaaarentielle tehdyille levähdyspaikalle, jolla sijaitsee myös sähkökeskus. Metsätie lähtee levähdyspaikalta, mutta sen päähän on jätetty suuri kivi, joka estää autolla ajon metsätielle. Tie johtaa meren rantaan, josta lähtee suurista kivenlohkareista kylmämuurattu pato. Patoon keskelle on rakennettu jyrkeistä puista siltarakenne, jonka toisella puolella kylmämuurattu kivipato jatkuu saareen asti. Ketarassa sijaitsevat talon rauniot, joista on jäljellä enää tiilistä muurattu savupiippu sekä kivijalkaa.

Historialliset ilmakuvat-palvelun ensimmäinen ilmakekuva, jossa Ketara erottuu, on vuodelta 1995, mutta sen resoluutio ei riitä yksityiskohtien tarkasteluun. Tosin mantereelta saareen johtava silta erottuu kuvassa suorana valkoisena viivana. Seuraavassa ilmakekuvassa vuodelta 2004 erottuu puuston keskellä saaren keskiosassa suorakulmainen rakennus, sekä ulkorakennuksia. Rakennus näkyy vielä v. 2012, mutta vuoden 2015 ilmakekuvassa saaren kaikki rakennukset on purettu. Vain saarelle johtava kivinen kulkutie erottuu jatkuvasti kuvissa ja viimeisessä, vuoden 2022 kuvassa se on selkeästi rakennettu uudelleen. Internet-hakujen perusteella on löydettävissä blogitekstejä, joiden mukaan Reposaaari-yhdistyksen aktiivit rakensivat kivisillan uudelleen vuonna 2021. Samoissa blogiteksteissä saarella sijainnutta rakennusta kutsutaan nimellä ”Apin talo”. Kaikki merkit rakenteista keskittyvät saaren keskiosiin, rannoilla ei ole nähtävillä ihmisen tekemiä rakenteita. Väylää Pikku-Ketaran ja Ketaran välissä on pidetty avoinna ja selkeästi sillä on paljon liikennettä Katainniemenle. Myös Ketaran saarella liikutaan säännöllisesti poluista päätellen.

Tulokset

Tutkituilta alueilta ei havaittu anomalioita, jotka viittaisivat mahdollisiin muinaisjäänköksiin.

Mäntyluodon pohjoispuolella havaittiin kasauma puutavaraa, josta ei pystynyt päättämään sen alkuperää.

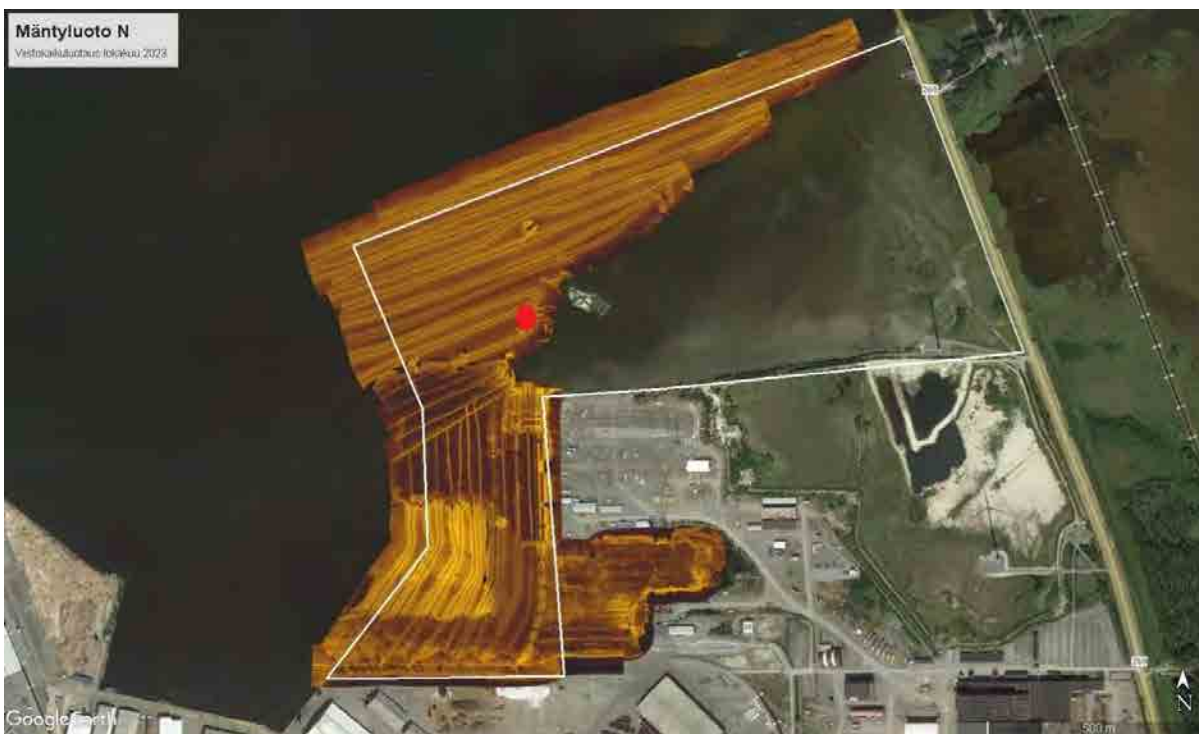
(Kuvat 18. ja 19.) Kohteen sijainti on 61° 36,178' N 21 29,767' E (WGS84). (Kuva 17.)

Kohteen luona on erittäin matalaa, alle 1 metri, joten paikalle ei pääse tutkimusveneellä.

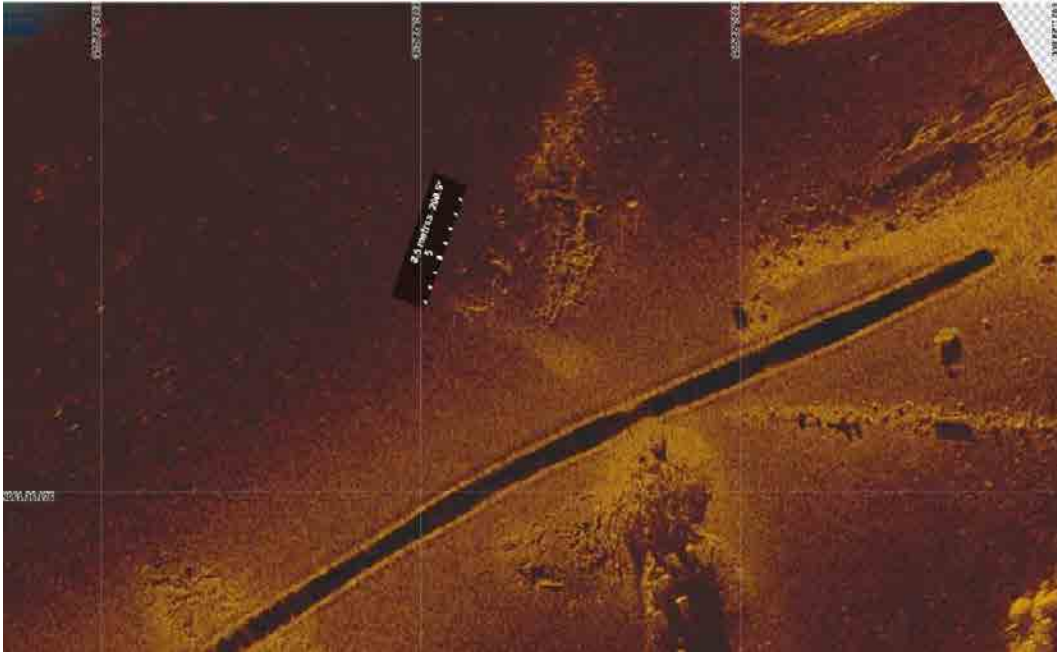
Eteläselän pohjoisessa pohjukassa on enemmänkin vastaavia puutavarakertymiä ja tietysti ymmärrettävästi, koska Reposaaaren vanha satama ja kyläasutus on sillä puolella. Reposaaaresta on viety kaikkein eniten puutavaraa maailmalle, joten ei olisi ihme, jos puukasa olisi tällaistaikin ajolle lähtenyt lastia tms. Se voi myös liittyä Mäntyluodon sataman moderneihin toimintoihin.

Redillä on ollut historiansa aikana useampiakin tapauksia, jolloin alukset ovat myrskyissä irronneet ankkureistaan ja törmäilleet toisiinsa. Vaikka ei päästäkään siis tutkimaan kohdetta lähemmin, niin hyllyn mahdollisuus jää. Tyypillisesti matalikot keräävät puutavaraa puoleensa, joten kasauma voi olla ajalehtimaan lähtenyt puutavaraa monestakin eri paikasta tai lähteestä.

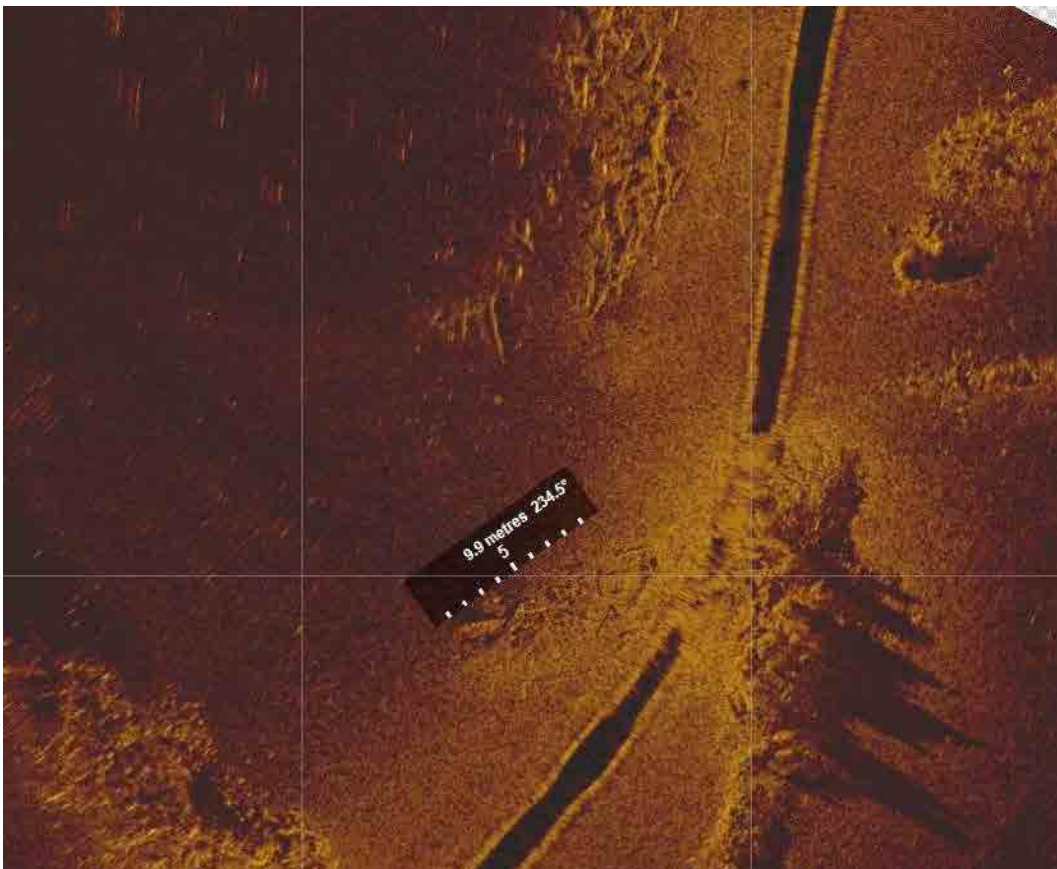
Kohteen potentiaalinen tietoarvon heikkouden takia emme koe näytteen nostamista pakollisena arkeologisen kulttuuriperinnön suojelun kannalta, mutta jos halutaan varmistua kohteen luonteesta, niin tulisi miettiä metodeja, millä sellainen sieltä nostetaan ja pohtia kustannusarvion kanssa työn mielekkyyttä.

Kuva 17. Puutavarakasauman sijainti tutkitulla alueella Mäntyluodon pohjoispuolella.

Kuva 18. Viistokaikukuvaa puutavara kasaumasta ja mitta-asteikko, josta näkyy kasauman pohjoisemman osan pituus.

Kuva 19. Viistokaikukuvaa puutavara kasaumasta ja mitta-asteikko, josta näkyy kasauman eteläisemmän osan pituus.

Lähteet

Karttalähteet

Björneborg. 1910. Senaatin kartasto M XXIV. Kansallisarkisto.

Hansson, Hans 1650. Ala-Satakunta. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/22220>

Historialliset ilmakuvat-välilehti. Paikkatietoikkuna. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Klint, Gustav af 1829. Charta öfwer Botten wiken. Stockholm. <https://www.doria.fi/handle/10024/92050>

Nordenankar, Johan 1795. General Charta til Sveriges Sjö-Atlas, andra delen på Kongl. Majjts. Allernådigste Befallning Efter Astronomiske Observationer, Trigonometrische och Hydrograf. mätningar; med Rättvisande Compas, författad och utgiven af Joh. Nordenankar... Stockholm. National Library of France, France. https://www.europeana.eu/en/item/9200517/ark_12148_btv1b5973552z

Maanmittauslaitoksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma). Ib.* Senaatin kartasto. XX 12 [Pori] (--). Tiedosto 1. Kansallisarkisto. Viitattu 16.10.2023.

Merenkulkurahallituksen venäläiset merikartat. 12: 618-42 POHJANLAHDEN ITÄRANNIKKO: REPOSAAREN JA PORIN SISÄÄNTULOT [KARTA CASTI VOSTOCNAGO BEREGA BOTNICESKAGO ZALIVA VHODOV" V" REFSE I B'ERNEBORG"] (-190-). Tiedosto 1. Kansallisarkisto. Viitattu 16.10.2023.

Museoviraston karttaportaali, kartta.museoverkko.fi

Nymansson 1803: Nymanssonin kertomukset 2. Porin saaristo M57 161/2. Kansallisarkisto.

Pori. Vanhat painetut kartat. Maanmittauslaitos. <https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Kirjallisuus

Jokipii, Mauno 1974: Satakunnan historia 4, Satakunnan talouselämä uuden ajan alusta Isoonvihaan. Satakunnan maakuntaliitto. Pori.

Lähteenoja, Aino; Pulkkinen, Oskari & Hacklin, Werner 1942. Reposaaren historia. Helsinki.

Månsson, Johan 1644 [1926]: Een Siö-Book, som innehåller Om Siöfarten i Östersjön : Aff Johan Månsson. Stockholm 1644. Med inledning, anmärkningar och register utgiven af Herman Richter. Namn och bygd 14 årgm 1926, Häfte 5. Lund C.W.K. Gleerup.

Mäntylä, Kari 2021. Merikarhun kierros, Porin kohdeopas. Tietoa ja tarinoita Porin maisemasta. Selkämeren ystäväet. https://www.selkamerenystavat.fi/joomla/images/Datat/MerikarhunKierros/Porin_kohdeopas.pdf

Nurmi, Lasse 2001: Karhu katsoo merelle. Katsaus Porin sataman 220-vuotiseen historiaan. Porin satama, Pori.

Saarinen, Juhani 1972: Porin historia 3 1809–1939. Pori.

Satakunnan Kansa, 12.02.1937, nro 35, s. 3. Kansalliskirjaston digitaaliset aineistot <https://digi.kansalliskirjasto.fi/sanomalehti/binding/2088293?page=3>

Tevali, Riikka 2011. Pori Mäntyluoto Kallonlahti. 1800-luvun hyllyn arkeologinen kaivaus. Museovirasto. https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjhanke/read/asp/hae_liite.aspx?id=114202&ttyyppi=pdf&kansio_id=609

Tevali, Riikka; Wallin, Immi 2023: Pori Tahkoluodon merituulipuiston laajennusalueen meriarkeologinen selvitys. SubZone.

Zettersten, Axel 1890: Svenska flottans historia I åren 1522–1634. Stockholm.

Uusiniitty-Kivimäki, Minna (toim.) 2016: Selkämeren helmet – Selkämeren kansallispuiston kehittämisen käsikirja 2015–2025. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja C 135. Metsähallitus.
<https://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Csarja/c135.pdf>

PORIN KAUPUNKI

MÄNTYLUOTO (65.) KAUPUNGINOSAN KAL-
LON ALUEEN ASEMAKAAVAN MUUTOS JA LAA-
JENNUS 609 1758

VUOROVAIKUTUSRAPORTTI

22.1.2024

Nosto Consulting Oy

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä	4
2. Suunnittelun vaiheet	4
3. Viranomaisyhteistyö	4
4. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute ja vastineet	5
Varsinais-Suomen ELY-keskus 23.6.2022	5
Satakunnan museo 22.6.2022	6
Pori Energia 28.6.2022	6
Porin Vesi 22.6.2022	7
Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) 2.6.2022	7
Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristötoimiala 20.6.2022	7
Suomen Luonnonsuojeluliitto Pori ry 20.6.2022	8
Mielipide A 20.6.2022	8
Mielipide B 29.5.2022	9
Mielipide C 13.6.2022	9
Mielipide D 23.6.2022	10
Mielipide E 19.6.2022	11
Mielipide F 21.6.2022	14
5. Kaavaluonnos	15
Varsinais-Suomen ELY-keskus 15.3.2023	15
Satakuntaliitto 10.3.2023	18
Museovirasto 13.3.2023	22
Satakunnan museo 14.3.2023	23
Elinvoima- ja ympäristötoimiala 16.3.2023	24
Infrajohtaminen 14.3.2023	27
Pori Energia Sähköverkot Oy 14.2.2023	28
DNA Oyj 22.2.2023	28
Mielipide A Suomen luonnonsuojeluliitto Pori Oy 15.3.2023	28
Mielipide B Segelföreningen i Björneborg BSF r.f 15.3.2023	30
Mielipide C 15.3.2023	31
Mielipide D 3.4.2023	33
Mielipide E 14.3.2023	33
Mielipide F 22.3.2023	34
Mielipide G 15.3.2023	34

Mielipide H 4.3.2023	35
Mielipide I	36
6. Liitteet	38

1. Tiivistelmä

Kallo on vanha majakkasaari Porin kaupungin ja sataman edustalla ja pääosin saari on virkistyskäytössä. Saarella toimii Suomen vanhin urheiluseura, vuonna 1856 perustettu Segelföreningen i Björneborg (BSF), sittemmin alueelle on sijoittunut myös Länsi-Suomen merivartiosto (Porin merivartio-asema) ja luotsiasema.

Kaavamutoksen laatimista varten on laadittu viitteellinen taustaselvitys (**"Kallo-Reposaari Kehittämishanke"**), jossa asetettujen tavoitteiden mukaisesti kaupunginhallitus on päättänyt käynnistää alueen asemakaavamutoksen, lukuun ottamatta selvityksessä Kallon saareen metsäisille alueille osoitettuja majoituspalveluja tai -rakenteita. Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ja pysäköintitarpeet ovat voimakkaasti lisääntyneet. Kallon alueen kehittämistarpeiden osalta kaava ei vastaa nykypäivän maankäytön ja toimintojen sijoittelua ja tulevia tarpeita.

Asemakaavamutoksen tavoitteena on vastata kaava-alueella nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin, parantaa alueen liikenneturvallisuutta sekä erityisesti kehittää jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita.

2. Suunnittelun vaiheet

Vireilletulo	25.5.2022
OAS nähtäville	26.5.2022 – 27.6.2022
Kaavaluonnos nähtävillä	16.2. – 15.3.2023
Kaupunginhallituksen käsittely	
Kaavaehdotus nähtävillä	
Kaupunginhallituksen käsittely	
Kaupunginvaltuusto hyväksynyt	
Tullut voimaan	

3. Viranomaisyhteistyö

Asemakaavatyön aikana on järjestetty projektikokouksia Porin kaupunkisuunnittelun ja kaavan suunnittelusta vastaavan konsultin kesken.

Asemakaavatyön aikana on järjestetty aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu ennen osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävilläoloa 12.5.2022. Kokouksen muistio on tämän asiakirjan liitteenä 1.

4. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saatu palaute ja vastineet

Asemakaavan vireilletulosta sekä osallistumis- ja arviointisuunnitelman nähtävillä asettamisesta on kuulutettu 25.5.2022 Satakunnan Kansa sekä Satakunnan Viikko -nimisissä lehdissä, kaupungin verkkosivuilla sekä kirjeillä osallisille. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on ollut nähtävillä 26.5. – 27.6.2022 palvelupiste Porinan sähköisellä ilmoitustaululla (Yrjönkatu 13) sekä internetsivuilla www.pori.fi/kaupunkisuunnittelu.

Osallisilta saatiin nähtävilläolon aikana yhteensä kuusi mielipidettä osallisilta sekä yhteensä seitsemän lausuntoa.

Saadut lausunnot ja mielipiteet sekä kaavan laatijan vastineet tiivistetysti:

[Varsinais-Suomen ELY-keskus 23.6.2022](#)

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että kaavahankkeesta on pidetty viranomaisneuvottelu 12.5.2022 ja että ELY-keskus on siinä kommentoinut osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnosta. Neuvottelussa annettujen kommenttien lisäksi ELY-keskus pyytää kaavan jatkovalmistelussa ottamaan huomioon seuraavat seikat:

- Kaavoituksen yhteydessä on syytä selvittää meritulvariskien vaikutus alimpiin rakentamiskorkeuksiin. Alin suositeltava rakentamiskorkeus Porissa meren rannikolla on N2000+ 2,0 m, minkä lisäksi on huomioitava rakennuspaikkakohtainen aaltoiluvara. Tulvariski on huomioitava myös alueen tieyhteyksien korkeustasossa.
- Kallon saaren eteläpuolinen luoto on syytä ottaa huomioon maisema- ja luontoselvityksessä ja vaikutusten arvioinnissa. (Tämä on todettu myös neuvottelumuistiossa.)

ELY-keskus antaa varsinaisen lausuntonsa kaavasta sen luonnosvaiheessa.

Vastine:

Kaavatyössä huomioidaan turvallinen alin rakentamiskorkeus. Katualueilla turvallinen alin rakentamiskorkeus ratkaistaan katusuunnittelun yhteydessä.

Kallon eteläpuolella sijaitseva luoto ei kuulu asemakaavan muutosalueeseen, mutta luotoa ja luodon linnustoa on havainnoitu alueelta 24.11.2022 laaditussa luontoselvityksessä ja luoto on huomioitu myös vaikutusten arvioinnissa. Luoto huomioidaan myös kaava-alueelta 2023 laadittavassa maisemaselvityksessä.

Satakunnan museo 22.6.2022

Kallon alue on merellisen historian ja kulttuuriperinnön kannalta kiinnostavaa aluetta, jota voidaan pitää potentiaalina alueena uusien ennestään tuntemattomien vedenalaiskohteiden löytymiseen. Kallon vedenalaisen kulttuuriperinnön tilanteesta ei ole käytettävissä kattavaa tietoa. Vedenalaisia muinaisjäännöksiä ovat sellaiset hylät ja hyllyn osat, joiden voidaan olettaa olleen uponneena yli sadan vuoden ajan. Muinaisjäännöksiä voivat olla myös muut Suomen aiemmasta asutuksesta ja historiasta kertovat vedenalaiset alkuperäisestä käytöstään jääneet rakenteet.

Lähellä kaava-aluetta tutkittiin 1800-luvulta peräisin oleva laivanhyllyn osa, ns. Kallonlahden hylky vuonna 2011, koska hylky oli sataman parantamishankkeen alueella (<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.2622>). Mäntykallon eteläosasta tunnetaan hirsiarkkurakenteita (<https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.2528>) ja Mäntykallon pohjoisosassa on irtolöytökohde Kallon tykit <https://www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1731>).

Nämä erityyppiset kohteet viittaavat siihen, että myös muut vedenalaisen kulttuuriperinnön kohteet ovat alueella mahdollisia. Mikäli Kallon asemakaavamuutos mahdollistaa vesialueen muuttuvaa käyttöä, kuten ruoppausta ja uusien laitureiden rakentamista, on Museoviraston näkemyksen mukaan tärkeää liittää kaavavalmistelun aikana laadittaviin selvityksiin vedenalaisen kulttuuriperinnön inventointi muutosalueilla. Inventointi tuottaa tiedon siitä, vaikuttaako kaavan toteuttaminen haitallisesti vedenalaisiin muinaisjäännöksiin ja onko syytä ottaa vedenalaiskohteita huomioon suunnittelutyössä. Museoviraston yhteyshenkilö vedenalaisen kulttuuriperinnön asioissa on Maija Matikka (maija.matikka@museovirasto.fi, puh. 0295 33 6284). Häneltä saa tarvittaessa ohjeita vedenalaisen kulttuuriperinnön inventoinnin järjestämiseen.

Vastine:

Entuudestaan Museoviraston ylläpitämään muinaisjäännösrekisteriin on merkitty Kallon saaren läheisyyteen kaksi arkeologista kohdetta, muu kulttuuriperintökohde Mäntykallo (muinaisjäännösrekisterin tunnus 2528) ja löytöpaikka Mäntyluodon Kallon tykit (1731). Näitä kohteita ei erityisesti kaava-alueelta 14.9.2022 laaditun inventoinnin yhteydessä tarkastettu, koska kyseessä ovat vedenalaiset kohteet. Merenalaisen kulttuuriperinnön inventointitarve huomioidaan kaavaluonnoksessa siltä osin, kun kaavaluonnoksessa osoitetaan mahdollista vesialueen muuttuvaa käyttöä, kuten ruoppausta tai uusien laitureiden rakentamista.

Pori Energia 28.6.2022

Kaavamuutosalueella ei kulje kaukolämpöjohtoa.

Pori Energian energiapalvelut -yksiköllä ei ole muuta huomauttamista otsikossa mainittuun asemakaavan muutosehdotukseen.

Vastine:

Merkitään tiedoksi.

[Porin Vesi 22.6.2022](#)

Asemakaavamuutoksen kohteena oleva alue ei kuulu Porin Veden vesijohdon-, jätevesiviemärin- tai hulevesiviemärin toiminta-alueeseen. Aluetta ei tule jatkossakaan liittää toiminta-alueisiin.

Pengertien ja nykyisen kaavan ET-alueen kautta mereen johtava paineviemärin ylivuotolinjan olemassaolo tulee kaavamuutoksessa huomioida. Ylivuotolinja on edelleen käytössä. Paineviemärin ylivuotolinjaan ei voida kuitenkaan liittyä uusilla viemäriliittymillä. Puhdistamoa varten nykyisessä asemakaavassa oleva ET-merkintä on tarpeeton.

Pengertien alueella on myös Porin Veden runkovesijohtolinja, jonka olemassaolo tulee huomioida kaavamuutoksen yhteydessä. Runkovesijohto on käytössä ja sen jatkeena on yksityisiä tonttivesijohtoja.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Lausunnon mukaiset runkovesijohdon ja paineviemärin ylivuotolinjojen sijainnit tullaan huomioimaan kaavatyössä.

[Turvallisuus- ja kemikaalivirasto \(Tukes\) 2.6.2022](#)

Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla ei ole oheiseen asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (OAS) lausuttavaa.

Vastine:

Merkitään tiedoksi.

[Porin kaupungin elinvoima- ja ympäristötoimiala 20.6.2022](#)

Asemakaavan muutos on tarpeen jo pelkästään alueen nykyisellään epämääräisten liikenne- ja pysäköintijärjestelyjen selkiyttämiseksi.

Kuten osallistumis- ja arviointisuunnitelmassakin todetaan, joukkoliikennelinja sekä jalankulku- ja pyöräilyväylä Porin keskustan suunnasta päättyvät Mäntyluotoon, eivätkä ne ulotu Kallon saarelle asti. Saarella ei ole jalankulkua pyöräilyväyliä ja nämä kevyenliikenteen olosuhteet, autoton liikkuminen, mukaan lukien riittävä varaus pyöräpysäköintiin tulee erityisesti kaavamuutoksessa turvata.

Kaavamerkinnöissä tulisi pohtia esimerkiksi alueen väylien osoittamista hidaskaduiksi tai vastaaviksi, joilla osoitettaisiin eri kulkumuotojen yhteensovittamisen tarve.

Alueen luonnon, viihtyisyyden ja virkistystyksen huomiointi kaavamuutoksessa on tärkeää. Virkistyskäytön osalta myös Kalloon johtavat tien virkistyskäyttö tulee tunnistaa. Alueen oikeusvaikutuksettomassa Meri-Porin osayleiskaavassa vuodelta 2002 osoitettu uimaranta on epävirallinen eikä sisälly ympäristöterveydenhuollon valvomiin uimarantoihin.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavatyössä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioidaan lausunnossa esitetyn mukaisesti mm. Kallon alueen merkitys virkistysalueena, kevyen liikenteen olosuhteiden ja liikenneturvallisuuden parantaminen liikennejärjestelyin, mahdolliset katualueet, eri kulkumuotojen yhteensovittamisen tarve, autoton liikkuminen sekä mahdollinen pyöräpysäköinnin tarve. Kaavatyön tavoitteet tarkentuvat kaavaluonnosvaiheessa.

[Suomen Luonnonsuojeluliitto Pori ry 20.6.2022](#)

- Kallon alueen luonne ensisijaisesti virkistys- ja luontoretkeilykohteena tulee säilyttää.
- Liikennemäärien kasvuun ja retkeilyn ohjaukseen tulee varautua osoittamalla selvästi parkkipaikka käymälöineen ja merkitsemällä polut maastoon.
- Saarella asuu paljon rantakäärmeitä ja kyytiä. Luontopolun alkuun esitämme opastaulua, josta käy ilmi, että käärmeitä tulee jättää rauhaan, jolloin ne ovat ihmisille vaarattomia.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavatyössä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioidaan Luonnonsuojeluliiton lausunnossaan esittämät kohdat, kuten Kallon saaren merkitys virkistys- ja luontoretkeilykohteena sekä liikennemäärien kasvuun varautuminen riittävä yleinen pysäköintimahdollisuus huomioiden.

[Mielipide A 20.6.2022](#)

Asunto Oy Kallontie 6-8:n hallitus käsitteli kokouksessaan 6.6.2022 osalliskirjettä kaavamuutoksesta ja toivoi kaavan laatijoiden kiinnittävän huomiota seuraaviin kohtiin:

- Kallon saaren johtavan pengertien kaavoitus katualueeksi on ajoyhteyksien kunnossapidon parantamiseksi tarpeen. Kallontien varressa on koko ajan lukuisia pysäköityjä autoja. Varsinkin talvella tien lumenpoisto on ollut heikkoa, jolloin käytettävissä oleva ajoradan leveys on kaventunut kohtuuttomasti. Liikenne Kalloon on koko ajan lisääntynyt, varsinkin myrskyisällä ilmalla, mikä lisää turvattuutta. Tiellä ei ole pyörätietä ja jalkakäytäväkin loppuu Kallontie 8 kohdalle. Tiellä liikkuu kuitenkin paljon kevyttä liikennettä ja jalkakulkijoita.

- Pysäköinti- ja kääntöalueet on suunniteltava siten, etteivät ne vahingoita luontoa eivätkä häiritse läheisen asuinalueen asukkaita.
- Roskien keräys on myös saatava kuntoon, etteivät ne pääse leviämään luontoon.
- Olemme myös tyytyväisiä, että kaupunginhallitus poisti suunnitelmasta majoitusvaihtoehdon. Siitä olisi todennäköisesti aiheutunut häiriöitä lähialueelle.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavatyössä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomiomaan esitetyn mielipiteen mukaisesti yleinen liikenneturvallisuus kaikkien kulkumuotojen osalta, liikennejärjestelyjen sujuvuus sekä pysäköinti- ja kääntöalueiden sijoittaminen luontoa vahingoittamatta ja naapureita häiritsemättä.

[Mielipide B 29.5.2022](#)

Sekavesijohto lienee tarkoitus olla sekaviemäri tai muuten.

Vastine:

Juuri näin. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan korjataan sekavesijohto sekaviemäriksi mielipiteessä esitetyn mukaisesti.

[Mielipide C 13.6.2022](#)

Cafe Kallo/Kuuminaisten Kauppahuone Oy toimii Kallossa hallinnoiden kahvilaa terasseineen, ns. liikenneympyrää sekä laituria kahvilan vieressä. Liittyen Kallon asemakaavan valmisteluun haluamme tulla kuulluksi ja ehdottamme, että voisimme tavata Kallossa.

Meillä on kokemukseen perustuva näkemys alueen nykytilasta sekä vahva halu kehittää ja säilyttää Kallo yleisessä virkistyskäytössä. Henkilöautoliikenteen rajoittamaton salliminen on alueen toiminnan elinehto. Uusilla pysäköintijärjestelyillä, ajoväylää sekä kääntöpaikkaa leventämällä ja hidastetöyssyillä parannetaan edellytyksiä investoida parempiin palveluihin alueella jatkossakin.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ovat voimakkaasti lisääntyneet. Kallon saaren kehittämiseksi on alueelta laaditussa esiselvityksessä listattu asemakaavamuutoksen tavoitteiksi mm. toimivat liikenneyhteydet, liikenne- ja pysäköintijärjestelyiden uudelleen-tarkastelu sekä kevyen liikenteen turvallinen ja tarkoituksenmukainen järjestäminen. Lisäksi huomiota kiinnitetään muun muassa kaava-alueen nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin. Tavoitteissa korostuu vahvasti Kallon saaren merkitys virkistys- ja luontoretkikohteena.

Kaavatyössä on paljon yhteensovitettavia intressejä, joiden pohjalta varsinainen kaavaluonnos tulee valmisteluun. Kaavatyössä pyritään kaikin tavoin mahdollisuuksien mukaan ottamaan edellä mainittujen tavoitteiden lisäksi huomioon alueen toimijat ja laajemmin Kallon saari myös työpaikka-alueena, jotta alueen toimijoilla olisi jatkossakin edellytykset investoida parempiin palveluihin.

Mielipide D 23.6.2022

Mielipiteitä (lue vaatimuksia) Kallon aluetta koskevaan asemakaavaan:

Nyt kun kaupungin parhaat luontopaikat on tuhottu (Yyteri metsäalueineen, ranta rakennuksilla, nudistiranta lopetettu (siellä oli ollut alastomia ihmisiä!!!), paraikaa Herrainpäivät aivan käsittämättömillä suunnitelmilla ja holtittomalla "kirveen" kaadolla ja tulevilla autopaikoilla ja sinisillä metsätolppauudistuksilla), niin nyt on ilmeisesti vuorossa viimeinen luonnon luoma Kallo ohjelmassa.

Uskon tietäväni suhtautumisenne kyselyihin olevan hyvinkin lepsu (kiitos! kuitenkin, että olette ensimmäisen kerran kyselleet paikkakunnan asukkaiden mielipidettä, vaikkei sillä ehkä vaikutusta olekaan.)

Tässä vaatimuksia/ehdotuksia:

- Jos myönnätte autoliikenteen jatkuvan kaikilta sinne pyrkiviltä, niin silloin on tehtävä erillinen jalankulku/pyöräilytie erotettuna esim. reunakivetykselle nykyisestä tiestä.
- Sähköinen ohjaus puomille, joka estäisi turhan liikenteen saareen.
- Satamalta niistettävä pala, johon autoliikenne ohjataan. Mahdollinen ruoppaus vain tähän tilaan. Älkää siis haaveilko kaatavanne vähäiset puut Kalloon menevän tien oikealta puolelta!
- Kallon pohjoispää pidettävä sellaisenaan kuin on. Älkää menkö koskemaan saaren sisäpolkuihin omilla muoviteillänne, jotka jo ovat Yyterin metsien häpeänä!!!
- Älkää ohjata liikennettä Uniluodon ahtaille kaduille älkääkö koskeko nykyiseen uimarantaan eikä sen dyynialueeseen.
- Hoitakaa (tiedän, ei ole teidän asianne, mutta kertokaa muille) kurturuusujen hävittämisen Mäntyluodosta. Sama kuolemantuomio jättipalsamille sekä lupineille.

Vastine:

Kallon saaren kehittämiseksi on alueelta laaditussa esiselvityksessä listattu asemakaavamuutoksen tavoitteiksi mm. toimivat liikenneyhteydet, liikenne- ja pysäköintijärjestelyiden uudelleentarkastelu sekä kevyen liikenteen turvallinen ja tarkoituksenmukainen järjestäminen. Lisäksi huomiota kiinnitetään muun muassa kaava-alueen nykyisten toimintojen laajenemistarpeisiin. Tavoitteissa korostuu vahvasti Kallon saaren merkitys virkistys- ja luontoretikohteena. Edellä mainittujen lisäksi, kaavatyössä pyritään

mahdollisuuksien mukaan huomioimaan mielipiteessä esiin tuodut seikat liittyen mm. alueen toimiviin liikennejärjestelyihin (eri kulkumuotojen yhteensovittaminen), puuston ja luontoarvojen säilyttäminen sekä haitallisen vieraslajin poistaminen. Kaava-alueelta on laadittu mm. kattava luontoselvitys 24.11.2022, jonka tulokset huomioidaan kaavaluonnosvaiheessa.

Mielipide E 19.6.2022

Hallitaanko turismia vai annetaanko sen hallita!

Jos puhutaan virkistäytymisestä, sen pitää ensisijaisesti koskea myös paikallisia ihmisiä. Jos virkistäytyminen on tätä nykyä sitä, että voit lenkkeillä Kalloon vain aikaisin aamulla, kun liikenne on vielä kohtuullista, vaikka paikallisasukkaana olet lenkkeillyt muutamia vuosikymmeniä rauhassa pelkäämättä sitä, että joudut kaaharin yliajamaksi tai joudut pujottelemaan moottorijoneuvojen välissä. Lenkkeily yleensä laskee verenpainetta, nyt lenkkeily Kallontielle nostaa sitä ja samoin se, kuinka kaltoin herkkää luontoa on kohdeltu.

Kallontie on kapea ja paikallisia käyttäjiä ovat lenkkeilijät. Osalla on lapsia ja lastenvaunut mukana tai vanhuksilla on rollaattori, osa ulkoiluttaa koiriaan. Toinen kapeista kaistoista on siis koko leveydeltään heidän käytössään. Koska tiepäällysteen kunto on huono ja murentunut reunoiltaan. Tien sataman puoleiseen reunaan tehty levennys oli susi jo syntyessään, ja sitä ei käytä pyöräilijät eikä kävelijät. Terävä sora puhkoo pyörän kumit ja rikkoo koiran tassut ja lenkkiosut. Nyt se sora onkin kadonnut hiekan sekaan osittain ja vino huonokuntainen kaistale ei houkuttele lenkkeilijöitä ja on turvallisempaa kulkea vasemmalla puolella, kun autot kiitävät ohi, voi ehtiä hyppäämään alta pois. Olisi kannattanut kysyä paikallisilta asukkailta, pysykö sora hiekalla, ei tarvitsisi konsulttia siihenkään asiaan.

Nyt Kallontie on siis puistoaluetta ja siksi ihmetyttää, että Visit Pori on ohjannut liikenteen ensin Uniluodon asuinalueen ympäri ja jopa Topin rannan dyynien yli. Krista Mikkosen ympäristöministeriöiden aikana laaditussa Ympäristönsuojeluohjelmassa mainitaan dyynien suojelu. Läskipyörillä ajetaan dyyneillä ja kovaa vauhtia kylällä ja Kallontielle kilpaa autojen kanssa.

Kallontie on vaarallinen ja sille pitäisi osoittaa vain huolto- ja virka-ajo, ei ollenkaan tieliikennelaissakin kiellettyä turhaa ja häiritsevää ajoa. Uimarien vessa on Kallontien toisella puolella ja urheilukentän laidasta puuttuu aita, jolloin pallon perässä juoksevat lapset ovat vaarassa.

Kun kerran puhutaan virkistäytymisestä, miksi se ei voisi olla myös paikallisille tarkoitettua. Emme virkisty todellakaan liikennemelusta ja siitä, että ainoa lenkkeilyreittimme on vaarallinen. Tielle tulee asentaa pikimmiten **vaikka vain tilapäiset liikuteltavat asvalttiin pulteilla kiinnitettävät "töyssyt"** ja kolmenkympin rajoitusmerkki pitää asentaa jo Ryssäntornin viereen.

Joku voi jopa noudattaa sitä siihen asti, kun tien järkevää käyttöä suunnitellaan. Toivottavasti se olisi em. huolto- ja virka-ajo ja turistien kuljettamisen voisi hoitaa yrittäjä, joka hoitaisi samalla liikuntarajoitteisten kulun.

Kallon luonnon biodiversiteetti on tuhoutunut jo suurelta osin. Lintubongarit tamppaavat koko metsän alueella eikä vain polulla. Tutkimuksissa on osoitettu, että polun molemmin puolin n. 20m:n alalta biodiversiteetti muuttuu ja osa lajeista tuhoutuu kokonaan. Nyt on jo käynyt niin ja puusto kärsii selkeästi siitä, suurinta osaa männyistä vaivaa tuholaiset ja kunnan myrskyllä puita kaatuu aina useita. Lisäksi Kallon eläimistöön kuuluu tai on kuullut vielä viime vuosina manteri eli vesilisko, kärppä, rantakäärme ja useita hyönteisiä, jotka kaikki ovat uhanalaisia tai rauhoitettuja. Nyt levinnyt polkuverkosto tuhoaa runsaine kävijöineen loput.

Nuotiopaikkoja ei valvota mitenkään, yöpyjiä on jopa leiriytyminen kielletty merkin vieressä. Vessapaperit leijuvat poluilla vastaan tuulisina päivinä. Visit Pori Kallonreitin varrella ei ole kuin yksi vessa ja vain muutaman kesäkuukauden ajan, tosin sekin on uimarannalla. Uimarantaa ei ole koskaan siivottu. Paikallisasukkaat hoitavat siivouksen, kun eivät kestä katsella roskia, siksi voisi joskus antaa luonnon edes olla eikä ottaa vain pois kaikkea tältä seudulta.

Luulisi Porillakin olevan ilmansuojeluohjelma, jolloin liikennettä tulisi vähentää. Kyllä juuri palava Tahkoluodon jätekasa ja taannoin palanut Stenan varasto satamassa hoitavat saastumisen ihan tarpeeksi. Ja jätevedet menevät teollisuuslaitoksista putkia pitkin mereen ja pohjasedimentteihin ja nyt niitä sitten ruoppauksella tongitaan ylös.

Pori voisi olla edistyksellinen ja huolehtia akustisesta ekologiasta eli kannattaa tutustua Hilja Pisa tutkimukseen. Tutkija Heikki Uimonen teki yhteistyössä Porin taidemuseon kanssa 2011 tutkimusta hiljaisista paikoista, jossa Kallo oli monen porilaisen hiljaisuuden ja rauhan tyyssija. Samaa voisi edustaa Uniluotokin Kallon lisäksi. Kunhan kaavan tarkastelu tulee Uniluodon kohdalle

Porin kaupunki voisi edistyksellisesti ja ilmastosyistä rajoittaa turhan ja häiritsevän liikenteen alueilta. Jonain päivänä luonnontilassa oleva tuotteistamaton alue onkin varmasti haluttu ja kaivattu paikka. Yyteri voi kernaasti hoitaa tuotteistetun luonnon lankonkeineen ja muine luontoon kuulumattomien härpäkkeineen. Ottakaa paikallisasukkaat mukaan suunnitteluun ja asiantuntijoiksi mieluummin kuin esim. erityisasiantuntija, joka ei ymmärtänyt meren voimasta yhtään mitään. Konsultti ja luontokartoituksen tekijä hyötyisivät paikallisten asiantuntemuksesta ja täysin lain puitteissa tapahtuva turismin vastustaminen voisi vähentyä.

- 30km/h merkki uimarannan kohdalle, koska vessa on tien toisella puolen

- Kallontien päällyste on murentunut kovasta kulutuksesta ja kunnossapito ei toimi ja turismi vain lisää huollon tarvetta, siivousta ei alueella hoideta ollenkaan
- tyrnit toimivat lenkkeilijöiden tuulensuojana, nyt ne on revitty irti osittain
- tulevaa kesää varten hidastetöyssyt tulee asentaa Kallontielle edes tilapäisesti
- rikaste lentää satamasta tuulella edelleen kylälle asti ja Kalloon ja Kallontielle, asia on satamajohtajan tiedossa ja asiasta on puhuttu jopa vuosikymmeniä, mitään ei tehdä ongelman ratkaisemiseksi kuitenkaan. Lisäksi pohjasedimentin tutkiminen täytyy tehdä ennen ruoppauksen aloittamista ja mieluummin ei parkkipaikkaa luonnon aluetta pilaamaan vaan Ryssäntornin kohdalle parkkipaikka
- rikaste vaikuttaa myös epäedullisesti maaperään
- Kallon saaren kalliot tuhottiin murskeeksi jo kuutisenkymmentä vuotta sitten, loput jäljellä olevasta tulee säilyttää ilman siirreltäviä mökkejä tai parkkipaikkoja
- Kallossa on kulttuurihistoriallisesti arvokkaita sodanaikaisia kivirakennelmia
- Kallossa on myös asunut Lauri Rimpiranta eli Kallon mykkä ja hänen asumuksensa olisi ollut säilytettävä, Porissa päädyttiin sen purkamiseen
- Kallon metsäalue voi erittäin huonosti, koska se on kulutettu lähes loppuun, biodiversiteetti on muuttunut radikaalisti leiriytyjien, lintubongarien ym kulutuksen takia lenkkipolkuverkosto tuhoaa biodiversiteetin n. 20m:n alalta polun molemmin puolin ja sen huomaa puuston huononemisena ja aluskasvillisuuden katoamisena, josta puuston ongelmat johtuvat osittain
- rauhoitetut ja uhanalaiset kasvit ja eläimet ovat miltei kadonneet mm kärppä, manteri eli vesilisko, rantakäärme, kyy, useat hyönteiset ja suurin osa kasveista. Eläinten raatoja löytyy usein aamuisin tieltä, niitä ei pitäisi tulla, jos nopeusrajoituksia noudatettaisiin.
- Kallorrannan asfaltointi parkkipaikkaa varten sotii todella alueen luonnonarvoja vastaan, parkkipaikan voisi tehdä sataman aidan viereen ennen kerrostaloja ja Kallontien liikenne olisi turvattu, kun turistit kävelevät tai kyyditään joukkokuljetuksella
- Kallontien jalkakäytävälle (urheilukentältä muuntajalle asti) ahdeaan läskipyörällijät, rollaattorilla kulkevat ja kaikki muut paitsi autot, joiden nopeuksia ei valvota ollenkaan
- asukasyhdistys ja paikallisasiantuntemus mukaan suunnitteluun niin, että ne oikeasti otetaan huomioon kehittäminen ei voi olla vain tuoteistamista

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Yksi asemakaavamuutoksen tärkeimmistä tavoitteista on alueen liikennejärjestelyjen järkevöittäminen koko kaava-alueelle mukaan lukien tarvittava yleinen pysäköinti sekä liikenneturvallisuuden parantaminen etenkin kevyen liikenteen osalta. Tavoitteissa mainitaan myös mahdollisen pyöräpysäköinnin sekä yhdyslaiturin osoittaminen saaren pohjoisosaan. Toinen tärkeä tavoite on vahvistaa Kallon saaren merkitystä kaupunkilaisten ja myös matkailijoiden virkistysalueena, jossa huomioidaan alueen luonto- ja kulttuuriperintöarvot. Asemakaavatyön tueksi on laadittu kattava luontoselvitys sekä rakennetun kulttuuriympäristön inventointi ja arkeologinen tarkastus, joiden tulokset tullaan huomioimaan kaavaluonnosvaiheessa. Kaavamuutoksen tavoitteena on myös pyrkiä vastaamaan alueen nykyisten toimijoiden laajentamistarpeisiin.

Osallisten palaute ja asukkaiden osallistaminen on suunnittelutyön kannalta erittäin tärkeää varsinkin, kun kyseessä on kaupunkilaisten yhteinen virkistysalue, johon monella on erityinen suhde vaikkapa rauhoittumispaikkana. Alueelle kohdistuu monenlaisia intressejä, jotka on kaavatyössä sovitettava yhteen. Kaavatyössä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioimaan osallisilta saatu palaute sekä kehittämis- ja muutosehdotukset, joiden pohjalta valmistellaan varsinainen kaavaluonnos nähtäville.

Mielipide F 21.6.2022

Uniluodon/Mäntyluodon asukkaat esitämme seuraavat asemakaavamuutoksen toteuttamista koskevat näkemyksemme ja toiveemme:

- On hyvä, että Kallon saareen johtavaa pengertietä parannetaan turvallisemmaksi niin jalankulkijoille kuin pyöräilijöillekin. Tien parannuksen eli asfaltoinnin yhteydessä olisi tärkeää asettaa riittävän turvalliset ja alhaiset nopeusrajoitteet moottoriajoneuvoille. Nopeusrajoitteiden noudattamisen varmistamiseksi ehdotamme, että yhdystien molempiin päihin asetettaisiin myös riittävä määrä hidasteita eli nk. asfalttityssyjä.
- Sekä pengertien Uniluodon että Kallon puolella sijaitsee pienehköt uimapaidat. Koska Kallon alueen asemakaavamuutoksilta tähdätään alueen virkistyskäytön parantamiseen, olisi tärkeää, että molemmat uima- ja pulahduspaikat säilytettäisiin entisellään. Molemmat ovat hiekkapohjaisia. Lisäksi niiden välinen ranta on hiekkapohjaista. Nämä kaksi rantaa muodostavat kokonaisuuden, joka sopii erityisen hyvin lapsille, koska ranta näiden kahden välillä on matalaa.
- Uniluodon puoleinen ranta sopii myös erinomaisesti uimareille, sillä tämä ranta syvenee sopivasti ja huomattavasti nopeammin kuin Yyterin tosi matalat hiekkarannat.
- Pengertien parantamisen yhteydessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei kummallekaan näistä kahdesta uimapaidasta aiheudu mitään korvaamatonta vahinkoa.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kallon saaren virkistyskäytön parantaminen vaatii muutoksia etenkin alueen liikennejärjestelyihin, jossa saareen johtava pengertie on melko keskeisessä asemassa. Kaavatyössä ei ole kuitenkaan tarkoitus vähentää Kallon merkitystä virkistysalueena, vaan helpottaa ja järkevöittää alueella liikennöintiä kaikilla kulkuneuvoilla. Pengertie tullaan kaavaluonnoksessa osoittamaan katualueena, jonka rakentamiseksi laaditaan erillinen katusuunnitelma.

5. Kaavaluonnos

Täydennetty 22.1.2024:

Asemakaavaluonnoksen nähtävälle asettamisesta on kuulutettu 8.2.2023 Satakunnan Kansa sekä Satakunnan Viikko -nimisissä lehdissä, kaupungin verkkosivuilla sekä kirjeillä osallisille. Kaavaluonnos on ollut yleisesti nähtävillä 16.2. – 15.3.2023 palvelupiste Porinan sähköisellä ilmoitustaululla (käyntiosoite Yrjönkatu 13) sekä internetsivulla <https://pori.cloudnc.fi/fi-FI/Kaavat>.

Asemakaavaluonnoksen nähtävilläolon aikana järjestettiin yleisötilaisuus Reposaaressa kivikoulun urheilusalissa 16.2.2023, jossa asemakaavaluonnosta esiteltiin yleisölle.

Osallisilta saatiin nähtävilläolon aikana yhteensä 12 mielipidettä sekä yhteensä seitsemän (7) lausuntoa. Turvallisuus- ja kemikaalivirastolla (Tukes) ei ollut lausuttavaa kaavaluonnoksesta.

Saadut lausunnot ja mielipiteet sekä kaavan laatijan vastineet tiivistetysti:

[Varsinais-Suomen ELY-keskus 15.3.2023](#)

Yleistä

Kaavan laadinnassa on huomioitava, että maankäyttö- ja rakennuslain 54 §:n mukaan laadittaessa asemakaavaa alueelle, jolla ei ole oikeusvaikutteista yleiskaavaa, on asemakaavaa laadittaessa soveltuvin otettava huomioon, mitä yleiskaavan sisältövaatimuksista säädetään. Oikeusvaikutteisen yleiskaavan puuttuessa maakuntakaava ohjaa asemakaavan laadintaa.

Kaavan tavoitteiden osalta ELY-keskus pitää hyvänä mm., että erityisenä tavoitteena on kehittää jalankulun ja pyöräilyn olosuhteita, mikä on hyvä mm. ilmastovaikutusten kannalta. ELY-keskus näkisi tarpeellisena, että ilmastovaikutusten arviointia vielä täydennettäisiin selostukseen.

Vastine:

Asemakaavatyössä huomioidaan maakuntakaavan ohjausvaikutus. Kaava-selostusta täydennetään yleiskaavallisen tarkastelun osalta.

Kaavaselostusta täydennetään kaavan ilmastovaikutusten osalta.

Kulttuuriympäristö

Em. selvityksen sivulla 12 on todettu, että välittömästi Kallon selvitysalueen rajalla sijaitsee Ryssäntorni, jonka viereen on sijoitettu kunnostettu Luveeni-satamanosturi vuonna 2021. RKY-alueen kuvauksessa on nykyään **päivitetty tieto, jonka mukaan "Ryssäntorni ja sen viereen myöhemmin sijoitettu Luveeni-nosturi (satamakäytössä 1901-1985) on keväällä 2020 siirretty laiturialueen muutostöiden vuoksi sivummalle"**. ELY-keskus näkisi hyvänä, että suunnittelualueetta laajennettaisiin käsittämään myös Ryssäntorin ja Luveenin nykyinen sijoitusalue ja että ko. alue huomioitaisiin kaavassa asianmukaisin suojelumerkinnöin.

Alue on herkkää kulttuuriympäristöä ja rakennuskannaltaan pienimittakaavaista. Myös alueen pienimmillä rakennuksilla on merkitystä osana valtakunnallisesti ja osin maakunnallisesti merkittävää kokonaisuutta. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan myös "sr-51" -määräykseen tulee lisätä toteamus "ei saa purkaa". Lisäksi ELY-keskus näkee tarpeellisena selventää merkintätekniikkaa siten, että suojeltavat rakennukset osoitetaan omilla merkinnöillään eikä alueina. Rakennusalojen rajaukset on syytä tarkentaa, nyt ne on esitetty liian laajoina. Mahdollinen lisärakentaminen on hyvä osoittaa ensisijaisesti omille uusille rakennusaloille eikä laajennuksina. Mahdolliset laajennukset on tarpeen tutkia ja perustella tarkemmin. Alueellisen vastuuseurauksen lausunto on syytä pyytää aluetta koskevista rakennushankkeista.

Vastine:

RKY-kohteen kuvausta täydennetään/korjataan kaavaselostukseen kohteen **päivitettyillä tiedoilla. Nosturi ja "Ryssäntorni" sijaitsevat** erottamattomalla määrälalla, joka on Porin Satama Oy:n omistuksessa. Kaavamuutosalueen laajentamista Porin Sataman omistuksessa olevalle maa-alueelle ja voimassa olevan asemakaavan LS-alueelle ei katsota kaavatyön kannalta tarkoituksenmukaiseksi.

sr-51-kohteiden kaavamääräys muutetaan muotoon *"Kulttuurihistoriallisesti arvokas ja maisemakuvan säilymisen kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että ne sopivat rakennuksen kulttuurihistoriallisiin ominaispiirteisiin. Ennen rakennusta muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä on Satakunnan museolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.*

Lisäksi sr-34-kohteen kaavamääräys muutetaan muotoon *"Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksen kulttuurihistorialliset arvot ja ominaispiirteet on säilytettävä. Rakennusta on hoidettava ja korjattava siten, että sen alkuperäiset tai iäkkäät rakenteet, rakennusosat, yksityiskohdat, materiaalit ja väriyty säilytetään. Ennen rakennusta muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä on Satakunnan museolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen."*

sr-51- ja sr-34-kohteiden rakennusalarajauksia ja merkitsemistapaa tarkistetaan kaavaehdotusvaiheessa.

Satakunnan museolta on pyydetty lausunto kaavaluonnoksesta, joka huomioidaan kaavaehdotuksen laadinnassa.

Maisema

ELY-keskus ottaa kantaa maisemakysymyksiin vasta kaavaehdotusvaiheessa maisemaselvityksen valmistuttua. Maisemavaikutusten arvioinnissa on otettava huomioon mm. laajahkon uuden pysäköintialueen (LP-3) vaikutukset ja tarvittaessa annettava tiukempia kaavamääräyksiä mm. puuston säilyttämisen osalta.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Keväällä 2023 laaditun maisemaselvityksen tulokset huomioidaan ja kaavaselostuksen maisemavaikutusten arviointia täydennetään kaavaehdotusvaiheessa.

Luonnonsuojelu

Kaavarajaus luo-6 (osin luhtainen melko luonnontilainen tervaleppälehto) ja luo-8 (heinäketo) ovat hyväksytyt ja 01.06.2023 voimaan tulevan luonnonsuojelulain luontotyyppisiä. Oikeampi kaavarajaus on näiden osalta S (luonnonsuojelulain mukainen luontotyyppi).

Vastine:

luo-6- ja luo-8-kohteiden kaavamääräyksiä muutetaan vastaamaan uuden luonnonsuojelulain mukaisia ja suojeltavaksi määrättyjä luontotyyppisiä.

Tulvariski ja rakentamiskorkeus

Kaavoituksen yhteydessä on syytä selvittää meritulvariskien vaikutus alimpiin rakentamiskorkeuksiin ja että alin suositeltava rakentamiskorkeus Porissa meren rannikolla on N2000 + 2,0 m (ja lisäksi aaltoiluvара). Tulvariski on otettava huomioon myös alueen tieyhteyksien korkeustasossa.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavatyössä huomioidaan alin turvallinen rakentamiskorkeus. Katualueilla alin rakentamiskorkeus tarkentuu katusuunnitelmassa.

Pilaantuneet maat

Kaava-alueelle sijoittuu kaksi Maaperän tilan tietojärjestelmään (MATTI) merkittävä kohde. Kohteita ei kuitenkaan ole tarve merkitä kaavakartalle, eikä niitä koskien tarvitse antaa erillisiä kaavamääräyksiä, mutta ne olisi hyvä mainita kaavaselostuksessa. Kohteet ovat Porin väylänhoitoasema (Meritaito Oy), joka on MATTI-tietojen perusteella toiminnassa

oleva kohde kaava-alueen pohjoisosassa sekä vuonna 1995 lopetettua jätevedenpuhdistamoa, joka sijoittuu nykyisessä kaavassa erityisalueelle, joka on osoitettu yhdyskuntateknisiä palveluja varten (ET). Kaavaluonnoksessa puhdistamo sijoittuu virkistysalueelle (VL). ELY-keskuksen tiedossa ei ole onko puhdistamotoimintaan liittyvät rakennukset ja rakennelmat poistettu lopettamisen yhteydessä. Kaavaselostukseen tulisi lisätä tarkempi tieto laitoksen mahdollisesti olemassa olevista rakenteista ja lopettamistoimista.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavaselostusta täydennetään lausunnossa esitettyjen MATTI-kohteiden osalta.

Liikenne

ELY-keskus näkisi tarpeellisena, että kaavahankkeesta tehtäisiin liikenteellinen selvitys, josta aloitusvaiheen neuvottelussa oli puhetta ja jonka pohjalta mm. pysäköintiin varatun alueen mitoittamiseen olisi mahdollista ottaa kantaa.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavatyön yhteydessä selvitetään alueen liikennöinti tarpeellisilta osin ja tehdään liikenteellistä tarkastelua. Kaavatyössä erillisen liikenteellisen selvityksen laatimista ei nähdä tarpeelliseksi. Kaavaselostuksessa liikenteellisten vaikutusten arviointia täydennetään.

[Satakuntaliitto 10.3.2023](#)

Maakuntakaavan ohjausvaikutus

Asemakaavamuutoksen suunnittelualueella ei ole voimassa oikeusvaikutteista yleiskaavaa, joten Satakunnan maakuntakaava, Satakunnan vaihemaakuntakaava 1 ja Satakunnan vaihemaakuntakaava 2 ovat maankäyttö- ja rakennuslain mukaisesti (MRL 32§) ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa. Satakuntaliitto kiinnittää huomion lausunnossaan pääosin Kallon alueen virkistysellisten arvojen säilymisen edellytyksien turvaamiseen. Näkemystään muodostaessa Satakuntaliitto nojaa ensisijaisesti Satakunnan maakuntakaavassa osoitetun Kallon aluetta koskevan virkistysalueen (V) aluevarausmerkinnän sekä Satakunnan rannikkoseudun matkailun kehittämisvyöhykkeen (mv3) suunnittelumääräyksiin.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavatyössä huomioidaan maakuntakaavan ohjausvaikutus.

Luontoselvitys

Kaavaluonnoksen pohjana oleva luontoselvitys ja selvityksen suositus koskien linnustoa on puutteellinen. Kevätmuutolla levähtävää linnustoa koskeva selvitys rajoittuu merialueella tehtyyn havainnointiin. Kallon alueen sijainti ja metsäisyys huomioon ottaen alueella levähtää huomattava määrä pikkulintuja niin keväisin kuin syksyisinkin. Luontoselvitystä tulee täydentää näiltä osin ja tarkastelun tulokset tulee ottaa huomioon linnustoa koskevissa suosituksissa. Lisäksi luontoselvityksestä puuttuu matelijoita koskeva tarkastelu ja sammakkoeläinten osalta tarkastelu on puutteellinen. Alueella on vanhoja havaintoja mm. sammakkoeläimiin kuuluvasta vesiliskosta (uusi nimi manteri).

Vastine:

Alueen luontoselvitys on laadittu kattavasti ja selvityksessä on sekä linnustoon että muihin lajeihin, kuten matelijoihin liittyen kartoitettu EU:n luontodirektiivin II- ja IV-liitteiden lajien ja uhanalaisten lajien esiintyminen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Alueen linnusto on tavanomaista eikä linnustoon liittyen ole tarpeen esittää erillisiä maankäyttösuosituksia. Asemakaavatasoisen luontoselvityksen yhteydessä ei ole ollut tavanomaista tarkastella erikseen ja kokonaisuudessaan alueen matelija- tai sammakkokantaa, kuin ainoastaan lajikohtaisesti niiltä osin, kun laji on uhanalainen tai erikseen suojeltava. Tästä esimerkkinä direktiivilaji viitasammakko. Lainsunnossa esiin tuotua vesiliskoa, manteria, ei ole luokiteltu uhanalaiseksi tai erikseen suojeltavaksi lajiksi. Luontoselvitystä ei ole edellä mainituin osin tarpeen täydentää.

Virkistys ja maisema

Satakuntaliitto on nostanut 12.5.2022 pidetyssä viranomaisneuvottelussa esille suunnittelualueen virkistyskäytön moninaisuuden ja esittänyt virkistystä käsittelevän yksityiskohtaisemman selvitystyön laatimista asemakaavamuutoksen suunnittelutyön lähtökohtien tueksi. Kaavassa on ratkottavana erilaisia virkistystä palvelevien toimintojen sekä pääosin merellisen luonnon ja maisema-arvojen vuoksi alueelle suuntautuvan virkistyskäytön yhteen sovittaminen huomioiden myös ympäristön kulutuskestävyys. Satakuntaliitto pitää erittäin tärkeänä Kallon alueen virkistystoimintaa koskevan selvityksen toteuttamista.

Satakuntaliitto pitää hyvänä, että asemakaavamuutoksen luonnoksessa osoitettu katualue mahdollistaa erillisen jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentamisen Kallontien varrelle ja että Kallon kärkeen sallitaan pääsy ainoastaan huoltoon liittyvillä ajoneuvoilla. Satakuntaliitto kiinnittää huomionsa siihen, että selostuksessa ei tarkasteltu millaisia vaikutuksia asemakaavamuutoksen liikenteellisen ratkaisun myötä mahdollisesti entisestään kasvavilla kävijämäärillä saattaa olla alueen luonto-, maisema- ja virkistysarvojen säilymiseen. Kevään 2023 aikana laadittavaksi suunnitellussa maisemasel-

vityksessä tulee kiinnittää erityistä huomiota virkistysten ja maiseman suhteeseen sekä niiden kytkeytymiseen toisiinsa Kallon alueella. Alueen maisemallisten arvojen lisäksi myös virkistystoimintaa tulisi suunnittelualueen oloja kuvatessa selostuksessa käsitellä omien otsakkeiden alla.

Suunniteltu yleinen pysäköintialue (LP-3) sijoittuu kallioiselle alueelle ja alueen toteuttaminen rikkoo kyseisen kallioalueen aiheuttaen merkittäviä maisema-, luonto- ja virkistyskäyttöön liittyviä vaikutuksia. Satakuntaliiton käsityksen mukaan yleisen pysäköintialueen sijaintia tulee tarkastella uudelleen ja arvioinnin pohjana tulee olla myös maisemalliset havainnekuvat alueesta. Satakuntaliitto esittää jatkosuunnittelun yhteydessä pysäköintialueiden sijoittamisen ja mitoituksen sopeuttamista nykyistä paremmin ympäristö- ja virkistysarvojen säilymistä näkökulmaan ja tarvittaessa harkittavaksi pysäköintialueiden kaavamääräyksien täydentämistä.

Vastine:

Alueelta ei ole tarpeen laatia erillistä virkistys selvitystä.

Kaavaehdotuksessa kevyen liikenteen katualue (pp/h) tullaan osoittamaan hidaskatuna (hk), jolloin saaren pohjoisosaan on mahdollista kulkea nykyiseen tapaan myös moottoriajoneuvoilla. Kaavatyössä huomioidaan asemakaavamuutoksen liikenteellisten ratkaisujen ja mahdollisen kävijämäärän kasvun vaikutukset luonto-, maisema- ja virkistysarvojen säilymiseen. Alueelta on laadittu maisemaselvitys kevään 2023 aikana, jonka tulokset huomioidaan kaavaehdotusvaiheessa. Kaavaselistusta täydennetään alueen virkistykseen ja virkistysarvoihin liittyen.

Kallon alueen virkistysarvot nojaavat vahvasti lausunnossa todetun mukaan merelliseen luontoon ja maisema-arvoihin, jotka on kaavamuutoksessa pyritty huomioimaan osoittamalla kaavassa luontoselvityksen mukaiset arvokkaat luontokohteet sekä huomioimalla kaava-alueen arkeologiset ja rakennetun kulttuuriympäristön arvokohteet tarkoituksenmukaisella tavalla. Kaavamuutoksessa uutta rakentamista osoitetaan verrattain vähän lukuun ottamatta katu- ja pysäköintialueita. Alueen liikennöinnin uudelleen järjestäminen arvioidaan tärkeäksi ja ensisijaiseksi koko saaren virkistyskäytön tulevaisuutta sekä alueen liikenneturvallisuutta silmällä pitäen. Alueen liikennöinti tulee kaavamuutoksen myötä olemaan aikaisempaa jäsennellympää, kun pysäköinnille varataan erilliset alueet.

LP-alueiden toteuttaminen tulee muuttamaan ja näkymään alueen maisemassa, mutta samalla jäsentää alueen toimintoja ja varsinkin alueella liikennöintiä ja pysäköintiä. Nykyisin alueella pysäköinti on varsin hajanaisesti sijoittunut maastoon ja teiden varsille ja liikennöinti eri kulkutavoilla on alueella koettu osin turvattomaksi ja sekavaksi. Kaavatyön yhteydessä laadittu arkeologisen selvityksen mukainen muinaismuistoalue sekä muu kulttuuriperintökohde sekä luontoselvityksen mukaiset arvokkaat luontokohteet ovat merkittävässä osassa Kallon saaren alueella ja suuri osa kohteista si-

joittuu kaavaluonnoksessa virkistysalueeksi osoitetulle alueelle, jossa nykyisin pysäköidään, miten sattuu. Juuri pysäköinnin ja laajemmin liikenteen jäsentely ovat Kallon alueella ensisijaisia, jotta alueen virkistys-, luonto- ja maisema-arvot säilyisivät jatkossakin. Kaavamuutoksen myötä alueen mahdollisesti kasvavaan kävijämäärään voidaan varautua aikaisempaa järkevämmin osoittamalla alueelle selkeät liikennöinti- ja eri toimintojen alueet.

LP-alueiden maisemavaikutuksia tarkastellaan kaavatyön yhteydessä.

LP-alueen kaavamerkintää muutetaan kaavaehdotusvaiheessa → LP-3 ja LP-3-alueen kaavamerkintä muutetaan → LP-4. LP-alueiden kaavamääräyksiin täydennetään määräys **"Alueella tulee säilyttää mahdollisimman paljon puustoa. Pysäköintialue voidaan toteuttaa vaiheittain riippuen alueen pysäköintitarpeesta."**

Maakuntakaavamääräykset

Selostuksen maakuntakaavataso suunnittelutilannetta käsittelevää osuutta tulisi täydentää koko Satakunnan maakuntakaavan aluetta koskevista suunnittelumääräyksistä tulvasuojelua ja vesien tilaa käsittelevien määräyksien, kuten myös Satakunnan maakuntakaavassa osoitetun Satakunnan rannikkoseudun luontomatkailun kehittämisen kohdevyöhykkeen (mv3) merkinnän esittelyllä. Suunnittelumääräyksiä tulisi riittävällä tavalla huomioida kaavamuutoksen jatkokehittämisessä ja tarkistaessa kaavaselostuksen kohtaa, jossa arvioidaan asemakaavamuutoksen suhdetta maakuntakaavoitukseen.

Vastine:

Kaavaselostuksessa maakuntakaavamääräyksiä ja asemakaavan suhdetta maakuntakaavoitukseen täydennetään lausunnossa esitetyn mukaisesti.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Selostuksen maakuntakaavamerkintöjen esittelyyn liittyvänä huomiona Satakuntaliitto toteaa, että Satakunnan maakuntakaavassa 2 Kallon majakkaa ja luotsiasemaa koskeva maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä osoittava aluerajaus kattaa ainoastaan saaren pohjoisosan sijoittuen osittain päällekkäin maakuntakaavassa pistemäisellä kohdemerkinnällä osoitetun valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö, Kallon luotsisaari kh1) RKY-rajauksen kanssa. Lisäksi Satakuntaliitto huomauttaa, että Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 vielä alkuperäisen sijoituspaikkansa mukaisesti kohdemerkinnällä osoitettu Mäntyluodon majakka (609095), joka on siirretty nosturi Luveenin kanssa vuonna 2020 Mäntyluodon sataman lounaiskulmaan jää lausuttavana olevan asemakaavamuutoksen rajauksen ulkopuolelle. Satakuntaliitto pitää perusteltuna Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunnos-

saan esittämää ehdotusta laajentaa kaavamuutosaluetta pengertien itäpäässä, jotta se käsittäisi myös Mäntyluodon majakan nykyisen sijainnin aluetta.

Vastine:

Kaavaselostuksessa maakuntakaavamerkintöjen esittelyä tarkistetaan ja tarkennetaan lausunnossa esitetyn mukaisesti liittyen alueen rakennettuun kulttuuriympäristöön (kh1, kh). Asemakaava-alueen laajentamista Porin Satama Oy:n omistamalle erottamattomalle määräalalle ei katsota kaavatyön kannalta tarkoituksenmukaiseksi.

[Museovirasto 13.3.2023](#)

Museovirasto on perehtynyt luonnokseen vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioimisen osalta. Muutoin kulttuuriympäristön suojelu- ja asiantuntijatehtävistä Satakunnassa vastaa Satakunnan Museo, joka toimii Satakunnan alueellisena vastuumuseona museolain mukaisesti. Pitkän merellisen käytön seurauksena Kallon ympäristö on vedenalaisen kulttuuriperinnön potentiaalista aluetta. Vedenalaisen kulttuuriperinnön tilanteesta ei ole käytettävissä kattavaa tietoa. Vedenalaisia muinaisjäännöksiä ovat sellaiset hylyt ja hyllyn osat, joiden voidaan olleen uponneena yli sadan vuoden ajan. Muinaisjäännöksiä voivat olla myös muut Suomen aiemmasta asutuksesta ja historiasta kertovat vedenalaiset alkuperäisestä käytöstään jääneet rakenteet. Alle 500 metrin päässä kaavamuutosalueesta tutkittiin vuonna 2011 1800-luvulta peräisin oleva laivanhyllyn osa, ns. Kallonlahden hylky. Samoin alle 500 metrin päässä kaavamuutosalueesta on sijainnut toinenkin vanhan hyllyn osa, joka on jäänyt täytön alle. Mäntykallon pohjoisosassa on irtolöytökohde Kallon tykit.

Vedenalainen kulttuuriperintö on huomioitu kaavaluonnoksessa siten, että lv-alueeseen on liitetty seuraava kaavamääräys: Ennen alueella toteutettava vesirakennustyötä, kuten uusien laitureiden sijoittamista, selvitetään vedenalaisinventoinnin avulla, onko alueella vedenalaisia muinaisjäännöksiä tai kulttuuriperintökohteita. Museoviraston näkemyksen mukaan Kallon asemakaavamuutoksen tapauksessa lv-alueen kaavamääräys ei ole oikea ja riittävä keino vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioimiseen. Kaavamuutos koskee aluetta, jonka käyttö on liittynyt nimenomaan merenkulkuun. Kaava-alueen lähiympäristössä on ollut kaksikin vanhaa, nyt jo täytön alle jäänyttä, laivanhyllyn osaa. Kattavaa tietoa vedenalaisen kulttuuriperinnön tilanteesta ei ole käytettävissä, koska vesialuetta ei ole inventoitu. lv-alueen lisäksi myös LS-2-alueeseen liittyy vesirakennushankkeita (aallonmurtaja ja uusi yhteyslaituri). Museovirasto pitää edelleen tärkeänä, että muuttuvan käytön vesialueilla (uuden laiturit, ruoppaukset, aallonmurtajat) tehdään vedenalaisen kulttuuriperinnön inventointi. Muinaismuistolaki (295/63, 13 §) velvoittaa yleistä työhanketta tai kaavoitusta suunniteltaessa ottamaan hyvissä ajoin selvää siitä, tuleeko hanke koskemaan muinaisjäännöksiä.

Kallon ja Mäntyluodon kaltaisessa merenkulun historian kannalta merkittävässä ympäristössä hyvissä ajoin tehtävä inventointi on oikea keino vedenalaisen kulttuuriperinnön huomioimiseen.

Vastine:

Suunnittelualueelta on laadittu arkeologinen vedenalaisinventointi 28.12.2023, jonka tuloksia käsitellään tarkemmin kaavaehdotusvaiheessa.

Satakunnan museo 14.3.2023

Museo pitää hyvänä, että alueella toteutetun rakennusinventoinnin tulokset on suojelumerkintöjen osalta lähtökohtaisesti huomioitu kaavaluonnoksessa. Kallon alueella on erityisiä, etenkin merelliseen historiaan ja kulttuuriympäristöön liittyviä arvoja, mutta alue on myös maisemallisesti erityisen herkkää muutoksille. Alueen arvokkaiden ominaispiirteiden sekä maisemakuvan säilymiseksi tulisi kaavaluonnoksessa esitettyjä varsin kookkaita rakennusaloja pienentää ja osoittaa suojeltaviksi esitetyt rakennukset rakennuskohtaisilla merkinnöillä.

Satakunnan Museo näkee, että jo aiemmissa kaavoissa huomioidulle ja edelleen suojeltavaksi esitetyle Kallon majakalle osoitettuun sr-34-merkintään liittyvä määräys tulee olla muodossa: *Suojeltava rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksen kulttuurihistorialliset arvot ja ominaispiirteet on säilytettävä. Rakennusta on hoidettava ja korjattava siten, että sen alkuperäiset tai iäkkäät rakenteet, rakennusosat, yksityiskohdat, materiaalit ja väriytyt säilytetään. Ennen rakennusta muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä on Satakunnan museolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.*

Lievemmin suojeltavaksi arvotettujen rakennusten sr-51-merkinnän määräys tulee olla muodossa: *Kulttuurihistoriallisesti arvokas ja maisemakuvan säilymistä kannalta tärkeä rakennus. Rakennusta ei saa purkaa. Rakennuksessa suoritettavien korjaus- ja muutostöiden tulee olla sellaisia, että ne sopivat rakennuksen kulttuurihistoriallisiin ominaispiirteisiin. Ennen rakennusta muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä on Satakunnan museolle varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.*

Kaavan yleismääräyksiin tulee lisätä myös maininta maakunnallisesti merkittävästä kulttuuriympäristöstä. Yleismääräyksiin tulee tehdä sekä RKY-alueen että maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen alueita koskeva lisäys: Ennen alueen kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä muuttaviin toimenpiteisiin ryhtymistä tulee Satakunnan Museolle varata tilaisuus lausunnon antamiseen.

Suunnittelualueen rajalla sijaitsevat paikalle siirretyt Ryssäntorni sekä Luveni liittyvät nykyisin olennaisena osana Kallon alueen maisemaan. Satakunnan Museo yhtyy Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunnossaan

15.3.2023 esittämään kantaan, että molemmat rakennukset tulisi sisällyttää kaavamuutokseen asiaankuuluvine suojelumerkintöineen.

Satakunnan Museo ottaa kantaa kaavanmuutoksen maisemallisiin vaikutuksiin kaavan ehdotusvaiheessa maisemaselvityksen valmistuttua.

Arkeologisen tarkastuksen tulokset on esitelty kattavasti kaavaselostuksessa. Mäntykallon puolustusvarustus on merkitty kaavakartalle osa-alueena merkinnällä sm-2 ja kivilouhos niin ikään osa-alueena s-6. Molemmat merkinnät ovat oikeanlaisia ja niihin liittyvät määräykset asianmukaisia.

Vastine:

sr-51- ja sr-34-kohteiden rakennusalarajauksia tarkistetaan kaavaehdotusvaiheessa.

sr-34- ja sr-51-kohteiden kaavamääräyksiä tarkistetaan lausunnossa ehdotetun mukaisesti.

Kaavan yleisiin määräyksiin lisätään RKY-alueen ja maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristöjen alueita koskeva määräys lausunnossa ehdotetun mukaisesti.

Vaikka Mäntyluodon majakka ja nosturi ovat olennainen osa alueen maisemaa, ei kaava-alueen laajentaminen Porin Satama Oy:n omistuksessa olevalle maa-alueelle ja samalla voimassa olevan asemakaavan mukaiselle LS-alueelle ole perusteltua pelkästään yksittäisten alueella sijaitsevien rakennusten/rakenteiden vuoksi. **Nosturi ja "Ryssäntorni" sijaitsevat erottamattomalla määrälalla, joka on Porin Satama Oy:n omistuksessa.** Kaavamuutosalueen laajentamista Porin Sataman omistuksessa olevalle maa-alueelle ja voimassa olevan asemakaavan LS-alueelle ei katsota kaavatyön kannalta tarkoituksenmukaiseksi.

[Elinvoima- ja ympäristötoimiala 16.3.2023](#)

Ympäristö- ja terveystarkastusyksikkö

Kallon alueen kaavamuutostarpeet ovat kiistattomat ja kaava mahdollistaa ongelmien ratkaisemisen. Tehdyt selvitykset ovat tässä vaiheessa riittävät.

Vastine:

Merkitään tiedoksi.

Kaupunkimittaus

Kaupunkimittaus kiinnittää huomiota Kallonkujan pp/h -merkintään. Tieliikennelain säädösliitteessä on kuvattu, mitä huoltoajolla tarkoitetaan. Mikäli Kallonkujalla sallitaan vain huoltoajo, tulisi se estämään muun muassa työ-
säkäyntiliikenteen luotsiasemalle sekä kortteliin 6.

Rakennusalojen ja isojen rakennusoikeuksien osoittamista yleisille alueille tulisi välttää. Rakennettavaksi tarkoitettut alueet tulisi osoittaa korttelialueeksi.

Pyrkimys osoittaa puistoalueen raja noudattamaan rantaviivaa tuo kiinteistönmuodostukseen ylimääräisiä haasteita. Lisäksi puistoalueen rajaa tuskin pystytään kuitenkaan osoittamaan rantaviivan kohdalle kovinkaan tarkkaan. **Kallontien osalta olisikin helpompaa osoittaa "puistosuikaleet" suorilla viivoilla kadun suuntaisesti.** Pyrkimys yrittää noudattaa rantaviivaa toisi ylimääräistä työtä ja lopputulos olisi oletettavasti kuitenkin virheellinen.

Satama-alueen käyttötarkoitus on uudessa kaavassa LS-2, vanhassa se on LS-1. Tällaisessa tapauksessa pitää käyttötarkoitusalueen raja osoittaa sulkeutuvaksi myös kaava-alueen itäreunalla, koska kyseessä on kuitenkin kaksi eri käyttötarkoitusta, vaikka molemmat liikennealuetta ovatkin.

Vastine:

Kaavaehdotuksessa kevyen liikenteen katualue (pp/h) tullaan osoittamaan hidaskatuna (hk), jolloin saaren pohjoisosaan on mahdollista kulkea nykyiseen tapaan myös moottoriajoneuvoilla.

Rakennusalarajoja ja rakennusoikeuksien merkitsemistapaa tarkistetaan kaavaehdotusvaiheessa.

Kaava-alueen ulkorajat on osoitettu sekä pohjakartan rantaviivan että voimassa olevan asemakaavan ulkorajojen perusteella, jotta kaavamuuotosalueen rajaus huomioisi mahdollisimman tarkasti kaava-alueella tällä hetkellä voimassa olevan asemakaavan kaava-aluerajauksen. Tämä konkretisoituu erityisesti Kallontiellä pengertien eteläpuolen puistoalueella, jonka etelärajan tulee kattaa myös alueella voimassa olevan asemakaavan ulkoraja. Pohjakartan mukainen mittausten perusteella tuotettu rantaviiva on luonnollinen raja myös pengertien pohjoispuolella erottamaan puistoalue ja satamatoimintojen alue toisistaan.

Merkitään tiedoksi. Käyttötarkoitusalueen raja osoitetaan kaavaehdotuksessa sulkeutuvaksi lausunnossa ehdotetun mukaisesti.

Kasvupalvelut

Kallon alueelle, sataman läheisyyteen, ei pidä muodostaa AO-tonttia, vaan sen tulee olla osa ympäröivää VL-aluetta.

Vastine:

Alueella sijaitsee erillisellä maanvuokrasopimuksella muodostettu rakennuspaikka, johon on myönnetty rakennuslupa ympärivuotiseen asumiseen. Rakennuspaikalla on rakennettuna asuin- ja talousrakennus. Kaavaehdotuksessa AO-kortteli 11 poistetaan ja alue osoitetaan lähivirkistysalueeksi (VL). Maanvuokrasopimuksella muodostettu rakennuspaikka osoitetaan VL-

alueella rakennusalan, johon saa rakentaa asuinrakennuksen (ar). Rakennusalan rakennusoikeus on 250 k-m² ja kerrosluku 1½.

Suunnittelu ja kehittämissyksikkö

Kallon asemakaavamuutoksen luontoselvityksessä todetaan, että saaren metsiä tulisi hoitaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja korostaen. Saaren VL-alueilla, myös muilla kuin luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeiksi rajatuilla alueilla, onkin tarpeen pitäytyä ympäristöä merkittävästi muuttavilta toimenpiteiltä. Tämä tulee huomioida korkealla prioriteetilla muun muassa valmisteilla olevan kaupungin viheralueiden kunnossapitoluokituksen yhteydessä.

Kurturuusuesiintymät on kaavassa huomioitu hyvin ja määrätty tämä tyrnikasvustoja uhkaava vieraslaji poistettavaksi.

Teknisenä muutoksena kaavaselostukseen on hyvä tarkentaa termejä linja-autot ja kiertopaikat. Kyseessä on tilausajoissa käytettävien (matkailu-/ryhmämatka-) linja-autojen lyhytaikainen pysäköinti ja kääntöpaikat.

Vastine:

Liikenteen ja pysäköinnin uudelleen järjestäminen arvioidaan tärkeäksi ja ensisijaiseksi koko saaren virkistyskäytön tulevaisuuden sekä alueen liikenneturvallisuuden parantamisen kannalta. LP-alueiden toteuttaminen tulee muuttamaan ja näkymään alueen maisemassa, mutta samalla jäsentää alueen toimintoja ja varsinkin alueella liikennöintiä ja pysäköintiä. Nykyisin alueella pysäköinti on varsin hajanaisesti sijoittunut maastoon pääosin voimassa olevan asemakaavan mukaiselle virkistysalueelle ja teiden varsille ja liikennöinti eri kulkutavoilla on alueella koettu osin turvattomaksi ja sekavaksi. Kaavamuutoksen myötä alueen mahdollisesti kasvavaan kävijämäärään voidaan varautua aikaisempaa järkevämmiin osoittamalla alueelle selkeät liikennöinti- ja eri toimintojen alueet.

Merkitään tiedoksi. Termejä tarkistetaan kaavaselostuksessa lausunnossa esitetyn mukaisesti.

Matkailu- ja markkinointiyksikkö

Kallon alueen suosio sekä porilaisten että matkailijoiden keskuudessa on jatkuvasti kasvanut, jolloin myös alueen liikennemäärät ovat voimakkaasti lisääntyneet. Alueen parkkipaikoitus selkeytyy kaavan toteutumisen myötä merkittävästi ja näin rauhoittaa Kallon aukion alueen kävelyllä ja pyöräilyllä matkailijat ja kaupunkilaiset huomioiden.

Pääosa Kallon saaresta on osoitettu uudistetussa kaavassa virkistysalueeksi ja kaavamuutoksessa on huomioitu alueen arvokkaat luonto- ja kulttuuriympäristöarvot. Kaavamuutoksessa on huomioitu myös alueen palvelujen toimintaedellytykset sekä tulevaisuuden tavoitteina uuden yhteyslaiturin sekä pyöräpysäköinnin mahdollistaminen.

Saaren pohjoisosassa sijaitseva kääntöpaikka on osoitettu katuaukiona, johon kaavaselostuksen mukaan on jatkossa mahdollista osoittaa esimerkiksi tarvittavat pyöräpysäköintipaikat. Pyöräpysäköinnin tilavaraus on hyvä mi-toittaa ja osoittaa jo asemakaavassa ja siten edesauttaa, että pysäköinti toteutuu yhtenäisesti ja siististi tietyllä alueella.

Kaavassa huomioidaan hyvin matkailun toimintaedellytysten kehittäminen tulevaisuudessa. Huomioitavaa tulevaisuudessa on selkeän ja toimivan opastesuunnittelun toteutus.

Vastine:

Merkitään tiedoksi.

Kaavaehdotuksessa kevyen liikenteen katualue (pp/h) tullaan osoittamaan hidaskatuna (hk), jolloin saaren pohjoisosaan on mahdollista kulkea nykyiseen tapaan myös moottoriajoneuvoilla.

Pyöräpysäköinnin tilavaraus tarkentuu laadittavan katusuunnitelman yhteydessä.

[Infrajohtaminen 14.3.2023](#)

Infrajohtaminen pitää hyvänä, että yleistä liikennettä Kalloon rajoitetaan. Esteettömyys tulisi kuitenkin mahdollisuuksien mukaan huomioida, jotta liikuntarajoitteisillekin olisi mahdollisuus hyödyntää Kallon palveluja. Kaavakarttaan esitetään kaavaprosessin edetessä tehtäväksi seuraavat täydennykset:

Kaavakartan mukaan tonttijako laaditaan osittain sitovana, mutta aineistosta ei käy ilmi, miltä osin sitova tonttijako on tarkoitus tehdä. Kaavaluonnoksessa kaikki tonttinumerot on osoitettu ohjeellisina. Sitovan tonttijaon mukaiset tontit tulisi osoittaa omalla merkinnällään.

Kaavakartassa olisi hyvä näkyä kaavamuuotosaluetta ympäröivien alueiden kaavamerkinnot kattavasti. Kaavaluonnoksessa puutteita on esimerkiksi satama-alueella ja Uniluodonpuiston jäljelle jäävällä osalla. Lisäksi kaavakartassa tulisi nimetä puistoalueet.

Café Kalloa varten osoitettua rakennusala on hyvä tarkistaa siten, että nykyiset rakenteet terasseineen mahtuvat rakennusalan sisälle.

Vastine:

Kaavaehdotuksessa kevyen liikenteen katualue (pp/h) tullaan osoittamaan hidaskatuna (hk), jolloin saaren pohjoisosaan on mahdollista kulkea nykyiseen tapaan myös moottoriajoneuvoilla. Saaren pohjoisosan torialueelle on mahdollista järjestää asianmukainen pysäköintimahdollisuus esimerkiksi liikuntaesteisille.

Kaavakartassa nimiön yläpuolella sitovaan tonttijakoon liittyvä lause korjataan **muotoon** "Tämän asemakaavan alueella tonttijako laaditaan sitovana ja **erillisenä.**"

Kaavamuuotosaluetta ympäröivien Uniluodon ja satama-alueen asemakaava-alueiden merkinnät ovat Porin kaupungin toimittaman ajantasa-asemakaavan vektoriaineiston mukaisia. Merkinnät ovat asemakaavamuuotoksen ulkopuolista kaavatilannetta kuvaavina riittäviä.

Café Kallon rakennusala tarkistetaan lausunnossa ehdotetun mukaisesti.

[Pori Energia Sähköverkot Oy 14.2.2023](#)

Pori Energia Sähköverkot Oy:llä ei ole huomautettavaa asemakaavan muutoksen suhteen. Rakentamisen takia siirrettävien Pori Energia Sähköverkot Oy:n (PESV) komponenttien kustannukset kohdistetaan siirron tarvitsijan maksettavaksi. Kaavan tulee mahdollistaa sähkönjakelun vaatimien komponenttien sijoittamisen sähkönjakelun kannalta optimaalisiin paikkoihin (muuntamot, jakokaapit ja kaapelit jne.).

Vastine:

Merkitään tiedoksi. **Kaavan yleisiin määräyksiin lisätään määräys "VL- ja VP-14- alueille saa sijoittaa sähkönjakelun vaatimia komponentteja (muuntamot, jakokaapit, kaapelit jne.). Komponenttien sijoittamisessa on huomioitava VL-alueella sijaitsevat luonnonympäristön arvokohteet (luo-5, luo-6, s-7, s-8), kiinteä muinaisjäännös (sm-2) sekä muu kulttuuriperintökohde (s-6)."**

[DNA Oyj 22.2.2023](#)

DNA Oyj:llä ei ole huomauttamista ko. asemakaavaluonnoksen sisältöön. Alueella on nykyisin DNA:n omistamia telekaapeleita, joiden sijainti tulisi huomioida varsinkin kaava-aluetta rakennettaessa. Jos kaava-alueella olevien DNA:n omistamien telekaapelien sijaintia ei voida säilyttää, tulee niille osoittaa uusi korvaava reitti. Tarvittaessa toimitamme reittitiedot kaapeleista.

Vastine:

Merkitään tiedoksi.

[Mielipide A Suomen Luonnonsuojeluliitto Pori Oy 15.3.2023](#)

Kallon alueen ominaisluonne tai brändi kaupunkilaisten ja vierailijoiden näkökulmasta on nimenomaan pääosin luonnontilainen virkistys- ja retki-kohte, jopa luontohelmi. Tällainen brändi on itsessään erittäin arvokas, ja korostamme, että sen jatkuvuuden turvaaminen on tärkeä tehtävä myös Porin alueen matkailuvetovoiman näkökulmasta. Kallio on hieno koko-

naisuus, joka vetää jo puoleensa oikeita kohderyhmiä paljolti automaattisesti. Matkailun kehittämisen ja markkinoinnin osalta (luontomatkailutrendi) tärkeämpää kuin alueen muuttaminen turistivetoisempaan suuntaan olisi esitellä Kalloa ainutlaatuisena luontokohteena juuri oikeille kohderyhmille, esimerkiksi vaelluksen, pyöräilyn, veneilyn ja kalastuksen harrastajat eri ikäryhmissä, matkailualan ja luonnontieteiden oppilaitokset sekä seikkailumaisesta luontoretkeilystä kiinnostuneet koulut, yritykset, jne. Pori **tarvitsee vastapainoksi aitoja, "villejä" luontokokonaisuuksia, joiden** eheyttä vaalitaan sitoutuneesti. Tätä arvostavat monet luonnossa liikkumisesta kiinnostuneet, eivätkä halua, että karu, jylhä ympäristö pilataan liialla rakentamisella ja kaupallisella kikkailulla.

Alueelle kaavaselostuksessa kaavailut laajat parkkipaikat (mantereen puoleiselle paikoitusalueelle noin 120-150 parkkipaikkaa ja saaren puolelle noin 40-50 parkkipaikkaa) eivät ole toivottavia hankkeita. Olisi tarkoituksenmukaisempaa linjata, että autot tulee pääsääntöisesti jättää mantereelle. Tästä voisi esimerkiksi palkita autoilijan. Saarelle ei mielestämme ole mielekästä rakentaa uusia parkkipaikkoja. Autoliikenteen osalta on pikemminkin mietittävä, miten sitä voidaan mahdollisimman paljon karsia. Voisiko Kallon saari olla imagoltaan autoton? Luontoselvityksen perusteella kannustamme Porin kaupunkia harkitsemaan Kallossa lähinnä vain välttämättömyimpiä jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuuteen tähtääviä uudistuksia.

Muistutamme osaltamme, että Porin kaupunki on mukana kunnianhimoisessa Hiilineutraalit kunnan (HINKU) -hankkeessa ja sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään hiilineutraaliuden tasolle vuoteen 2030 mennessä. Tavoite sisältyy myös *Porin strategia 2030* -dokumenttiin.

Vastine:

Kallon saarella autoliikennettä pyritään kaavamuutoksessa erityisesti vähentämään, ei lisäämään. On kuitenkin realistista todeta, että Kallon alueelle saavutaan autolla esimerkiksi Porin keskusta-alueelta ja auto on johonkin pysäköitävä joko ennen Kallon saarta tai Kallon saareen. Mantereella tai Kallon saarella ei tällä hetkellä ole minkäänlaista yleistä pysäköintialuetta, johon auton voisi järjestelmällisesti pysäköidä, vaan autot pysäköidään tällä hetkellä tien reunaan tai Kallon saarella myös kaavan mukaiselle virkistysalueelle olemassa olevien kulkuyhteyksien varsille. Ehdotus, että autot voi jättää mantereelle tarkoittaa, että mantereelle on välttämätöntä järjestää myös pysäköintipaikkoja, jotta itse Kallon saarella pystytään autoilua vähentämään. Kallon saareen kaavaluonnoksessa osoitettu yleinen pysäköintialue tulisi yleisen pysäköinnin lisäksi palvelemaan (matkailu-/ryhmämatka-) linja-autoliikennettä, joka palvelisi mielipiteessä esitettyjen ryhmien, kuten koululaisten kuljettamista alueelle.

Kallon saaren virkistys-, luonto-, maisema- ja kulttuuriperintöarvot on kaavamuutoksessa pyritty tunnistamaan eri selvityksin. Kaavamuutoksessa arvokkaat luontokohteet on huomioitu luo- ja s-merkinnöin ja arkeologiset kohteet sm- ja s-merkinnöin. Kohteet sijaitsevat pääosin kaavan mukaisella virkistysalueella, jossa tällä hetkellä tapahtuu myös alueen yleinen pysäköinti. Luonto- ja kulttuuriperintökohteiden säilymisen kannalta on ensisijaista, että alueen pysäköinti järjestetään jossakin muualla, kuin VL-alueella. Pysäköintialueiden rakentaminen toki aiheuttaa muutoksia alueen maisemassa, mutta pysäköinnin ja autoliikenteen tarkoituksenmukainen järjestäminen on välttämätöntä, jotta autoille saadaan järkevät jättöpaikat. Juuri pysäköinnin ja laajemmin liikenteen jäsentely ovat Kallon alueella ensisijaisia, jotta alueen virkistys-, luonto- ja maisema-arvot säilyisivät jatkossakin. Alueelta on laadittu kevään 2023 aikana maisemaselvitys, jonka tulokset huomioidaan kaavaehdotusvaiheessa.

Kaavamuutos toteuttaa Porin strategiaa 2023. Kaavamuutoksen ilmastovaiikutuksia arvioidaan erikseen kaavaselostuksen vaikutusten arvioinnin yhteydessä.

[Mielipide B Segelföreningen i Björneborg BSF r.f 15.3.2023](#)

BSF pyytää merkitsemään LP3-merkinnällä olevan parkkipaikka-alueen parkkipaikan lisäksi myös venetrailereiden kesäsäilytyspaikaksi. Trailereiden säilytyspaikkana on aiemmin toiminut Mäntykallion virkistysalue, mutta LP-3-merkinnällä oleva parkkipaikka sijaintinsa ja käyttötarkoituksensa puolesta palvelee jatkossa parhaiten alueella tarvittavana trailereiden säilytyspaikkana.

BSF pyytää merkitsemään LV-merkinnällä varustetun alueen etelä/itäisen tienviertä käsittävän alueen BSF:n venevalkamasta erillisenä yleiseen käyttöön tarkoitettuna veneiden laskupaikkana sekä lyhytaikaisena traileriyhdistelmien säilytyspaikkana.

Vastine:

LP-3-alue on kaavamuutoksessa osoitettu yleiseen pysäköintiin, eikä alueelle ole tarkoituksenmukaista järjestää erikseen venetrailereiden säilytyspaikkaa. LP-3-alueen kaavamerkintä muutetaan kaavaehdotusvaiheessa → LP-4.

LV-alueen kaavamääräys mahdollistaa alueen käyttämisen yleisenä veneiden laskupaikkana sekä venetrailereiden säilytyspaikkana.

Mielipide C 15.3.2023

(Kahden yksityishenkilön sekä Merikallela Oy:n ja Yyterin Villa Pyrylän erilliset mielipiteet eli yhteensä neljä mielipidettä samalla tekstisisällöllä ja päivityksellä. Toinen mielipiteen esittäjä on työskennellyt Mäntyluodon Hotelissa noin 13 vuotta, joista osan aikaa kevästä syksyyn. Toinen on työskennellyt Mäntyluodon hotellin yrittäjänä vuodesta 2000 ja on lisäksi asunut Uniluodossa vuodesta 1998 vuoteen 2010).

Näiden vuosien aikana, varsinkin kesäaikana, liikennemäärät, liikenteen äänet ja liikennenopeudet ovat kasvaneet merkittävästi Merisatamantiellä ja Kallontielle. Nopeusrajoituksia ei alueella yleensä noudateta. Liikennenopeudet ovat silmämääräisesti katsottuna Merisatamantie 2:n kohdalla usein jopa 100 km/tunnissa. Alueen liikenteen nopeusrajoitukset on säädetty liikennemerkillä 40 ja 30 km/tunnissa. Merisatamantie 2:n kohdalla on suojatie, jonka ylittäminen henkilökunnallemme sekä asiakkaillemme on erittäin vaarallista tästä Kalloon johtuvasta ja erittäin vilkkaasta ja säännöistä piittaamattomasta liikenteestä johtuen. Osa asiakkaistamme majoittuu Merisatamantie 9:ssä, mikä edellyttää Merisatamantien ylitystä suojatietä pitkin. Katson, että parkkipaikkojen rakentaminen Kalloon tulee lisäämään liikennemääriä ja -nopeuksia Merisatamantie 2:n ja 9:n kohdalla ja Kallontielle. Samoin katson, että Uniluotoa vastapäätä suunniteltu LP-merkitty parkkipaikka tulee lisäämään liikennesääntöjä rikkovaa huviajelua. Mihin tarvitaan 200 auton parkkipaikka ko. alueelle?

Oletan, että Kallon LP3 sekä Uniluotoa vastapäätä LP-parkkipaikkojen rakentaminen edellyttää puuston kaatamista ko. alueilla. Etenkin Kallon kohdalla koen sen erittäin vahingolliseksi. Olen ymmärtänyt, että etenkin männyt ovat koko Mäntyluodossa ns. suojeltuja ja ne halutaan säilyttää alueella. LP-alueen puusto on suojannut Uniluodon aluetta, varsinkin kerrostaloaluetta satamasta tulevalta pölyltä ja meteliltä. LP-alue polkuineen on perinteisesti jo vuosikymmeniä ollut uniluotolaisten, etenkin vanhuksien ja muiden huonosti liikkuvien, koirien ulkoiluttamisaluetta. En pidä siis missään mielessä puuston kaatamista näillä alueilla hyväksyttävänä. Olisi korkea aika Porinkin pyrkiä säästämään puita eikä kaatamaan niitä liikenteen ja parkkipaikkojen tieltä.

Kallon parkkipaikan LP3 rakentaminen edellyttänee Kallonlahden pienentämistä jälleen, sillä LP3 edellyttänee maa-ainesten kasaamista lahteen. Nyt jo lahtea on pienennetty huomattavasti sataman laajentuessa. En näe kaupungilla olevan mitään syytä hävittää ja pienentää Kallonlahden kaunista maisemaa.

Toivon, että Kalloon ei rakennettaisi enää mitään, ei rakennuksia, terasseja tai parkkipaikkoja, jotta alueen maisemaa ja luontoa ei hävitettäisi liiketaloudellisista tai esim. ihmisen mukavuuden halun vuoksi. Myös Suomessa (muiden maiden lisäksi) on paljon virkistysalueita ja rakennetun kulttuuriympäristön alueita, joille ei ole haluttaessa suojella alueen kulttuuri- ja

luontoarvoja, rakennettu parkkipaikkoja. Katson, että myös Mäntyluodossa eli myös Kallossa on pyrittävä tähän.

Vastine:

Kaavamuutoksen tavoitteena ei ole autoliikenteen lisääminen kaava-alueella, vaan alueen liikennöinnin ja pysäköinnin järkevöittäminen sekä liikenneturvallisuuden kasvattaminen varsinkin Kallon saaren alueella osoittamalla kaava-alueelle tilavaraukset yleiselle pysäköinnille. Tosiasia kuitenkin on, että alueelle saavutaan useasti juuri autolla, joka pysäköidään pääosin sinne, missä tilaa löytyy. Järjestämätön liikennöinti alueella aiheuttaa mahdollisia vaaratilanteita kävelijöiden, pyöräilijöiden ja autoilijoiden kesken kapealla tiellä. Kaavamuutoksen myötä autojen hajanainen ja järjestämätön pysäköinti teiden varsille sekä virkistysalueille vähenee ja samalla saaren liikenneturvallisuus paranee. Myös arvokkaiden luonto- ja kulttuuriperintökohteiden sekä laajemmin virkistysarvojen säilymisen kannalta on ensisijaista, että alueen pysäköinti järjestetään jossakin muualla, kuin kaavan mukaisella VL-alueella. Kaavamuutoksen myötä myös alueen mahdollisesti kasvavaan kävijämäärään voidaan varautua aikaisempaa järkevämmiin osoittamalla alueelle selkeät liikennöinti- ja eri toimintojen alueet.

Liikennesääntöjä rikkova huviajelu ja törkeä piittaamattomuus sallituista liikennenopeuksista aiheuttaa varmasti vaaratilanteita sekä meluhaittaa Uniluodon ja laajemmin Mäntyluodontien ja Merisatamantien alueella, mutta liikennenopeuksien hillitsemiseksi ei käsillä olevalla kaavamuutoksella ole paljonkaan tehtävissä, vaan liikennekäyttämiseen ja liikennesääntöjä rikkovaan huviajeluuun on kaupungin puututtava muilla keinoin. Käsillä olevan kaavamuutoksen tavoitteena on kasvattaa liikenneturvallisuutta toki kokonaisvaltaisesti Mäntyluodon alueella, mutta erityisesti kaava-alueella Kallon saarella sekä saareen johtavalla pengertiellä, jotta saaren virkistyskäyttö olisi turvallista kaikilla kulkumuodoilla.

Kaavan laatijan tiedossa ei ole, että Mäntyluodon männyt olisivat erityisen suojelun kohteita.

Pysäköintialueiden rakentaminen toki aiheuttaa muutoksia alueen maisemassa, mutta pysäköinnin ja autoliikenteen tarkoituksenmukainen järjestäminen on välttämätöntä, jotta autoille saadaan järkevät jättöpaikat. Pysäköintialueiden rakentamisessa olemassa olevaa puustoa pyritään säilyttämään mahdollisimman paljon.

LP-3-alueen rakentamiseen liittyvät seikat tarkentuvat kaavan toteuttamisvaiheessa. LP-alueen kaavamerkintää muutetaan kaavaehdotusvaiheessa → LP-3 ja LP-3-alueen kaavamerkintä muutetaan → LP-4. LP-alueiden kaavamääräyksiin täydennetään määräys "Alueella tulee säilyttää mahdollisimman paljon puustoa. Pysäköintialue voidaan toteuttaa vaiheittain riippuen alueen pysäköintitarpeesta."

Vesitaloushanketta koskee vesilain mukainen yleinen luvanvaraisuus, jos ruoppausmassan määrä ylittää 500 m³.

Kaavamuutoksessa uutta rakentamista osoitetaan verrattain vähän lukuun ottamatta pysäköinti- ja katualueita. Liikenteen ja pysäköinnin uudelleen järjestäminen arvioidaan tärkeäksi ja ensisijaiseksi koko saaren virkistyskäytön tulevaisuuden sekä alueen liikenneturvallisuuden parantamisen kannalta. Alueen liikennöinti tulee kaavamuutoksen myötä olemaan aikaisempaa jäsennellympää, kun pysäköinnille varataan erilliset alueet. Juuri pysäköinnin ja laajemmin liikenteen jäsentely ovat Kallon alueella ensisijaisia, jotta alueen virkistys-, luonto- ja maisema-arvot säilyisivät jatkossakin.

Mielipide D 3.4.2023

Huomauttaisin, että Kallon luontoselvityksessä ei ole mainittu Kallon alueella esiintyvää ketonoidanlukkoa (*Botrychium lunaria*). Laji on arvioitu silmäilläpidettäväksi (NT) lajiksi. Eteläboreaalaisella kasvillisuusvyöhykkeellä 2a, johon Satakuntakin kuuluu, laji on arvioitu alueellisesti uhanalaiseksi (RT). Kyseisen esiintymän tiedot voi tarkastaa laji.fi-portaalista, jonne on sijaintitiedot tallennettu.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Mielipiteessä mainitusta ketonoidanlukosta on Laji.fi-portaaliin viety havaintotiedot vasta alueella laaditun luontoselvityksen jälkeen. Havainnot keskittyvät portaalin mukaan alueelle, joka on kaavamuutoksessa osoitettu virkistysalueeksi (VL) ja muuksi kulttuuriperintökohdeeksi (s-6), ja johon ei ole kaavamuutoksessa osoitettu rakentamista. Kaavamuutoksella ei arvioida olevan heikentävää vaikutusta alueellisesti uhanalaisen lajin esiintymiseen alueella.

Mielipide E 14.3.2023

Cafe Kallo/Kuuminaisten Kauppahuone Oy toimii Kallossa hallinnoiden kahvilaa terasseineen, ns liikenneympyrää sekä laituria kahvilan vieressä. Meillä on kokemukseen perustuva näkemys alueen nykytilasta sekä vahva halu kehittää ja säilyttää Kallo yleisessä virkistyskäytössä. Henkilöautoliikenteen rajoittamaton salliminen on alueen toiminnan elinehto. Uusilla pysäköintijärjestelyillä, ajoväylää sekä kääntöpaikkaa leventämällä ja hidastetyssyillä parannetaan edellytyksiä investoida parempiin palveluihin alueella jatkossakin.

Vastine:

Kaavaehdotuksessa kevyen liikenteen katualue (pp/h) tullaan osoittamaan hidaskatuna (hk), jolloin saaren pohjoisosaan on mahdollista kulkea nykyiseen tapaan myös moottoriajoneuvoilla. Nykyisin alueella liikennöinti ja pysäköinti on varsin hajanaisesti sijoittunut maastoon ja teiden varsille ja lii-

kennöinti eri kulkutavoilla on alueella koettu osin turvattomaksi ja sekavaksi. Kaavamuutoksen tavoitteena on alueen liikennöinnin kehittämisen ja liikenneturvallisuuden parantamisen lisäksi myös edesauttaa alueella ole-massa olevien toimintojen saavutettavuutta ja kannattavuutta. Pysäköinnin ja laajemmin liikenteen jäsentely ovat Kallon alueella ensisijaisia, jotta alueen virkistys-, luonto- ja maisema-arvot ja sitä kautta mielenkiinto alueeseen säilyisivät jatkossakin. Kaavamuutoksen myötä myös alueen mahdollisesti kasvavaan kävijämäärään voidaan varautua aikaisempaa järkevämmän osoittamalla alueelle selkeät liikennöinti- ja eri toimintojen alueet.

Mielipide F 22.3.2023

Kaavaluonnoksen tavoitteet ovat kannatettavia ja oikean suuntaisia. On tärkeää, että koko Porin seutukunnan asukkailla on mahdollisuus käydä ihailmassa merta ja maisemia niin, että se on hyvin saavutettavissa ympäri vuoden. Pysäköintipaikkoja tulee olla riittävästi henkilöautoille ja linja-autoille. On hienoa, että Porissa voidaan suurelle yleisölle ja esim. liikuntarajotteisille tarjota erilaisia mahdollisuuksia ihailaa avointa merta, jollaista ei monessa suuremmassa kaupungissa ole. Tämä on alueen selvä vahvuus. Toivon, että kaavaluonnoksessa esitetyt tavoitteet toteutuvat mahdollisimman hyvin.

Vastine:

Merkitään tiedoksi. Kaavaehdotuksessa kevyen liikenteen katualue (pp/h) tullaan osoittamaan hidaskatuna (hk), jolloin saaren pohjoisosaan on mahdollista kulkea nykyiseen tapaan myös moottoriajoneuvoilla. Saaren pohjoisosan torialueelle on mahdollista järjestää asianmukainen pysäköinti-mahdollisuus esimerkiksi liikuntaesteisille.

Mielipide G 15.3.2023

Esitin, että nyt tehdään salliva kaava. Pääasia on saada ajoväylä selkeästi katualueeksi. Tällöin liikennettä voidaan rajoittaa mm. liikennemerkein, jos siihen ilmenee tarvetta. Mahdollistaa myös osittaisen liikenteen tai säätelyn ajankohdista riippuen. Näin ollen kysymys liikenteestä ei tulisi kaavassa ratkaistavaksi. Kaava ei ole riittävän ketterä liikenteen säätelyyn tai sääntelemättömyyteen. Hankala muuttaa muuttuvissa tilanteissa. Tällä evästyksellä valmistelua on ymmärtääkseni jatkettu.

Vastine:

Kaavamuutoksessa Merisatamantien jatkeeksi osoitetaan Kallontien katualuetta mantereelta Kallon saaren keskiosaan. Kaavaehdotuksessa kevyen liikenteen katualue (pp/h) tullaan osoittamaan hidaskatuna (hk), jolloin saaren pohjoisosaan on mahdollista kulkea nykyiseen tapaan myös moottoriajoneuvoilla. Katualueiden osalta laaditaan erillinen katusuunnitelma, jossa esitetään esim. katualueen liikennejärjestelyjen periaatteet.

Mielipide H 4.3.2023

Kalloon tuleva paikoitusalue näyttäisi pilaavan harvinaisen hienon, kapeahkon, mäntyjen ja muun kasvillisuuden reunustaman tien, joka lievästi mutkittlevana johtaa Kalloon. Selvitysten mukaan paikoitusaluetta ei voida rakentaa jo olemassa olevalle pienehkölle aukiolle Kallon vasemmanpuoleiselle alueelle, koska se on osoittautunut tehdyn selvityksen mukaan muinaismuistoalueeksi. Ehdotan, että paikoitusalue rakennettaisiin Kalloon menevään tien oikealle puolelle "metsän" reunaan mereen. Alue pitäisi rajata kivilohkareilla ja BSF:n laiturialueelta ruopattava massa voitaisiin kasata siihen täytteeksi. Alueelle pitäisi voida ajaa sekä sisään, että ulos eri reittiä, jotta linja-autotkin pääsisivät paikoitusalueelle ja -alueelta paremmin pois. Kevyen liikenteen väylä voisi olla aivan alueen ulkoreunassa lähimpänä merta.

Toinen suunniteltu paikoitusalue on tulossa Kallon pengertien alkupäähän oikealle puolelle Mäntyluodosta tullessa. Kyseinen paikka on hyvä, kunhan tien ja paikoitusalueen väliin istutetaan puita, eikä tien ja sataman välistä poisteta tarpeettomasti puustoa ja muuta kasvillisuutta. Kevyen liikenteen väylä voisi kulkea turvallisuuden vuoksi tämän alueen oikealla puolella. Vai riittäisikö uudeksi paikoitusalueeksi pelkästään Kallontien Mäntyluodon puoleisessa päässä oleva alue laajennettuna, jolloin Kallossa säilyisi olemassa oleva puusto?

BSF:n purjehtijoista osa haluaa säilyttää venetrailereitaan Kallon alueella. Mikäli ne eivät mahdu heille nyt jo varatulle alueelle lähelle laitureita, suosittelen säilyttämään niitä, vaikka Mäntyluodon sataman ja telakka-alueen välisellä alueella, jossa on runsaasti tiloja. Kalloon tulevaa paikoitusaluetta ei pidä täyttää venetrailereilla!

Itse kuljen pääsääntöisesti Kalloon kävelen, siten, että jätän auton Uniluotoon ja kävelen pengertien reunaa, Kallon polkuja, kallioita ja/ tai tietä. En ole kokenut vaaratilanteita. Tie on kapeahko, joten autot ajavat luontaisesti hiljempaa. Pääsääntöisesti Kalloon ajetaan autolla ja käydään käännyksessä Kallon kärjessä myrskyaaltoja katsomassa tai muuten vain kaunista kallio- ja merimaisemaa ihailmassa. Tulevaisuudessa se mahdollisuus poistuu, jolloin myös Kallon Cafeeseen on osalla kävijöistä hankalampi mennä.

Olen käynyt Kallossa vuosikymmenien ajan, puolisoni on syntynyt Kallon viereisessä Uniluodossa, tehnyt sinne paljon pyörälenkkejä, lapsemme ovat pienestä lähtien juosseet Kallon kallioilla ja myöhemmin pyöräilleet sinne kodistamme, Huvilarannasta. Tuntuu ikävältä, kun Kalloon tulevat muutokset eivät välttämättä ole aluetta kohentavia, vaan pilaavia.

Erittäin hienoa on, että Kallossa on tehty maisema- ja luontoselvitykset, rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventointi ja arkeologinen tarkastus (v.2022). Jälkipolville on hyvä säilyttää, ei hävittää, maisemaa ja historiaa.

Vastine:

Pysäköintialueiden rakentamisessa olemassa olevaa puustoa pyritään säilyttämään mahdollisuuksien mukaan.

Kaavaehdotuksessa kevyen liikenteen katualue (pp/h) tullaan osoittamaan hidaskatuna (hk), jolloin saaren pohjoisosaan on mahdollista kulkea nykyiseen tapaan myös moottoriajoneuvoilla.

Mahdollinen kevyen väylän sijainti ratkaistaan tarkemmin katusuunnitelman yhteydessä.

Liikenteen ja pysäköinnin uudelleen järjestäminen arvioidaan tärkeäksi ja ensisijaiseksi koko saaren virkistyskäytön tulevaisuutta sekä alueen liikenneturvallisuutta silmällä pitäen. Alueen liikennöinti tulee kaavamutoksen myötä olemaan aikaisempaa jäsennellympää, kun pysäköinnille varataan erilliset alueet. Juuri pysäköinnin ja laajemmin liikenteen jäsentely ovat Kallon alueella ensisijaisia, jotta alueen virkistys-, luonto- ja maisema-arvot säilyisivät jatkossakin.

Mielipide I

Lähtökohtaisesti Uniluodon kyläläisiä ärsytti suunnattomasti kokouspaikan valinta. Omassa kylässä ei ole enää kaupungin omia tiloja ja siksi olisi ollut kohteliasta edes livestriimata tai tallentaa kokous. Saavutettavuus myös bussivuorojen vuoksi oli hyvin hankalaa. Kokouskutsusta ei monikaan edes tiennyt. Informaatio oli heikkoa. Monistenippu kyseisestä kaavaluonnoksesta tuli jakeluun osalle maanantaina 3.2. ja osalle tiistaina 14.2., kun esittelytilaisuus oli torstaina 16.2. Oliko tarkoitus sittenkin, että monikaan ei tulisi ja voidaan tehdä johtopäätös, että ei kiinnosta. Kyllä todellakin kiinnostaa.

Liikennemäärät ja -turvallisuusongelmat on havaittu jo vuosia sitten. Luonnos perustuukin melko pompöösiin suunnitelmaan luonnonarvoja kunnioittamatta. Konsulttiyhtiöllä ei näy todellakaan olevan käsitystä tästä herkästi haavoittuvasta luonnosta ja paikallisasukkaiden suhteesta Kalloon. Tässä suunnitelmassa mennään taas turismi edellä ja taloudelliset näkökohdat tai työllistävyys ei ole olennaista. Kahvilayrittäjät ovat kioskillaan juhannuksesta elokuun alkuun viitenä päivänä viikossa, samoin mahdollinen veneyrittäjä. Tällaista vajaata kahta kuukautta varten ei todellakaan tarvita 45 auton parkkipaikkaa ja bussin kääntöpaikkaa.

Jos Kallon metsästä kaadetaan puita, todennäköisesti loputkin puustosta kaatuu seuraavassa myrskyssä. Kannattaisi kuunnella paikallisten asukkaiden vuosikymmenien asiantuntemusta. Jos tieosuutta levennetään, meri ottaa reunoilta osansa varmasti. Paras ratkaisu olisikin kieltää moottoriliikenne Kalloon kokonaan. Luvan saaneet ja työssä käyvät ovat eri asemassa. Säästyy rahaa ja ilmasto kiittää, kun hiilinielut jäävät ja liikennepäästöt vähenevät. Porilla ei taida ollakaan mitenkään varteen otettavaa

ilmastostrategiaa. Kallontie voisi olla jalankulkua ja pyöräilyä varten. Lisäksi suuri ekoakustinen liikennemeluhaitta poistuisi.

Kallo on monelle ns. hiljaisuuspaikka. Nykypäivänä sekin arvo on romutettu järjettömällä rallilla. Kallontien varrella asuvat ovat todella kyllästyneitä meteliin samoin omakotialueella asuvat.

Kaavaselostuksessa palataan useaan otteeseen luonnon monimuotoisuuteen. Metsässä on luontopolku, tosi asiassa siellä risteilee useita polkuja. Luontoselvityksen tehnyt Turkka Korvenpää on käynyt tai ainakin kuvannut vain yhtenä vuodenaikana. Aluskasvillisuus on kulunut. Varpukasveja ei ole enää juurikaan ja useita kasvilajeja ja lähes kaikki sienet ovat kadonneet. Siksi varmaan puutkin voivat todella huonosti ja kuolevat pystyyn vähitellen. Selvityksessä virhe siinäkin, että saukkoja ei ole. Kyllä on todellakin. Uhanalaiset tai rauhoitetut sammakot, kyy, rantakäärme, kärppä, siili, manteri ja monet hyönteiset ja osa linnuistakin on kadonneet kokonaan ja linnusto on lajillisesti ja määrällisesti muuttunut erittäin paljon muutamassa vuodessa.

Jos saaren metsiä tulisi hoitaa ensisijaisesti virkistyskäyttöä ja luontoarvoja korostaen, edelleenkin laittomat nuotiopaikat ja roskaaminen, kun wc:tä ei ole, on muutamassa vuodessa sotkenut rippeet jäljellä olevasta luonnosta. **Jotain pitää tehdä jo ennen kuin todennäköisesti "riisuttu" kaavaluonnos tulee voimaan.**

Ruoppaus tuo myös pohjasedimenteistä vanhat myrkkymaalit ja satamasta suoraan mereen vuosikymmenet huuhdellut saasteet ja myrkyt veden kiertokulkuun. Reposaaressa on uimaranta ja joen puolella myös yksityisrantaakin.

Kaikki veneet, trailerit ja niiden säilytys mahtuisikin Reposaaressa rantaan, samoin Uniluodon Ahlmanin möljalta ne kymmenisen venettä. Tien kunnossapitorahat säästyvät, kun turha ajo lopetetaan. Toivottavasti suhteellisuuden taju voittaa.

Vastine:

On harmillista kuulla, että kaavaluonnosvaiheen yleisötalaisuuteen osallistuminen on koettu hankalaksi eikä materiaali ole saapunut ajoissa osallistujille tutustuttavaksi. On todella toivottavaa, että kaavoitukseen liittyviin yleisö- ja asukastilaisuuksiin pääsisi mahdollisimman moni osallistumaan ja esittämään kehittämisehdotuksia ja ajatuksia siitä, miten kaavoitusta voisi heidän mielestään alueella parhaiten edistää.

Asemakaavamuutosta ei olla laatimassa vain alueen toimijoiden lähtökohdista käsin, vaan laajemmin alueen virkistyskäytön edistämiseksi ja alueen liikenneturvallisuuden parantamiseksi, jotta alue olisi saavutettavissa virkistyskäyttöön ympäri vuoden (kahvilan ja alueen muiden toimijoiden aukioloajoista huolimatta). Tällä hetkellä alueen liikennöinti on sekavaa ja aiheuttaa vaaratilanteita eikä yleisiä pysäköintialueita ole. Pysäköintialueiden

sekä laajemmin alueen liikennöinnin uudelleen järjestäminen on ratkaisevassa osassa siinä, miten alueen virkistyskäyttöä ja alueelle saapumista halutaan tulvaisuudessa jäsenellä ja ohjata.

Kaavaehdotuksessa kevyen liikenteen katualue (pp/h) tullaan osoittamaan hidaskatuna (hk), jolloin saaren pohjoisosaan on mahdollista kulkea nykyiseen tapaan myös moottoriajoneuvoilla. Pysäköintialueiden tarkoitus on kuitenkin hillitä saaren autoliikennettä ja houkutella jättämään auto niille kaavamuuoksessa varatuille alueille. Näin ollen saaren autoliikenteen arvioidaan rauhoittuvan ainakin nykytilanteeseen verrattuna ja parantavan samalla alueen liikenneturvallisuutta. Riittävän laajojen pysäköintialueiden osoittaminen alueelle saapuville autoilijoille edistää alueen saavutettavuutta kaikenikäisille alueella kävijöille (em. lapsiperheet, koululaisryhmät). Tällä hetkellä autopysäköinti tapahtuu pääosin kaavan mukaisella virkistysalueella.

Liikennesääntöjä rikkova huviajelu ja törkeä piittaamattomuus sallituista liikennenopeuksista aiheuttaa varmasti vaaratilanteita sekä meluhaittaa Uniluodon ja laajemmin Mäntyluodontien ja Merisatamantien alueella, mutta liikennenopeuksien hillitsemiseksi ei käsillä olevalla kaavamuuoksella ole paljonkaan tehtävissä, vaan liikennekäyttämiseen ja liikennesääntöjä rikkovaan huviajeluun on kaupungin puututtava muilla keinoin. Käsillä olevan kaavamuuoksen tavoitteena on kasvattaa liikenneturvallisuutta toki kokonaisvaltaisesti Mäntyluodon alueella, mutta erityisesti kaava-alueella Kallon saarella sekä saareen johtavalla pengertiellä, jotta saaren virkistyskäyttö olisi turvallista kaikilla kulkumuodoilla.

Kaava-alueelta on laadittu kattava luontoselvitys, jonka tulokset on huomioitu kaavan suunnittelussa. Luontoselvityksen laadinnan hetkellä alueella ei havaittu saukkoa. Kallon saarella yleinen virkistysalue on kävijöiden vapaasti käytettävissä, eikä alueella liikkumista ole erikseen rajoitettu. Tämä näkyy ajan myötä valitettavasti myös alueen maastossa ja kasvillisuudessa. Kaavamuuoksen tavoitteena on siirtää nykyinen hajanainen pysäköinti kaavan mukaiselta virkistysalueelta varta vasten pysäköintiin osoitetuille alueille, mikä osaltaan hieman lieventää alueen maaston ja kasvillisuuden kulumista ainakin autojen osalta.

Porin kaupunki vastaa kaupungin virkistysalueiden siisteydestä ja kunnossapidosta.

Vesitaloushanketta koskee vesilain mukainen yleinen luvanvaraisuus, jos ruoppausmassan määrä ylittää 500 m³. Lisäksi on huomioitava myös, mitä muussa lainsäädännössä hankkeesta tai hankkeen mahdollisista vaikutuksista määrätään.

6. Liitteet

Liite 1: Muistio viranomaisneuvottelusta 12.5.2022

PORIN KAUPUNKI
Kallon asemakaavan muutos (609 1758)

VIRANOMAISNEUVOTTELU

Aika	12.5.2022, klo 8.30 – 9:39
Paikka	Teams
Osallistujat	Heli Nukki, Porin kaupunki Tea Bogdanoff, Porin kaupunki Harri Kahelin, Porin kaupunki Juha Rontti, Länsi-Suomen merivartiosto Mari Sinn, Suunnittelutoimisto Sinn Pasi Lappalainen, Nosto Consulting Oy (kaavan laatija) Päivi Leppänen, Nosto Consulting Oy (siht.) Päivi Valkama, Varsinais-Suomen ELY-keskus (pj.) Annakaarina Lamminpää, Varsinais-Suomen ELY-keskus Iiro Ikonen, Varsinais-Suomen ELY-keskus Anne Savola, Satakuntaliitto Daniel Nagy, Satakuntaliitto Olli Joukio, Satakunnan museo

ASIALISTA

1. Kokouksen järjestäytyminen ja osallistujien toteaminen

Osallisten esittely.

Sovittiin että Päivi Valkama ELY-keskuksesta toimii kokouksen puheenjohtajana ja Päivi Leppänen (Nosto Consulting Oy) laatii muistion kokouksesta.

2. Kaavahankkeen esittely, OAS

Kaavan laatija esitteli osallistumis- ja arviointisuunnitelman, joka laadittu neuvottelua varten ja siksi vielä keskeneräinen.

- Kaavan laatija on yhdessä Porin kaupungin edustajien kanssa käynyt tutustumassa kaava-alueeseen keväällä 2022 ja totesi, että kaava-alue on pääosin kolmenlaisessa käytössä:
 - o kaupunkilaisten ja matkailijoiden virkistyskäyttö
 - o pursiseura toimintoineen kahviloineen kaava-alueen pohjoisosassa
 - o merivartioston luotsitoiminnot ja valtion hankkimat viranomaistoiminnot
- Kaavan laatija totesi, että asemakaavamuutoksen yhtenä tavoitteena on löytää edellä mainittujen toimijoiden ja toimintojen osalta nykyistä lähtötilannetta parempi ratkaisu siten, että kaikki toimijat mahtuvat alueella toimimaan. Ratkaisevassa roolissa alueen sujuvan käytön kannalta on alueella/alueelle liikennöinti (sekä autoilijat että kevyen liikenteen käyttäjät) ja erityisesti pysäköinnin järjestäminen.
- Rakennetun ympäristön osalta kaavan laatija totesi, että kaava-alueen kaakkoisrannalla sijaitsee ympärivuotiseen asumiseen osoitettu erillispientalo pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Koko kaava-alueen maapohja on kuitenkin Porin kaupungin omistuksessa.
- Suunnittelualueella on voimassa Satakunnan maakuntakaavat, joissa kaava-alue osoitettu pääosin virkistysalueeksi. Saaren pohjois- ja itäosissa osoitettu satama-alueita. Kaava-alue maakuntakaavoissa lisäksi kaupunkikehittämisen kohdevyöhykkeellä, matkailun kehittämisvyöhykkeellä sekä maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (Kallon majakka ja luotsiasema). ELY-keskus totesi, että kaava-alueen pohjoisosaan on lisäksi osoitettu valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY), joka tulee huomioida kaavatyon yhteydessä ja jota ei ole mainittu OAS: ssa.
- Kaava-alue on alueella voimassa olevassa oikeusvaikutuksettomassa yleiskaavassa osoitettu pääosin virkistykseen ja kaava-alueen pohjoisosaan on osoitettu erityisalueita, jonka rakennettu ympäristö säilytetään. Virkistysalueelle on osoitettu muinaismuistokohde, nykyisen Pengertien läheisyyteen uimaranta, pursiseuran alueelle venevalkama ja kaava-alueen pohjois- ja koilliskulmaan vesiliikennealuetta. Porin kaupungissa on laadinnassa Yterinniemen osayleiskaava, johon myös kaava-alue sijoittuu. Kaava-alue on osayleiskaavaluonnoksessa osoitettu pääosin virkistysalueena.
 - o Todettiin tässä kohtaa, että kaava-alueelle yleiskaavassa osoitettu muinaismuistokohde (I ms:n aikaisten linnoitusrakennelmien jäännökset) ei ole muinaisjäännösrekisterissä
- Kaava-alueella voimassa oleva asemakaava on vuodelta 1982, joka käsittää koko Mäntyluodon satama-alueen sekä Uuniluodon alueen, ja jossa käsillä oleva kaava-alue on osoitettu pääosin virkistysalueeksi. Merivartioston alue on osoitettu yleisten rakennusten ja pursiseuran alue matkailua palvelevien rakennusten korttelialueeksi. Kaava-alueelle osoitettu lisäksi satama-alueita, erityisalueita ja puistoa. Kaavan laatija totesi, että satama-alueelle ei ole voimassa olevassa asemakaavassa osoitettu yksilöityä rakennusoikeuden määrää. Erityisalue

- on osoitettu yhdyskuntateknisiä palveluja varten, mm. jäteveden pumpptaamo, jollaista ei alueella (enää) sijaitse.
- Suunnittelualueelta on laadittu asemakaavan muutoksen pohjakartta, jonka Porin kaupunki on toimittanut kaavan laatijalle.
 - Kaavan laatija totesi, että kaava-alueen pohjoisosa on kunnallistekniikan piirissä, eteläosassa on jätevesiverkosto. Kaava-alueella ei ole huilvesiverkostoa.
 - Porin kaupunki on laatinut kaava-alueelta kehittämiselvityksen, jossa on tuotu esille alueen kehittämistarpeet sekä kehittämistavoitteet, joita ovat mm. eri toimijoiden tarpeiden yhteensovittaminen sekä alueen liikennöinnin parantaminen/kehittäminen.
 - Kaavan laatija totesi, että kaava-alueelta laaditaan asemakaavatyön yhteydessä nykytilaselvityksen lisäksi maisemaselvitys, luontoselvitys sekä rakennetun kulttuuriympäristön inventointi. Selvitykset valmistunevat kesäkauden 2022 aikana. Luontoselvityksen laatii Nosto Consulting Oy:n alikonsulttina Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy ja rakennetun kulttuuriympäristön selvityksen Heilu Oy.
 - o Satakunnan museosta tiedusteltiin, sisältääkö rakennetun kulttuuriympäristön selvitys myös kaava-alueella sijaitsevan muinaisjäännöskohteen, johon kaavan laatija totesi, että selvitykseen ei sisälly arkeologisia kohteita, mutta tämä voidaan tehdä lisätyönä.
 - Mari Sinn Suunnittelutoimisto Sinn'ista laatii liikenteellisten vaikutusten arvioinnin.
 - Kaavan osallisiin on lisätty Länsi-Suomen Merivartiosto valtiollisena toimijana. Samalla todettiin, että Heli Nukki Porin kaupungin yhteyshenkilönä poistetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.
 - Kaavan tavoiteaikataulun mukaan osallistumis- ja arviointisuunnitelma olisi nähtävillä touko-kesäkuussa 2022, luonnos syksyllä, kaavaehdotus vuodenvaihteessa 2022/2023 ja hyväksymiskäsittely toukokuussa 2023. Kaava tulisi lainvoimaiseksi kesän 2023 aikana.

3. Viranomaisten näkemykset ja keskustelu

Satakuntaliitto:

- Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa lähtötietoja on täydennettävä voimassa olevien Satakunnan maakuntakaavojen osalta. Maakuntaliiton sivuilta löytyvä maakuntakaavojen yhdistelmäkartta on käyttökelpoinen. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (RKY) on hyvä täydentää OAS:iin.
- Asemakaavatyössä on huomioitava Satakunnan vaihemaakuntakaava 2. Alueen virkistyskäyttö on merkittävä ja alueella on hyvin erityyppistä virkistymistä. Erillinen virkistys/virkistyskäyttöselvitys olisi olennainen kaavanlaadinnan kannalta.

- Pelkän maisemaselvityksen lisäksi olisi kiinnitettävä huomiota virkistuksen ja maiseman suhteeseen ja kytkeytymiseen toisiinsa, esim. mihin paikkaan maisemaa tullaan varta vasten katsomaan (luonto, maisema, geologia) Virkistyskäyttö/virkistysarvot korostuvat vaikutusten arvioinnissa. Selvityksiin kannattaa panostaa jo kaavan alkuvaiheessa.

Varsinais-Suomen ELY-keskus/luonto:

- ELY-keskus totesi, että linnustoselvitystä ei mainittu luontoselvityksen yhteydessä. Luontoselvityksessä tulisi selvittää ainakin kaava-alueen kasvillisuus, luontotyypit ja linnusto.
- Kallon saaren eteläpuolella on erillinen luoto, joka tulisi olla myös jollakin tavalla mukana selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa

Satakunnan museo:

- Kaava-alueella sijaitseva muinaisjäännöskohde ei ole muinaisjäännösrekisterissä. Muinaisjäännöskohde olisi hyvä dokumentoida rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventoinnin yhteydessä.
 - o Erillinen arkeologinen selvitys ei ole tarpeellinen

Länsi-Suomen merivartiosto:

- Merivartioston toiminta-alueena on raja- ja meriturvallisuus sekä koskemattomuuden valvonta. Olennaisinta merivartioston kannalta käsitellä olevassa kaavamuutoksessa on oman toiminnan turvaaminen sekä aluevalvonta.
- Taustaselvityksen mukaiset liikennejärjestelytavoitteet kaava-alueella vastaavat merivartioston tarpeeseen. Ongelmana nykyisessä liikennöinnissä on varsinkin kesäisin vilkkaasti liikennöity tie Kallon saaren läpi, joka aiheuttaa alueella vaaratilanteita.
- Olemassa olevien satamatoimintojen laajentaminen on olennaista merivartioston toiminnan kannalta.

Varsinais-Suomen ELY-keskus/liikenne:

- Varsinais-Suomen ELY-keskus on neuvotellut Porin kaupungin kanssa pyöräilyväylistä välillä Mäntyluoto-Tahkoluoto. ELY-keskus tiedusteli, koskeeko kaavan yhteydessä laadittava liikenneselvitys laajempaa aluetta vai laaditaanko selvitys ainoastaan asemakaavan muutosta varten.
 - o Kaavan laatija totesi, että asemakaavatyön yhteydessä ei ole tarkoitus selvittää liikenteellisiä asioita laajemmin, vaan selvityksen avulla haetaan ennen kaikkea ratkaisua liikennöintiin kaava-alueella sekä arvioidaan kaavamuutoksen liikenteellisiä vaikutuksia
 - o Heli Nukki totesi, että tarkoitus on tehdä vain asemakaavan muutokseen liittyvä liikenteellinen selvitys, jonka pohjalla on viime vuonna laadittu esiselvitys

- ELY-keskus nosti esiin, että kaava-alueella on hyvä edistää kävelyä ja pyöräilyä. Myös pyöräpysäköinti ja sille osoitetut varaukset olisi hyvä huomioida. ELY-keskus kommentoi tarkemmin, kun selvitys on valmis.
 - o Porin kaupunki totesi, että kaavamuutoksessa liikenteen järjestämisessä on tarkoitus keskittyä virkistyskäyttöä tukevaan kävelyyn ja pyöräilyyn autoilun ohella ja toki huomioidaan myös alueella toimivien tahojen liikenteelliset tarpeet
 - o Kaavan laatija totesi, että keskusteluissa on ollut tavoitteina muun muassa, että autopysäköinti sijoittuisi alueella sisääntulon yhteyteen ja että autoilu Kallon saarella kiellettäisiin yleisiltä virkistyskäyttäjiltä. Kielto ei koskisi Pursiseuran toimintoihin (veneiden lastaus ja huoltoliikenne) tarpeellista autoliikennettä.
- Satakuntaliitto totesi, että kaavamuutoksessa liikenteellisten vaikutusten arviointi korostuu.

Yleistä keskustelua:

- Todettiin, että OAS:n täydennystarve maakuntakaavan ja RKY-alueen osalta on tullut jo esille.
- Keskusteltiin Meriporin yleiskaavan oikeusvaikutteisuudesta. Kaavakartassa on merkintä "oikeusvaikutukseton".
- Keskusteltiin vedenalaisesta selvitystarpeesta ja siitä, onko alueella jotakin huomioitavaa esim. ennen mahdolliseen ruoppaukseen ryhtymistä, kuten myrkyllisiä ja haitallisia aineita tai vedenalaisia kulttuuriperintökohteita.
 - o Vedenalaisesta kulttuuriperinnöstä vastaa Museovirasto, joka lisätään kaavan osallisiin
- Museoviraston lisäksi myös Väylävirasto tulisi lisätä osallisiin (vesiväylät)
- Kaavamuutoksessa ja selvityksissä tulisi huomioida ja olisi hyvä tarkistaa myös mahdolliset Matti-kohteet.
 - o ELY-keskuksen ympäristönsuojeluyksikön kanssa voi olla tarkemmin yhteydessä
 - o Täydennetyn/korjatun OAS:n voisi laittaa ELY-keskukselle tiedoksi, niin vesi- ja ympäristönsuojeluyksiköt voivat kommentoida
- Todettiin, että Satakuntaliitto ottanut kantaa jo virkistysaisoihin ja alueen virkistystarpeet olisi hyvä selvittää esimerkiksi uimarannan osalta. Myös kulutuskestävyys sekä hulevedet tulisi huomioida kaavatyön yhteydessä.
- Kaava-alueen koillisosassa sijaitsevan omakotitalon tulevaisuus ja kohtalo sekä kytkeytyminen kaavamuutokseen pitää ratkaista.
- Vaikutusten arvioinnissa painotettiin toiminnallisten vaikutusten arviointia, liikenteellisiä vaikutuksia sekä vaikutuksia kulttuuriympäristöön, jossa RKY-alue tulee erityisesti huomioida

4. Yhteenveto ja jatkotoimenpiteet

- Huomioidaan kaavatyössä edellä mainitut selvitykset sekä mahdolliset lisäselvitystarpeet
 - o esimerkiksi luontoselvityksen yhteydessä tarkempi kasvillisuustarkistus, mm. konttakäävän mahdollinen esiintyminen
 - o linnustaselvitys osana luontoselvitystä (myös luoto)
 - o muinaisjäännöksen dokumentointi rakennetun kulttuuriympäristön täydennysinventoinnin yhteydessä, mutta ilmeisesti arkeologista selvitystä/inventointia ei katsota tarpeelliseksi
 - o selvitetään kaava-alueen verkostollinen tilanne (vesi- ja jätevesiviemäriverkosto, puhdistamo ja maanalainen pumppaamoasema) kaavatyön yhteydessä
- Täydennetään ja tarkistetaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa
 - o lisätään kaavan osallisiin sekä Museovirasto että Väylävirasto, jotka eivät olleet läsnä käsillä olevassa neuvottelussa. Huomioidaan osalliset kaavamuutoksen jatkosuunnittelussa
 - o pyydetään Museovirastolta arvio vedenalaisen kulttuuriperinnön selvitystarpeesta
- Keskusteltiin kaava-alueen eteläosassa sijaitsevien rakennusten historiasta. Kyseessä alun perin 1930-luvulta peräisin olevat ja hiljattain kunnostetut vanhaan öljynjakeluasemaan liittyvät rakennukset.
- Kaavamuutoksen yleisötilaisuus (kaavaluonnosvaiheessa) laajentaa osallistumismahdollisuuksia ja varaudutaan siihen, että asia herättää kiinnostusta.

5. Kokouksen päättäminen

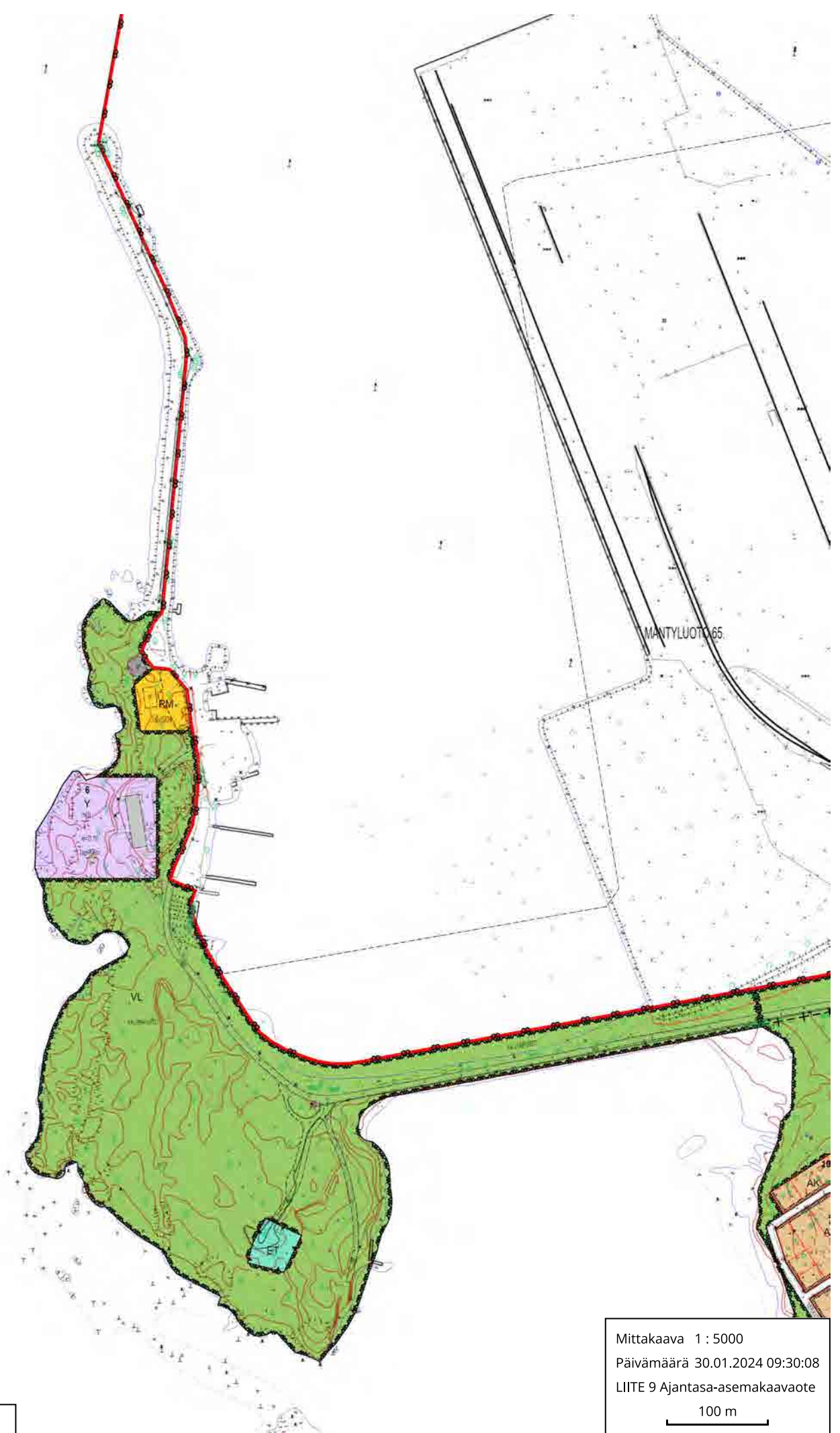
Neuvottelu päätettiin klo 9.40.

Päivi Leppänen

JAKELU

Läsnäolijat

Risto Rauhala, Varsinais-Suomen ELY-keskus

Mittakaava 1 : 5000
Päivämäärä 30.01.2024 09:30:08
LIITE 9 Ajantasa-asemakaavaote
100 m